

Bulletin of the Dept. of Indian History and Archaeology No. 6.

GENERAL EDITOR :

PROFESSOR K. A. NILAKANTA SASTRI.

VELUGŌTIVĀRIVAMŚĀVALI

934
VEL

N-10090.

Dr. B. R. AMBEDKAR
OPEN UNIVERSITY

CALL NO:

ACC. NO:

AUTHOR:

157

Dr. B. R. AMBEDKAR
OPEN UNIVERSITY

LIBRARY

HYDERABAD-500 033.

PREFACE

The present edition of the *Velugōtvārvamśāvali* is based upon two manuscripts of the Mackenzie collection preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, bearing the Nos 15-4-3 and 14-4-17 of which the latter is but a copy of the former. No other manuscript of the chronicle is known to exist. Although the latter has no independent value of its own, it proved quite useful in correcting the scribal errors in several places, and without it, the task of editing the work would have been far more troublesome than it has actually turned out. In preparing the present edition both the manuscripts have been utilised, and they are referred to as 'A' and 'B' respectively in the foot-notes for the sake of convenience. While the printing of the text of the work, was nearing completion, a printed copy of the chronicle struck at Venkatagiri in 1890 was placed in my hands through the kindness of H. H. The Rajah of Venkatagiri. Unfortunately it turned out to be a verbatim reproduction of the manuscript in the Madras Government Oriental Manuscripts Library with all its textual corruptions and scribal mistakes in addition to numerous printing errors. The genealogical table appended to this work is taken from the Family History of Venkatagiri Rajas printed at Madras in 1922 and retained without any modification.

In preparing the text for the press, I received considerable help from Messrs M. Ramakrishna Kavi, Śrīpāda Lakshmiṇipati Sāstri, the Junior Lecturer in Telugu, Madras University, and Vēṭūri Prabhakara Sāstri of the Madras Government Oriental Manuscripts Library. Messrs Kavi and Lakshmiṇipati Sāstri rendered valuable assistance in correcting and restoring the proper text. Vidwan G. Subbaramayya, the former Editor of the *Bharati*, revised the text, and corrected the proofs with great patience. Prof. K. A. Nilakanta Sāstri, the Professor of Indian History and Archaeology, Madras University, and Mr. A. S. Ramanatha Aiyar of the Epigraphy Department, Madras, kindly revised the Introduction and offered their valuable criticisms and suggestions. Mr. M. Venkataramayya kindly checked the references and prepared the index. I offer them all my grateful thanks for their unvarying help. The proprietors of Rao Brothers and the G. S. Press have earned my gratitude for the excellent manner in which they have carried out the printing.

I thank the Syndicate of the Madras University for kindly sanctioning the publication of the work as a Bulletin of the University Department of Indian History.

University of Madras,
17th July 1939.

N. V. R.

ABBREVIATIONS

E.C.	.. Epigraphia Carnatica
E.D	.. Elliot and Dowson : History of India as told by its own historians.
E.I	.. Epigraphia Indica.
I A	.. Indian Antiquary.
J.A H R S.	.. Journal of the Andhra Historical Research Society.
J T A	.. Journal of the Telugu Academy.
L R.	.. Local Records (C. P Brown)
Mac Mss	Mackenzie Manuscripts.
M E R (A R E)	Madras Epigraphical Report.
S I I	South Indian Inscriptions.

CONTENTS

	PAGES
INTRODUCTION	1-60
GENEALOGICAL TREE OF THE RAJAHS OF THE VELUGODU FAMILY	61-62
TEXT IN TELUGU	1-156
INDEX TO THE TELUGU TEXT	157-168
INDEX TO INTRODUCTION	169-174

INTRODUCTION

Nature of the work.

The Velugōṭivāriṃśāvaḥ is a work of considerable historical importance. It is a motley collection of verses interspersed with prose passages mostly composed by the bards (*Vandis* and *Māga-dhas*) in praise of the chiefs of the Rēṇṇṇa or Velugōḍu family who extended to them their patronage. Occasionally, however, verses culled from other sources are also met with, e.g., the epitaph of Singaya Rāyapa by the poet Mallana and the stanzas from the *Bhānumatīparinayam* of Rēṇṇi Rangarāju. As the bards and their patrons in whose praise the verses were composed, did not all belong to one age, it is difficult to assign the work to any particular period. The work seems to have grown with time. The verses composed by bards were carefully preserved and arranged from time to time in their chronological order, so that within a few generations they assumed the form of a family chronicle. Though the manner of its growth has preserved contemporary references to events that happened long ago, it has impaired its value to some extent as a work of art. The bards for the most part were men of little learning and no culture. They often betray ignorance of the rudiments of grammar and prosody. Moreover, they frequently indulge in the use of provincialism and slang and lay no great claim to dignity and taste. As verses of several writers of different ages and of varying degrees of learning are gathered together in it, the work presents a bewildering variety of style ranging from the sublime majesty of Śrīnātha's verse to the worst form of doggerel.

Two works of recent origin, the *Velugōtīvārivamśacaritra*, and the *Rāvuvamśacaritra*, which are mainly based on the *Vamśāvali* have been cited wherever necessary in the course of this essay, when they give a divergent account

The historical importance of the family

The Velugōḍu family to which the chiefs of Venkatagiri belong is one of the most ancient royal families in South India. They first came into prominence during the reign of the Kākatiya monarch, Gaṇapati who ruled at Warangal from 1198 to 1263 A D, and played an important part in the wars of his successors. They

obtained from them extensive estates in the neighbourhood of the capital. After the dissolution of the Kākatiya kingdom, they became the subjects of the Mussalman Emperors of Delhi like the other Hindu chiefs, but taking advantage of the rebellion of Kāpaya Nāyaka, they asserted their independence and established themselves in the mountainous tracts of Nalgonḍa. They could not maintain their independence long, as they came into conflict with the major kingdoms in their neighbourhood. They had to wage wars on the Bahmanī Sultans of Gulburga, the Rāyas of Vijayanagara* and the Gajapatis of Orissa. In this unequal struggle they gradually lost ground, abandoned their original habitat and migrated to Karnātaka, where they became the subordinates of the Rāya and fought his battles against his enemies, specially the Muhammadans. The Velugōtivarivamsāvali, which is a chronicle of the family, gives much valuable information about the wars which the Velugōḍu chiefs waged on the kings of Vijayanagara, Konḍaviḍu, Rajahmundry, Cuttack and Bidar. Besides, it describes several rebellions and domestic troubles within the Vijayanagara empire, of which nothing is known from other sources. Therefore, its value to the student of South Indian history cannot be easily overestimated.

The founder of the Rēcerla clan, of which the Velugōḍu family is an offshoot, was a farmer of the village Anumanagaḷlu called Cevvi Redḍi, the son of Cēyūr Pōli Redḍi of Anumanaganti gōtra. The Velugōtivarivamsāvali contains two versions of the story of Cevvi Redḍi, which do not agree with each other fully. According to one version, Cevvi Redḍi discovered by chance a treasure trove, to take possession of which he had to sacrifice his faithful Pariah servant Rēca, who willingly offered himself as the victim. In pursuance of a promise which he made, Cevvi Redḍi changed the name of his gōtra into Rēcerla in commemoration of his servant who had cheerfully faced death for his benefit. He was also obliged to adopt a new name, as a consequence of an encounter with a Vētāla, a kind of demon. One evening while he was returning home from his field after dusk, he is said to have been attacked by a Vētāla who resided in a way-side banyan tree. Undaunted by the sudden onset of the demon, Cevvi Redḍi bravely defended himself with a club which he was carrying in his hand at that time. The demon who was pleased with the manifestation of his courage conferred on him certain favours and vanished. The news of Cevvi Redḍi's encounter with Vētāla was bruted abroad, and people began to call him Bētāla Redḍi, by which name he became famous all over the country. At last, king

Ganapati who heard of his story, invited him to his court at Warangal and bestowed on him several favours including the government of a district.

The other version narrates a somewhat different story Rēca, a Pariah servant of Cevvi Reddī, who was ploughing a field protected by a Bhairava in the south of Old Anumanagallu, discovered an inscribed copper-plate which lay hidden in the ground. He showed the plate to his master who deciphered the inscription contained thereon. It ran as follows "O Bhairava, surrender the nine lakhs (of cash) to him who offers a sacrifice." On hearing the contents of the inscription read out to him, Rēca volunteered to be the victim, so that his master might get hold of the wealth, provided that he agreed to add the term 'Rēca' to the names of his descendants, and accept sandal and *aksatas* from the hands of Pariahs on the occasion of marriage in their households. Cevvi Reddī accepted these conditions, and having sacrificed Rēca, took possession of the money. He founded a new village and named it Rēcerla in commemoration of his selfless servant.

Though these stories differ ever so much from each other, they are in agreement on two points viz, (1) that Cevvi Reddī rose to prominence by the discovery of a treasure trove, and (2) that he managed to take possession of it by the devotion of his Pariah servant. It is not possible to accept these stories as historical. They seem to have been invented at a time when the Velugōdu chiefs, having risen to fame and glory, began to feel that the common obscure peasant Cevvi Reddī was too humble an ancestor for them. They wove incredible legends around his name and transformed him into a demi-god worthy of the great warriors who claimed descent from him.

Second generation · Dāma, Prasāditya and Rudra

Cevvi Reddī who, in virtue of his successful encounter with the Vētāla, acquired the name of Bētī Reddī, had three sons, Dāma, Prasāditya, and Rudra. Of these the most distinguished was Prasāditya who appears to have played an important part in the affairs of the Kākatiya kingdom during the days of Rudrāmbā and Pratāparudra. On the death of King Ganapati, Prasāditya is said to have installed the former's daughter Rudrāmbā on the throne, and put down a formidable ring of enemies that surrounded her. This seems to indicate that Rudrāmbā's succession to the throne was not uncontested. Probably some of the nobles who were unwilling to acknowledge a woman as their ruler rebelled;

and Prasāditya seems to have upheld the cause of the queen, and obtained from her the titles, *Kākatī-rājya-sthāpanācārya*, and *Rāyapitāmahānka*, as a reward for his loyalty

Another deed which is attributed to Prasāditya is the introduction of the Nāyakship. He is said to have entrusted the defence of the kingdom to seventy-seven Nāyaks; but tradition embodied in *Pratāpacaritra*, on the contrary, gives the credit for introducing this reform to Rudrāmbā's grandson and successor Pratāparudra. Inscriptions, however, refer to *Nāyankara* or the office of Nāyaka as early as 1279. A.D.¹ Therefore, Prasāditya must have introduced this reform early in the reign of Rudrāmbā. He seems to have survived the queen and helped Pratāparudra in the administration of the kingdom during the early years of his reign; and was decorated by that monarch with an anklet and bell (*ande*).

Third Generation · Vennama and Sabbī

Dāma, the elder brother of Prasāditya, had two sons, Vennama and Sabbī, who seem to have flourished about the beginning of the fourteenth century. Of these Vennama is said to have destroyed the vast Muhammadan army in a battle. The circumstances in which he fought with the Muhammadans are not known. The Khajī and the Tughlāq Sultans of Delhi had to lead, according to the Mussalman historians, no less than five invasions into Telingāna during the first quarter of the fourteenth century before they could subvert the authority of the ruling Kākatīya dynasty and annex the land. Of these the first proved abortive and the fourth ended in defeat. The remaining three were crowned with success. The Hindu accounts mention seven invasions and allude to some Hindu victories which do not find a place in the Muhammadan histories. The Velugōti-vārivamsāvali and the family *prasastis* of the Velama Nāyaks give some valuable information not known to us from other sources. The battle in which Vennama inflicted a defeat over the Muslim army must have taken place during the first Muhammadan invasion against Telingāna sent by Sultan 'Alā-ud-Dīn Khajī under Malik Fakhr-ud-Dīn Jūna and Malik Jhaju of Karra "with all the officers and forces of Hindustan" in 1303 A.D. The expedition, however, ended ingloriously, and the army, 'greatly reduced in numbers' returned to Hindustan.² Although Barni attributes

1. SII iv 705 (ARE 254/1892)

2. ED III, p. 189.

the failure of the expedition to the outbreak of rains, it is not possible that it could have been due entirely to natural causes. The invaders could not have entered the country and returned without coming into conflict with the Kākatiya army Vennama, as mentioned already, claims a victory over them Pōtugantī Maili, another Velama chief in the service of Pratāparudra, claims to have destroyed the pride of the Turuskas of Delhi in a battle near Upparapalle As the engagement at Upparapalle had taken place before Malik Kāfūr's invasion of Telingāna, it must have been fought during the first Muslim expedition in 1303 A D The Delhi army appears to have penetrated into the Karimnagar district in which Upparapalle is situated, but had to retreat owing to a reverse 'Alā-ud-Dīn did not, however, give up the idea of subduing Telingāna In 1309 A D, he sent another army under Malik Kāfūr who marched on Warangal and laid siege to it. Pratāparudra submitted and gave a written agreement promising "to send annually treasure and elephants"³ And he observed the terms of this agreement until the death of the Sultan The chronicle of Vellutla chiefs alludes to an incident which took place in Delhi during one of the visits of Pratāparudra's officers bearing, perhaps, the annual tribute to the court of the Sultan. For some reasons which are not known at present Pōtugantī Maili and Telugu Bijjana resolved to fight a duel in the presence of the Sultan. Malik Nēmār (Malik Nāib) and other officers including the seventy-seven Nāyaks of Telingāna appear to have been present on the occasion Telugu Bijjana was defeated in the fight, and Maili, having thus obtained satisfaction, probably returned with the rest of the Nāyakas to his native country

Fourth Generation - Erra Dāca and Nalla Dāca

Vennama and Sabbu had each a son bearing the names of Erra Dāca and Nalla Dāca respectively Although both of them are said to have distinguished themselves in the Pāndyan war, greater prominence is given to Erra Dāca than to his cousin Their exploits are dealt with at some length in the present chronicle In the first place, they slew a chief called Kuntlūri Immaḍi, who is otherwise unknown, in a fierce engagement near the village of Gollapalli Secondly, they encountered the Pāndyas in a battle near Kāñci. Erra Dāca boldly faced the Pāndya who had put the 900,000 Telugu forces to flight on a former occasion; he charged

the famous Pāṇḍyan elephant squadron at the command of King Pratāparudra and captured it; finally, he attacked the Five Pāṇḍyas, Vira Pāṇḍya, Vikrama Pāṇḍya, Parākrama Pāṇḍya, Sundara Pāṇḍya, and Kulaśekhara Pāṇḍya and inflicted an ignominious defeat on them. As a mark of his appreciation, Pratāparudra conferred on Erra Dāca and his cousin the titles of *Pāṇḍya-dala-vibhāla* (chastiser of the Pāṇḍya army) and *Pāṇḍya-gaya-kēsari* (lion to the Pāṇḍya elephant). Besides, Erra Dāca is said to have defeated several Manne chiefs on the battle-field of Nellore and established Thrukalarāja on the throne.

Although the Velugōtivarivamśāvali gives the entire credit for having won the victory in the battle of Kāñci to the Rēcerla chiefs, they played as a matter of fact a subordinate part on the occasion. The battle of Kāñci took place during Muppidi Nāyaka's invasion of the Tamil country in 1316 A.D. The cause of the invasion is not far to seek. The Telugu Cōlas of Nellore established themselves at Kāñci where they had been ruling since the days of Nallasiddha. They, however, submitted to the Kākatīyas during the second quarter of the 13th century, and their king Ganapati sent an expedition into the Tamil country to sustain the authority of his dependents. Though Ganapati was successful at first, he had to retire into his own dominions hotly pursued by the famous Pāṇḍya monarch Jātavarman Sundara Pāṇḍya. The Kākatīyas lost not only their hold on the Tamil country but a good deal of territory extending as far as the North Pennār. A succession of able monarchs on the Pāṇḍyan throne kept the Kākatīyas at a respectable distance and the latter had no opportunity of renewing their pretensions for a long time. The civil war which broke out on the death of Māvarman Kulaśekhara I, and Malik Kāfūr's invasion of the Ma'bar country shook the Pāṇḍyan empire to its foundations and paved the way for other foreign invaders. As soon as the Mussalmans retired from the south, taking advantage of the helpless condition of the Pāṇḍyan empire and the feebleness of the government, Ravi-varman Kulaśekhara, the king of Kēraḷa invaded the empire, penetrated as far as the northern frontier, and captured the city of Kāñci, where he crowned himself as *Vēgavatīnātha*⁴. He was not, however, destined to hold it long, for, the Pāṇḍyas gathering forces seem to have put him to flight. At the same time, an insurrection broke out in the Telugu country across the frontier; and

Ranganātha, a scion of the Telugu Cōla family of Nellore, assisted by another chief called Kōṭa Tikka, headed the rebellion. It was to suppress this rebellion and expel the Pāṇḍyas from Kāñci that Pratāparudra sent an expedition to the south. The army was placed under the command of Muppiḍi Nāyaka, the governor of Vikramasūhapaṭṭana (Nellore); and several Nāyaks such as the chiefs of Rācerla, the Reḍḍis etc., accompanied the army.⁵

An unpublished inscription of Drākṣārāmam dated 1322 A.D. recording the gift of a village to the shrine of Bhīmēśvara of the place by Pedda Rudra, son of Muppiḍi Nāyaka, gives a good deal of interesting information about the events of the campaign. According to this record, Pedda Rudra who led the campaign on behalf of his father, frightened at first king Ranganātha, and turned him back from the battle. This event seems to be identical with the engagement at Nellore mentioned in the Velugōtīvārivamśāvali, where Erra Dāca is said to have distinguished himself. On this occasion Muppiḍi Nāyaka probably established a Telugu Cōla prince, Tirukālattidēva, at Nellore. The defeat of Ranganātha in the battle of Nellore did not break the back of the rebellion. He had powerful allies: Kōṭa Tikka, a chief who is otherwise unknown, and the 'Manne' chiefs who occupied the forest region around Nārāyanavanam in the modern Chittoor district, seem to have offered stubborn resistance. Pedda Rudra slew Kōṭa Tikka with his followers in battle, and having subjugated the Manne chiefs in the neighbourhood of Nārāyanavanam he gradually recovered the Nellore territory which was under the jurisdiction of his father from the enemies.

The subjugation of the hilly tract in the vicinity of Nārāyanavanam brought the Kākatiya generals into conflict with the Hoyasala monarch Vira Ballāla III. He seems to have resented the expansion of the Kākatiya power as far as Nārāyanavanam, which

5 The opinion which is commonly held that the Kēraḷa sovereign was expelled by Muppiḍi Nāyaka is baseless. The available evidence does not justify this inference. The Arulāla Perumāl temple inscription states in general terms that Muppiḍi Nāyaka defeated the Southern Kings. The Velugōtīvārivamśāvali refers, as noticed above, only to the Pañca-Pāṇḍyas in this connection. If Muppiḍi Nāyaka captured Kāñci after defeating the Pāṇḍyas in 1316 A.D., it is reasonable to hold that the Pāṇḍyas were in occupation of the city at that time. It follows from this that they should have driven away Raviṛman Kulaśākhara and re-occupied Kāñci and the neighbouring territory.

lay in the immediate neighbourhood of Candragiri, the capital of his subordinate, Tiruvengalanātha Yāḍavarāya. He sent probably an army to assist Tiruvengalanātha, and expel the Kākatiya forces. A battle was fought in which Pedda Rudra inflicted a defeat on the Hoysala army and took possession of some territory belonging to Ballāja III. The victory over the Hoysala army opened the way into Chingleput and North Arcot districts governed by the Śambuvarāya chiefs. The Śambuvarāya was defeated in battle but was allowed to retain his principality. Having accomplished the conquest of some other petty states the Kākatiya army approached at last Kāñcī with the object of seizing the city

The Pāṇḍyas, who, meanwhile mustered their forces in the city, advanced upon the invaders and attacked them fiercely. The elephant squadron of the Pāṇḍyas seems to have spread panic in the ranks of the enemy. Muppiḍi Nāyaka vowed that he would capture the Pāṇḍyan elephants and lead them before his master; and in fulfilment of this vow, he sent Pedda Rudra to attack the advancing squadron. As Erra Dāca is also said to have captured the Pāṇḍyan elephants on this occasion, he must have joined Pedda Rudra in leading the attack. The Kākatiya generals were successful. They captured the elephant force comprising one hundred beasts. This was the turning point and the Pāṇḍyan army suffered a defeat. The result of the battle decided the fate of the city, it fell into the hands of Muppiḍi Nāyaka, who, having provided for its government by appointing a certain Mānavīra as its governor, returned to Warangal.

Fifth Generation . Singa I, Venna and Ēca

Erra Dāca had three sons, Singa, Venna, and Ēca, who seem to have flourished about the second quarter of the 14th century. Ēca is said to have defeated the Muhammadans in the battle of Kōlacalama and captured their horses. The date of the battle of Kōlacalama, and the name of the Muhammadan chief whom he vanquished are not known. The Gōsangī chiefs claim to have plundered the seven constituents of the royalty of Ulugh Khān and destroyed the pride of Malīk Nēmāl. Ulugh Khān over whom the Gōsangī chiefs claim victory is identical with prince Fakhr-ud-Dīn Jūna, the later Muhammad bin Tughlaq. It is well known that his first attack on Warangal was unsuccessful, and Ēca might have won a victory on this occasion. In that case, the battle of Kōlacalama must have been fought in 1321 A.D. The *Velugōtvāravamśacaritra*, however, states that Ēca won the victory while

attempting to succour the chief of Kōlacalama when he was harassed by the Mussalman army. If the statement of the *Velugoṭivārvamśacaritra*, is based on facts, Ēca must have won the victory on some occasion subsequent to the Muhammadan conquest of Telingāna

The Muhammadan conquest and the condition of the country Prince Fakhr-ud-Dīn returned to Telingāna with a large army in 1323 A.D., laid siege to Warangal, and having captured it sent Pratāparudra as a prisoner to Delhi. 'All the country of Tilang,' according to Barnī, was conquered. Officers were appointed to manage the country, and one year's tribute was taken.⁶ Though the Hindu independence was destroyed, the actual administration of the country was left in the hands of the Hindu nobles. The Sultan or his deputy at Warangal collected the tribute, and cared little about the manner in which the government was carried on. The Hindu nobles who were left without any check to restrain their activities fought frequently with one another and increased the distress of the people. The victories which are attributed to Singa and his brothers of the fifth generation were won in petty feuds of this description. Kāpaya Nāyaka, the most powerful of these nobles, was a man of considerable insight, he managed to unite the warring nobles and revive the old Hindu kingdom for a while. He expelled the Mussalmans from Telingāna, and attempted to infuse fresh life into the old body politic, but he was only the first among equals, and his authority was resented. Some of his subordinates rebelled and set up new kingdoms, the most important of which were those of Rācakonda, and Kondaviḍu. The generation of Singa and his brothers saw the birth of the new kingdoms, to the formation of which, they had themselves contributed not a little.

Three events are usually mentioned in connection with the name of Singa. (1) He waged war upon the Matsa chiefs. He slew Matsa Komma at Jilugupallī and Rudra at Magatula in battle. Nothing is known about these chiefs or the cause of their enmity with Singa. Probably he came into conflict with them while attempting to extend his authority. (2) He is also said to have defeated king Kāpa, who was the lord of Telingāna at that time. Although no information is available about the cause of

their hostility, it is not unlikely that it was due to an attempt of Kāpa to check the growing power of Singa's family and maintain his position as the overlord of Telingāna, (3), Singa led his troops to attack the fort of Jallipalli, where the Ksatriyas had imprisoned his brother-in-law Cintalapalli Singama Nāyadu, and was assassinated by Tambala Bommajiya, at the instigation of his enemies in 1360 A D

Sixth Generation Anapōta I and Māda I [1360 to 1384 (?), A.D.]

Singa I did not die unavenged His two sons, Anapōta and Māda resolved to complete the work of their father. They seem to have won much renown as distinguished warriors even before their father fell a victim to the treacherous knife of the assassin. The Velugōtivarivamśāvali mentions the names of several petty Ksatriya and Reḍḍi chiefs whom they had either slain or subdued The most important event which may be assigned to the first phase of their military career was the victory which they won in a battle fought near Mogulūru ⁷ The Panta chiefs, Mummadī and Mailāru, who are said to have been the lords of the city of Rāmagiri, and masters of two hundred forts, were engaged in battle near the fort of Mogulūru in the district (*bhūmi*) of Cejjerla Notwithstanding the help of several Kamma chiefs, they sustained a defeat and lost their lives ⁸ Therefore, Anapōta and his brother were not discouraged when they heard the news of the assassination of their father, but on the contrary, redoubled their efforts to capture Jallipalli and punish the instigators of the cowardly crime While they were engaged in pushing forward the siege operations, they seem to have been attacked by several Ksatriyas at the head of a large army, probably with the object of raising the siege On hearing of the advance of

7 The authors of the Telugu *Velugōtivarivamśacaritra* (1910) with characteristic disregard of the contents of the Vamśāvali on which they based their work ignore the battle altogether and attribute the incidents connected with it to a fight that took place outside Jallipalli where Anapōta and Māda are said to have slain the Panṭa chiefs Whatever may be the justification for their position, the facts as recorded in the Vamśāvali, do not offer them any support

8 It is not possible to establish the identity of these chiefs, or the places mentioned in connection with the episode There are two forts of the name of Rāmagiri in the Telugu country, one in the Nizam's Dominions near the southern bank of the Gōdāvarī, and the other in the Chittore district Neither of these places seems to be the Rāmagiri mentioned here, for it is said to have been included in the *bhūmi* of Cejjerla, which very probably corresponds to the Narasaraopet taluk in the Guntur district.

the enemy, Anapōta and Māda left Jallipalli with 6,000 horse, 700 elephants and 20,000 foot and defeated them in a battle near the fort of Inukurti. Most of the Ksatriyas were killed in the fight and those that fell into the hands of the Velamas were put to death in a most inhuman manner. Having got rid of the enemy who had threatened their rear, Anapōta and his brother returned to Jallipalli with their troops, captured the fort and massacred the defenders of the fort in 1361 A D. They are said to have performed the last rites to their father after the victory and offered libations to his spirit with the blood of the massacred Ksatriyas.

The victories at Mogulūru, Inukurti and Jallipalli enhanced the prestige of the Velamas and the ferocity which they displayed in dealing with the vanquished, struck terror in the minds of the people. Nevertheless, their position was far from secure. Kāpaya Nāyaka, the overlord of Telingāna, grew apprehensive of the growing power of the Velamas, and evidently made an attempt to check them, but he was not successful in his endeavour, for, in a battle which he fought with the Velamas at Bhīmavaram, he was defeated and killed. This event took place in 1369 A D, or a little earlier. Anapōta proceeded thereupon to annex Kāpaya's territory and soon took possession of Warangal, Bhuvanagiri and other places, and assumed the titles of *Āndhrasuratrāna* and *Anamanagantapura-varādhīśvara* belonging to him.⁹ With the overthrow of Kāpaya, the Velamas cast off their subordinate role and became the paramount power in Telingāna.

Anapōta's war with the Reddis of Kondaviḍu

Anapōta came into conflict with the Reddis of Konḍaviḍu, when he probably attempted to enforce his authority over them. It may be borne in mind that Prōlaya Vēma, the founder of the Reddi kingdom, was a subordinate of Kāpaya Nāyaka.¹⁰ He appears to have asserted his independence even during the life-time of his overlord, and bequeathed his kingdom to his son and successor Anapōta Reddi. When the Velama king, Anapōta, overthrew the authority of Kāpaya Nāyaka and assumed his titles of paramountcy, he seems to have contemplated the subjugation of the whole of the Telugu country. In order to realise his ambition he invaded the Reddi kingdom twice. The earlier of these invasions was led by Nāga, a cousin of the Velama king, and the latter by Māda, his own brother. Both the invasions were directed against the fort of

⁹ *Velugōṭivārvamśacaritra*, App 4, p. 24.

¹⁰ J.T.A. n. p. 106-7.

Dharaṇikōṭa on the Kṛṣṇā. And though the Velama commanders are said to have obtained victory over Anapōtā Reḍḍi, they did not gain any material advantage thereby. The Reḍḍis still retained Dharaṇikōṭa in their possession and suffered no loss of territory.

The failure of these two expeditions may be attributed partly to the Mussalman invasions of Telingāna from the west. The Bahmanī Sultan, Muhammad Shāh I invaded Telingāna thrice. The earliest of these invasions was due to the unprovoked aggression of the Velama king. The district of Kaulas which originally belonged to Telingāna was surrendered by Kāpaya Nāyaka to Sultan 'Ala-ud-Dīn Hasan in 1351 A.D.¹¹ Anapōtā who seems to have entered into an alliance with Bukka I of Vijayanagara demanded the restitution of the district during the early years of Muhammad Shāh's reign and sent a large army under his cousin Nāga to take forcible possession of the district. Bahādūr Khān, one of Muhammad Shāh's officers, put Nāga with his army to flight and ravaged the country as far as Warangal.¹² Bahādūr Khān's victories did not, however, produce the desired result, for, he could not dislodge Nāga from the region of Kaulas, where he remained until his death. Muhammad Shāh felt quite helpless for the time being, as he was engaged probably in a war with the Rāya of Vijayanagara. But as soon as he concluded peace with the Rāya he was free to settle his quarrel with the Velamas. Suddenly he descended on Filampattān, the headquarters of Nāga, and put him to death. But he was not allowed either to remain in the place or to return to his capital unmolested. "The Telungies who had now collected in great force, surrounding him from all quarters, so harassed his march that he commanded his tents and baggage to be burnt together with all his plunder, except jewels and gold. Being relieved from these encumbrances, he moved in close order from dawn till nightfall every day, relying for provisions on the villages on the route, and passing the night in strict vigilance, for fear of surprise. With all these precautions, the enemy destroyed such number of his soldiers that of four thousand men only fifteen hundred returned. The king himself received a wound in the arm and at Kowlas was obliged to halt from indisposition."¹³ The flight of the Sultan and his pursuit by the Telungas so graphically described by Ferishta are briefly alluded to in the Velugōtivarivamśāvali. "Being chased by you, O Rāya Rao Anapōtā, the Sultan and (the dependent) chiefs fell

11 Briggs Ferishta, ii. p. 293

12 *Ibid.* ii. p. 301.

13 *Ibid.* p. 304.

into confusion and were vanquished by you outside the fort of Sindhūr." Though Anapōta thus won a brilliant victory over the Sultan, he could not obtain relief from his attacks permanently. For, Malik Saif-ud-Dīn planned a fresh invasion of Telingāna, and despatched two armies against Gōlkonḍa and Warangal respectively. Anapōta, however, is said to have declined to engage the Mussalman army, and concluded a treaty with the Sultan by ceding to him the fort of Gōlkonḍa and its dependencies¹⁴

Beside the wars that have been described above, the Velugōṭivārivamśāvali mentions other victories which Anapōta and his brother won over their enemies. In the first place, Anapōta is said to have slain several enemies in the plain near Indirāla and filled the river Musī with their blood, but nothing is known about the enemy who suffered defeat in the battle. The engagement probably took place during one of the Muhammadan invasions from Gulburga. Secondly, a cavalier of the name of Janglī Khān or Manne Janglī who fell upon Māda in some unknown place was defeated and slain by him in the battle that ensued.

Notwithstanding a few reverses in the wars with the Mussalmans, Anapōta and his brother were generally successful in their military undertakings. They not only increased the extent of their territory but enhanced the status of their principality. They transformed their *mannerikam* into a sovereign state, which became during the period of their rule a power to be reckoned with in the inter-state politics. But curiously enough, they had themselves paved the way for the dissolution of their kingdom. Anapōta and Māda are said to have divided between themselves the kingdom which they had so laboriously built up, the northern part of the kingdom with the capital Rājukonḍa fell to the share of the former, and the south with Dēvarakonḍa became the family domain of the latter. Though both the sections of the Rēcerla family acted together, even after the division, against their enemies, their kingdom lost its unitary character.

• Seventh Generation Singa II and Vēdagiri I

• Anapōta was succeeded by his son Singa II and Māda by his son Vēdagiri. They played an important part in the affairs of the eastern Deccan for nearly a quarter of a century. During the period of their rule, the Velamas, notwithstanding the division of their kingdom, lost none of their old vigour owing to the cordiality

14. Briggs *Ferishta*, ii. p. 305.

that characterised the relations between the two branches of the ruling family.

Singa II and Vēdagiri I, following the tradition established by their parents, engaged themselves in warfare with the Redḍis of Konḍavidu. The affairs of Konḍavidu seem to have fallen into great disorder during the latter half of Anapōtā Redḍi's reign, owing to the rebellion of Bhaktirāja, a chief belonging to the Ēruva branch of the Telugu Cōḍa family. Bhaktirāja who was a descendant of the famous warrior, Ēruva Bhīma, appears to have originally held sway over portions of Ēruva probably as a subordinate of the Redḍi kings, and defeated some Muhammadan chiefs, probably officers in the service of the Bahmanī Sultan, 'Alā-ud-Dīn Hasan Gangu early in his career. He seems to have accompanied his overlord in an expedition against the Gajapati on whom he inflicted a defeat on the battle-field of Pañcadhāra and restored the Koppula chief to his kingdom. After this victory Bhaktirāja seems to have settled down in the valley of the Gōḍāvarī, where he appears to have carved out a small kingdom for himself. Taking advantage of the confusion caused in the Redḍi kingdom by the invasion of the Bahmanī Sultan, Bhaktirāja rose up in revolt against his overlord, and when the latter attempted to put him down, overthrew him in a battle that took place at Sūravaram, probably the village of that name in the Nuzvid Division (?) of the present Kistna district. Bhaktirāja then built in the conquered territory a new city called Kāmapurī where he established himself.^{14a} His victory over Anapōtā and the foundation of the new capital must be assigned to a period subsequent to his encounter with the Muhammadan chiefs, for, Anapōtā's authority in the Gōḍāvarī delta seems to have come to an end soon after 1356 A.D.,¹⁵ as no vestiges of Redḍi rule can be traced in this region until its reconquest by Anavēma in 1373 A.D. During this interval Bhaktirāja appears to have strengthened his position by the conquest of fresh territory and the acquisition of the friendship of the petty chiefs in the neighbourhood.

Anapōtā does not appear to have taken any steps to regain his hold on the Gōḍāvarī delta. On his death in or about 1370 A.D. he was succeeded by his brother Anavēma, owing probably to the extreme youth of his own son, Kumāragiri. Anavēma was a powerful king, and as soon as he ascended the throne, he concerted measures for the reconquest of his northern possessions. An epi-

14a J. A. H. R. S., i p 175

15. S.I.I. iv. 1387.

graph dated 1377 A.D. states that Anavēma "destroyed Rāja-mahēndrapura, Niravadyapura and other *sthaladurgas*"¹⁶ It is evident that he led a military expedition into the Gōdāvari delta and reduced it to subjection sometime before this date. The subjugation of this region seems to have taken place as early as 1373 A.D.; for, the district of Kōṇa in which the village of Naḍupura, granted to Brahmins as an *agrahāra* in that year, was situated, had already passed into Anavēma's hands.¹⁷ On this occasion, Anavēma seems to have subdued the east coast as far as Simhācalaṃ, and imposed his yoke on some of the chiefs of southern Kalinga. An epigraph at Simhācalaṃ dated 1375 A.D. states that his minister Cennama Nāyadu took a village from king Arjunadēva of Oḍḍādi for the purpose of making a gift to the temple of the god Narasimha.¹⁸ Anavēma's hold over the northern districts of his kingdom remained unshaken until 1381 A.D., as indicated by his inscriptions at Palivela and Drāksārāmam in the East Godavari district.¹⁹

Although no mention is made of Bhaktirāja or his sons in the records of the reign of Anavēma, he could not have subdued the Gōdāvari delta and the coastal region extending as far as southern Kalinga without coming into conflict with them. There is reason to believe that Anavēma overcame the opposition of the Cōla family by means of diplomacy rather than force. Niśśanku Kommana, writing a generation later, states that Bhaktirāja's son Bhīmalīnga married a daughter of king Anavēma, and Vēmāmbā, the issue of this marriage, espoused Doddaya Alla, the father of Vēma and Virābhadrā, the rulers of Rajahmundry.²⁰ This is also corroborated by the evidence of the Vēmavaram plates of Allaya Vēma dated 1434 A.D.²¹ The alliance is, indeed, significant. In the first place, it was an inter-caste marriage. A marriage of a Kṣatriya prince with a princess of Śūdra community was not of usual occurrence. Secondly, the hostility that characterised the relations between Bhaktirāja and the Reddis must have prevented, in the ordinary state of affairs, the contraction of an alliance of the kind. It is not, therefore, unreasonable to think that the marriage was the result of a political alliance. Anavēma appears to have offered his daughter in marriage to Bhaktirāja's son in order to overcome his

16 M.E.R. 1915 Part II p. 115

17 E.I. iii p. 286 f.

18 S.I.I. vi No. 785

19 446 of 1893, 506 of 1893

20 Śivalilāvīlāsam, I

21 E.I. xiii. p. 238.

opposition ; and the latter accepted the proposal owing probably to his apprehensions that he might not be able to offer resistance successfully, if he were attacked by the Redḍi, king. Therefore, he concluded a treaty of peace with Anavēma, which left him in possession of his territory, though it deprived him of his independence.

It is not known whether Bhaktirāja himself was alive at the time of the conclusion of this alliance. If the information furnished by an inscription at Rajahmundry, noticed by the Mackenzie Surveyors, that his son Annadēva, a half brother perhaps of Bhīmalinga, was crowned in 1366 A D, can be regarded as trustworthy, Bhaktirāja must have died even before the accession of Anavēma²² Bhīmalinga probably entered into an alliance with Anavēma to oust his half brother from the principality with his help and take possession of it. The omission of the name of Bhīmalinga from the inscriptions of Annadēva which give a good deal of information about his parents, and family may be attributed to the want of cordiality between the brothers. Annadēva appears to have lost control over his territory soon after his coronation. The earliest of his inscriptions noticed so far which is dated in 1388 A D shows that he retired to the neighbourhood of Tripurāntakam in the Markapur taluk of the Kurnool district²³ Annadēva, having been driven out of his territory, attempted probably to take refuge in his ancestral principality of Ēruva ; but he could not have remained there long, as Tripurāntakam with the neighbouring territory had already passed into the hands of Harihara II of Vijayanagara²⁴ Therefore, he left Ēruva and wandered abroad seeking protection and help at the court of the neighbouring princes. At first, he repaired to Dēvarakondā, where he appears to have been treated with consideration. Vēdagiri I promised him help and concerted measures in consultation with his cousin Singa II to reinstate him.

A war broke out between Anavēma and the Velamas when the latter attempted to reinstate Annadēva in his dominions. The events of this war are not properly recorded. The Velugōtvārivamśāvali asserts that Anavēma attacked Māda, one of the sons of Singa II, but being defeated in battle took to his heels. The place of the battle is not mentioned. The *Velugōtvārivamśacaritra* and the

22 Mac Mss 15—4—4 p 231 f The inscription in question is said to have been engraved on a slab lying outside the postern gate of the fort of Rajahmundry. It is dated irregularly. Annadēva, according to this epigraph, was crowned on Āśvīja śu 10 of the year Pārthiva corresponding to Ś 1259.

23 254 of 1905.

24 257, 270 of 1905

Rāvuvamśacaritra, however, declare that Anna, another son of Singa II slew Anavēma in a battle Anna who is said to have performed this deed is, no doubt, identical with Anapōta II, the eldest son and successor of Singa II. If these statements are true, it would appear that Anavēma encountered the Velamas twice. He saved himself by timely flight on the first occasion, and forfeited his life on the second. In the absence of trustworthy confirmatory evidence, it is not possible to arrive at any definite conclusion about the events recorded in these works. As the Velamas did not succeed in restoring Annadēva, it is very doubtful whether they succeeded in gaining any decisive victory over the Redḍi king.

The death of Anavēma, whether due to natural causes or misadventure on the battle-field, must have taken place before 1386 A D, as his successor, Kumāragiri, had already ascended the throne by the middle of that year²⁵ Kumāragiri was not a capable ruler. He seems to have given himself up completely to pleasure, leaving the administration of the kingdom in the hands of Kātaya Vēma, his brother-in-law and minister. Vēma was an able administrator and a distinguished warrior. He not only kept the internal affairs of the kingdom firmly under control but energetically pushed forward its boundaries in the west and the north-east. It is said that he subdued Maklēdi, Kimmūr, Bendapūdi, Vajrakūtam, Rāmagiri and Viraghottam²⁶. These conquests were probably effected early in the reign of Kumāragiri, as Kātaya Vēma appears to have been active on the Kalinga frontier in 1386 A D²⁷.

Rāmagiri, one of the forts subjugated by Kātaya Vēma, was included in Telingāna. The conquest of this fort must have provoked the anger of Singa II, the overlord of the country, and precipitated a war between the two kingdoms. The *Velugōtivārivamśāvali* darkly alludes to a war of Singa II with the Redḍis in the course of which Singa's sons, Dāca and Māda, offered a gross insult to Kumāragiri. The *Camatkāracandrīkā* of Viśvēśvara, who flourished in the court of Singa II, alludes to a conflict between Singa and the petty chiefs ruling on the banks of the Gautamī²⁸.

²⁵ SII VI No 781

²⁶ Introduction to Kātaya Vēma's commentary on Kālidāsa's *Śakuntalam*

²⁷ SII VI No 781

²⁸ *Sōm* (Snēh ?) - *ōllāsini* *Pārasika* - *nṛpatau* *sandh* = *ānu* = *sandhāy* (ān ?) akaih

Kanyā-ratna-sam = *arpanāt* *Gajapatau sambandha-gandha-sprī*

Rēcērl = *ānvaya-Śāṅgman* *narapatim drastum rane sāhasam*

Sambhāvyam *sa* (na ?) *h*: *Gautamī-parisara-kṣudra-kṣamābhrd* = *ganē*.

—The Madras Govt. Or. Mss. Lib R No. 2679 p 114.

The name Gautamī, referred to by Viśvēśvara, is applied to the Gōdāvarī, specially to that part of the river which extends from the Eastern Ghats to the sea. The river above Rajahmundry is spoken of as the Akhaṇḍa-Gautamī, and one of its branches which flows below the town as the Vrddha-Gautamī. As the Gōdāvarī valley from the Eastern Ghats to the sea was under the authority of the Reddis, the petty chiefs mentioned by Viśvēśvara must be identical with Kumāragiri and the chiefs dependent upon him. The presence of Singa II in the northern districts of the Reddi kingdom, as indicated by an epigraph dated 1387 A D, at Simhācalam²⁹, clearly points to a Velama invasion of the Reddi dominions during the early years of the reign of Kumāragiri Reddi.

The invasion of the Reddi kingdom seems to have embroiled Singa II in a war with the Gajapati. The Velugōtivarivamśāvali heaps maledictions upon some unnamed chiefs who instigated the Gajapati to make an attack upon Singa. Probably Kātaya Vēma, unable to withstand the advance of the Velamas, solicited the help of the Gajapati, or, some of the chiefs of the borderland who acknowledged the supremacy of the Gajapati, being harassed by the Velama forces, appealed to their overlord for help. However that may be, the Gajapati came to the south of his dominions, and opposed the invaders. Fighting broke out soon between the two armies, and in an engagement that took place, the Gajapati sustained a defeat, and, if we may trust the veracity of Viśvēśvara, the Gajapati was obliged to purchase peace by offering his daughter in marriage to Singa. Kumāragiri seems to have concluded peace with Singa about the same time, for the Anaparti plates dated 1390 A D make a pointed allusion to the maintenance of friendly relations with all his neighbours excepting the easterners³⁰. Having thus demonstrated his military superiority over the Reddis and the Gajapati, Singa returned to his country.

The Velama invasion of the east coast was nothing more than a brilliant raid; for it produced no permanent result. The authority of Kumāragiri remained unshaken notwithstanding the shock it must have experienced during the invasion. Kumāragiri spent the remain-

29 S I I vi No. 1086

30. *Udīcyā dāksmātyas=ca prāciyas=ca mahiśvarāḥ |*
Ācaranti sādā maitrim=asmābhīr=atī-kautukāt ||
Tasmāt-Simhādri-paryanta-prāciyā ēva mahiśvarāḥ |
Jētavyās=tan-mahipālān=adhunā jayatilayā ||

ing years of his reign in peace, as he was not called upon to defend again his kingdom from the attacks of his neighbours.

Kumāragiri had a son called Virāṇnavōta who appears to have predeceased his father. The next heir to the throne was Pēda Kōmatī Vēma, one of Kumāragiri's distant cousins, whose succession to the throne was not, however, favoured by Kātaya Vēma, the *de facto* ruler of the kingdom. To satisfy him and thus prevent the outbreak of a civil war in the kingdom, Kumāragiri effected a division of his territories, assigning the north-eastern districts with the city of Rajahmundry to Kātaya Vēma, and leaving the rest of the kingdom to his cousin³¹. This arrangement failed, however, to give satisfaction to both the parties. Each regarded the other as an usurper, and resolved to make himself the master of the entire kingdom. Therefore, on the death of Kumāragiri in 1403 A D, the kingdom of Kondavidu split up into two hostile states each attempting to undermine the power of the other.

This state of affairs encouraged foreign invasion. Annadēva who failed to regain the possession of his estates with the assistance of the Velamas wandered abroad and sought asylum at the court of the Sultan of Gulburga. He helped Fīrūz Shāh to defeat the Karnāṭaka army at Sagar, and recapture the fort, which had been in a state of revolt for some time in the past³². As soon as he heard the news of Kumāragiri's death and the division of his kingdom between Pēda Kōmatī Vēma and Kātaya Vēma, he resolved to make another attempt to recover his possessions. He appears to have returned to Dēvarakonda, where he obtained assistance from Vēdagiri I, and marched to Rajahmundry, accompanied by the Velama army. Their progress appears to have been constantly checked by the enemy. The Velugōttivārivamśāvali mentions a number of battles where Vēdagiri I is said to have won victories over his enemies. It is said that he defeated at Vēmūlakonda (in the Chodavaram division of the East Godavari district) a confederacy of five chiefs called Sattiga, Cālikya, Kannara, Kankāla and Udayana. No information is available about the identity of these chiefs. They were probably the subordinates of Kātaya Vēma.³³

³¹ EI iv p 319

³² J A H R S i p 184, Briggs Ferishta, ii p 370; Burhān-i-Ma'āshir (I.A. xxviii p 186), Tabaqāt-i-Akbarī (Bib Ind), iii p 13.

³³ The Velugōttivārivamśacaritra (p. 52) states that Vēdagiri defeated at Vēmūlakonda only Sattiga. Of the remaining four, Kankāla is said to have been vanquished in the neighbourhood of Śrīsaṅga, Cālikya at Māmiḍāla, and

Vēdagiri is also said to have dismantled the fort of Beṇḍapūḍi, an important place in the Tuni division of the East Godavari district. Though the *Vaṁśavalī* does not mention the name of the enemy from whom Vēdagiri had taken this fort, it may be confidently asserted that it belonged to Kāṭaya Vēma at that time; for, Beṇḍapūḍi was one of the forts which Vēma had conquered early in Kumāragiri's reign. Though the other events of the expedition are not known, it appears to have terminated successfully. Annadēva, for restoring whom the expedition was undertaken, was placed in possession of his ancestral principality to which a good deal of the conquered territory appears to have been added. Annadēva assumed the titles of *mahārājādhirāja*, *paramēśvara*, and *pūrvasimhāsanaādhīśvara* denoting sovereignty,³⁴ thereby proclaiming that he had put an end to the rule of the Reddis and had taken over the administration of the country under the jurisdiction of 'the Eastern Throne' from them.

The power of Kāṭaya Vēma was nearly crushed, but it was not completely destroyed. He might again gather strength and overthrow Annadēva's authority. Vēdagiri, having probably foreseen this danger, appears to have taken steps to sustain the power of Annadēva. He left his minister, Pina Mādā Nāyadu, in the kingdom of Rajahmundry to safeguard the interests of his ally. Pina Mādā remained in the east coast for about three years and then returned to the court of his master.³⁵ The Velama intervention brought in a new element of discord in the affairs of the kingdom of Rajahmundry, and thus prepared the ground for the outbreak of a civil war which convulsed the Gōḍāvari delta for nearly one decade.

Vēdagiri and Gundaya Dandanātha

Vēdagiri I is said to have acquired fame by inflicting defeat on Gundra Dandrāya, i.e., Gundaya Dandanātha, an officer in the service of Harihara II of Vijayanagara. The circumstances in which Vēdagiri inflicted this defeat are not recorded. Harihara II invaded Telingāna twice during the last quarter of the 14th century, to break probably the alliance between the Velamas and the Sultan of Gulbarga. The treaty of friendship which Anapōta I concluded

Kannara at Aruvapalli. The source from which the authors of the *Vaṁśacaritra* derived this information is not however mentioned.

³⁴ SII iv 1347

³⁵ SII v 1242; vi 1100.

with Muḥammad Shāh Bahmani I still remained in force; and amity and concord characterised the relations between the two kingdoms since their time. The alliance between the Bahmani Sultan and the king of Telingāna was extremely distasteful to the Rāya of Vijayanagara, as it strengthened the hands of the Sultan in waging war upon him. A hostile Telingāna in his flank was always a source of embarrassment to the Sultan while engaged in a war with his southern neighbour Harihara II who realised the dangerous character of this alliance made persistent efforts to break it, though he failed ultimately to accomplish his object.

The first expedition set out from Vijayanagara some time before 1384 A.D., it penetrated into the heart of Telingāna and even reached the neighbourhood of the capital Warangal. The advance of the Vijayanagara forces was checked by the Muhammadans, the allies of the Velama king, at a place called Kottakonḍa. In the battle that took place on this occasion, Sāluva Rāmadēva, one of the chiefs of the Vijayanagara army, perished³⁶ The expedition probably sustained a reverse. The destruction of the enemies which Vēdagiri is said to have effected in the neighbourhood of Warangal was perhaps accomplished on this occasion. What happened after this incident is not stated in our sources. The defeat at Kottakonḍa was probably decisive, and the Vijayanagara army was perhaps compelled to retire from Telingāna as a consequence of this defeat.

Harihara II did not, however, give up his designs on Telingāna. He despatched again a large army under the command of the Yuvarāja, Bukka II, accompanied by the veteran, Daṇḍanātha Irugappa in 1397 A.D. They proceeded to Telingāna, captured on their way the fort of Pānagal in the Mahabubnagar district of the Hyderabad state, from the Muhammadans who were in alliance with the king of Telingāna^{36a} The *Camatkāracandrīkā* cited in a previous context refers to the friendship of Singa II with the Pārasika king³⁷ The *Vaidyarājavallabham* describes the war which Bukka II waged upon the king of Telingāna and his allies, the Muhammadans. It is said that he defeated the Andhra king and his ally the Sultan and returned to Vijayanagara laden with booty.³⁸

36. E.C. xii Ck 115

36a. South Indian Research, II, p. 173

37. *Supra*, p. 17

38. Further Sources of Vijayanagara History (unpublished).

Guṇḍaya Daṇḍanātha whom Vēdagiri I defeated must have been associated with one of these two expeditions, although the material available at present does not make mention of him in this context. It may be suggested, however, that he was probably in charge of the first expedition which appears to have ended abortively. Notwithstanding the victories of Bukka II these expeditions failed to achieve their object, and the Velama chiefs remained firm in their loyalty to the Sultan.

The Eighth Generation

The *Velugōtvārivamsāvali* introduces a complication in the family pedigree after Singa II. It is said that Singa II had two sons called Pina Singa and Annama, respectively, Pina Singa had a son named Anapōta who in turn became the father of the celebrated Sarvajña Singa, the patron of the Telugu poet Śrīnātha. The fictitious character of this pedigree is disclosed by the *Rasārnava-sudhākaram*, a treatise on rhetoric composed by Singa II himself. In his introduction to the work, Singa enumerates the names of all his six sons. Neither Pina Singa nor Annama find a place among them.³⁹ The authors of the Telugu *Velugōtvārivamsācaritra* attempt to circumvent this difficulty by foisting the name of Pina Singa on Vēdagiri, one of Singa II's six sons,⁴⁰ but there is no evidence to show that Vēdagiri was known by any other name.

Another important fact which brings to light the spurious character of the pedigree must be noticed in this connection. According to the account given in the *Vamsāvali*, Annama, the younger brother of Pina Singa, laid siege to the fort of Gandikōta, but was killed in a night attack by a chieftain called Pōlēpalli Bukkarāju. On obtaining the intelligence of his brother's death, Pina Singa commanded his brother-in-law, Jūpalli Konda to proceed against Bukka to avenge Annama's death. Konda marched accordingly to the fort of Poḍicēdu where Bukka had taken refuge, and carried him off as a prisoner to the court of Pina Singa. It is highly improbable that Pina Singa who was an enemy of Pōlēpalli Bukka should have been one of the sons of Singa II, for, Singa II, as noticed already, lived at the end of the 14th century; and Pōlēpalli Bukka, the

39 C Virabhadra Rao in his *History of the Andhras*, iii p 80; and V Prabhākara Śāstrī in his *Sringāra Śrīnātham*, pp 199-201 have both drawn attention to this fact. The latter rejects, as a matter of fact, the evidence of the *Vamsāvali*, and omits the name of Pina Singa in the genealogy of Sarvajña.

40. The *Velugōtvārivamsācaritra*, p. 64.

rival and contemporary of his alleged son Pina Singa, flourished, as shown by an epigraph at Cina Kommerla in the Cuddapah district, about the close of the 15th century.⁴¹ Therefore, the passages of the Vamśāvali describing the story of Pina Singa and his brother Annama must be considered spurious; and they seem to have been introduced into the work for reasons which are not quite apparent.

Anapōta II, Rāmacandra and Māda II.

The most important personages in the eighth generation, so far as we are able to learn from the information furnished by the Vamśāvali, were Anapōta II, son of Singa II, and his cousins Rāmacandra and Māda II, the sons of Vēdagiri I of Dēvarakonḍa. During the period of their rule the whole of the east coast was convulsed by a struggle. The subdivision of the Reddī kingdom and the establishment of Annadēva Cōda in the Gōdāvarī delta brought in their train a series of events which soon developed into a great war involving all the kingdoms of the southern Deccan. Kātaya Vēma, the king of Rajahmundry, naturally attempted to dislodge Annadēva whom Vēdagiri I had established in the heart of his kingdom. But his efforts did not bear fruit, as he had to encounter the opposition of Annadēva's powerful allies, who seem to have been too many for him. He was, therefore, obliged to seek the help of the neighbouring monarchs. Naturally he turned towards Vijayanagara where he had reason to expect ready response, owing to his relationship with the royal family. Vēma's son, Kāta, it may be remembered, married a daughter of Harihara II. Moreover, the hostility that existed between the Velamas and the king of Vijayanagara might induce the latter to espouse his cause and enable him to overthrow Annadēva. Swayed probably by considerations such as these, Kātaya Vēma resolved to approach Dēvarāya I who was then ruling at Vijayanagara, soliciting help. The journey which he undertook in 1410 A.D. to the shrine of god Narasimha at Ahōbālam in the Vijayanagara dominions was probably intended, not so much to obtain religious merit for himself and his family as to persuade Dēvarāya I to take up his cause.⁴² It is not known whether he actually visited the city of Vijayanagara on this occasion. The presence of the Vijayanagara armies in the Gōdāvarī delta fighting on his side during the succeeding years indicates that he had not undertaken the journey to Ahōbālam in vain.

⁴¹ 356 of 1932-3

⁴² 84 of 1915

The events that happened during these years are shrouded in obscurity. What we know of them is gleaned from a few scattered allusions in the inscriptions, literature and the Muslim histories which when placed together exhibit before our vision a dim picture of a great war, not noticed so far by the historians Kāṭaya Vēma's return to his kingdom appears to have been followed by the despatch of armies from Vijayanagara to his assistance Annadēva seems to have made a valiant effort with the help of his relations to maintain his authority ; but he soon realised that Kāṭaya Vēma was too strong for him. The arrival of forces from Vijayanagara had so strengthened Vēma's position that it was no longer possible for Annadēva to overcome him as easily as he had expected. He perhaps discovered that without the backing of a friend powerful enough to protect him, he could not make headway against the forces of Kāṭaya Vēma and his ally Therefore, Annadēva sent an appeal to his old friend and benefactor, Sultan Firūz Shāh Bahmanī of Gulburga soliciting his help The Sultan who was probably jealous of the growing influence of Dēvarāya I in the affairs of the Gōdāvarī delta readily agreed to support Annadēva, and marched to his assistance at the head of an army Sayyid 'Alī gives a brief account of this expedition "The Sultan," says he, "being determined to conquer Telingāna proceeded in that direction till having got near Rājamundrī he conquered many forts and districts of that country, and having taken possession of the whole of that territory he consigned it to the agents of government, and then set out for his capital"⁴³ Firūz Shāh appears to have been accompanied on this occasion by some of the Velama chiefs who played a prominent part in the battles during the campaign According to tradition, one of the Velama chiefs called Gajaraō Tippa, defeated Kāṭaya Vēma's army in a battle that was fought near the village of Gundukolanu in the Ellore taluk of the West Godavari district. The *praśasti* of the Koppunūlla family to which Tippa evidently belonged contains the significant title, *Kāṭaya-Vēmunī-talagonda-ganda*, i.e., the hero who had taken the head of Kāṭaya Vēma⁴⁴ If the tradition preserved in the family *praśasti* of the Koppunūlla chiefs could be trusted, Kāṭaya Vēma's death appears to have taken place during Firūz Shāh's expedition against Rajahmundry. On hearing of the advance of the Muhammadan army upon his capital, Kāṭaya Vēma probably hastened to oppose them, and lost his life in the battle of Gundukolanu while attempting to check their

43 The *Burhān-i-Ma'āṭir* (I.A. xxviii p 187).

44. Mac. Mss. 15—4—3, pp 112, 113.

progress. What happened subsequent to Kāṭaya Vēma's death may be gathered from the brief account of the campaign given in Annadēva's Rajahmundry Museum plates. The Vijayanagara army appears to have fared badly. Annadēva claims to have won, no doubt, with the help of the Bahmanī Sultan several victories over Kāṭaya Vēma's allies. He inflicted a defeat on the kings of the South at Attili, and offered protection to 10,000 of their forces who surrendered to him. With the help of his brother-in-law, Pina Unḍi of the Solar race, he put to the sword the army of the Karṇāṭa king at the village of Kāṅkarapartī on the western bank of the Gōdāvarī, and generously offered protection to the members of Kāṭaya Vēma's family who submitted to him.⁴⁵ Though Annadēva and his ally Firūz Shāh were successful in the early phases of the war, they failed to secure final victory. The allies of Kāṭaya Vēma suffered, no doubt, several defeats; and his family was compelled to submit to the humiliation of prostrating at the feet of their enemy. The campaign, however, did not come to an end. Notwithstanding Annadēva's great victory almost within sight of Rajahmundry, he could not cross the river and capture the city, as is clearly implied by Sayyid 'Alī's statement that Firūz Shāh proceeded in the direction of Telingāna 'till having got near Rājamundri'.⁴⁶ The Sultan, no doubt, conquered Telingāna up to the neighbourhood of the city, but had to turn back, as he could not proceed further and lay hold on the city itself. This was due to the opposition of Doḍḍaya Alla, one of Kāṭaya Vēma's lieutenants. He put down, according to the contemporary poet Śrīnātha, the pride of Annadēva and his son Virabhadra.⁴⁷ This is confirmed by an epigraph at Palivela dated 1417 A.D. which states that Allāḍa (i.e., Doḍḍaya Alla) uprooted completely the family of Kāṭaya Vēma's enemy.⁴⁸ Allāḍa's success was due partly, if not wholly, to the help of Dēvarāya I, a fact which is clearly indicated by Firūz Shāh's attack in 1417 A.D. on Pāṅgal-Nalgonda belonging to Dēvarāya.⁴⁹ As this fort commanded the route to the east coast through which the Vijayanagara armies had to pass on their way to Rajahmundry, the Sultan discovered that so long as it remained in the possession of Dēvarāya, he could not prevent the arrival of reinforcements to Allāḍa from Vijayanagara and reduce him to submission. Therefore, having resolved to strike

45 J A H R S i p 134

46 I.A. xxviii p 187

47 *Bhīmēśvarapurāṇam*, i 62

48 SII v No 113

49. Briggs Ferishta, ii. p. 389; The Burhān-i-Ma'āṣir (I.A. xxviii. p 188).

at the root of Allāda's power, Fīrūz Shāh, retired from the Gōdāvarī delta, and laid siege to the fort of Pāngal-Nalgonḍa. The presence of Fīrūz Shāh's armies on the banks of the Kṛṣṇā and the Musī is also shown by the evidence of the inscriptions. Two epigraphs at Vēdādrī in the Nandīgama taluk of the Kistna district dated 1417 A D, allude to the occupation of the territory in the neighbourhood of Śrīrangarājukonda and Vōḍapallī-Vazīrabād by Masnadī-i-'Alī Ḥabīb Nizām-ul-Mulk, one of Fīrūz Shāh's ministers ⁵⁰ The retirement of the Muhammadan armies from the Gōdāvarī delta left Annadēva in a precarious condition. He was not able to contend against Allāda successfully as his military strength was greatly reduced by the departure of his allies and the loss he must have sustained during the war. Therefore, within a few months of his victory at Kānkarapartī he was defeated in battle and killed together with all the members of his family by Allāda who re-established the authority of the Reddis at Rajahmundry.

Meanwhile, Fīrūz Shāh engaged himself in concerting measures to capture the fort of Pāngal-Nalgonda. He occupied, as pointed out already, the country in the neighbourhood of the fort, and prevented any supplies or reinforcements reaching the garrison Dēvarāya, who fully realised the strategic importance of the fort, spared no trouble in attempting to raise the siege. He sent forces to relieve the besieged garrison, but they could not reach their destination owing to the opposition of the Velama chiefs. They harassed, at the instance of Fīrūz Shāh, the Vijayanagara forces during the march and created disorder in several parts of the Vijayanagara kingdom by their plundering raids. Rāmacandra, the second son of Vēdagiri I of Dēvarakonda, attacked a contingent of the Vijayanagara forces marching to the relief of the garrison of Pāngal-Nalgonḍa in the Bandī Pass and put them to flight. Anapōta II of Rācakonda descended upon the eastern districts of Dēvarāya's dominions, and defeated Sambeta Sōma and Sarepallī Timma who opposed him in the direction of Kondaviḍu ⁵¹ The irruption

⁵⁰ 306, 307 of 1924

⁵¹ Sambeta Sōma held the fief of Pernipādu in the present Cuddapah district. He was the father of Sambeta Pinna who is mentioned as the chief of Pernipādu in the inscriptions of the time of Dēvarāya II (L R. 14 Pōlatulakonda, p 412, L R 18 Pernipādu, pp 23-30). Nothing is known about Sarepallī Timma or the locality in which his fief was situated.

It is doubtful whether Anapōta II raided the Tamil country on this occasion as stated in the Velugōtīvārivamsāvali, for, the city of Cennapaṭṭana (i.e. Madras) to the confines of which he is said to have carried his raid was not, as a matter of fact, founded until the middle of the 17th century.

of the Velamas into his dominions kept Dēvarāya busy. He could not devote all his attention for concerting measures to raise the siege of Pāngal-Nalgonḍa. A rift in the camp of his enemies, however, brought about a sudden change in the situation and enabled Dēvarāya to organize an attack upon the Mussalmans besieging the fort. The cordial relations that had hitherto existed between the Bahmanī Sultans and the Velama kings came suddenly to an end owing to the change in the attitude of Fīrūz Shāh towards the Velamas. He entertained the ambition of establishing his authority over the east coast. It was mainly to accomplish this object that he allied himself with Annadēva and led his troops into the Gōḍāvarī delta to assist him. Though the death of Annadēva and the revival of the Reddī power at Rajahmundry frustrated his designs, he did not give up his object. He entered into an alliance with Peda Kōmatī Vēma, the king of Kondavidu, who had hereditary claims to the throne of Rajahmundry, and attempted to accomplish his purpose through him. It was probably after the conclusion of this alliance that Peda Kōmatī Vēma made an unsuccessful attack upon the kingdom of Rajahmundry. He advanced with his forces as far as Rāmēśvaram in the Tanuku taluk of the West Godavari district, but being defeated there in battle by Allāda, he was compelled to retire towards his kingdom leaving his camp to be plundered by his enemy.⁵²

The formation of an alliance between the courts of Gulburga and Kondavidu was extremely distasteful to the Velama kings. To mark their disapprobation, they severed their relations with the Sultan, and made an attack upon the dominions of his ally, Peda Kōmatī Vēma. The attack was well-timed. Vēma was absent on his expedition to Rajahmundry, and the defence of his kingdom was entrusted to his brother, Māca, the governor of Dharanikōta. The Velama expedition, which set out from Dēvarakonda, under the command of Vēdagiri II, the son of Māda II, reached the fort of Dharanikōta which they seem to have captured after an engagement. Māca was killed and his head was carried away as a trophy to Dēvarakonda by Vēdagiri II and was used by him as a spittoon to show his contempt for his departed enemy.

The alliance with Fīrūz Shāh brought Peda Kōmatī Vēma nothing but disaster. He might have borne his misfortunes calm-

52. E I xiii. p. 241. Nīśanku Kommana; *Śivalīlāvilāsam*, G. Or. Mus. Lib. S/5-4-50 p. 3.

ly, had he not been incited to take action by the outrageous conduct of Vēdagiri II. Feeling that he was in duty bound to avenge his brother's death, Vēma prepared himself for war, and invoked the help of Firūz Shāh whose friendship had been, in fact, the source of most of his recent troubles. Firūz Shāh, who was eager to chastise the Velamas for their desertion, proffered assistance readily, and assured of his support Vēma set out towards Dēvarakonda at the head of his army. He met the Velama chiefs, who came to oppose him with their forces, at an unknown place situated probably on the frontier between the two kingdoms, and inflicted on them a crushing defeat. Māda II and his brother, Rāmacandra were perhaps killed on this occasion, and Vēdagiri II who was taken prisoner was promptly beheaded. Recollecting Vēdagiri's savage conduct towards his deceased brother Māca, Peda Kōmaṭi Vēma carried away his head to Kondavidu, where, emulating Vēdagiri's example, he had it fashioned into a spittoon.

Though the Velamas greatly resented this humiliation, they were utterly powerless, and they could not take any steps to retrieve their honour. As long as Peda Kōmaṭi Vēma enjoyed the friendship and confidence of Firūz Shāh, it was futile to contemplate an attack upon him with any chances of success. They had no power to compel Firūz Shāh to abandon his new ally and renew his old friendship with them, nor was it desirable to remain in a state of isolation devoid of diplomatic relations with the neighbouring states. The dangers of political isolation were too palpable to be ignored. The powerful neighbours by whom they were surrounded might descend upon them suddenly, and seize their small kingdom without much trouble owing to their helplessness and incapacity to defend themselves. It was imperative under the circumstances to affiliate themselves to some friendly state on whom they could rely in the hour of danger. Therefore, they turned towards Vijayanagara, the only state which was powerful enough to offer them protection.

Dēvarāyā I was not unaware of the advantages of an alliance with the Velamas. His failure to dislodge Firūz Shāh from the neighbourhood of Pāngal-Nalgonda and to relieve the besieged garrison in the fort was in no small measure due to their opposition. The breach between the Velamas and Firūz Shāh offered him an opportunity to strike a decisive blow. He collected a large army, concluded a peace with Anapōta II, and won over the other Hindu princes to his side. Having completed his preparations he marched with his forces to Pāngal-Nalgonda.

The condition of the besieging Muslim army had, in the meanwhile, undergone a change for the worse. The desertion of the Velamas and some of the principal officers reduced their strength; and the outbreak of a pestilence in their camp thinned their numbers and affected their morale. On the approach of the Vijayanagara army, contrary to the advice of his officers, Firūz Shāh determined, notwithstanding the numerical inferiority of his forces, to oppose it. Mir Fazl-ul-la Anju was made the commander of the Muslim army. A fierce engagement took place; Mir Fazl-ul-la who led an attack upon the enemy's centre was killed during the fight; and on his death, the Muslim army which was left without a proper leader, gave way. "This fatal event," declares Ferishta, "changed the fortune of the day. The king was defeated; and with the utmost difficulty, and not without very great efforts on his part, effected his escape from the field. The Hindus made a general massacre of the Mussalmans, erected a platform with their heads on the field of battle, and pursuing the king into his own country, laid it waste with fire and sword."⁵³

The disaster that had befallen the Bahmanī arms was, indeed, unprecedented. The army was annihilated, the Sultan who narrowly escaped death was chased almost to the very gates of his capital, and many of the towns which belonged to him were captured by the victorious Hindus.⁵⁴ Taking advantage of the confusion engendered by the disaster, Anapōta II attacked the Bahmanī possessions in Telingāna. He captured the district of Medāk and plundered the country inhabited by the Bōya tribes as far as Muddōgi.^{54a}

The Sultan was sufficiently punished for his share in the last war between Dēvarakonda and Koṇḍavidu. Peda Kōmatī Vēma who was primarily responsible for instigating that war still re-

53. Briggs *Ferishta*, pp 390-91. The incidents connected with the siege of Pāngal-Nalgonda cannot be definitely ascertained at present, as the Muslim historians give differing accounts though they all agree that Firūz Shāh sustained a crushing defeat at the hands of Dēvarāya. Cf the *Burhān-i-Ma'āshir* (IA xxviii, p 188), the *Tabaqāt-i-Akbarī* (Bib. Ind.), iii. pp. 17-18; the *Muntakhab-al-Lubāb* (Bib Ind.), iii pp. 63-64.

54 *Ibid.*

54a. The identity of Muddōgi and the situation of the Bōya country in which it was evidently included are not known.

As Linga is said to have protected the Bōyas on the bank of the Gōdāvarī, it is not unlikely that the country plundered by Anapōta II was somewhere in the neighbourhood of Bhadrācalam.

mained unpunished. The time for meting out to him the retribution for his action had at last come Vēma was now left without an ally, and he was surrounded on all sides by enemies. Therefore, Anapōta II could now proceed against him without the fear of outside intervention. He made preparations of war, and obtained probably some help from Dēvarāya I. Having completed his arrangements he marched at the head of his army towards Konḍaviḍu, accompanied by his young cousin, Linga, son of Māda II of Dēvarakonda. On hearing of the arrival of the Velama invasion, Peda Kōmatī Vēma hastened with his forces to oppose the invaders. Both the armies joined battle at an unknown place, and after some fighting Vēma's army suffered defeat, and Vēma himself seems to have lost his life on this occasion⁵⁵

The history of Konḍaviḍu may be said to have come to an end with the death of Peda Kōmatī Vēma. Nothing is known of the reign of his son, Rāca Vēma, who is said to have succeeded him. Tradition brands him as an oppressive ruler, who exacted heavy taxes from his subjects. He is said to have fallen a victim to the knife of an assassin. The only event that may be attributed to his reign is the despatch of the poet Śrīnātha as an ambassador to the court of Dēvarakonda for fetching Peda Kōmatī Vēma's sword, the 'Nandikantapōtarāju', which Linga is said to have carried away as a token of his victory over the Reddis.

Ninth Generation : Linga and Singa III (the Sarvañña)

The most remarkable personage of this generation of the Velama rulers was, no doubt, Linga, the son of Māda II. He is said to have succeeded his elder brother Vēdagiri II at the age of twelve, but this is probably an exaggeration, for he was old enough to join his uncle and father, when they defeated the Vijayanagara forces at the Bandi Pass. Judging from what is said of him

55. The evidence of the Velugōtīvārvamsāvali, our only source of information on the subject, is not trustworthy, as it embodies statements which are contradictory in character. It is said in one place that Linga severed the head of Vēma and carried it away as a trophy. This is corroborated by an old verse of unknown origin quoted in the *Velugōtīvārvamsācaritra* and the *Rāvuvamsācaritra* which asserts that Anapōta II slew Vēma in a battle. In another passage of the *Vamsāvali*, it is stated that Linga took Vēma prisoner, and having released him sent him back to his capital. However, it is not unlikely that Vēma was actually killed in the battle, for Firūz Shāh suffered defeat at Pāngal in 1419 A.D., and the last known inscription of Vēma is also dated in the same year (A 7 of 1919-20). Vēma's reign, therefore, seems to have terminated immediately after Firūz Shāh's defeat.

in the Vamśāvali, Līṅga appears to have been a distinguished warrior with a unique record of military achievements to his credit. In describing the career of Līṅga, the bards whose compositions are incorporated in the Vamśāvali ascribe to him all the exploits of his predecessors. To form a correct estimate of the part he played in the affairs of his own age, it is necessary to scrutinize the list of conquests and victories embodied in the Vamśāvali and sift carefully the deeds for which he was actually responsible. This process of elimination leaves behind a long catalogue of victories which may tentatively be assigned to his credit.

The exploits to which Līṅga himself was actually responsible may now be enumerated briefly —

Līṅga defeated the Reddī princes Vēma, Virabhadra and Dodda of Rajahmundry, and plundered their capital. He recaptured Simhādri, subdued the Seven Mādēs and inflicted a defeat on a chief called Cerla Bhīmā Reddī. Vēma and his brothers saved themselves by making a timely submission. He won, on the banks of the Kṛsnā, a victory over the Kannadīs, vanquished Sambeta Piṇṇa in battle and chased him so as to attract the attention of Praudha Dēvarāya. Līṅga inflicted a defeat upon the Muhammadans at Rēcerla, and wrested from them in a single expedition thirty-three forts, he gained victories over Mastā Khān, Cādu Khān, plundered Sabbī-nādu, and offered protection to the Bōya tribes on the banks of the Gaṁgā (i.e., the Gōdāvarī). To win the favour of the Sultan, he humbled the pride of Muddu Dhakka, and scaled the walls of the hill-fort of Bhuvanādri by the side of the Sultan 'Alā-ud-Dīn. He ejected forcibly Sikandar Khān from his territory and took possession of it; put to flight Balid Khān who made an attack upon him from the right and the left, and offered protection to Sarama Khān who took refuge under him on the banks of the Gautamī (i.e., the Gōdāvarī). He slew the Muhammadans of Toragal and Bādāmī and established himself in these cities. It was probably on this occasion that he was decorated by Dēvarāya II with 'the anklet of heroes'.

Besides all these victories, Līṅga is said to have overthrown several other chiefs of whom no information is available at present. At Nāgūlapādu, he vanquished a chief named Sangamarāya, imprisoned Ganna and seized the fort of Kottakonda which belonged to him. He subdued the 'Circle of Cencu tribes', harassed Mandu Maṇēḍu who opposed him at Mannangikōṭa, scaled the walls of Nallāgonḍa, and destroyed the wily foes who took refuge in the fort. He captured Simhavikramapattana and Singampalle, and compelled Gōpālākṣṇa to submit, and scattered the chiefs of

Koṇḍaviḍu country who attacked him; he overthrew Tippa of Nellore at Ēlūr, and crushed the dependents of the warrior Guṇḍa who bade defiance to him at Kunṭlūru. Moreover, Linga reduced to ashes the fort of Bānāla and beheaded Singaḷadēva. He wrested from Malaka Pōlārjuna the fort of Yādavakoṇḍa, and having put to death the enemies who opposed him dismantled the fort of Ucciḷa. He expelled the members of the Salakarāju family to Bāgavāḍa; captured Bukkarāju in the fort of Poḍicōḍu, and offered him protection, so that his chivalrous conduct might receive the approbation of the Gajapati. He took Celamacerla and made a triumphal entry into the hill fort of Gauravakoṇḍa. He defeated Tippa at Gōraṇṭla, forced Ciṭi Vallabhayya to hide himself in the jungles; put the members of the Pānem family to flight, and drove Rangaya Bhīma into exile. He overpowered the Manne chiefs in the jungle of Pāṇḍūr; inflicted a defeat on Matsa Kampa, and destroyed the forces of Pūla Ganga. He put Viṭṭhama to death, flayed Citi Cennaya alive, and humbled Konda Mallaya. He placed Śānta Bhikṣāvṛtti on the pontifical throne of Śrīsailam, and ruled like Śrīrāma from Rājācala.

Most of the incidents enumerated above are unknown at present. The identity of the enemies whom Linga overthrew, excepting a few, is still hidden in obscurity, and their history cannot be delineated in the present state of our knowledge. However, a group of facts connected with Linga's military career mentioned here is partially known from other sources, and an attempt is made in the following pages to correlate them with the known facts, in the hope that it may lead to a more complete understanding of the subject on some future occasion.

Linga and the Redḍis of Rajahmundry.

The power of the Redḍis which suffered an eclipse in the Gōḍāvarī delta during the last years of the reign of Kāṭaya Vēma was revived, as stated already, by the efforts of Doḍḍaya Alla or Allāḍa and his sons. Allāḍa was a descendant of Perumāḷla of the Dēsati family to which Prōlaya Vēma, the founder of the Redḍi kingdom, himself belonged. He was related to the royal family of Kōḍavīdu having married Vēmāmbikā, a grand-daughter of king Anavēma, by whom he got four sons, Vēma, Vīrabhadra, Doḍḍa, and Anna. His eldest son married Hariharāmbā, a daughter of Kāṭaya Vēma's son, Kāṭa, and a grand-daughter of Harihara II of Vijayanagara. Owing to the ties of blood that united him with Kāṭaya Vēma's family, Allāḍa felt, on the death of the former, that it was his duty to espouse the cause of his children and regain for

them their patrimony. He crowned at first Kāṭaya Vēma's son, Kumāragiri II, as the king of Rajahmundry ; but on his death after a brief rule of a few months, put forward the claims of Anitalli, the surviving daughter of Kāṭaya Vēma to the throne. To strengthen his position further, he persuaded Anitalli to marry his second son, Virabhadra , and having fortified himself in this fashion, he began to direct the affairs of the government on her behalf

The victory of Allāḍa and his sons over Annadēva was only the first step in the growth of their power They put down with a stern hand all the chiefs that had rebelled against their family, and subdued the petty kings of southern Kalinga, defeated the Gajapati who probably came to their assistance, and pushed the northern frontier of their kingdom to the shores of Cūlaka lake Their authority was recognised even by the Nāgavamśi kings of Rambha and the Pulinda tribes dwelling in the midst of the Dandaka forest ⁵⁶ The city of Rajahmundry became during their time the seat of a powerful kingdom once again

The causes which led to Linga's invasion of the kingdom of Rajahmundry are not known The Velugōṭivārivamśāvali which alludes to the invasion in a casual manner throws no light on the subject , however, it furnishes the data for fixing the probable time when the expedition took place It is said that after the death of Peda Kōmatī Vēma in battle, Linga, as mentioned already, carried away his sword called the 'Nandikantapōtarāju' to Dēvarakonda Rāca Vēma, desirous of getting back his father's sword, dispatched the poet Śrīnātha, who held the high office of *Vidyādhikārī* at his court, to Dēvarakonda to persuade Linga to restore the weapon A verse which Śrīnātha composed eulogising Linga's military glory during this visit refers to his victory over Allaya Vēma and his brother Virabhadra Now, this allusion furnishes the clue which indicates the probable date of the invasion At the time of Śrīnātha's visit to Dēvarakonda, the kingdom of Kōṇḍavidu was still in existence Although the length of Rāca Vēma's reign is not known, its duration could not have extended beyond 1430 or 1431 A D , for an epigraph engraved on the door-jamb of the Kailāsarāya's temple at Kondavidu dated 1432 A D records the gift of a village to a Brahman of the place by Dēvarāya II ⁵⁷ It is evident from this that Kōṇḍavidu had passed into the hands of Dēvarāya some time before 1432 A D As Śrīnātha's visit to Dēvarakonda preceded the

⁵⁶ Śrīnātha *Kāśikhandaṃ* 1 34, 52, 60, 69 *Bhīmēśvarapurāṇam* 1; 62.

⁵⁷ L R (Kōṇḍavidu), p 325.

fall of Koṇḍaviḍu, it must have taken place earlier. Since Linga vanquished Allaya Vēma and Virabhadra before Śrinātha's visit to his court, his expedition to Rajahmundry during which he accomplished this feat must be assigned to a still earlier date. Linga probably invaded the kingdom of Rajahmundry in 1426 or 1427 A.D.

Linga seems to have descended on the Reḍḍi kingdom of Rajahmundry from the west and passed eastwards along the valley of the Gōḍāvari. He defeated Allaya Vēma and his brother Virābhadrā who came to oppose him in one or more battles. The engagements at Vēmulaḱoṇḍa and Māmīdēla, where he is said to have overthrown the ruler of Tērāla and Allu Coppā respectively might have taken place during this expedition. Brushing aside the opposition of the enemy, Linga finally advanced upon Rajahmundry, and plundered it. Then he appears to have turned towards the north, proceeded to Simhādrī and captured it, he next marched into the Seven Mādēs and having overpowered Cerla Bhīmā Redḍi, probably the governor of the district, laid the country waste. He moved farther into the interior of Kaḷinga, captured Āvanca, and demolished the fortifications of Gangāvarā. It is obvious that Linga overran the northern half of the kingdom of Rajahmundry during this campaign. Vēma and Virabhadra who were probably taken by surprise were helpless, and could not concert measures to dislodge him from their dominions. To save their kingdom, under the circumstances, there were only two courses left open to them, either they should meekly submit to the invader or solicit the help of some outside power. Vēma and Virabhadra, if we can depend upon, the evidence of the Vamśāvalī, chose prudently the former alternative.

There is, however, reason to believe that Linga's victory was not so complete as it is made to appear in the Velugōṭivārvamśāvalī. His retirement from the kingdom of Rajahmundry was probably due to the intervention of Vijayanagara. It is believed that Dēvarāya II sent an expedition in 1428 A.D. to Rajahmundry to enable the Reḍḍis to ward off an invasion of the Gajapati. This belief is based on an epigraph at Simhācalam registering the gift of a lamp to the shrine of Simhādrinātha⁵⁸. The record in question does not allude to an expedition sent by Vijayanagara or any other power; but the presence of the donor, Sāluva Telungarāya, a

⁵⁸ C. Virabhadra Rao, *The History of the Andhras*, iii. p. 390, M.E.R., 293 of 1899.

powerful nobleman holding extensive estates in the north-eastern marches of the Vijayanagara kingdom, in this region is taken to be an indication of the arrival of the Vijayanagara army in southern Kalinga. It is, however, unlikely that the Gajapati should have attacked the Redḍi kingdom at this time; for, the contemporary records, epigraphic as well as literary, bear testimony to the prevalence of friendly relations between the Gajapati and the Redḍis.⁵⁹ Therefore, an invasion of the Redḍi dominions by the Gajapati must be left out of consideration. Nevertheless, the possibility of the arrival of the Vijayanagara army need not be ruled out. As the kings of Vijayanagara maintained friendly relations with the court of Rajahmundry throughout this period, a despatch of troops from Vijayanagara to help the Reddis against their enemies was not at all unlikely. If an expedition had actually been sent at this time, it must have been directed not against the Gajapati but Linga who carried fire and sword into the Redḍi dominions. The hostility which Linga later displayed against Dēvarāya II notwithstanding the alliance concluded by Anapōta II with his predecessor, must be attributed to some unfriendly act of Dēvarāya such as the despatch of military aid to the Redḍis of Rajahmundry.

Linga and Dēvarāya II

The Velamas remained friendly with Dēvarāya II during the early years of his reign. When the Bahmanī Sultan, Ahmad Shāh declared war on Vijayanagara about 1424 A.D., Dēvarāya obtained from them considerable help. "Dew Ray," says Ferishta, "collected his troops without delay, and inviting the Ray of Wurungole to his assistance, marched with numerous army to the banks of Toongbudra, in the hope of extirpating the Muhammadans."⁶⁰ Anapōta II promptly despatched the Velama forces, and Linga, who probably led the Dēvarakonda contingent, rendered valuable services in the field. It was on this occasion that he exterminated the Muhammadans at Torgal and Bādāmi and abased the pride of Malaka (Malik) Pōlārjuna (?) at Ētḡr. What other help he rendered Dēvarāya is not known. The Muhammadan historians assert that the Rāja of Wurungole (i.e., Anapōta II) deserted Dēvarāya in the middle of the war, and that the Sultan who was ultimately victorious returned to his capital with glory.⁶¹

59. EI xiii p. 241 Śrīnātha *Kāśikhandam* ii 165, iii 246; *Bhīmēśvara-purāṇam* i. 62.

60. Briggs Ferishta, ii. p. 400.

61. *Ibid.*, p. 401.

Whatever might have been the causes of the Velama desertion, it must have revealed the untrustworthy character of their friendship. It was probably a recollection of their treacherous conduct that prompted Dēvarāya II to send help, as stated already, to the Redḍis of Rajahmundry, when a few years later Linga made a sudden attack upon their dominions. Though the intervention of Vijayanagara forces freed the Redḍis from the Velama danger, it widened at the same time the gulf between the latter and Dēvarāya II. Therefore, as soon as Linga returned from his northern campaign he planned an attack upon the Kondaviḍu country which was incorporated, after the assassination of Rāca Vēma, with the kingdom of Vijayanagara. The Vamśāvali mentions a few incidents which must have taken place during Linga's incursion into Vijayanagara territory. He attacked Kōḷi Mallā Reddi, the governor of Nāgārjunakonda, and having defeated him in battle, took possession of the fort, Śrīnātharāja, the governor of the neighbouring fort of Tangēda, alarmed by the fall of Nāgārjunakonda, came down upon him, but was overthrown by him in an encounter at Tumurukōta. Linga's success against these chiefs seems to have roused the apprehension of the other nobles who held estates in the province of Kondaviḍu, for, unequal to facing the situation severally, they united their forces and made a combined effort to stem the tide of his victory. Nevertheless, they were easily overpowered by Linga, and their forces were scattered. Having thus crushed the opposition of the nobles of Kōndaviḍu, Linga moved westwards into the hilly tracts in the east of the present Kurnool district, and subdued the savage Cencu tribes that inhabited the region. His inroad into this area brought him into conflict with the members of the Sambeta family whose estates lay in the neighbourhood. Pinna, the head of the Sambeta family, bravely came forward to defend his possessions, but being defeated was compelled to seek safety in flight. He repaired to Vijayanagara to bring the atrocities of Linga to the notice of his master. Meanwhile, Linga with his forces moved in the south-easterly direction towards Simhavikramapattana (Nellore), and having subdued a chief called Gōpālakṛṣṇa captured the town as well as another stronghold in the neighbourhood. The Velama forces seem to have raided, on this occasion, the Vijayanagara territory as far south as Kāñci. An inscription dated 1437 A.D. which registers the gift of two *dvārapāla* images to Arulāla Perumāl temple by Rēcēra Vasantarāja, son of Anapōta II, and the younger brother of Singa III Sarvajña, points to the presence of the Velama forces in the neighbourhood of the city.⁶²

Linga and the Bahmanī Sultans

The friendly relations that existed between the Velamas and the Sultans of Gulburga since the days of Muhammad Shāh I came to an end, as stated in a previous context, during the last years of Firūz Shāh's reign. Anapōta II joined Dēvarāya I and helped him to annihilate the Bahmanī forces near Pāngal. He also assisted Dēvarāya II to defend his kingdom against the attacks of Sultan Ahmad Shāh, who declared war upon Vijayanagara soon after he usurped the throne in 1422 A.D. Ahmad Shāh, who resented the interference of the Velamas resolved to punish them for their hostile attitude. Therefore, as soon as he concluded peace with Dēvarāya II, he led his armies into Telingāna in 828 A.H. (1425 A.D.)⁶³ On arriving at the fort of Gōlkonda, he halted there, and sent an army under A'āzīm Khān to reduce the neighbouring country. A'āzīm Khān proceeded towards Warangal, and having put to death the Rāya (i.e., Anapōta II) who came to oppose him, captured the city. On obtaining the intelligence of the death of the Rāya and the fall of his capital, Ahmad Shāh hastened to the place and took possession of the wealth which was accumulated in the Rāja's treasury. Encouraged by the victory, he conceived the idea of systematic conquest of the entire Telingāna, and directed A'āzīm Khān to accomplish the task, while he himself stayed at Warangal to watch the progress of the operations. At the end of four months A'āzīm Khān returned to the Sultan's camp, having successfully executed the commission with which he was entrusted. Ahmad Shāh who was pleased with the ability which A'āzīm Khān displayed in conducting the war, left the administration of Warangal in his hands with instructions to reduce the forts that were still in the possession of the heirs of the late Rāya (i.e., Anapōta II), and returned to his capital.⁶⁴

A'āzīm Khān seems to have fared ill after the departure of the Sultan from Telingāna. He not only failed to capture the forts which still remained in the possession of the heirs of

63 Briggs Ferishta, II p. 406 Cf. Nizām-ud-Dīn Ahmad, *The Tabaqāt-i-Akbarī* (Bib. Ind.), III p. 21.

64 Briggs Ferishta, II p. 406 Sayyid 'Alī narrates the incidents of this war differently. Though he refers to the capture of Warangal and the submission of the Rāyas of Dēvarkonda and Rājkonḍa, he does not mention the death of the Rāya of Warangal in battle. (*The Burhān-i-Ma'āṣir*, I.A. xxviii. p. 210).

Anapōta II but was obliged, on the contrary, to relinquish his hold on much of the territory which he had previously conquered. Taking advantage of the wars on which Ahmad Shāh had embarked on his return from Telingāna with the Sultans of Malwa and Gujerat, the Velamas attacked A'āzīm Khān and recovered from him most of what they had lost in the recent war. "While the Sultan was engaged," says Sayyid 'Alī, "in repelling his enemies (i.e. the Sultans of Malwa and Gujerat), the infidels, even without fighting, had succeeded in getting possession of various districts of Telingāna"⁶⁵ Ahmad Shāh was so much preoccupied with the affairs of Malwa and Gujerat that he could not bestow any attention on the loss of dominion in Telingāna.

The success of the Velamas was, however, short-lived; for Ahmad Shāh returned with forces to Telingāna (1433 A.D.), as soon as he freed himself from the entanglements with his Muslim foes. On the arrival of the Sultan, some of the chiefs such as the ruler of Warangal (Singa III), apprehending defeat, submitted without fighting, and they were allowed to remain in possession of their territories on condition of the payment of an annual tribute; but others who trusting to the valour of their forces and the impregnability of their fortifications held out against him were put down with a stern hand, and their estates passed into the hands of the Sultan. He conquered many districts without difficulty, and captured Rāmagiri, one of the strongest forts in the country. The Sultan remained on this occasion in Telingāna for a long time, patiently reducing the recalcitrant chiefs and confirming those that submitted to his authority in the possession of their hereditary lands. When the country was fully brought under his control, he returned to Bidar, leaving behind Ibrāhīm Sanjār Khān, on whom he conferred the *jāgīr* of Bōngīr, 'to conquer the country and conciliate the people'⁶⁶

Sanjār Khān made himself notorious by his obnoxious attacks upon the defenceless Hindus⁶⁷. He seems to have conquered more territory after the departure of the Sultan; for, when the Sultan made provision for his sons in 1435 A.D., he assigned the whole of Telingāna to princes Mahmūd Khān and Dāūd Khān as their portion. He gave Māhūr, Rāmagiri and Kallam together with a

65 The *Burhān-i-Ma'gīr* (I.A. xxviii. p. 215).

66 *Ibid.* (I.A. xxviii. p. 215-16)

67. *Ibid.* p. 237.

part of Birār to the former ; and Rāyācal with its dependencies to the latter ⁶⁸ It is therefore evident that Rāyācal, i.e., the fort of Rācakonḍa, was conquered by the Muhammadans between 1433 A.D. and 1435 A.D.

Sultan Aḥmad Shāh died in 1435 A.D., and he was succeeded by his eldest son, Sultan 'Alā-ud-Dīn II. The Velamas appear to have remained on the whole submissive during his reign. Princes Dāūd Khān and Muhammad Khān who held the fief of Rāyācal in succession met with no opposition to their authority. Towards the close of 'Alā-ud-Dīn's reign, however, the whole of Telingāna was thrown into confusion, on account of the rebellion of Sikandar Khān, the ruler of Bālkonda. The Sultan's second brother, Mahmūd Khān was probably implicated in the rebellion ⁶⁹ The insurgents seem to have succeeded in laying hold of several districts in the north-east of Telingāna. Though the situation was quite favourable to the Velamas for striking a blow to regain

68. The Burhān-i-Ma'shūr (IA xxviii p 217), Briggs Ferishta, ii p 412

Considerable uncertainty prevails over the situation of the estates granted to prince Dāūd Khān. Sayyid 'Alī refers to them as Rāicūr and Cīval without giving any indication about their situation. Ferishta, however, asserts that Rāicūr which was assigned to prince Dāūd Khān was in Telingāna (Briggs Ferishta, ii pp 412, 423). But this could not have been identical with Rāicūr in the Kṛṣṇā-Tungabhadra doab, for the latter, though situated in the Telugu country, was not included in Telingāna. Sayyid 'Alī gives the correct name and situation in another context. While describing the generous treatment meted out by Sultan 'Alā-ud-Dīn II to his rebellious brother Muḥammad Khān, he states that 'Alā-ud-Dīn conferred on Muhammad Khān 'on feudal tenure the district of Rāyāchal in Telingāna', and Ferishta and the other Muslim historians declare that this fief had just then fallen 'vacant owing to the death of his brother, prince Dawood, the governor of Telingāna' (Briggs Ferishta, ii p 423). Cf. Khāfi Khān The Muntakhab-ul-Labāb—Bib Ind iii p 74. It follows from this that Prince Dāūd Khān obtained Rāyācal in Telingāna as his estate.

69. Rāmagiri and Māhūr in the neighbourhood of which Sikandar Khān and his father, Jalāl Khān, held estates were assigned by Aḥmad Shāh to Mahmūd Khān as his appanage. According to Sayyid 'Alī, he held his fief until Mahmūd Khān was imprisoned for life " (IA xxviii p 213). It is obvious that 'Alā-ud-Dīn II was constrained not only to deprive Mahmūd Khān of his fief but keep him under custody for the rest of his life. Having regard to the indulgent manner in which the Sultan was accustomed to treat his brothers, Mahmūd Khān's imprisonment must have been the result of a grave crime which deserved condign punishment. It is not unlikely that he had some connection with the revolt of Jalāl Khān and his son.

their freedom, they held aloof from the rebels and showed no disposition to help or encourage them. They attempted, on the contrary, to uphold royal authority and rendered valuable assistance to the Sultan in putting down the rebels and bringing the country back to subjection.

Linga found this to be the most suitable opportunity to ingratiate himself into the favour of the Sultan. To achieve his purpose, he is said to have attacked a chief called Muddu Ḍhakka who seems to have incurred the displeasure of the Sultan. Most of the Muhammadan chiefs who are said to have been overthrown by Linga were probably the Muslim nobles who had thrown in their lot with the rebels. Though it is not possible to discover their identity, Sikandar Khān whom he expelled from Sabbī-nādu can be easily identified. Linga must have come into conflict with them while he assisted the Sultan's forces in quelling the rebellion.

As soon as Sikandar Khān set up the standard of revolt, Linga proceeded against him, and having plundered Sabbī-nādu which probably belonged to him, expelled him from the district. On the arrival of the Sultan in Telingāna, he joined the royal forces, and helped them to reduce the rebel strongholds. The fort of Bhōnagīr which Ahmad Shāh granted as a *ḡājir* to the enterprising Sanjār Khān had fallen into the hands of the rebels. It did not submit to the royal forces until it was forcibly seized after an investment. The Sultan himself was present when the fort was stormed, and, if the evidence of the Vamśāvalī can be relied on, he himself scaled the walls accompanied, of course, by Linga and other officers. The Sultan's success against the rebels was due, in no small measure, to the assistance which he received from Linga and his Velamas. It is not known how the Sultan rewarded him for his services. He was probably disappointed in his expectations. Perhaps, his participation in the next rebellion was due to his dissatisfaction with the niggardly manner in which the Sultan had treated him.

Sultan 'Alā-ud-Dīn died in 1457 A.D., and he was succeeded by his son Humāyūn Shāh, commonly known as the Zālim or, the tyrant. Though all the nobles of the kingdom acknowledged his sovereignty, Sikandar Khān, and his father Jalāl Khān, repudiated his authority and set up the standard of rebellion. The former who was at the court at the time of the coronation of the new Sultan left the capital without permission, and repaired to the fort of Navalgund where he joined his father. He gathered together a large force, and having recollected the damage done to

him by the Velamas in his last rebellion, courted their friendship, and secured from them a promise that they would stand by him in his fresh enterprise ⁷⁰ He was not, however, destined to succeed, and in the war that followed he lost his life Though no information is available about the part played by the Velamas in this rebellion, the fact that Humāyūn Shāh declared a '*jihād* against the infidels of Tīlang' clearly indicates that they caused extreme annoyance to the Sultan by lending support to the rebels The failure of Sikandar Khān's rebellion involved the Velama chiefs in trouble

Humāyūn Shāh, having declared the *jihād*, marched to Warangal, which appears to have passed again into the hands of the Velamas during the recent rebellion He dispatched at the same time a large army under Khwāja Jahān and Nizām-ul-Mulk against Dēvarakonda 'which owing to its immense strength had never been taken by any conqueror' The progress of the Muhammadan army was not unhindered The Telingas, according to Ferishta, united together and fought several battles, but they could not stem the tide of the advancing Muslim army Notwithstanding the stubborn opposition of Linga and his subjects, the Mussalman army at last reached Dēvarakonda and laid siege to the fort The garrison was soon reduced to extremities, and the fall of the fort appeared to be imminent Linga realised that without external support it was no longer possible to delay the surrender of the fort to the Muhammadans Therefore, he appealed to the Gajapati Kapil-ēśvara, the powerful king of Orissa and Kalinga, for military help He explained to him his helpless condition, and promised to pay a large sum of money, if he could send an army to drive away the Muslim invaders ⁷¹

Kapilēśvara was the greatest Hindu monarch of his age. He was an able statesman and a brilliant general Taking advantage of the paralysis which seized the government of Vijayanagara after the death of Dēvarāya II, he not only overthrew the kingdom of Rajahmundry, but conquered a large part of the Vijayanagara kingdom itself The district of Konḍavīdu had already passed into his hands Being desirous of bringing the whole of Telingāna under his control, he readily complied with Linga's request, and sent a large army under the command of his son Hamvīra (i.e., Amber Rāy) to raise the siege of Dēvarakonda Notwithstanding the approach of the Uriya army, Nizām-ul-Mulk and Khwāja

⁷⁰ Briggs Ferishta, ii p 456

⁷¹ *Ibid*, ii p 456, The Burhān-i-Ma'shūr (I.A xxviii p 244)

Jahān showed no inclination to move away from the environs of the fortress. When Hamvīra reached the fort with his army, Līnga placed himself at the head of his men, and sallying out of the fort, delivered a fierce attack upon the Muslim host; and Hamvīra took them in the rear. The Muhammadan forces being furiously assailed in this manner, both in the front and the rear, suffered destruction. It was with difficulty that the two Muslim commanders effected their escape from the battle-field.⁷²

The victorious Hindu army then set about systematically to expel the Muhammadan garrisons from Telingāna. They inflicted a crushing defeat on a Muhammadan army at Kambhammet, and captured the town.⁷³ Besides Līnga, other Velama chiefs such as Gajarao Tīppa, and Dāmerla Tīmma distinguished themselves during this campaign. It must have been at this time that Līnga re-captured Rājācala from the Muhammadans and made it the seat of his government.

Humāyūn Shāh was beside himself with rage, when he heard of the news of the disaster that befell his army at Dēvarakonda. He put Nizām-ul-Mulk to death and disgraced Khwāja Jahān, and began to make preparations for leading personally a fresh expedition against Dēvarakonda. But an incident which occurred at this time in his capital upset his plans, and compelled him to abandon the project. He entrusted the defence of Telingāna to Muḥammad Gawān and hastened to the capital.

The task which Muhammad Gawān was called upon to perform proved too much for his strength. Hamvīra led his troops from victory to victory, and swept away every obstacle in his path. The steps which Muhammad Gawān had taken to check his advance are not recorded by the Muslim historians, but he must have been overpowered by the Hindus who rose against the Mussalmans all over Telingāna. At last Hamvīra marched upon Warangal, and having invested the fort, captured it in 1460 A.D.⁷⁴ The conquest of the northern districts of Telingāna followed soon after. Humāyūn Shāh did not long survive the loss of Telingāna; his violent career came to an end soon after the fall of Warangal in 1461 A.D.⁷⁵

72 Briggs. *Ferishta*, i, p. 457, *The Burhān-i-Ma'ṣūr* (I.A. xxviii p. 244)

73. *Mac Mss* 15—4—3, p. 113

74. *The Bhārati*, xii pp. 426-32

75 Briggs. *Ferishta*, ii. p. 464.

The Hindu reconquest of Telingāna was soon completed. Linga probably regained most of the territory belonging to his family; but he had to sacrifice his independence, for the Uriya help brought no freedom but only a change of masters. He was not only obliged to send his tribute to Cuttack in the place of Bīdar but had to accompany the Gajapati with his forces in his military expeditions. It is said that he captured Bukkarāju in the fort of Poḍicēḍu and won the approbation of the Gajapati by setting him at liberty. It is not unlikely that this Bukkarāju is identical with Pōlēpalli Bukkarāju, a well-known warrior who lived in the neighbourhood of Gandikōṭa in the latter half of the 15th century. This event must have taken place during Kapilēśvara's expedition against Vijayanagara.

The history of the Dēvarakonda branch of the Rēcerla family may be said to have terminated with the death of Linga. Though his son Parvata and grandson Kumāra Linga are mentioned in the Vamśāvali, nothing worthy of notice is recorded about them. The history of their descendants, if they had any, is not mentioned anywhere; and nothing is known about the Velamas of Dēvarakonda subsequent to this period.

Singa III (Sarvajña)

Singa III, known popularly as Sarvajña, is the best remembered of the Velama kings. Curiously enough, very little is known about the events of his reign. His fame rests not on victories won on the field of battle, nor on administrative deeds of lasting public benefit, but on the patronage which he extended to men of letters. Judging from what is said of him by his contemporaries, Sarvajña Singa must be regarded as a great scholar, who spent most of his time in the company of poets and learned men. Pōtana, the author of the Telugu *Bhāgavatam*, and Bommakanti Appalācārya, the commentator of the *Nāmalinṅānuśāsana* flourished at his court; and the poet Śrīnātha in the course of his peregrinations visited Rācakonda, and discoursed on poetry in his presence. Sarvajña admired the erudition and poetical talents of the author, and bestowed on him valuable gifts as a mark of his appreciation.

Sarvajña Singa must have ascended the throne in 1425 A.D., for, his father was slain, as noticed already, by Sultan Ahmad Shāh in that year, in a battle near Warangal. Although the Muhammadans established themselves in Telingāna, Singa III appears to have kept his hold on his ancestral dominions a little longer. He even appears to have got possession of Warangal during the

time of Aḥmad Shāh's wars with the Sultans of Malwa and Gujerat. When Aḥmad Shāh came to Telingāna in 1433 A D to re-establish his authority, Singa submitted to him and was consequently left undisturbed in the possession of his territory. But Sanjār Khān whom the Sultan left in Telingāna to complete the subjugation of the country, was not disposed to leave him unmolested. He seems to have attacked Singa, and deprived him of his possessions including Rācakonda, his ancestral home. The whole of Telingāna appears to have passed into Aḥmad Shāh's hands during the last years of his reign, for he assigned, as noticed already, Rācakonda with its dependencies as an appanage to his second son, Dāūd Khān.

What happened to Singa III subsequent to the loss of his kingdom is not known. Probably he retired to Bellamkonda in the Guntur district where he appears to have led an uneventful life until 1455 A D ^{75a}. Tradition embodied in some literary works composed by the members of the Pūsapāṭi family of Vīzianagaram (Vizag Dt) suggests that his end was not peaceful. It is said in the *Viṣṇubhaktisudhākaram* that Tammirāja, one of the early chiefs of the Pūsapāṭi family, inflicted a defeat on Tribhuvana Rāvu Singa in a battle near Bellamkonda and Rāgarājukonda, but the *Usābhyaudaya* clearly states that he was killed in the battle. As Tammi-rāja, who was a subordinate of the Gajapati lived about 1460 A D ⁷⁶, it is not improbable that he should have come into conflict with Singa III, although he might not have actually slain him in battle. Whether he lost his life in the battle-field or not, Singa disappears from the realm of known facts, and history knows no more of him.

Fifteenth Generation Rāyappa

The history of the descendants of Singa II lapses, as pointed out already, into obscurity, after the death of Singa III and Linga. They are not heard of again. The leadership of the family passes on to an younger branch. The scene of their activities is shifted from Telingāna to Karnāṭaka, where they play a humble part assuming the role of subordinate chiefs dependent on the Rāyas of Vijayanagara.

^{75a} An epigraph dated 1453 A.D. in the Narasimhaswami temple at Bellamkonda registers a gift of Singa to Nagarikunta Śānta Narasimha. V. R. Inscriptions of the Madras Presidency, II Gt 767

⁷⁶ The *Cātupadyamanmañjari*, II p 79

Rāyappa or Peda Rāya, as he is sometimes called, is the first member of the junior branch of whom anything of historical interest is known. He was a descendant of Dharma, an younger brother of Singa II, and his name is associated with two incidents which deserve notice. It is said that he caused an umbrella to be held over his head, while standing on the wall of the fort of his capital Velugōdu, and obtained as a consequence, from the Gajapati, the title of "king of Velugōdu". Moreover, he is said to have lost his life in a battle which he fought with an unknown enemy in the neighbourhood of Mahānandi in the Kurnool district. Though the information furnished by the Vamśāvali is meagre, the two facts mentioned above clearly show that Rāyappa lived during the era of the Gajapati rule over the east coast of the Telugu country. He was probably a subordinate of the Gajapati, as he is said to have obtained the title "king of Velugōdu" for the courage he displayed in causing an umbrella, the insignia of his rank, to be held over his head while standing on the fort wall, evidently during a siege.⁷⁷ The battle of Mahānandi in which Rāyappa perished was probably fought in the course of one of Kapilēśvara Gajapati's expeditions into the interior of the Vijayanagara kingdom.

Seventeenth Generation . Gani Timma

Gani Timma, so called after the name of his capital, Gani, in the Kurnool district, was the most distinguished member of the 17th generation. He was a grandson of Rāyappa, and a subordinate of the emperors Kṛṣṇadēvarāya and Acyutadēvarāya of Vijayanagara. An elaborate account of his deeds, given in the Vamśāvali, not only describes the part played by him in the affairs of the empire, but brings to light certain facts which are not known from other sources. It is said that he led an attack upon Mukti Śāntaya Linga, the head of the Bhīkṣāvṛtti Matha at Śrīsaila, and having inflicted a defeat on him won the approbation of Kṛṣṇadēvarāya. He destroyed a contingent of the Muslim infantry, while they attempted to cross the frontier and enter the Vijayanagara territory; defeated the forces of Bhairava (Bahrām) Khān at Rompicerla,

⁷⁷ The *Velugōtivarivamśacaritra* (p. 77) asserts that Rāyappa was a subordinate of the emperor, Kṛṣṇadēvarāya of Vijayanagara, and that when an unnamed Muhammadan chief attacked Velugōdu, Rāyappa opposed him and put him to death. As a mark of his victory over the Muhammadan invader, he carried away the white umbrella belonging to him. In grateful appreciation of his service, the emperor is said to have conferred on him the title of 'the lord of the white umbrella'. The authority on which this story is based is not mentioned, it is not at any rate supported by the Vamśāvali.

vanquished Khān-i-Khānān and Hayat Khān and captured the insignia of their office. He also overthrew the army of the 'Adil Khān and compelled them to seek safety in flight in utmost confusion. Besides his victories over the Mussalmans, Timma led an attack upon the fort of Tonḍamārayagulla, and displayed such remarkable skill during the operations that, in appreciation of his valuable services, Acyutadēvarāya referred to him as "the lord of the Manne chiefs". Moreover, he marched at the head of his forces against Cēbrōlu Timma, defeated him in an engagement at Maṭlaceruvu, and put him to death together with all the members of his family. He destroyed the cavalry of the Kannaḍirāya who opposed him in a narrow defile between lofty hills, and overpowered the host of the Āndhra Manne chiefs who came down upon him in the plain of Mallāpuram. Timma is also said to have threatened Rāmarāja; opposed the army of the Gajapati, and put to death in the battle of Nannūr a certain chief called Cāya. Lastly, he inflicted a defeat on Kandanavōlu Honnappa Nāyaḍu, and chased him as far as Kuccelacēnu, and slew a certain Yara Timma evidently after a fight. Sūra, son of a certain Sūri Nāyaḍu, an enemy of Timma, died of fright as soon as he heard of these victories.

The earliest of Timma's deeds, mentioned in the foregoing account is, of course, his victory over Śānta Līṅga, as it had taken place during the days of Kṛṣṇadēvarāya (1509 A.D.—1529 A.D.). Śānta Līṅga was the pontiff of the matha, and besides his spiritual authority over the disciples of his matha, he exercised some temporal power as the manager of the extensive properties belonging to the shrine of Mallikārjuna at Śrīsaṁlam.⁷⁸ He was a fanatic and believed that one of the means of gaining heaven was to slaughter the heretical Jainas of the Śvētāmbara sect.⁷⁹ The causes of Gani Timma's conflict with the bigoted Śaiva pontiff are not known. The aggressive methods which he adopted in propagating his creed might have excited the anger of the enlightened emperor; and Timma who was commissioned to curb his activities loyally executed the royal command.

⁷⁸ Mac Mss 15—3—2 (Śrīsaṁlam), p. 19. "The Dharmakarta of the temple, Bhikṣāvṛtti Śānta Līṅgāya of the Jangam community, constructed a maṇḍapam near by, where he established a matha. He looked after the properties belonging to the matha, utilising the income for its maintenance. He also caused a fort to be constructed in the neighbourhood where he stationed a garrison for the protection of the villages belonging to the God Mallikārjuna and his own matha. On account of his great eminence Bhikṣāvṛtti Śāntāyā was endowed with all the insignia of royalty."

⁷⁹ 16 of 1915.

The destruction of the Muslim infantry which Timma effected on the frontier, and his encounter with the forces of the Gajapati must be assigned to the first year of the reign of Acyutadēvarāya. Quly Qutb Shāh, the Sultan of Gōlkonḍa, sent an expedition against the fort of Koṇḍaviḍu in 1530 A.D., and captured it after a siege of a few months⁸⁰ Acyuta who was in Candragiri at that time, marched with his army to recover the fort, and he was accompanied by all his nobles.⁸¹ Timma participated in this war, and defeated the reinforcements sent by Quly Qutb Shāh to the rescue of the garrison which he left at Kondaviḍu. Acyuta expelled the Muham-madans and re-occupied the fort without much difficulty.

Tradition has it that immediately after the death of Kṛṣṇa-dēvarāya, the Gajapati king Pratāparudra invaded the kingdom of Vijayanagara. Allasāni Peddana, the poet laureate of the late monarch, on obtaining the news of the invasion, composed a poem reproaching the Gajapati and recalling to his mind the humiliation which he suffered at the hands of his late master and dispatched it to his camp. When the poem was delivered to the Gajapati, he read it, and overcome with shame retired to his own country. The evidence of this tradition must not be rejected as entirely valueless, as it embodies an element of truth. Inscriptions of the early years of the reign of Acyutadēvarāya as well as the contemporary Telugu literature distinctly allude to an Uriya invasion and its expulsion by the emperor in 1530 A.D.⁸² Timma appears to have joined, like the other nobles, the imperial army, and assisted the emperor to drive back the Uriyas into their own kingdom. It is obvious that the poem of the poet laureate, if it was actually sent to the Gajapati, was backed up by military force, and the Gajapati was compelled to beat a hasty retreat.

Timma's loyalty to the emperor dragged him into the tangle of political strife. Aliya Rāmarāja, who had designs on the imperial throne, found that most of the nobles were opposed to his ambitious schemes. However, he was not deterred from his purpose, and he set to work with Machiavellian skill to destroy "many of the ancient nobility." Timma who was prominent among the nobles both by reason of his unbending loyalty and consummate military skill, was naturally selected by Rāmarāja as one of his earliest victims. He

80. Briggs *Ferishta*, iii. (App.), pp. 374-5.

81. L.R. iv pp. 273-7.

82. 256 of 1910, M.E.R. 1911 p. 82; Rādhāmādhava. *Tārakabrahma-rājīyam*, Canto i.

instigated the Manne chiefs of Telingāna, on whom he exercised considerable influence owing to his early association with the Qutb Shāhī court, to make war upon him and cripple his power, if it was not possible to destroy him altogether. They collected 30,000 foot and 7,000 horse and proceeded towards the Śrīparvata, at the foot of which lay his estates. Timma gathered his forces as soon as he heard of the invasion and barred their path near the village of Mallāpuram. In the engagement that took place, Timma slew several chiefs of the enemy's host and dispersed the rest. Timma's victory at Mallāpuram must have caused great disappointment to Rāmarāja, as it made the chances of his success more remote than ever.

The circumstances in which Timma came into conflict with the 'Adil Khān are not so well known. He might have accompanied Kṛṣṇadēvarāya in one of his numerous expeditions against the Bijāpūr kingdom. It is, however, more likely that he followed Acyutadēvarāya when he invaded the Rāicūr doab in 1534 A.D., and contributed to the success of the imperial army.

Timma's reputation was greatly enhanced by the success which uniformly attended his arms. The imperial government held him in high esteem, and were accustomed to entrust him with the execution of important and difficult commissions. Therefore, when the eastern districts of the empire were thrown into confusion by the depredations of a bandit, Cēbrōlu Timma and his lieutenants, they commissioned Ganī Timma to track the bandit to his lair and put an end to his activities. In obedience to the orders of the imperial government, he quickly proceeded to Puttakōta on the Guṇḍlakammā, where the bandits resided, inflicted a defeat on them in a battle near Matlaceruvu, seized their stronghold and put them all to death without mercy.⁸³

The other enemies whom Ganī Timma is said to have vanquished are not known, and it is not even possible to conjecture who they were in the present state of knowledge. About 1544 A.D. Ganī Timma came into conflict with Hāvadī Aubalarāja, a scion of the Nandiyāla branch of the Āravīdu family, and was slain by him in battle.

Eighteenth Generation · The sons of Ganī Timma

Three sons of Ganī Timma,—Peda Timma, Nāyana, and Yara Timma,—represent the 18th generation. Of these, little is known

83. The *Velugōṭivārtavamsācaritra*, pp. 83-84.

of Peda Timma, the eldest Nāyana, the second son, took upon himself the task of avenging his dead father. He collected his troops, and proceeding at their head to Nāgārjunakoṇḍa, the headquarters of Hāvaḍi Aubalarāja, put him to death in 1546 A D. The most distinguished of Gani Timma's children was, no doubt, Yaṛa Timma, the youngest. He attached himself to Rāmarāja and his brothers, and rose by their help to great prominence.

War broke out between Vijayanagara and Gōlkonda in 1563 A D. Rāmarāja resolved to chastise Ibrāhīm Quṭb Shāh, for having assisted Husain Nizām Shāh to seize the fort of Kalyāni belonging to his ally 'Alī 'Adil Shāh. He sent an army under the command of his brother, Venkatādrī, against the kingdom of Gōlkonda, with instructions to devastate the country without hesitation. At the same time, he ordered his nephew, Siddhirāju Timmappa, the governor of Koṇḍavidu, to march against Kondapalli and Masulipatam and capture them, and commanded Sītāpatī and Viḍiādry to attack the cities of Rajahmundry and Ellore. Ibrāhīm Quṭb Shāh who was at Kalyāni at the time of the invasion hastened to his capital, and made an attempt to repel the invaders, but he found it impossible to dislodge them from his territories. He delivered several attacks on Venkatādrī who lay encamped in the neighbourhood of his capital, but was defeated by him repeatedly.⁸⁴ The Kondaviḍu frontier, however, offered better chances of success. Rāmarāja weakened the garrison defending the fort by ordering its governor with the major portion of his army to invade the enemy's country. Ibrāhīm Quṭb Shāh perceived the weak point in the enemy's position and resolved to strike hard quickly to break the circle of the enemies that surrounded him. He proceeded without unnecessary delay towards the Kṛsnā, accompanied by Mustafā Khān, A'āzam Khān, Yākūb Khān, Cintagunta Dharmārao and other officers of distinction. A part of the army seems to have crossed the Kṛsnā and actually succeeded in reaching Kondavidu. Another section under Mustafā Khān penetrated into the hilly tracts of the Kurnool district inhabited by the Bōya and the Cencu tribes and created panic among them. Ibrāhīm Quṭb Shāh's new manoeuvre did not fail to attract attention. Rāmarāja noticed the object of this move, and commanded his brother Yaṛa Timmarāja to concert measures for the defence of the Kondaviḍu country. Yaṛa Timmarāja promptly despatched his forces under his namesake and lieutenant Yaṛa Timmā Nāyaḍu, the youngest of Gani Timma's sons, to beat back the Quṭb Shāhi army.

Yara Timmā Nāyaḍu justified the confidence which his master had placed in him. At first, he marched against Mustafā Khān who was causing disturbance among the Bōya tribes, and having defeated him in battle captured his elephants. Next, he proceeded to Kondaviḍu, and falling suddenly on the Mussalmans besieging the fort put them to the sword. He chased the fugitives as far as the Kṛṣṇā, where the main body of the Muhammadan forces lay encamped. When the Muhammadans attempted to bar his passage across the river, he cut them to pieces in a fierce engagement which was precipitated by their action. Ibrāhīm Qutb Shāh, thus foiled in his attempts, had to fall back upon his own territory, and Yara Timma, elated by his victories, crossed the river, and overran the Qutb Shāhī dominions without encountering serious opposition. The forts on which depended the safety of the kingdom fell into his hands one after another. The garrisons protecting them submitted without resistance. Dēvarakonda, Cittēla, Pērūr, Dēvulapalli, Nāgulaḍu, Ōdapalli, Nallagonda, Aruvapalli, Undrakonda, and other forts of less importance surrendered without a struggle. This series of defeats which his armies suffered in the field, and the consequent loss of a large part of his territory, soon convinced Ibrāhīm Qutb Shāh that it was futile to contend against the armies of Vijayanagara. Therefore, he sued for peace, and Rāmarāja who was satisfied that Ibrāhīm Shāh was properly punished for his treachery granted him easy terms. Rāmarāja and his brothers bestowed many favours upon Yara Timmā Nāyadu, whose victories in the field contributed so much to the successful termination of the war.

Nineteenth Generation Kastūri Ranga and Cenna

Kastūri Ranga and Cenna were the leading members of the 19th generation. They flourished during the last quarter of the 16th century and rose to great prominence in the service of Venkata II, and won considerable distinction in his wars with the Mussalman kings of the Deccan. Kastūri Ranga came into conflict with Matli Timma and slew him in battle with 12,000 forces. He destroyed a Manne force of 26,000 men at Kottakanama and exacted tribute from Tammappa Gauda, who defied the authority of the Rāya, he chased the Manne troops of Kondaviḍu and Vinukonda as far as Koccerlakōta, and defeated a Muhammadan army at the junction of three rivers in the vicinity of Kottalanka and Kōta. Cenna dyed the waters of the Pennār with the blood of the Mussalmans of Qutb-ul-Mulk's army, whom he had slain on the banks of the river. Moreover he displayed dogged perseverance in his efforts to capture the fort of Gaṇḍikōta.

The hostility between Kastūri Ranga and Maṭli Timma was not engendered by family feuds or conflicting loyalties. It had its origin in one of those obscure feudal wars which became the characteristic feature of the later Vijayanagara history. After the disaster of Rakṣasi-Tangidi, the condition of the Telugu districts of the empire was disturbed by the frequent incursions of the Qutb Shāhi kings. Ibrāhīm Qutb Shāh conquered the Kondavidu and Udayagiri rājyas during the last years of his reign, and Śrīranga I who was then ruling at Penugonda was helpless, and the subjugation of the empire appeared to be near at hand, but the evil was averted by the exertions of some of the nobles, who rose against the Muhammadans and forced them out of the country. Of the nobles that took an active part in opposing the Muhammadans, the chiefs of the Kondarāju family who held the fief of Siddhavattam deserve particular mention, as they defeated Ibrāhīm Qutb Shāh, and partially emancipated the country from the Mussalman yoke.

The success of the Kondarāju family in their wars with the Mussalmans fired their ambition, and they began to extend their territory by seizing the lands of the petty pālaigārs in their neighbourhood. Their aggressions brought them ultimately into conflict with the Velamas of Velugōdu whose estates were situated in the district of Ēruva. Sāri Ōbula Nāyadu, one of the dispossessed chiefs took refuge with Kastūri Ranga and solicited his help. Kastūri who was probably jealous of the growing power of the Kondarāju family, warmly espoused his cause, and marched at the head of his army against Siddhavattam, their family seat. He, however, neglected to ask the permission of the Maṭli chiefs for passing through their lands which lay on his route. It was this negligence that involved him in a war with Maṭli Timma. Kondarāju Tirupati and his brothers who were eager to secure allies, seized on this as a suitable opportunity for obtaining valuable support, drew the attention of Timma to Kastūri Ranga's disregard of his rights, and persuaded him to join them in a war against him. Timma whose vanity was piqued, readily consented to join them and briskly prepared himself for war. A large number of petty chiefs ranged themselves on either side and the contending forces met at the village of Kōdūr in the Badvel taluk in August 1579 A.D. And in the battle that followed, Kastūri routed his enemies and slew Maṭli Timma with a large part of his retinue.

The military activities of Kastūri Ranga were soon called into play in a far wider field. On the death of Śrīranga I, he was succeeded by his brother Venkata II in 1586 A.D. As soon as he ascended the throne at Penugonda, he had to face an invasion of

the Sultan of Gölkonḍa. Muhammad Qūly Quṭb Shāh, who was eager to complete the work of his father, resolved to subjugate the whole of Karnāṭaka and add it to his dominions. Expecting that the task of conquest would be easy before Venkata II had time to establish himself firmly upon his throne, he mobilised his troops and marched towards the kingdom of Vijayanagara. Having crossed the Kṛsnā at Musalīmadugu in the Kurnool district, he overran the neighbouring territory without meeting serious opposition. The forts of Nandyāla, Kalagūr, Dōne, Sirivella, Nandavaramkōta, Joodry (Jūtūr?), Jammalīmadugu, and Cennūr surrendered, and several petty chiefs of the locality submitted to the Muhammadan yoke. The Sultan then directed his prime minister Amīr-ul-Mulk to capture the fort of Gandīkōta, and proceeded personally to Penu-gonda and laid siege to the fort ⁸⁵

Venkata II, who was not able to offer resistance, sent ambassadors to the Sultan's camp announcing his submission, and begged that he might be allowed a brief respite for arranging the terms of peace. The Sultan who did not suspect any treachery, graciously complied with the request, and returned from the vicinity of the fort with all his troops. Venkata II was, as a matter of fact, pretending submission with the object of gaining time, he took advantage of the truce, and within the short duration of three or four days managed to smuggle into the fort provisions and troops sufficient to enable the garrison to stand a siege. As soon as these proceedings came to the notice of the Sultan, he, no doubt, renewed the siege operations, but he soon realised that the chance of taking the fort had gone. Meanwhile, large reinforcements arrived from the distant provinces in the vicinity of the capital, and his position became precarious, placed as he was between two sections of the enemy's troops. Before he could extricate himself from this hazardous situation, his camp was set upon by the enemy, and his troops were routed. The Sultan who came with full expectations of capturing the Hindu capital was compelled to flee precipitately towards his dominions. He did not fail, however, to make arrangements for the defence of the territory, which he had recently conquered. He posted Aśvā Row and Jagat Row to Musalīmadugu and Nandyāla respectively, commanded Sanjār Khān to hold Gandīkōta, and appointed Murtazā Khān as the military governor with jurisdiction over the whole of the conquered territory. Having completed these arrangements, he returned to his capital.

Venkaṭa II, encouraged by his success over the army of the Qutb Shāh, resolved to recover his territories wrested by the Sultan in the recent war; but a more urgent problem demanded his attention immediately. Taking advantage of the Muhammadan invasion, some of his nobles withheld the payment of tribute and attempted to repudiate his authority. Tammappa Gauda, who held some forts including Kōlār in the Morasu country was the most powerful of these disloyal nobles, and it was of utmost importance to put down his activities before he proceeded against the Muhammadans. Therefore, Venkata II commissioned Kastūri Ranga, Matli Ananta, and Raghunātha Nāyak of Tanjore to lead their forces against Tammappa Gauda, and bring him back to subjection. As soon as they received the royal orders, Kastūri Ranga and his colleagues set out from the capital accompanied by their respective troops for Morasu-nādu, and reached the district without loss of time. Matli Ananta advanced upon Kōlār, and laid siege to the town, Kastūri Ranga and Raghunātha raided the country, and the former inflicted a defeat on Tammappa Gauda at the head of 25,000 foot at Kottakanama. The garrison defending the fort of Kōlār, unable to resist the vigorous onslaughts of Matli Ananta's men, surrendered about the same time, and Kōlār which was probably the headquarters of Tammappa Gauda fell into his hands. The defeat of his forces in the field and the loss of his principal stronghold soon convinced Tammappa that it was no longer possible for him to resist the royal forces. Therefore, he gave up the fight and concluded peace with the Rāja having agreed to pay the arrears of tribute which he had withheld from the treasury.

Venkata II marched, in the meantime, at the head of a large army to clear off the Qutb Shāh's garrisons which still remained in his dominions. He proceeded at first to Gandikōṭa, which commanded the upper Pennār valley, and laid siege to it. The strategic importance of the fort was so great that the Muhammadans could ill afford to lose it. Their hold on the fertile Pennār valley depended entirely upon the possession of the fort. But the defeat which the Sultan had recently suffered at Penugonḍa reduced their military strength, and the army which he left under Murtazā Khān was too small to offer effective resistance to the Hindus. Moreover, the Sultan was just then not in a position to send proper reinforcements, however, he made an attempt to strengthen the hands of Murtazā Khān by commanding Afzal Khān, the governor of Konḍavidu, to march into the Pennār valley with his troops.⁸⁶

Afzal Khān gathered together his men, and placing himself at their head, set out for Gaṇḍikōṭa. When the news of Afzal Khān's advance reached the camp of Venkaṭa II, he took steps immediately to prevent Afzal Khān from reaching his destination. He sent Kastūri Ranga and Matli Ananta who evidently joined him after their victory over Tammappa Gauḍa, with instructions to block up Afzal Khān's path, and commanded at the same time the governor of Udayagiri to co-operate with them, and devastate the country of Kōṇḍavidu as far as the bank of the Kṛṣṇā. When Kastūri Ranga and Matli Ananta arrived at Udayagiri, the governor sent with them a strong contingent of his own troops under his son-in-law Woorias Rāy. They marched into the territory of Kōṇḍavidu and laid waste the country, according to the instructions of their master.

Afzal Khān was compelled to halt, and organize the defence of his district. He could not continue his march without dislodging the marauders from his territory. To accomplish this object, he instigated the *jāgirdārs* under his jurisdiction to make inroads into the Vijayanagara territory in the neighbourhood. The *jāgirdārs* accordingly collected their retainers and descending on the Udayagiri district in the south, plundered the country. This produced the desired effect. The governor of Udayagiri was compelled to call back his son-in-law for defending his own territory, and Kastūri Ranga and Matli Ananta were similarly obliged to return to save their respective estates which lay in the district from destruction. On their return, they found the *jāgirdārs* encamped at Kamalakūru in Matli Ananta's estates, and having overpowered them in battle chased them as far as Koccerlakōṭa, the last Vijayanagara stronghold on the frontier. The *jāgirdārs* being thus chased across the frontier, Kastūri Ranga and Woorias Rāy were free to attack the Qutb Shāhi kingdom once again. They penetrated into the interior of Kōṇḍavidu, where they encountered Afzal Khān in an unnamed place. Though the Anonymous Gōlkonḍa Historian, who gives a graphic account of these events attributes victory to Afzal Khān,⁸⁷ the Hindus, on the contrary, appear to have prevailed against him, for, the failure of Afzal Khān to march to Gaṇḍikōṭa with reinforcements as required by the Sultan, does not accord well with his claim of victory. It may be attributed with greater reason to a disaster which had overtaken him on the field of battle. Perhaps, the destruction of the Muhammadans which Kastūri Ranga

is said to have effected at the junction of three rivers in the vicinity of Kōṭa and Kottalanka was accomplished on this occasion

Meanwhile, the condition of the garrison at Gaṇḍikōṭa became desperate. Sanjār Khān, the brave commander of the fort, made frequent sallies to break the cordon which the enemy had set up around him, but the Viṣayanagara officers who were in charge of the siege operations repelled his attacks firmly. To distract the attention of the besiegers, Murtazā Khān made incursions into Viṣayanagara territory, but his efforts were of no avail. The Sultan was dissatisfied with the progress of the war, he failed to form a proper estimate of the difficulties which Murtazā Khān had to face, and attributing his failure against the Hindus to his incompetency, he superseded him in his office, and appointed Rustum Khān, one of the nobles of his court, as the supreme commander of the southern armies.

Rustum Khān, the new commander, was a swash-buckler, he had no genuine military talent, though he regarded himself as a great general destined to win glory in the field. He joined the army with five thousand horse, but his arrival did not produce any appreciable change in the situation, for he treated the experienced Murtazā Khān with contempt, and showed no disposition to co-operate with him.

Venkata II, on learning that a new commander with reinforcements was coming from Gōlkonḍa, left sufficient force around Gaṇḍikōṭa to keep Sanjār Khān engaged, and marched with the major portion of his army against Murtazā Khān's camp. He halted on the bank of the Pennār, and awaited a favourable opportunity to deliver an attack. Rustum Khān, who was impatient of delay, crossed the river contrary to the advice of Murtazā Khān, and pitched his tents on the clayey soil, wet with recent rains, within the sight of the enemy's camp. The clash between the two armies came unexpectedly. One day Rustum Khān who was in front of his army was frightened by a bull, painted in brilliant colours, which suddenly rushed towards him from the Hindu camp. At the sight of this unusual appearance, he lost his presence of mind and galloped off, in great dismay, to the rear, thereby spreading panic in the camp. Perceiving the confusion prevailing in the Muhammadan army, Venkata commanded his troops to charge. A fierce engagement ensued, and the Muhammadans who found themselves in a position of great disadvantage were overpowered. The cavalry in which lay their strength could take little or no part in the action, as the wet clayey soil impeded their movements. The ulti-

mate decision of the battle, therefore, rested with the infantry, an arm in which the Hindus certainly excelled. Velugōṭi Cenna who was in charge of the famous Velama foot naturally took the lead in the action and made no mean contribution to the success of the Hindu army. The Muhammadans were hemmed in on all sides and cut to pieces.

The destruction of the Muslim army in the battle of the Pen-nār sounded the death knell of Qūly Qutb Shāh's power in the south. Deprived of the support of the army in occupation of the neighbouring country, the Qutb Shāhī garrisons could not hold their own against the Hindus. Venkaṭa II who realised this fact despatched Cenna and his cousin Yācama with a strong contingent to expedite the siege of Gandikōṭa, while he proceeded with the rest of the army to expel the Muhammadans from the rest of his dominions. Cenna and Yācama on arriving at Gandikōṭa, pushed on the siege operations with great vigour, and compelled Sanjār Khān to surrender the fort within a short time. The fall of Gandikōṭa was quickly followed by the submission of the other forts, and Sultan Qūly Pādshāh acknowledging defeat, sued for peace. A treaty was soon concluded and the river Kṛsnā was recognized as the boundary between the two kingdoms.

Twentieth Generation Venkaṭapati and Yācama

The name of Venkaṭapati is associated with a single event, though several verses are devoted to the description of his prowess. He is said to have met in battle a certain Timmarāja who marched against him with a powerful army from Penugonda, and put him to death. The identity of this Timmarāja, and the circumstances under which he attacked Venkaṭapati cannot be ascertained at present.

Yāca or Yācama, the second son of Kastūri Ranga of the previous generation, was perhaps the most distinguished warrior that the Velugōṭi family produced. Endowed by nature with all the qualities that were indispensable for successful leadership, he soon gained the confidence of the emperor, and rendered him invaluable help both in the field and the council chamber. Yāca first won his spurs under his cousin Cenna in the Muhammadan wars during the early years of the reign of Venkata II. He assisted Cenna, as noticed already, at the siege of Gandikōṭa, and was instrumental in capturing the forts of Gutti and Kandanavōlu. But his conspicuous services to the empire by which he earned the

affection and the gratitude of his contemporaries were rendered later during the first quarter of the 17th century.

Two important events, associated with the career of Yācama, are mentioned in the Vamśāvali. It is said that he defeated and killed a warrior called Dāvula Pāpa who came down upon him at the fort of Uttaramallūr; and that he espoused the cause of emperor Śrīranga II, and having exterminated after a prolonged fierce struggle the usurper Gobbūru Jaggarāja and his allies, celebrated in Vellore the coronation of Rāmadēva, one of the emperor's sons, whom he had rescued from prison.

Of these events very little is known about the former; and the circumstances in which Yācama came into conflict with Dāvula Pāpa had been hidden under the veil of obscurity. Pāpa who was well known for his prowess in the field, owed allegiance to Linga, the Nāyak of Vellore, one of the most powerful of Venkata II's tributaries. Becoming apprehensive of Linga's loyalty to the throne, Venkata, with a view to curb his disloyal activities, conferred Uttaramallūr, one of the forts belonging to the former, as *nāyankara* on Yāca, and commanded him to take possession of the fort Yāca, proceeded accordingly to Uttaramallūr with his men and seized the town. As soon as Linga heard of the capture of Uttaramallūr, he became indignant with the emperor, and collecting troops from Cenji and Madura and placing them under Dāvula Pāpa, sent him against Uttaramallūr with instructions to recapture the fort and expel Yācama.

Pāpa who arrived at Uttaramallūr with 30,000 troops proceeded without delay to invest the fort on 31st May 1601 A.D. Yāca perceived the activities of the enemy and immediately prepared himself for war. He sallied out of the fort with 2000 foot accompanied by his younger brother Singa, fell upon the beseiger and after a fierce hand-to-hand fight, routed them. Pāpa perished in the *mélée*, and his followers fled in panic.

Nothing is known of Yāca's activities during the remaining years of Venkata II's reign; but on the death of the emperor in 1614 A.D., he suddenly comes to the limelight again during the short but stormy reign of Śrīranga II. The facts mentioned in the Vamśāvali are familiar to the students of Vijayanagara history. Venkata II, on his death-bed, nominated his nephew Śrīranga II as his successor; but this was distasteful to the emperor's brother-in-law Gobbūri Jaggarāju, who, however, bided his time unable to oppose the wishes of the dying emperor. But, within a short time after

the emperor's death, he managed to win over the nobles to his side by means of bribes and cajolery. He usurped the office of the *Rāya-daḷavāy*, seized the fort of Vellore by stratagem, murdered Itē Ōbulēśa, took possession of the treasury and imprisoned the emperor with the other members of the royal family. But when Yāca, who did not approve of Jaggarāja's treason, smuggled prince Rāma out of prison through the instrumentality of a washerman, and made persistent efforts to set the emperor also at liberty, he put the emperor with his family to death. However, when he attempted to overthrow Yāca, he was defeated in a fight, and was constrained to seek safety in the jungles. Nevertheless, Jaggarāja did not lose courage, owing mainly to the adherence of Rāvela Venka, Mākarāja, and other chiefs who were bitterly opposed to Yāca; the Nāyaks of Cenji and Madura who were anxious to repudiate their subordination to the empire also entered into an alliance with him and promised their support. Therefore, Jaggarāja, notwithstanding his defeat in his first encounter with Yāca, became more formidable than ever.

As soon as the assassination of the emperor and the other members of the royal family reached his ears, Yāca promptly declared prince Rāma as emperor, and took a vow that he would celebrate his coronation at Vellore, notwithstanding the opposition of Jaggarāja and his friends. To ensure the success of his enterprise, he persuaded Raghunātha, the powerful Nāyak of Tanjore to join him, and feeling confident of his success, he advanced to Tōpūr in the neighbourhood of Trichinopoly, where Jaggarāja and his confederates lay encamped. Raghunātha joined him with his troops on the way. Their combined forces came upon the enemy who were ready to give them a warm reception. After a brief rest, they launched an attack, and won a complete victory over them, in spite of the brave resistance offered by them. Jaggarāja was slain in the battle, and his allies were compelled to flee.

The death of Jaggarāja did not end the war, owing mainly to the irreconcilable opposition of the Nāyaks of Madura and Cenji. They supported Etirāja, a younger brother of Jaggarāja, who continued the struggle. Yāca defeated him in a battle near Pālemkōta, and put him to flight.

The time for celebrating Rāmarāja's coronation had at last come. His enemies were crushed, and the obstacles in his path were cleared one after another. Yāca felt that there was no need for further delay. He led Rāmarāja in triumph to Vellore in

1616 A.D., and formally celebrated his *abhiṣeka* as the emperor of Karnāṭaka with becoming pomp and dignity.

Twenty-first Generation, Twenty-fourth Generation : Kumāra Yāca, and Singa.

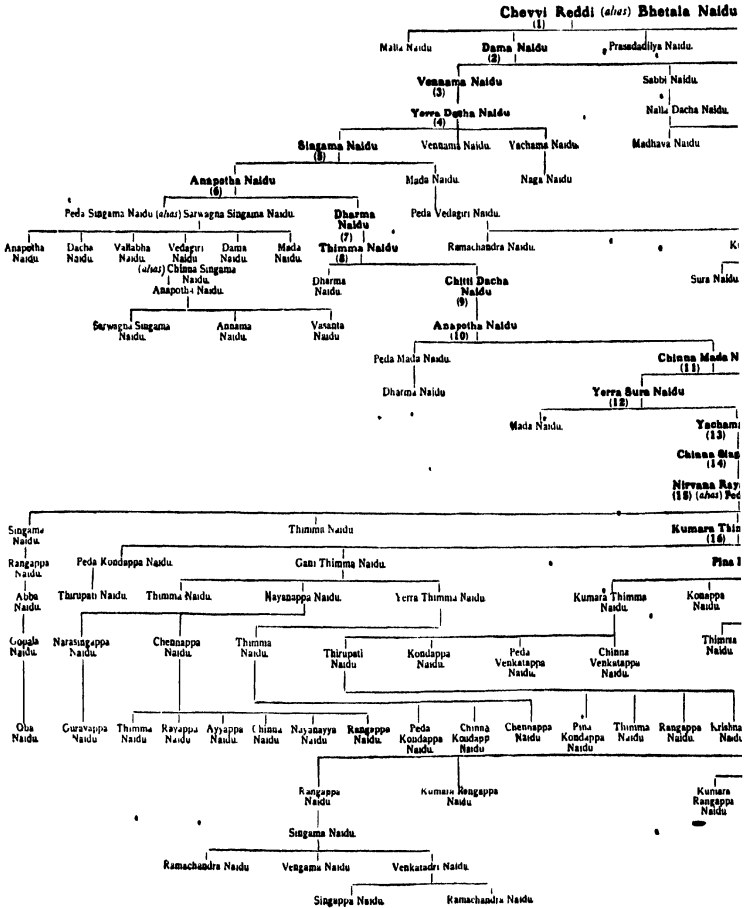
Though Kumāra Yāca and Singa were contemporaries, they belonged to two different generations. The former who represented the 21st generation appears to have been younger in age than his cousin of the 24th generation. Both of them flourished during the reign of Śrīranga III, the last of the Karnāṭaka emperors, and took part in the wars that convulsed South India in the middle of the 17th century.

Śrīranga III who ascended the throne in 1642 A.D. found himself in the midst of a sea of troubles. The Nāyaks of Madura and Cenji were openly hostile and were not disposed to countenance his claims of overlordship, the ruler of Mysore who was practically independent held himself severely aloof, the Nāyak of Tanjore was indifferent, and the other great nobles showed distinct indications of insubordination. To add to his troubles, the Sultans of Bijāpūr and Gōlkonda made frequent inroads into his dominions whenever they could forget their mutual jealousies, and snatched from him, slices of his territory. Śrīranga III manfully struggled against his enemies and endeavoured to save his kingdom from destruction. Though the majority of his nobles deserted him, he could still count upon the loyalty and support of a few among them. Of the small band of devoted followers that still stood by him, Velugōti Singa was the most important.

The Sultan of Gōlkonda sent an army in 1643 A.D. to besiege and capture Udayagiri, an important fort in the north of Śrīranga's dominions. There was a small garrison in the fort; but it was not strong enough to hold out against the Sultan's army without reinforcements. The Nāyaks of Cenji and Kālahasti having risen up in rebellion just about this time, Śrīranga experienced great difficulty in sending help, but relief came from an unexpected quarter. The Sultan of Bijāpūr who was jealous of Gōlkonda, with the object of preventing the aggrandisement of the Qutb Shāhī, on the east coast, sent to Śrīranga 6,000 horse and 20,000 infantry. On the arrival of help from Bijāpūr, Śrīranga marched against the Qutb Shāhī army, and meeting them in the tank of Vemgallu defeated them and chased them across the frontier. Singa played an important part in the battle, and distinguished himself by slaughtering the Gōlkonda forces.

Despite Śrīranga's efforts to save his kingdom, he had to succumb to his enemies ultimately. Harassed by the Muhammadans, and betrayed by his nobles, he was obliged to flee from his kingdom in 1649 A.D., and seek protection from Śivappa Nāyaka of Ikkēri who still acknowledged his overlordship. Śivappa received him warmly, and gave him an army with the help of which he established himself at Śrīrangapaṭṭanam. Within a short time he subdued the ruler of Mysore and several other chiefs in the neighbourhood and succeeded in imposing his yoke over that region. Śrīranga never abandoned the hope of recovering his empire. Discovering that the time was favourable for making an attempt, he led an expedition about 1659 A.D. against Penugonda, his ancestral capital. As the Sultan of Bijāpūr to whom the fort then belonged neglected to make adequate provision for its defence, Śrīranga experienced little difficulty in taking possession of it. Whether at the instance of the Sultan of Bijāpūr or by his own initiative, 'Abul Hasan, Sultan of Golkonḍa, sent an army to recapture the place. Velugōti Kumāra Yāca, son of the elder Yāca, who had by this time become a subordinate of Golkonḍa, accompanied the Sultan's army to Penugonda. Śrīranga seems to have deputed the Rāja of Mysore to check the advance of the Golkonḍa army. The Rāja came up with the Mussalmans at the village of Cāmalī, but was rudely repulsed by them. He was pursued by the enemy and his army suffered severely at the hands of Kumāra Yācama during the retreat. The success of the Golkonḍa army did not produce any result; for, Rāvela Līnga who seems to have entered into alliance with Śrīranga attacked the Mussalmans in the rear and forced them to retreat.⁸⁸ Śrīranga remained the master of Penugonda, probably until the time of his death.

GENEALOGICAL TREE OF 7

వెలుగోటివారి వంశావళి.

సీ. అనుమనగ ల్లను శ ఘనమైన పురమున
 ననుమనగంటి గోశ్రావ్యయుండు
 పొలుపొందు చేయూరి శ పోలిరెక్కిసుతుండు
 రెండెడల గట్టుక శ రేచం డనడు
 పంచముండును దాను శ బహుదినంబులనాటి
 పాటిమీఁదటిచేను శ పరంగ నపుడు
 దున్నుచో నాగేటిశ్రతుడఁ దాకి పైరాయి
 పగుల నిత్యేపంబు శ బైటఁ బడిన
 నారెడ్డి కనుఁగొని శ యానందమును బొంది
 తా నది కైకొనలేదలఁచి నపుడు
 ఆకాశముననుండి శ యశరీరపాణియు
 భీకరంబుగఁ బల్కెఁ శ బ్రీతితోడ
 'నరబ లిచ్చినఁ గాని శ నవలక్షణన మంత
 నీకుఁ కైకొనరాదు శ నియమ మిద్ది'.¹
 ఆమాట విని చాల శ నాత్మ్యో వగవంగ
 నేల వగచె దని శ యేచం డనియె²
 'దాను బెండ్లామును శ దనయుండు దప్పిన
 నరబలి కెవ్వరు శ నాకుఁ గలరు.'³
 అని విచారముతోడ శ నలమట నొందెను
 రెడ్డితో నొకమాట శ రేచం డనియె

1. A. రెండెంట్లు; B. రెండెట్లు

2. A. B. నీకు కైకొనరాదె నెవ్వతోడ

3. A. అంతలో

4. A. B. రేచం డనియె. The two forms రేచ and ఏచ are employed in this work. It is not possible to adopt a uniform method of spelling the word, owing to the considerations of prosody.

5. A. B. నాకు యిచట

పెలుగోటివారి వంశావళి

1 "నిట్టివిచారంబు శ్రీ లేటికి నీకును
 దను బలిగాఁజేసి శ్రీ ధనముఁ గొనుము
 తనపేరితోడను శ్రీ దనరెడు రేచర్ల
 గోత్రంబు పూనుము శ్రీ కొమరు మిగుల
 మీ వంశభవుఁ డెంతఁ మేటి యైనను [దాను]¹
 బెండ్లి యాడెడువేళఁ శ్రీ బేర్ని తోడఁ
 దనవంశమునఁ బుట్టి శ్రీ తనరెడు పంచము
 పెండ్లి ముందఱఁజేయఁ శ్రీ బ్రీవి మీకుఁ
 గలిగియుండినఁ దన్ను శ్రీ బలిగా సమర్పించి²
 ధనము గైకొను" మని శ్రీ తనకుఁజెప్ప
 నారేచఁ డాడిన శ్రీ యామాటవిని రెడ్డి
 వానితో నొకమాట ³ వలలఁ బలికె
 రేచనికోరికె శ్రీ రెడ్డి కానిమ్మని
 సంతోషచిత్తుడై శ్రీ సమ్మతిచె
 వానికి నమ్మిక శ్రీ వలనుగా⁴నిచ్చియు
 వానిని బలిగాఁగఁ శ్రీ బూనిచేసి
 నిక్షేప మప్పుడు శ్రీ నెరయఁ దాఁ గైకొని
 కొమరొంద రేచర్లశ్రీగోత్రుఁ డయ్యె
 ఆ చచ్చిరెడ్డియు శ్రీ సంత సంతసమునఁ
 [జెలుపు మీఱఁగ బోయి] శ్రీ చేనిఁ జూచి⁷

1. The order of the following six lines has been changed, as the order in the original makes the meaning of the whole of the passage unintelligible.
- 2 The matter enclosed within the brackets throughout this work has been added
3. A. B. బలియుగా నొసరించి
- 4, 5. ,, వసర
6. A. B. బలియు
7. A. ఆ చచ్చిరెడ్డి డెంతట సంతోషమునపోయి చేను జూచి. The reading of B; is ఆచచ్చి రెండి డంతట

మాపటంతః¹ దిరిగి శ మఱి యింటి కరుగుచోఁ
 జీకటిపడవచ్చెఁ శ జేనిబైటఁ
 దొలకరివానయుఁ శ బలపల వచ్చినఁ
 ద్రోవ చేరువయందు శ దొడ్డవొంక²
 కాచెంత నొకప్పుడు శ మమరుఁ బిల్లలమఱి
 బేతాళపట మని శ పేరు గలిగి
 యున్నప్పుడుముక్రింద శ నొప్పుగా నిలుచుండ³ .
 భీకరంబుగ నొక్కపడుగు పడిన
 శంక యించుక లేక శ సంతోషచిత్తుడై
 కఱ్ఱ చేబట్టుక శ కదిసి⁴ నిలుచు
 కరణి బేతాళుండు శ గనుఁగొని యప్పుడు
 కరుణతో నాతనిఁ శ గొగిలించి
 బేతాళుఁ డొకమాట శ ప్రీతితోఁ బలికెను
 గడువేడ్క పుట్టంగఁ శ గడకు వచ్చి
 “నీకు నానామంబు శ నమ్మితో నిచ్చెదఁ
 బూనుము నాపేరు శ [ప్రోణిమి దగఁ]
 బొసఁగంగఁ దాల్చిన శ [నెసఁగు] నైశ్వర్యంబు
 వెయ్యోండు లగు”నని శ వేడ్కఁ జెప్పి⁵
 బేతాళుఁ డిరిగిన శ వెనుక నింటికిఁ బోయి
 సంతోషపడుచుండె శ చవ్విరెడ్డి⁶

1. A B. మాపటంతట
2. „ దొడ్డ వొకటి
3. „ నిలుచున్న
4. A కడలికడలి B కదిలికదిలి
5. The following three lines are in a corrupt condition —
 భేతాళు డొకమాట ప్రీతితో బలికెను నీకు నామంబు నమ్మితో నిచ్చెద
 మనన వేడుకబుట్టి కడకు వచ్చి పూనుము నాపేరు పొసంగ దాల్చిన
 అయిశ్వర్యంబు వెయ్యోండు లగునని యానతిచ్చె
6. A B. ఆనతిచ్చె; but as ఆ does not rhyme with తె, వేడ్కఁజెప్పి has been substituted.
7. A. B. సంతోషపడుచున్న చవ్విరెడ్డి. The two forms చెవ్వి and చవ్వి are employed in this poem. The adoption of uniform method of spelling is precluded by the requirements of prosody.

వెలుగోటివారి వంశావళి

యటమున్న యిద్దఱు శ నాచెంత దున్నుచో
 వానగాలియు రాఁగ శ వడిగఁ బోయి
 వటఘూలో బిలములో శ వడిఁ జొచ్చి యుండియు
 నచట బేతాళుని శ యాదరమునఁ
 బ్రత్యక్షమున నిల్చి శ భయ మింతయును లేక
 మాట లాడెడు రెడ్డి శ మఱిగి¹ చూచి
 వెఱచి యూరక యుండి శ వెనుక నింటికిఁ బోయి
 యావార్త నూరిలో శ నపుడు చెప్ప
 నూరెల్లరును గూడి శ యుబ్బుచుఁ జూడంగ
 నావార్త గణపతి శ యపుడు వినియెఁ
 జెప్పిరెడ్డిని జూడఁ శ జేకొని పిలిపించి
 యాదరం బొదవంగ శ నతనిఁ జూచి
 అసహాయశూరుఁ డానని యాత్మఁ దలపోసి
 చెన్నుమీఱఁగ లక్షసీమ నిచ్చి²
 డాలు డమారంబు శ తొ³ చేకట్టును⁴
 గజహయంబుల నిచ్చె శ ఘనతతోడ
 హెచ్చుగా నాతని [శ మెచ్చి] పిల్లలమ⁵
 బేతాళరా వని శ పే నొసంగ⁶
 నదియు మొదలుగ జనులెల్ల శ నభినుతినప
 రమణతోడుత విలసిలె శ రావుపేరు
 వాసికెక్కిన రేచర్ల శ శాసనుండు
 దనరెఁ బిల్లలమ⁵ బేతాళుఁ డనఁగ.

క. ¹ ఇదియునుగా కిం కొక్కటి

ముదమున వేడెదము వరము శ మూర్ధన్యలమై

1. A, B, కటముల

2. „ మరియు

3. „ అసహాయశూరుఁడని తలఁచి, చెన్నుమీరగ లక్షసీమయిచ్చి

4. „ చేపట్టును

5. „ హెచ్చుగా నతనికి పిల్లలమట్టి భేతాళరావుపేరు దయ నొసంగి

6. A B ఇదిగాకను. This verse and the following recount a dialogue between Cevvi Reddi and the demon Bēṭāla. They hang loosely in the text having no connection whatever with what preceeds and what succeeds. Probably they have been interpolated.

- కదనమున నడచు నప్పుడు
వదలక మా ముందు నడువ న వలె నని పలికెన్. 2
- క. చేకొని యాజేతాభుడు
ప్రాకటముగఁ బలికె నపుడు న భాసురలీలన్
నీ కెమ్మెయి నారాకకుఁ
దేకువఁ గనునట్ల తీర్తు న ధృతిఁ గను మనుచున్. 3
- * * *
- సీ. నలినకేహసమున్నతనితాంత స్తన
ప్రసవగుచ్ఛములకు న భ్రమర మగుచు
వాసవప్రముఖగీర్వాణకోటిరాగ
రమ్యనాయకరత్నరరాజి యగుచు
వివృతాతిశయహృదయవేదాంతపంజర
గృహనిత్యశారికావహగ మగుచు
నిరపాయఫలధురంతరధరషడక్షర[మంత్ర].
ఘనవసీమదకలకంఠ మగుచుఁ
బరిగె లక్ష్మీచునోభర్త న పాదయుగళ
నూగు జనియించె సకలార్థిబృందమునకు
శిరణఃపై గాఢశోభనాశచరణ మగుచు
వెలమవంశంబుగాంభీర్యవీలసనంబు. 4
- గీ. వెలయు తత్పద్మనాయకకులమునంగు
నభ్యుదయ మొందె ఘనుడు మహామహానుభవ
విషయ రేచరగోత్రుడు న విజయశాలి
తనరఁ బిల్లలమట్టి బేతాళనృపతి. 5
- ప. ఆపిల్లలమట్టి బేతాళనృపతి విధం బెట్టి దనిన. 6
- సీ. ¹లరుదైన పూర్వపు న టనుమగ లక్ష్మీణ²
భాగంబునం దొక్క శ్చైరవుండు

1. A B యనగ

2 The text of this Sisamalika is in a very corrupt condition. The forms అనుమనగల్ and అనుమగల్ are both used in the text

3. A B. అరుదైన పూర్వపరినుమగంటి దక్షిణ

వింశతికుచ్చైశ్చ శ్రీ విస్తారమును గల్గు
 త్కేత్రంబుఁ గాపాడుఁ శ్రీ జిత్రముగను
 ఆపాడు తనదిగా శ్రీ నతఁడు గైకొని పండు
 ధాన్యంబు లేటెటఁ శ్రీ దనరుచుండ¹
 రేచిగాఁ డనునొప్పూర్ణభృత్యుండు పంచముం
 [దురు హ]లముఖమున శ్రీ నొక్క తామ్ర
 శాసనమును గని శ్రీ చవి రెడ్డికిని జూప
 శాసనమును గొని శ్రీ వాసి గాఁగ²
 “భైరవ నీకును శ్రీ బలి యియ్య³ నవలక్ష
 ధనమంత పచ్చ యి” శ్రీ మృదుచు రెడ్డి
 పతియింప విని మ్రొక్కి శ్రీ భయ మింతయును లేక
 పంచమజాతినై శ్రీ ప్రబలఁ గంటి
 మీయర్థమంతయు శ్రీ మీ కొప్పియున్నది
 దైవరహస్యంబుఁ శ్రీ దప్పు నుంఁగ
 నగునె నా దొక విన్నప శ్రీ మవధరించి⁴
 యేచఁ డనుపేరు నిలుపుమీరియింట ననుచి⁵
 నిలువోవలదన్న మానక శ్రీ నిష్టచేయ
 భైరవుండు మెచ్చ బలియిచ్చి శ్రీ ప్రబలె నపుడు.
 ధర నీగోత్రమునం గల⁶
 వరగుణవంతులును శూరశ్రవంశపవిత్రుల⁷
 మఱి గంధాక్షరలఁ గొనుచు
 బరువడి శోభనపువేళ⁸ బంచము నింటన్ .

1. A B. ఆపాడు తనదిగా గైకొని పండు ధాన్యంబు లేంటెంటు దనరుచుండు
2. „ రేచిగాండన నొప్ప భృత్యుండు పంచముం డలముఖంబున నొక్కతామ్ర
 శాసనము గన్గొని యేలిక యగు రెడ్డికిని జూప శాసనము గని వానివాసిగాఁగ.
3. „ బలియిచ్చునతనికి
4. „ గాదనంగ మాను నా దొక విన్నప మాచరింప
5. „ రేచడను పేరు మీయింట నిలుపుడనుచు
6. „ లేవక చలదన్న మానక నిష్టచేయ
7. „ గోత్రమునగల్గు
8. „ శూరశ్రవంశపవిత్రులు
9. శతఁ

క. అంతకు మునుపే యీవిధ

మంతయు భైరవుని సాక్షి¹ శ మాటిచ్చి మహి

వితగ రేచర్ల యన²

మంతుకు నెక్కంగ గ్రామ శ మచ్చట నిలిపెన్.

9

వ. మఱియుఁ గులభూషణుండును, వశవిస్తారకుండును, భైరవవరలబ్ధతేజుండును, గృహనిక్షేపకర్తయు, నస్తైశ్వర్యసంపన్నుండును, నోరుగంటిపట్టణప్రవర్తకుండును, గాకితరాజపూజిత బిరుదనామధేయుండును, రేచర్ల పురవరాధీశ్వరుండును, నగు పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనృపతి వెలుగోటి దనకీర్తి యాచంద్రతారకముగ.

గీ. యలమఱి బెంపొందె బద్ధనామకులలోన

వాని వంశంబు లోకంబులోన మెఱయ

ఘనత కెక్కి నరేచర్ల శ ఘనుండు వెలసె

ధరను బిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనృపతి.

11

గీ. అతని తనయులు దామధరరాధిపుండు⁴

ధీరగంధీరుఁ డాప్రసాదిత్యుఘనుండు

రూఢి కెక్కిన రేచర్ల శ రుద్రవిభుండు

నాచితంబుగ ధాత్రిఁ బోలించి రపుడు.

12

శా. తారూణ్యక్రథమాన⁵ ధైర్యుఁ డగు బేతాళావనీధర్తకుఁ

ధీరుల్ పుత్రులు దామభూపతి ప్రసాదిత్యుండు రుద్రక్షమా

ధారుడు జనియించి రంతఁ ద్రిజగద్రద్ధప్రతీపాలన

శ్రీ రాజిల్లగ⁶ శౌరి ముగ్గురయి ధాత్రి⁷ మించినాడో యనన్.⁷

13

వ. అం దగ్రజుండు.

14

1. A, B భైరవు సాక్షి

2. „ రేచర్ల యన

3. ఎ and య do not rhyme with each other ; the correct form of the word యలమ is ఎలమ

4. A, B దామభూనాయకుండు.

5. „ తారూణ్యప్రథమాన. The emendation of the editors of V V C is accepted above.

6. B శ్రీరాజిల్లగ వారు ముగ్గురును

7. V V C. emendation ; A B మేటిన్ మించినా రిద్దరన్

V. Rao (in Ac. II. p 286) ధాత్రిన్ మించి నా రిద్దరన్

సీ. చటులఖడ్గాఖడ్గి శ సమరప్రవీణుడై
 ఖడ్గనారాయణశ్ఛాతి నొందె
 రణపరాజ్యఖరాజశ్రమను జే¹కొని రాయ²
 గాయగోవాళాంకశక్తితుఁ డయ్యె
 నాభీలవైరిగోజాళికాయంబులు³
 భేదించి భుజబలభీముఁ డయ్యె
 బ్రథితారిరాజస్యభయదవీక్రమమునఁ
 బ్రతిగండభైరవశ్రవణ వహించె
 మఱియుఁ బెక్కిన బిరుదనామములఁ దనరి,
 బాహువిక్రమదాన సంపదలతోడఁ
 దనరి యెప్పారె సంచితోద్దామయశుఁడు
 భువనహితకారి యగు దామోభూవిభుండు.

15

సీ. యలమి డెబ్బదియేడ్లు శ రైస⁴ నాయకులలోఁ
 బటుప్రతాపస్ఫూర్తి శ బర్కగినాఁడు
 చండభుజాబలోద్దండకరాసి యై
 దండితారాతులఁ శ జెండినాఁడు⁵
 ఏపున నోర్గంటి⁶ నేలు ప్రతాపుచే⁷
 నందెయుఁ బెడంబు శ నందినాఁడు
 విక్రమంబున ధిరాశ్రవక్రంబులోఁ గల
 బిరుదంబు దనవి గాఁ శ దిరిగినాఁడు

1. V. V. C., A B లక్షి

2. రాయ has been added by the editors of V V C to complete the line.

3. V V C, ఆజిబలాధికుఁడౌటచే నెంతయు; A B గజాధికారంబులు

4. A. B. యలవిడెబ్బదియేడ్లు; ఎ does not rhyme with వి, but the correct form of the word is ఎలమి and not యలమి. To make the line strictly conform to the rules of the Telugu prosody, the editors of the V.V.C. corrected the line thus ధరణివైడెబ్బదియేడ్లు. But as the word is spelt throughout the work as యలమి, I have retained the reading of the Mss.

5. V.V.C. చండభుజాదండమండితారాతుల భండంబునఁ జాలఁ జెండినాఁడు

6. „ ఏపుననోర్గంటి నేలు యదనచేత, A. B యేపుననోరుగంటిప్రతాపునచే

వాడు¹ రిపురాజుపన్నగరవైసలేయుఁ
డాజివిజయుండు కేశాదిరరాజఘనుడు²
భాసురుం డగు³ కేశరరాజసనుండు
నిత్యసత్కుండు నాప్రసాదిత్యఘనుడు⁴.

16

ఉ. నారికి నాత్మవల్లభుని నారాయణ నొనరింప బ్రహ్మయుఁ
నేరడు రుద్రమాంబ ధరణీసతికిం బొగిగా నొనర్చి దు
ర్వారవిరోధిమండలము న వాడిమి డించితి⁵ యార⁶ మేటి వై
వీర ప్రసాదితాంక హరివిక్రమ నీకొరు లీడ చూడఁగన్.⁷

17

వ. 'అప్రసాదిత్యుండు కాకతి గణపతిదేవరాయలు చనిన, నతని కోమరిత
రుద్రమదేవిని బట్టముఁ గట్టి కాకితరాజ్యస్థాపనాచార్య బిరుదును, రాయ
పితానుహంక బిరుదును [బొంది] డెబ్బదియేడ్లకు నాయంకులఁ దా నొన
ర మించి⁸ ధైరవప్రసాదలబ్ధు బగు పచ్చ ధరియించి నెగడ మహిని. అతని
యనుజుండు.

18

క. వా ల్నిఁ బెఱికినఁ బరభూ
పాలస్త్రీభూషణములు న పాసి పడను నీ

1. V.V.C The original has అతడు.

2. A. B. రాజతిం యై కేశాదిరాయఘనుడ, this has been corrected by the
editors of the V.V.C as వైసలేయుఁ . డాజివిజయుండు కేశర రాజఘనుడు.

3. V.V.C భాసురయతుండు ; A. B. భాసురంబగు.

4. ,, సత్యసంధుండు సప్రసాదిత్య, A. B. నిత్యసత్కుండుయ.

5. ,, దుర్వారవిరోధి భూపనికరంబు నడంచి యతండు వెండియున్. A. B. మండ
లిని గర్వమణించి.

6. ,, వీరప్రసాదితాంక హరివిక్రముడంచు బొగడ కక్కఁదాన్. A. ప్రసాయ
తాంక అరి B. ప్రసాయతాంక నరి.

7. The colloquial forms చనితె, కుమార్తె, బిరుదున్ను, and డెబ్బై which occur
in this passage have been corrected. V.V.C quotes the following
verse here. The source from which it has been taken is not known.

ఘనత నాప్రసాదిత్యుండు కాకతి గణ . పతి చనిన నతని సతికిఁబట్టెనంబు
రమణతోఁగట్టి కాకితరాయరాజ్య . స్థాపనాచార్య బిరుదు దాఁ దనరఁ గాంచె.

This appears to be a recent interpolation.

8. A. B. నాయంకులుగా నొనరించి

- వా లావనితల తొడవుల
కీలా ? రేచర్లరుద్ర శక్తి రిసముద్రా. 19
- మ ఒగి నుక్కుంబాడి రాల రాయదురు ముగ్గున్నద్రీవులై¹ యిప్పుడు
దగ నీయందియ² యందు నుండి తలక్రిందై వై రిభూపాలకుల్
జగతిభాగమునం బసిందిపాడి రాశిల రాముచున్నా రటే
తగదే రాయపితామహాంక జగభ్రదా రుద్ర ని జెందినన్. 20
- వ. అందు దామానేడు సంతతికి మొదలు. 21
- క. అతనికి ననేకతనయులు
మతిమంతులు పుట్టి రళిలమాన్యులు విజయో
న్నతులు నుతులును జతురులు
నతులితజగదవనకృతిమహాత్ము లనంగన్. 22
- ఉ. వారలలోనఁ జాల³ ననివార్యపరాక్రము లిద్దఁ జన్వయో
ద్ధారులు దానశూరులు నురదా త్తమనోహరశక్తి హారులు⁴
భారిరిపుప్రతాపులును శ్రీ బుణ్యవిహారులు నిర్వహారులు⁵
వీరులు నై చెలంగి రిల⁶ శ్రవెన్నమనాయక సబ్బియాయకుల్. 23
- వ. అం దగ్రజుగడు. 24
- శా. సన్నద్ధప్రసరత్తురుష్క-పుతనా⁷ శసందోహాన్మూలనో
త్పన్నానూనయశుడు⁸ విక్రమకళాశపారీణదోస్సాగుఁ డ
చ్చిన్నా నేకసమిత్తురంగి⁹ విజయశ్రీభోగసాభాగ్యసం
పన్నుం డున్నతశక్తి వెన్నధరణీపస్వామి సామాన్యఁడే. 25
- ఉ. ఉన్నతబాహుసారమహిమోద్యతగోత్రుఁ¹⁰ డచంతభోగసం
పన్నవిహారుఁ డార్తభయభంజనదక్షసుదర్శనుండు వి
1. A మున్నద్రీవులై, B. మున్నద్రీవులై.
 2. V. Rao (AC II P 29) A. B. డో । ప్పగ నీయందియ
 3. A. B పాల
 4. „ వీరులు నై భరం బగని రెన్నమ V V.C వీరులు నై చెలంగు నల
 5. V.V.C; A. B. సన్నద్ధప్రధనస్తురుష్కప్రతనా
 6. „ A B త్పన్నప్రధనకుండు.
 7. A. B. సమిత్తురంగ
 8. V V.C. మహితోద్యతగాత్రుండు, A. మహితోద్యతాత్రుండు B. మహితోద్యతమాత్రుండు.

- ద్వన్నుతవిక్రమాంకుండు నురదాత్తయశుండు¹ రమాసమేతుఁడై
వెన్నుండు వోలె సొం వెనఁగె శ వెన్నయభూపతి వైభవోన్నతిన్. 26
- వ. ఆవెన్నమనాయనికిని జాయమదేవులకును² నెఱదాచానేడు పుట్టెను. 27
- క. ఆయతకిర్తి న్వెన్నమ
నాయకునకు నెఱ్ఱదాచరనరనాయకుండున్
ధీయుతుండు సబ్బిఘనునకు
నాయకమణి నల్లదాచరనరపతి పుట్టెన్. 28
- క. ఆ నల్లదాచవిభునకు
మానితగుణశాలి యైన శ మాధవవిభుండున్
ధీనయవిక్రమసంపద
భూనుతిఁ గల కామవిభుండు శ బుట్టిరి వరుసన్. 29
- వ. సంతతికి వెన్నమనేడు మొదలు. 30
- ఉ. వాలని విక్రమస్ఫురణ శ వారలు పాండ్యదళంబు దంతులన్
గెల్చి జంఱించి పాండ్యగజశ కేసరినామము దాల్చి రెంతయున్
జాలినవారు నా నెగడి³ శ సన్నుతిఁ గాకితరాజ⁴రాజ్యల
శ్రీలలనాప్రతిష్ఠఁ దగఁ శ జేసిరి భూజను లెల్ల మెచ్చఁగన్. 31
- వ. మఱియును⁵ నెఱదాచానేని ప్రతాప మెట్టి దనిన. 32
- శా. అగ్రీభూతమదాంధశాత్రవనికారయంబున్ విభాళించుచో⁶
వ్యగ్రోదగ్రసమగ్రనిగ్రహగుణోద్యత్రైధి⁷ నారూఢుడై
యుగ్రాజస్థి దాచనాయకుండు కుంఠ్ఠూరిమ్మడిం జంపి భూ
త్తగాసం బిడె గొల్లపల్లి బయల్ శ దర్పప్రతాపోన్నతిన్. 33

1. A. B. విక్రమాంకుండు పు (వ) దాతయశుండు V.V.C విక్రమాంకుండు సుదాతయశుండు

2. „ నాయనికిన్ని ; దేవులకున్న.

3. V. Rao వారుగానెగడి (Ac II), A. B వారనా నెగడి.

4. „ (Ac II), కాకతిరాయ.

⁵ 5. A. B. మఱిన్ని

6. A. విభాళించుచో B. బాలించుచో. V.V.C. విభంజించుచో.

7. V.V.C. A B గుణాధ్యక్షాధి.

- మ. లలిఁ గుంతావళి పచ్చతోరణము లీరలఁ నిత్యకల్యాణముఁ
గొలుపం¹ జూపఱ కద్దుతం బొడవఁగాఁ శ గుంటూరి యాయుమ్మడిఁ
బలవంతుఁ సబళానఁ² జెండి రణభూతభాగంబునం గూల్చె ని
చ్చలు భూనాథులు పిచ్చలింప నెఱదాచక్షోణిపాలుం డొగిన్. 34
- మ. గరళం బుగ్రత వచ్చుచోట సురసంఘాతంబులో నిందుశే
ఖరుఁ డొక్కఁడును గానవచ్చుఁ; గడు వీరకఁ బాండ్యసైన్యంబు భీ³
కరమై వచ్చినచోఁ దెలుంగు నవలక్ష్యే సేనఁ దెల్లంబుగా
నరలోకోత్తము నెఱదాచవిభుఁ గానన్ స్వచ్చు నాజ్ఞలిన్. 35
- చ. వెలయఁ బ్రతాపరుద్రుసభ శ విశ్రుతి కెక్క భటాళి⁴ చూడఁగాఁ
జలమునఁ గుంత మందుకొని శ చయ్యన వచ్చు⁵ గజంబు నోర్చి డో
ర్బలభుజవిక్రమంబునను శ బైకొని తా జయలక్ష్మిఁ జేకొనఁ
గెలిచెను బాండ్యరాజగజశక్తేసరి దాచయశౌరి పాండ్యులన్. 36
- ఉ. కంచినమీషమందు నతిశగాఢమహోగ్రతఁ బంచపాండ్యులఁ
మించిన విక్రమస్ఫురణ శ మీఱి విజృంభణ నంచితంబుగాఁ⁶
ద్రుంచి జయించి భూతములఁ శ దుష్టుల జేసె శిరణంబున నృహో⁷
దంచిత⁸ శ్రిహారు డెఱదాచనృపాలుండు భూతంబునన్. 37

1. A. B. నొలయన్. It involves a breach of the rules of prosody. V.V.C.
గలిగింపం గనువార లద్భుతసమాకాంతాత్ములై యుండఁగా । బలవంతుం డగు
నిమ్మనిం గదన డిం
2. ,, సబలాన
3. B. లక్
4. A. B. లక్షలో కాన
5. ,, నరలోకోత్తము దెఱదాచ విభు గానం
6. ,, వెలయప్రతాపరుద్రుసభ వర్ణన కెక్కి నటానలి చూడ నాజిలో.
V.V.C. P 24 వెలయఁ బ్రతాపరుద్రువిభు వీరభటావళి చూడ నాజిలో
7. A. B. and V.V.C. వచ్చి.
8. ,, సంచితంబుగా.
9. ,, తృప్తుల జే కరణంబు.
10. A. నందునో । యంచిత శ్రిహారు; B. నొందునో । యంచిత శ్రిహారు

వ. ఆయెటదాచానేడును నలదాచానేడును¹ గుంటూరియిమ్మడిం జంపి గొల్ల
 పల్లికడ² రణముఁ గుడిపి నిత్య³కల్యాణంబును, బచ్చతోరణంబును⁴ దెచ్చి
 వీరపాండ్య, విక్రమపాండ్య, పరాక్రమపాండ్య, సుందరపాండ్య, కులశేఖర
 పాండ్యులగు⁵ పంచపాండ్యులను గంచికడ⁶ రణముఁ గుడిపి జయంబు గాంచి,
 కంచికవాటచూతకార బిరుదును, 'బంచపాండ్యదళవిభాళ బిరుదును' నే
 బిరుదరగండ సర్వభిరుదు కొమరవేశ్యాభుజంగ బిరుదును⁷ నానావర్ణముండలీ
 కర నెల్లూరువీరశ్రేష్ఠ⁸ రణభారతీమల్ల బిరుదును⁹ తిరుకాళరాజరాజ్య
 స్థాపనాచార్య బిరుదును¹⁰ దెచ్చి, వారు రాపుయెటదాచానేడును నలదా
 చానేడును.¹¹ ఆయెటదాచానేనికి[ని] బోచమదేవులకును ముగ్గురు
 కుమారులు పుట్టిరి.

38

ఆ. వె. సింహవిక్రమఁ డగు శ్రీ సింగమహీశుడు
 వెన్నుఁ డనంగఁ దగిన శ్రీ [వెన్న] విభుఁడు
 ధర్మై యైన శ్రీ యేచస్రపాలుండు
 సనంగ విసయ నయ జరమాభినుతులు.

39

వ. అం దగ్రజుండు.

40

ఉ. లాలితశౌర్యశక్తి నవలక్షి తెనుంగుదళింబు నాజిలోఁ
 దోలిన పాండ్యభూవిభుని శ్రీతోడి¹⁴ పెనంకువ కోర్కె సన్నుతి
 వాలి ప్రతాపరుద్రుసభ శ్రీ వర్ణన కెక్కిన యెట్టదాచభూ
 పాలసుతుండు సింగని కరభంగుని కేబిరు దైన జెల్లదే¹⁵.

41

వ. అతని యనుజుండు.

42

1. A B. స్తు
2. „ కాడ
3. „ నిచ్చ.
4. „ స్తు
5. „ పాండ్య మొదలగు
6. „ కాడ
- 7, 8, 9. A. B. స్తు
10. A.B. వీరశ్రేష్ఠాణో.
- 11, 12, 13. A. B. స్తు
14. V.V.C., A. B. తోటి
15. A. చలన.

చ. అగణితకీర్తిలోల సుగుణాకర దాచయవెన్నభూప నీ
 పగతురు కొండలెక్క¹ తమభానులకోమలదేహదీధితుల
 జగిగొని నిండిన గుహలఁ శ్రీ జీకటిపాసినఁ దమ్ము గాంతు రక
 దిగులునఁ గస్తురి న్విడకఁ శ్రీ తెత్తురు మేనుల² మెత్త నత్తతిన³. 43

వ. తదనుజుండు. .44

ఉ. వాలునఁ బోయి వత్తు రెలవారలు నవ్వుటి చుక్కవంకగాఁ
 దేలని పూర్వమైన తమరవేశము పొందుకు ప్రాణభీతులై
 చాలక యన్యరాజ వర⁴ సంఘము దాచయవెన్నభూప నీ
 వాలునఁ బోయి రారు సురరవల్లభు నింటను కావ లుండటన్. 45

వ. తదనుజుండు. 46

చ. పగతుల కెట్టదాచ నరరపాలుని యాచఁడు దాడి⁵ పెట్టుచో
 మొగుపనిచేతులు⁶ దిగులుముట్టని⁷ గుండెలు గొంకిముండలోఁ
 దగులని మేనులు⁸ బిరుదు⁹ దాచని¹⁰ రొమ్ములు మాటుదేశముల
 నిగుడనికాళ్లు¹¹ బూరిగబళింపని నోళ్లును గల్గ కుండునే. 47

ప్ర. వీరుం డాయాచపృథ్వీవిభుండు విక్రమమాన్యకృపాలు డై
 మచ్చగన్నప్రముఖనృపతుల ప్రాణముల పాపె హెచ్చుదోఁఖి
 ధార దునిమె తురకల దోలి దత్తెన్యరాజి ఘోరాజిధాటితెల్ల
 కొలచలమపురిం ఘోటికాకోటి దెచ్చెన్¹². 48

1. B. కొంతలెక్క.

2. A. B. మేనులు.

3. „ రాజనృప.

4 V.V.C , A. B. యాచడుపెట్టుచో

5. V.V.C.; A. B ముద్దని

6. A. B ముండవంక. V.V.C ముండులక.

7 V.V.C; దాల్చని

8. This verse is in a most corrupt condition It is impossible to restore it without the help of another Ms The text furnished by the Ms runs thus:

వీరుం డాయాచపృథ్వీవిభుండు విక్రమమాన్యకృపాలు డై
 మచ్చగన్నప్రముఖనృపతుల ప్రాణముల పాపె హెచ్చుదోఁఖి
 ధార దునిమె తురకల దోలి దత్తెన్యరాజి ఘోరాజిధాటితెల్ల
 కొలచలమపురిం ఘోటికాకోటి దెచ్చెన్.

న. అతనికుమారుడు.

49

శా. వీరగ్రామః యాచభూపసుతుః దాశవిర్భూతభూరిప్రతా
పారంభతపితారిగర్వః¹ డనవద్యాచారుః డత్యున్నతా
కారుం దాహవకేళిభైరవుః నాగక్షౌవరుం దుర్జితా
'కారుం డొప్పై² గతారిరాయః డని లోకం బెల్లః గీర్తింపఁగన్.³ 50

క. అనపోతారె డ్డెదిరిన

ఘనుడై దన్నాలకోటకాడను మున్నే

వెనుడాగు పెట్టి⁴ విడిచెను

వినుతింపఁ గతారి నాగవిభుఁడు ధరిత్రిన్. 51

వ. సంతతికి సింగమనేడు మొదలు

52

చ. బలువిడి మచ్చకొమ్మ [విభు]బాచని⁵ జీలుగుపల్లియొద్ద న
చ్చలమునఁ ద్రుంచి తద్రణము శ సాహనుడై కుడిపించె భూతముల్
పలుమరు సోక్కి యాడుచును శ బాడుచు మోద మొనర్ప నయ్యెడన్
జెలఁగఁడో యెట్లుదాచవిభుశింగిండు భూదిపరాక్రమంబునన్. 53

చ. మగతలయొద్ద నుద్దవిడి శ 'మార్కొని రాజులు సన్నుతింపఁగా

నగణితవిక్రమస్ఫురణ శ నాలములోపల మచ్చరుద్రునిన్

దగ వడఁ దొలి చంపె నెఱదాచయసింగిండు పార్థ కైవడిన్

బగ యడఁగించి యచ్చటన⁶ శ పండువుసేసెను భూతికోటికిన్, 54

ఉ. "ఏను మనోజభోగముల శ కేగి మహీసలి నాహవంబులో
మేనక! మచ్చగన్నవిభుమెచ్చ వ దేటికి?" "రంభ! చూచితే

1 V.V.C; A B ప్రతా । పాగంధకు-టిలారి గర్వఁ

2. ,, నాగక్షౌవరుం దుగ్రగో! స్నానం డొప్పై

3. ,, శస్త్రింబంబు కీర్తింపఁగన్.

4. A. B. దాగుపెట్టె.

5. ,, మచ్చకొమ్మని బాచని

6. ,, చెలువుడు

7. B. పగతుల

8. A. B యచ్చటను

భూనుతుఁ డెట్టదాచఘనుఁపుత్రుఁడు సింగని ఘాత¹ కోడి తా
మానము దూలి వచ్చిన విరమానముఁ జూపక రోసి² వచ్చితిన్". 55

ఉ. ఆకలిఁ గొంటిమో కరుణ శ నన్నముఁ బెట్టెడి తల్లి కల్లునో
చీకటిఁ బెద్ద గ్రామ మిటు శ చేరితిమో కృపఁ జేయు దింతము
ద్దాకునఁ బెట్టరా యనుచు శ దాచయసింగని దాడి కోడి యా
తేకువ చెడ్డరాజు లిటు శ త్రిమ్మరు చుండుకు రస్యభూములన్. 56

ఉ. దాచయసింగభూవిభుని శ దాడికి నోడి యరాతిసంఘముల్
నే చని యారముల్ పొదలు శ వృక్షచయంబులు దూఱ మేనులన్
దోచిన కంటకక్షతులఁ³ శ దోయజలోచన లాగ్రహంబుతోఁ
జూచి నిజేశులం దలఁగి⁴ శ చూతురు పాయక దూఱు చుగ్రలై⁵. 57

క. తమ్మ తమ శెంత ప్రియమో
తమ్మకు చెయి జూచి రిపులు శ తలక్రిందై నీ
తమ్మపడిగాన నుండురు⁷
బొమ్మల క్రియ రావుదాచభూవరుసింగా. 58

వ. అసింగమునేడే మగతులకడ మచ్చకొమ్మానేనిని⁸ జూగుపల్లకడ రుద్రా
నేని⁹ గన్నమనేనిని¹⁰ జంపి, యీ రెండురణాలఁ గుడిసి, జూగుపల్లసంగ
రాంగణోన్ముఖ¹¹ మచ్చనాయంకుల తలగొండగండ,¹² వైరిసామంత
గోలకొండమనాయకగండ బిరుదు వహించిన వాఁడు సీతువరాల

1. A.B. సింగమ ఘాత.

2 A. రో వచ్చితిన్ B రోర వచ్చితిన్.

3. A B చి[లి]క్క మం. దారక పెట్టరా

4. „ క్షీకులు.

5 „ డలగి.

6. „ చూతురుగ్రులై.

7 „ నొందరు

8. „ మగతులకాడ మచ్చకొమ్మానేనిని

9 „ కాడ...నేనిని

10. „ ని

11 „ సంగరాంగణోన్ముఖ.

12. „ తలగండగండ.

సింగమనాయండా జల్లిపల్లికోట మీఁది కైత్తిపోయి తనమఱుది చింతపల్లి
సింగమనేని కొఱకు ముట్టడిగా దిగఁగఁ¹ గోటలో రాచవారు తంబల బొమ్మ
జయ్యచేతఁ గృత్రిమ² స్వరూపానఁ బొడిపించఁగఁ దనకుమారుల, ననపోతా
నేనిని,³ మాదానేనింగారిని రావించి, రాజుల రక్తమునఁ దిలోదకములు
ఫేయుం దని చెప్పిన, నాసింగమనేనిని దహించకయో⁴ కోట లగ్గఁ బుచ్చు
కొన్నవిధం జెట్టి దనిన.

59

శ్రీచీతువరాల వీరనారాయణసేవాపరాధీన, రేచర్ల కులవార్ధిచండ్రోదయ,⁵
గోలి మల్లారెడ్డి రణభూతబలిహరణ, మంగిపూడి యిమ్మడిరెడ్డి రణరంగ
మర్దన, రావువరపు మల్లారెడ్డి భుజాఘట్టన, పోలూరు పోలారెడ్డి రణనిర్ధూ
మధామ, బండి కాటారెడ్డి రణభుక్తఖడ్గభేతాళ, వినికొండ మా[రా]రెడ్డి
వాయుభుక్తకరవాలక్రూరసర్ప, కుంట్లూరి మారారెడ్డి కంఠవిదళనమహాఖడ్గ
భైరవకరవాలదంష్ట్ర, అరువపల్లి నెల్రెడ్డి⁶ బలాటవీదావాగ్నికీల, క్రొత్తకొండ
కొండ్రెడ్డి ప్రాణాపహర, నారగిరి నారారెడ్డి కులకాలచక్ర, మలచమ కొండ
మాచారెడ్డి గజసింహరాయ, రామగిరిపట్టణాధీశ్వరులైన ద్విశత గిరి⁷ దుర్గాధీ
శ్వరులైన, పంట ముమ్మడి పంట మైలారు రాజులును,⁸ బిరుగునకై విరసించు
కమ్మనాయంకులును, మొఘగురిదుర్గసమీపంబునఁ, జెంజర్⁹ భూమిప్రాంతం
బున¹⁰ సంగరంబు సేయ¹¹ ఖండవిఖండశతఖండతుండంబులుగా నఱికి యట్ట
లాడించి, వారి తలలు గొట్టి గూతబలి జెట్టి[న] రేచర్ల విక్రమ¹² నిత్యకల్యాణ

¹ - B. దిగిత

1. కైత్తిమ

2. ,, అనపోతానేని.

4. ,, దహించక

5. ,, రేచర్ల వార్ధికులచండ్రోదయ.

6. A. నెల్రెడ్డి B. నెల్లిరెడ్డి,

7. A B. ద్విశతయశత

8. ,, స్ను

9. A. జెంజెర్ల; B. జెంజెర్ల.

10. A. B. ప్రాంత్యంబున

11. ,, శాయ

12. A. విక్రమ, but it can also be read as చిక్రమ. B చిక్రమ; the meaning of the term, however, is far from clear.

రాయరా వన్నపోతాధీశ్వరఖడ్గనారాయణుం డన జయభేరి తమ్ముటధ్వనులు
 విరుదుకాహళారవంబులు¹ మ్రోయించి భూవ్రసిద్ధంబుగా వండిమాగధు
 లొక్కంట నెదురై² చాటించిన 'వనితాజనహృదయవనవసంత, యెఱ
 కృష్ణరాయని ప్రాణసంహార, చోడ పరవ్వతరాజు మస్తకరంపము, నందివాడ
 నరసరాజు శిరఃఖండన, తిర్మలరాజు కొండ్రాజు సంగరాటోప, పరియవల్లి
 వల్లవరాజుల గెల్చిన సంగరోత్సాహ, సలకరాజు సప్తాంగహరణ, కట్ట వెంగ
 శ్రాజు³ కంఠవిదళన, యుద్దగిరి యోబుశ్రాజు⁴ వెన్నుఁ గొట్టిన యాహవ
 ఫల్గుణ, బాలదేవశ్రాజు[ను]⁵ మ్రొంగిన ఖడ్గకాలరాహువ, సంబెటభూనాథు
 సప్తాంగహరణ, పూసపాటిరాజుల నెత్తిపిడుగ, కమ్మదొరల మోదిన కాల
 దండము, కన్నడరాయమన్నీల గుండెదిగుల, బిరుదునకై విరసించు యిందు
 వంశంబురాజుల కోలాహలుం డైన తమతండ్రి⁷ చీతువరాల సింగభూపా
 లుండు జల్లిపల్లికోటకు ముట్టడిగా దిగఁగ⁸ కోటలో రాజులు తమ్ముల
 బొమ్మనిచేత గృత్రిమానఁ⁹ బాడిపించఁగ¹¹ నతనికుమారులు¹² అనపోతా
 నేడు[ను] మాదానేడు[ను] ఆసింగమనేని¹³ దహించకయె¹⁴, తండ్రి
 వాక్యంబులు దలంచి కోటలగ్గఁ బుచ్చుకొనువారై నిలచిన కొండ మల్రాజు,
 కొమ్మలదేవు పిన్నఁడు, మచ్చ ఓబళరాజు మొదలగు¹⁵ నిందువంశంబు
 రాజు లయిదులక్షల యలువది¹⁶ వేలబలంబును గూర్చుకొని వచ్చి,

1. A B. విరుదురాహళారవంబులు
2. „ మాగధులు వాళ్ళుం టెదురై
3. There is probably some lacuna in the text here.
4. A B వెంకట్రాజు
5. „ వుద్దగిరి వోబుశ్రాజు
6. „ దేవశ్రాజు.
7. „ చీతువరాల,
8. „ దిగితె.
9. „ క్రిత్తి.
10. B. ల
11. A B. పాడిపిస్తే
12. „ కొమాళ్లు
13. „ నెన్ని
14. „ దహించక.
15. „ మొదలుగా
16. „ రాజులు అయిదులక్షల నయవది

యేకాంగవీరుండును నవలక్ష తెలుంగు మిన్నుండును,¹ బంచపాండ్యదళవిభా
గుండును, రాయవేశ్యాభుజుగుండును, సర్వబిరుదురజగనొబ్బగండ సంగ్రాహ
ధనంజయుండును,² ముప్పదిరెండుదుర్గవిభాగుండును, నేకధాటి విషమధాటి
సమర్థుండును,³ మూరురాయరగండపెండేరంబు⁴ డాకాలఁ బెట్టిన త్రిభువనీ
రాయరావన్నఁడని యెఱుంగక జల్లిపల్లివీరక్షేత్రంబున శార్వరి కార్తిక శుద్ధ
పక్షంబునందు నెదిరించిన యాఱువేల గుఱ్ఱంబులు నేడునూఱుల⁵ మత్తే
భంబులు, నిరువదివేల కాలుబలంబులతో రాజుల కేనుడు నడచి, తన హిత
పరిజనంబులు హంకారమానుషభీమభార్గవులైన పదివేల పద్మజలకును,⁶
రణభయభంగవర్జితులైన తెలుంగలకును, గర్వూరతాంబూలాదు లాసంగి
రణోత్సాహులై, వీరరసము చిప్పిల, వీరహంహకారంబులు వీరతమలంబులు,⁷
వీరభేరీరవంబు మ్రోయ⁸ బడినాయంకులు, లెంకలు, సమఖపుర జనవరుల
కును,⁹ బిరుదురాహుత్తులు మొదలైనవారికి బహుమానంబుఁ జేసి, కొని
యాడి నడచి తలపడి ఖండవిఖండకతఖండతుండంబులుగా నటించి యట్ట
లాడించి, కొండమల్రాజు మొదలగు రాజుల¹⁰ రణంబులోఁ జూపి, హత
శేషులు జల్లిపల్లికోటఁ జొచ్చినఁ గోట నెక్కి నూటొక్కరాజుల శిరంబులు
ఖండించి యేఁబడి¹¹ యొక్కరాజులఁ గలుగొనగ లాడించి, మఱియు ముప్పది
ముగ్గురు¹² రాజులఁ బట్టి పూజించి రణబలిగాఁ దెచ్చి యారణ్యక్షోణి
నర్పించి¹³ దిగంబరీ, కాళీ, మహాకాళీ,¹⁴ శాకినీ, ధాకినీ, బాయిశాకాయినీ
భూత ప్రేతపిశాచంబులఁ దలచి, 'రణదేవరా, మహారణరాజా, రణశూరా,

1. A. B మిన్నుండైన
2. „ ధనంజయుండైన.
3. „ సమర్థమూరురాయరగండ.
4. „ పెండేరంబు.
5. A ఏళ్లూరు B. ఏళ్లూరు
6. A. B. న్ను.
7. „ తమడంబులు.
8. „ మ్రోవ
9. „ చనవర్ణకున్ను
10. „ మొదలురాజుల
11. „ యాతై.
12. „ ముప్పై ముగ్గురు.
13. „ యారణ్యక్షోణి యర్పించి.
14. „ మహాకాళి

రణవీరబేతాళ, భైరవ, వీరభద్రా, రణపాతురాజు, కలహకంటకీ, యని నిజ బలంబులకు¹ జయంబుగల్గె² ననుచు, కలహాధిదేవతల³ నారాధించి, తలంచి, పూజించి, కాళీ మహాకాళికి వీరరాజుల సరబలిగా⁴ నతికించి, భట్టును దామును⁵ రణము గుడిపించి, వారిరక్తంబులఁ దమతండ్రికిఁ దిలోదక⁶ పితృతర్పణంబులు చేసి, వైరివీరుల స్వర్గంబున కనిపి, తమ రేచర్లగోత్రుల కభ్యుదయవరం పరాభివృద్ధి యాతారచంద్రావర్కంబుగా⁷ భైరవబేతాళునిచేత సహస్రవర్షంబులు వంశాభివృద్ధియు రాజ్యాభివృద్ధియు నగునట్లు⁸ వరంబు వడసి⁹ తమ¹⁰ ప్రతాపకీర్తిస్ఫూర్తి హెచ్చె¹¹ ప్రభవించునట్లు అంగ, వంగ, కళింగ, కాశ్మీర, కాంభోజ, కరిహట, కర్ణాట, కురు, పాండ్య, బర్బర, సింధు, గాంధార, ఘూర్జర, మళియాళ, నేపాల, సౌరాష్ట్ర, సుమన, శూరసేన¹², సుధేష్ఠ, ద్రవిళ, కేరళ, కుంతల, అవంతి¹³, విదర్భ, మాత్స్య, కుళింద, పుళింద, చోళ, బంగాళ, పాంచాల, పారిశీక, ఆంధ్ర, యవన, విదేహ, చేది, కర్నాట, కన్నోజ, కొంకణ, తుంకణ, త్రిగర్త, లాట, భోట, మరాట, నిషధ¹⁴, గుజ్జరాష్ట్ర¹⁵, ఉసీనర¹⁶, ప్రాజ్యోతిష, బాహిక, సాళ్య¹⁷, శాళ, మగధ, యుగంధర, హూణదేశంబు లనెడు ఛపున్న¹⁸ దేశాధినాథులకును బ్రసిద్ధంబుగా భటకవిగాయకులచేత, దనకీర్తి దిక్పూరితంబుఁ జేయించి, జయ

1. A. B. బలంబులకు.

2. „ జయంబుగల్గి.

3. „ కలహాది దేవతల.

4. „ మహాకాళి

5. „ తామను.

6. B. చంద్రతారకముగ

7. A. B. పరాభివృద్ధి రాజ్యాభివృద్ధి గానట్లు

8. „ భైరవుని చాత వరంబువడసి, భైరవుని చాత

9. „ తన.

10. „ హెచ్చరిక.

11. „ శూరసేన

12. „ కుంతలావంత

13. „ నిషాధ

14. „ After గుజ్జరాష్ట్ర, మహారాష్ట్ర is mentioned. This is superfluous as మరాట has already been included in the list.

15. „ సీనర.

16. B. సాళ్య

17. A. B. లాడిత[ఁ]ఛపున్న.

ధ్వనులును జయధేరిభాంకృతులును¹ మొరయ² వేదోక్తంబుగా నాశీర్వా
దంబుల దీవనాక్షతలఁ జల్లు బ్రాహ్మణోత్తములకు సగ్రహంబు లిచ్చి, చక్ర
వరము నొక్క³ రాజభట్టు కగ్రహంబుగా నొసంగి⁴ యనుమగల్గు పాలించి,
రాజ్యం బపరిమితసంతోషక్రియ నేలి, బహుమంత్ర⁵ బహుదండనాథ
వర్గంబులకు ఛత్రచామరాందోళిక లొసంగి, తమ⁶ పద్మనాయకుల దుర్గాధి
పతులంజేసి, బడినాయంకులకు తమ⁷ నిజహితపరివారంబుకు బహుభూషణ
మూణిక్యాంబరంబు లొసంగి, మించినజల్లిపల్లి, చౌజర్ల⁸ రణక్షోణి⁹ భారతీక
మల్లుండని¹⁰, యిరుమాటులు¹¹ రణంబుఁ గుడిసి, సింహతలాట, సోమకులపరశు
రామ, యంతెంబరగండ, ధరణీవరాహ, చౌహత్తమల్ల బిరుదంబులు తామ్ర
శాసనంబుల వ్రాసి, భట్ల ననుమగంటియొద్ద¹² నిలిపిన ప్రతాపశాలులు¹³
పూర్వమే యనుమగంటిపురవరాధీశ్వరులును¹⁴ బిల్లలమట్టిబేతాళుని వంశా
వతార[దామా?] నాయని కులోద్ధారకులును¹⁵, వెన్నమనాయని వంశరత్న
ములును¹⁶ నెఱదాచానాయని వరపాత్రులును నూర్జితప్రభావులునై, కంచి
శాసనోద్ధారకులై పరగిరార¹⁷ మహిని సింగి యయవపోతమాదవిభులు. 60

1. A. B భాంకృతులున్ను.

2. „ మొరయ.

3. „ చక్రవరములూక

4. „ రాజ భట్టున కగ్రహంబు లొసంగి

5. „ బహుమంత్ర.

6. „ తన.

7. „ తన.

8. A చంజర్ల ; B చంచర్ల

9. A B క్షోణి.

10. „ భారతీకమల్లుండని.

11. „ ఇనుమాటు.

12. „ అనుమగం టొద్ద.

13. „ ప్రతాపశాలి.

14. „ పూర్వ అనుమగంటి పురవరాధీశ్వర.

15. „ కులోద్ధారక.

16. „ పాత్ర.

17. „ పరగిర (కా)ర.

సీ. త్మత్రియ కులము నిశ్శత్రుంబుగాఁ జేయు

పరశురాముని రీతిఁ శ్రీ బగ యణంచి¹

కీచకవీరుల శ్రీగీటణాంగించిన

పవనతనయు రీతిఁ శ్రీ బగ యణంచి

గాంధారి నూనులఁ శ్రీ గణాని యుక్తాణాంగించు²

ఫల్గును కైవడిఁ శ్రీ బగ యణంచి

పన్నగ నికరంబు శ్రీ పరంగరంగఁ ద్రుంచిన

పక్షినాథునిరీతిఁ శ్రీ బగ యణంచి

యల్ల జల్లిపల్లి శ్రీ నెనసిన³ చాళిక్య

వంశకరులనెల్ల శ్రీ వరుసఁ ద్రుంచి

పరగె నన్నవోతు⁴ శ్రీ ప్రతిగండ భైరవ

విరుదరాజగండ⁵ శ్రీ భీకరుండు.

61

ఉ. రాజుల నూట యొక్కరి శిరంబులఁ ద్రుంచి రణంబునోపలక్

రాజకుమారు లెమ్ము రుధిరంబుల వండిన భుక్తి దృచ్చలై

రాజకపాలపాత్రమున శ్రీ రక్తముఁ న్రోలుచు భూతకోటు ల⁶

ట్లాజిజయుండు సింగవిభు శ్రీ సగ్రసుతుం డనవోతుఁ బాడెను.⁷

62

ఉ. కొమ్మని మచ్చయ్యాబళుని⁸ శ్రీ గూల్చి శిరంబులు ద్రుంచి గన్నయన్

బిమ్మటఁ ద్రుంచి తత్పుతులఁ శ్రీ బేర్చిన బొమ్మలు వెట్టి⁹ దారులం.

దమ్మటము లెవ్వరి గొనియె శ్రీ దాచయసింగనిపట్టి యెట్టిడో¹⁰

బొమ్మలు బెట్టు నిట్టు¹¹ లననవోతుడు¹² వైరముఁ బూను వారికిన్.

63

1. A. B. పగయణించి.

2. ,, కణయక్తాణాంగించు.

3. ,, నెనడిన

4. ,, అన్నవోత.

5. ,, విరుదురాజులగండ.

6. ,, భూతకోట్లటా.

7. ,, సింగవిభు సగ్రసుతుండనవోతుం పాడెదమా.

8. ,, యాభళుని

9. ,, సింగముపట్టి

10. ,, యెట్టిడో

11. ,, నిట్టు

12. ,, పోతుడు

సీ. రణవీధిఁ గొండమశ్రాజుఁ గొమ్మలదేవు
 పిన్నని జయగుర్రుఁ శ బెనఁచి తఱిగి
 తలలు పొక్కుండుగా శ నిలిపి తద్రక్తమె
 యెసరుగా బలివండి శ యెసకమెసఁగి¹
 మౌన్యాడియును గూడి శ యెలమి నూటొక్కండ్ర
 రాజులఁ బగఁబట్టి శ రమణఁ జంపి
 కలుగాన్ద లాడించి శ కలరక్త మెల్లను
 భూతసమితి తృప్తి శ పొందుపఱచి
 జల్లిప ల్లోద్ద రాజుల శ త్రుల్లణించి
 యహహాబిరుదులు² పచరించి శ రపుడు వేడ్క
 ననుమగ లొచ్చి రల భట్టు శతాననంగ³
 మహిని సింగయయనపతశమాద విభులు.

64

సీ. ధర శ కాబ్దము శిఖరకరిభాను⁴ శారవరి
 కార్తికశుద్ధపక్షింబు నంను
 హరిహరబ్రహ్మలు శ నల యరుంధతియును⁵
 శశిరవిగ్రహములు శ సాక్షిగాఁగఁ
 విత్పపితామహులకుఁ శ బ్రీతిగా రేచర్ల⁶
 గోత్రమహత్త్వంబు శ కొమరు మిగుల
 బలసముద్ధతి సోమశకులరాజరాజుల
 బలభేది గద్దయఁ శ గొలువఁ బనిచి
 భూమి⁷ సోమకుల పరశురామ బిరుదు
 శాసనస్తంభమున వేసి శ జల్లిపల్లి
 కడను భద్రాజతతి⁸ నన్యగంట నిలిపి
 పరఁగి రనసోత మాదభూపాలవరులు.

65

1. A. B. రణముగుడిపి.

2. A. హాహాబిరుదులు; B. హాహా

3. A. B. అనుమగల్గిచ్చి రలబట్టు శాననంగ

4. A. వ(ద)రనిశాశాబ్దభానువరశిఖ, B. వరనిశాకరభానువరశిఖ

5. A. B. లునరుంధతిపతియును

6. „ విత్పపితార్చితమహాప్రీతిగా

7. „ భూమి

8. „ భద్రుతి

శాత్రుగ్రయాహవశోరిసింగయనుతుం శ డాయన్నవోతమ్ రణ
వ్యగ్రప్రాగ్రహనిగ్రహగ్రహభరప్రాప్తప్రతిప్రకర్యా¹
త్యుగ్రప్రాగ్రహవిగ్రహగ్రహణారాహుదగ్రదోర్బుడలా²
గ్రాగ్రద్యోతుని³ వీరవిగ్రహుని డార్యమ్ వచ్చునే యాజులన్. 66

ఉ ఆలములోన సింగవసుధాధిపునందన యన్నవోతభూ
పాలక నీకు నోడి యనిఁ శ బాటిన వైరుల నాలభంగి నే
తోలుదుకాని చంప వటు శ దోస మటంచును నార గాయగో
నాభుడ వైన నీకు పశువర్గముఁ గాచుట నైజమే కదా.⁴ 67

శా ఆచి ల్లారథ మాశరంబు గలచో శ నామేటి చేఁ జిక్కిరన్
దేవారాతిపురంబు లేయునడ సంఠేహించె⁵ బెక్కిండ్లు క⁶
స్త్రీవన్ గెంపగు⁷ నంత సోమకులభూరిక్షత్రియశ్రేణులన్
బ్రోవుల్లాఁ దునుమాడ సింగవిభువుశ్రు⁸ డన్నవోతం డనిన్. 68

ఉ వాలిన నీదు చేతికరవాలముచాయలు సోమవంశభూ
పాలర⁹ ఫాలభాగమున శ బ్రహ్మ లిఖించిన వ్రాలుకైవడిన్
బోలంగ నిన్ను¹⁰ జూచి నృపశ్రుంగవ సింగయయన్నవోత యా
భీలపరాక్రమంబు చెడ శ భీతివహించి రరాతికోటియున్. 69

1. A ప్రక్రియా B. ప్రకమ

2. A B దోఃఖండలా

3. హేతిని

4. The verse has been altered in V.V.C. p 41 thus:

ఉ. ఆలములోన సింగవసుధాధిపునందను డన్నవోతభూ
పాలకహరి కోడి యనిఁ బాటినవైరుల నాలభంగి నే
తోలుదుకాని చంప వటు దోస మ టంచును నార గాయగో
నాభున కుర్విల్లాన పశువర్గముగాచుట నైజమేకదా.

5. A. B. సంఠేహించి

6. B. న

7. A. B. కంపుగ

8. A. ప్రాపుల్లా; ప్రాపుల్లా

9. A. B. సింగయనుతుం డన్నవోతం డనిన్

10. ,, పాలకు

11. ,, నేను

మ. మునుముట్టంగ నిలందు సోమకుల నిర్మూలంబు సేయం గలం
 డని సర్వేశు జటాటవిక్¹ బ్రతికె గాక కంభేద లేకున్న నే
 డనిలో సింగనరేంద్రపుత్ర యనవోరతాధీశ నీకోప సం
 జనితాగ్నిక్ బ్రబలంబు గండి యెరియ్² శ జగ్గనుండు లోకగుండఁడే. 70

క. ఇనువెనుకే గ్రహచక్రము
 వినుతామరనివహమెల్ల శ వెనకయివెనుకే³
 జనపతులు సాహసంబున
 ననసోతనృపాల నీకు శ నందలు వెనుకే. 71

సీ. అశ్వరేవంత నీ శ వశ్యంబు నెక్కిన
 దండిరాజులగుండె శ తల్లడిల్లు⁴
 ధరణిసాభాగ్య నీతరవారిఘాతకు⁵
 గర్భాటసేనలు శ గళవళించు⁶
 సంగ్రామపార్థ నీచాపటాంకృతులకు⁷
 డెలుగు రాజ్యం బెల్ల శ దిగులుగొనును
 బ్రథన⁸నిశ్చంక నీబల్లెంపుధాకకు
 నుల్కుల్కి పడుచుండు శ నొడ్డరాజు
 నీవు తఱిమినచోటను శ నిల్వలేక
 సారిది⁹ సురధాను రాజులు శ సొంపు దప్పి

1. B సర్వేశుజటాటవిక్ బ్రతికె గాకంభోది

2. B. నీతోడ సంజనితాగ్నిక్ బ్రబలంబు గుండియెరియ్

3. cf V P Sastri (Cmm 1 P 58)

A. B. యనువెనుకే గ్రహచక్రము వినుతామరనివహమెల్ల వెనకయివెనుకే

4. V.V.C. p 11; A. B. గుండెలతల్లడించు

5. Ibid; A. B. తరిని నీసాభాగ్య తరవారిఘాతకు; తరి నీసాభాగ్య తరువారిఘాతకు

6. " " కల్యరించు

7. V.V.C; A. B. వింటికింటిలులకు

8. " " బయర

9. " " నురది

యోటమందిరి¹ సింధూరికోటపైట
సన్నతఖ్యాత రాయరా శ్ర వన్నపోత.²

72

క. ధరలోన రావుసింగయ³

వరతనయుం డన్నవోత⁴ శ్ర వసుధావరుచే
కరవాలమునం గూలిన

గురుతుగ నూటొక్కరాచకూటమి వినుమా.⁵

73

సీ. ఆకొండరావుపుం శ్ర డనుకొండరాజును

గోవిందరాజు నా శ్ర గోపరాజు

బలశాలి వీరహోమ్మళిదేవరాజును

బాణమురాజు నాశపాపరాజు

జూటూరిసూరుండు శ్ర సారిది సోమలదేవు

పినరాజు చెన్నరాజు శ్ర బెద్దిరాజు

అప్పచ్చిచెన్నరాజు శ్ర నారావుపుండును

సాశ్వరావువరాజు శ్ర సర్వరాజు

దిరుమలరాజును శ్ర తెలివి విఠ్ఠలరాజు

నలకంపరాజును శ్ర నరసరాజు

1. A. B. బల్లెమంది

2. The second part of the line is changed into 'ఖ్యాతయనోత మన్నరాజు' by the authors of V.V.C.

3. A. B. రాయసింగయ

4. A. B. వరతనయుండున్నవోత

5. A. B. వినుతా

6. The first seven lines are in a corrupt state in the Mss.

అకొండరావుపుండును కొండరాజు బుక్కరాజు గోవిందరాజు

యూగోపరాజు బలశాలి వీరహంబురు దేవనురాజు పాణమురాజు

యాపాపరాజు జూటూరిసూరుండా సారిది సోమలదేవు

పినరాజు చినరాజు పెద్దిరాజు అప్పచ్చిచెన్నరాజు యారావుపుండును

సాశ్వరాజును యాసర్వరాజును తిరుమలరాజు యాతెలివి

విఠలరాజు నలకంపరాజు యానరసరాజు

శ్రీనాథుగౌతమీనాథుండనురాజు సంబెటకొండరాజు సకలరాజు

మాదిరాజు మారిరాజు మల్దేవరాజును అంజరాజు పోలరాజు సలఖురాజు

7. V.V.C. p 32

8. Ibid. తిరుమలపోలరాజు

!

వెలుగోటివారి వంశావళి.

శ్రీనాథుగౌతమీభూనాథుఁ డనురాజు
 సుబెట కొండ్రాజు శ సలకరాజు
 మాదిరాజ్ హరిరాజు శ మద్దేవరాజును
 సంధ్రాజుఁ బోల్రాజు శ సలఘురాజు
 శ్రీపతిరాజు నాచిన్నవల్లభరాజుఁ
 జనవంశిరాజు నాశకనక రాజుఁ
 జనరాజుఁ జనసల్కుఁ శ జిన్నబెత్తమురాజుఁ . .
 బాళముచ్చెనాజు శ వాసిరాజు
 వీరు మొదలు చాల¹ శ విక్రమక్రమమున
 ససహాయశూరులై² ట్టి వారి
 ఘనత కెక్కినరాచగణము నూటొక్కరి
 సోమవంశగ్రహణ శ సూడు పెట్టి³
 యనపోతనృపుఁడును శ నామాదవిభుఁడును
 బలపరాక్రమమునఁ శ బ్రతిఘటించి
 రావువంశమునందు శ రాహుకేతువులన .
 నతిశోభమునఁ జూట్టి⁴ శ యరులఁ బట్టె
 యినుగు రికోటలో శ మొనయు రాచకొమ్మలఁ
 దునియలుగఁ గొట్టి శ దోర పెట్టి
 జల్లిపల్లెదను శ జలమును సాధించి
 కలుగానుంగల రాచగణము నాడి⁵
 రక్తంబు మెదడును శ రణభూతముల కిడి
 రణముఁ గుడిపి పరాక్రమము మించి⁶
 యగ్రహారముభట్ల శ కనుమగ ల్లిచ్చి యు
 త్తమప్రతాపస్ఫూర్తి శ దనరఁ జేసి

1. A. B. వీరు మొదలయిగూడివిక్రమక్రమమున

2. ,, నూటొక్కర్ని...గ్రహణనూటిపెట్టి. 'గ్ర' in the word గ్రహణ must be slurred over in pronunciation

3. ,, బలపరాక్రమము సుగ్రతవహించి.

4. ,, రాహుకేతువులను నతిశోభమునజూట్టి

5. ,, చలము సంపాదించి...రాచకణమువాడి

6. ,, రణముకుడిపించి పరాక్రమమునమించి

శాసనంబులు వ్రాసి శ చలమున¹ నూటొక్క
రాజుల నీరీతి శ నాజిఁ గూల్చి
ప్రతిగండభైరవుఁ శ బలు తృప్తి యొనరించి
చలగి² ప్రతిజ్ఞ చే శ జయము గొనుచు
మించి బిరుదంబు పచరించి శ మెఱసి రహహ
ఘనత నల రావు సింగ భూశాంతునుతులు
... ..

³మహిని వెలసిరి యనపోత శ మాదవిభులు.

74

సీ. అఱిగి రేఖాకారుఁ శ డై వెల్వలం బాఱి
కల్మషహృదయుఁ డై శ కాంతిఁ దొఱిగి
రోగియై దోషాకరముండు నై విరహయు
క్తజనాపకారి యై శ తనర నింగి
లీల మిత్రవిపత్తి శ కాలవిస్ఫురితుఁడై
కడుపక్షపాతియై శ వడిఁ జరించి
మంటఁ బాతెడువాని శ వెంటనే చని చంపు
తెంత పొరుష మని శ యెడఁ దలంచి⁴
కరుణఁ గావ నోపె శ గాక లేకుండెనా
సోమవంశపరశురాముఁ డనఁగ
వెలయు⁵ నన్న పోతవిభురావుమాదన
పొడుపుగొండ నేల శ పోవనిచ్చు.
సీ సోమకులం బెల్ల శ సోదించి పరిమార్చు⁶
శంభుండు శశిరేఖశబడలఁ గప్పె
సోమకులం బెల్ల శ సోదించి పరిమార్చు
నిందుండు తారల శ యిండ్లు సొచ్చె

75

1. A. B. వెఱి.

2. The colloquial form చలఁగు is retained owing to the considerations of rhyme.

3. The third foot of the verse is missing.

4. A. B. విపత్తి

5. A. త్తడలచి; B యుక్తడలచి.

6. A. B. తెలసె

7. Each of the 4 lines has సోదించి పరిమార్చు

సోమకులం బెల్ల శ్రీ సోదించి పరిమార్చు

బుధుడు సోముఁ దివిచి శ్రీ పొదువుకొనియె

సోమకులం బెల్ల శ్రీ సోదించి పరిమార్చు

శశి క్షయమున వినా¹ శ్రీ శమును బొందె

. ఏది² సింగమాద శ్రీ డిందుకులం బెల్ల

నెదకి చంపుటఁజిగి శ్రీ విభవ ముడిగి

మెడికట్టభాతి³ శ్రీ వీరకత్తో⁴ నొకకొంత

విదియనాడు వొడిచె శ్రీ వెఱచినట్లు.

76

చ. గజముఖ! యేమి చంద్రకడుఁ శ్రీ గండితి వేటికి? రావుమాదభూ

. భుజుఁ డట్లు సోమవంశస్థువశపుంగవుల దెగటార్చు జొచ్చినన్;

నిజమును నట్లుకాదె? మఱి శ్రీ నేనును నేనుఁగమోమువాడనే⁵

గజదళసంహారు డతఁడు శ్రీ గాఁగఁ జలించెద నోసుధాకరా.

77

ఉ వైరుల కాజి⁶ మార్కొనగ శ్రీ వచ్చునె సింగయరావుమాద జం

భారికి రావణారికి నశగారికి దారకవైరికి⁷ మనో

జారికి సైంధవారికి బశకారికి⁸ దుర్మదవారణారికి⁹

సీరికి బన్నగారికి పురసింహునిబారికి నీకటారికి¹⁰.

78

సీ. పరశురాముడు తుండ్ర శ్రీ పగ¹⁰ సాధ్యముగఁ జేసి

తరతర నృపతుల శ్రీ తలలు నఱికి

సగరుండు తుండ్రైశ్ర శ్రీ పగఁగొని రోషించి

తాలజంఘాదుల శ్రీ తలలు రాల్చె¹¹

1. A. B. గాయమున

2. „ సింగవిభవమాద | డిందుకులంబెల్ల

3. „ బాలతి

4. „ వింక

5. „ వాడనై

6. „ వైరులనాజి

7. „ యుగ్రకుమారికి

8. V. V. C. p 50

9. „ కైటభారికి

10. „ p. 50

11. A. B. (వ్రాల్చె)

తఱిమి యశ్వత్థామ శ్ర తండ్రికై యెంతయుఁ
దగఁ బొండుసైన్యంబు శ్ర తలలు ద్రుంచె
మహిమిఁద సింగయశ్రమాధవోర్విశుండు
తండ్రికై రాజుల శ్ర తలలు గోసెఁ
గాక యిబ్బంగి సంగరాంగణమునందు¹
వైరివీరుల గెలువ నేరవ్వఁడు చాలు
రామసగరు లశ్వత్థామ శ్ర రణవిజయుఁడు
మాధవుడు² దక్కతూగులు శ్ర మఱియుఁ గలరె.

79

సీ. ఖడ్గనారాయణు శ్ర కాహళధ్వను లవె
యాలింపు వీరనారాయణాంక
దుష్టరంకుశు³ బలోద్ధూత రేణువు లవె
రా దింక నిల్వఁ గేరలాదిరాయ
ప్రతిగండభైరవు శ్ర భయదేశేతువు లవె
యుండరా దింక జగనొబ్బగండ
గాయగోవాళుని శ్ర ఖడ్గదీధితు లవె
తలఁగుము గుజ్జరిదళవిభాళ⁴
వాఁడె సింగయమాధఁడు⁵ శ్ర వచ్చె వేగఁ
బాటుతెండని రవుతులు శ్ర చీరఁ బాతె
భీతి నన్నవోతారెడ్డి శ్ర బిరుదు లన్ని
వీటిబోవంగ⁶ దన్నాలకోటబయలు.

80

ఉ. దన్నులకోట ముందర⁷ నుగదగ్రబలోద్ధతి⁸ గంగ దాటి సు
పన్నుబలుండు సింగజనపాలునిమాదఁడు రెడ్డిసోతనిక

1. A. B. సంగరసలమునందు

2. „ రామసగరులశ్వత్థామ రణవిజయుఁడు మాధవుడు

3. „ దుష్టరాంకుశ

4. A, గంజ్జరి B. గంజరిదళవిభాళ

5. A. B. మాధవుడు

6. „ వింటివోవంగ

7. V. P. Sastri. ముంగల. Sr Sr. p 51

8. „

!

వెలుగోటివారి వంశావళి.

బన్నిన సేనలం దునిమి శ పాటంగఁ దోలె విరాటు వీట న
త్యున్నతవిక్రమంబున సుశయోధనుఁ దోలు కిరీటికైవడిన.

81

ఉ. రా జని వేడుచో మొగము శ రాజగ నరులఁ జూచు నట్టి యా
రాజులు రాజులే పాలముర్రాజులు గాక ధనార్థికోటుల¹
రాజులజేసి భూమిఁగల శ రాజుల కెల్లను రాజ వైన² యో
రాజకులైకభూషణ విశ్రాజితసింగయరావుమాధవా.

82

ఉ. ప్రాగ్రహరప్రతాపరణభార్గవ రావనపోత నీవు ఘో
రాగ్రహ మెత్తి సోమకుల శ మంతయు రోయుచు³ సహరింపఁగా
నాగ్రహవృత్తి మాని శశి శ తా హరుజూట⁴ వనాటవీసలి⁵
విగ్రహోవృత్తి లేక తన శ వృద్ధియె కోరుచు నుండు నెప్పుడు.

83

మ. చిరకాలవ్రతశీలుడై సరుఁడు కాశీతీర్థనిర్మగ్నుడై
స్థిరలీల వృషభంబు నెక్కి రజ తాద్రిం జేరి ముక్కటి యా
టరుదే సింగయ యన్నసోతవిభు బాహుభద్రనిర్మగ్నుడై
యరివీరుండు గజంబు నెక్కుటరుదోనాజ్ఞ సహస్రాక్షుడై.

84

క. వెస రిపుల కంఠరక్తము
ముసురుకొనియె నిందిరాలముందఱి బయల్⁶
ముసి నిండి పాతె నీచే
యసిధారల రాయరావుననసోతాంకా.

85

మ. ఘనశౌర్యం డగు మాధవాధిపుని ఛార్జిక్ భీతివిభ్రష్టసా⁷
ధనుడై దప్పలకోటయొద్ద ననసోతా రిడ్డి మానంబు సీ

1. A. B. ధనార్థికోటికి

2. ,, రాజులైన

3. ,, మెంతయు రోయక

4. ,, జూడ

5. ,, నిగ్రహవృత్తి

6. ,, ఛార్జిక్ సహస్రాక్షుడై V.V.C.

7. అరివీరుండు గజంబునెక్కి మగరాజుటదుర్భతం బెన్నఁగ.

8. ,, ముసురుకొనె ఇందిరాలముందరిడైల

9. V.V.C. p 56; C.V. Rao (AC III p 39)

గ్గునుఁ బోనాడి రయంబునఁ బఱవ నా¹త్తోడిసలిఁ జూడ నేఁ
డును నచ్చో నడియాలమై కసపుపాకటఁ లేడు² త్రోవాలచేన్.³ 86

ఉ. ఎత్తి వుటంబుఁ బెట్టి కుదిరియించి కళంకము దేర్చి కాకమై
నొత్తి ఘటించి లోహగతి శ నొండొక రీతికిఁ దెచ్చి వన్నగా
నత్తటి నీపదాంబుజమునందయఁబెట్టిన రాజు లందఱుఁ
మొత్తము గట్టి సీ మలఁగుఁమోములు వేల్పురు రావుమాధవా.⁴ 87

సీ. పశ్చిమదేశభూపతు లంపు పన్నీరు
ఘనధారఁ జేతులుగడుగు నపుడు⁵
గూడెంపు⁶ దొరలు మగక్కువ నంపు జవ్వాడి⁷
చమురు జొచ్చిలఁ బట్టించెమరు నపుడు
రాయ లంపిన గంబూరాల⁸కర్పూరంబు
మించు వాసనల వాసించు నపుడు
గజపతి యంపినకస్తూరివీణెల
నికరంబు లెన్న దానించు నపుడు
మానదేలూరు⁹ ఝుంగిలిశాసరపుతు
దనరపైఁ బడి యాజిలోలేదునుము నట్టి¹⁰
రావు సింగయ మాదకశ్రవతాప¹¹
ఖడ్గశార్దూలపోతంపులేగరురు కంపు.

88

1. V.V.C. p 51

2. A. B. లేపు

3. V V C p 51; A. B త్రోవాలపై

4. " మొత్తము గట్టినీటొలకు మోములు వెల్పురు నిక్క-మంతయుఁ
A. B. మొత్తముగట్టికీమలకు మోములు వెల్పురు రావుమాధవా.

5. A, B చేతపులకడుగునపుడు

6. " గుఢెంపు.

7. " జవ్వాడి జమరు

8. A. గంబూరాల. B. గబూరాల

9. " మానదేలూరుఝుంగిలిఘాసనారత

10. " నురుడైపడ

11. " దొరరావు మాధవనాయకశ్రవతాప

క. లావున సింగయమాధవు

వావిరి మార్కొన్న శత్రువర్గము కెల్ల¹

భావింప² మూడు త్రోవలు

చా వొండెను బాటు బొండె³ శ కరణను బొండెన్⁴.

89

సీ.. సరసమాధుర్యవా శ చాస్ఫుటపటహాది⁵

విమలపాతకఘ్నము శ ఘ్నమరవంబు

హరిదంత⁶ సేవాస శ మాసన్నరాజన్య

విజ్ఞాపనావచో శ విషయరవము⁷

కవిరాజపరమభారగవత్తదైవజ్ఞాని⁸

గాయకపణిహారి శ కలితరవము⁹

రతిరాజరాజేంద్ర శ గాజవన్యాంగనా¹⁰

చరణనూపురర్పుళం శ ర్పుళరవంబు

హృద్యమంగళసంధాయి శ వాద్యరవము

శోభితంబగు రాజవే శ శ్వాభుజంగు

గాయగోవాళు రాపుసింగయకొమారు

మాధవేంద్రుని యాసాన శ మంటపమున.

90

ఉ. పాటని రాజులుక్ నిగళబంధనులై చెఱసాలలోనికి¹

దూటని రాజులుక్ సిరులు శ దుర్గములుక్ వెస నిచ్చి వెన్క¹¹

తాటని రాజులుక్ గలరె శ ధారుణి సింగయమాద నీ పని¹²

మీటి సమ సమెన ధరణీవరకోటుల వేట లాడగన్.¹³

91

1. V V.C. p 49 వర్ణమునకున్

2. A. B భావించి

3. ,, పోరుటొండె

4. శరణనుటొండె ; V V.C p 49 శరణంబొండెన్

5. పటహ

6. హరినివ్వు

7. విజ్ఞాపణివచోవీనిధరము

8. దివ్యజ్ఞాని

9. పణికలికారితము

10. ,, మాతాంగనా

11. V V.C. p 51; A.B. యెక్క¹

12. ,, p 51 మాధవుండెనిన్

13. A. B. కోటును వేటలాడగా

ఉ. బక్కడు జారముఖ్యుఁ డొక్కఁ శ్రీ డూఱక రాజుఁ¹ బరీతపాలకుం²
 డొక్కఁ డొకండు రాత్రిచరుఁ శ్రీ డొక్కఁడు చాలజనుండు చంచలుం
 డొక్కఁ డొకం డసభ్యుడగు³ శ్రీ నొక్కఁడు భిక్షుకుఁ డేటిదిక్పతుల్
 దిక్కుల కన్నవోత్⁴జగ శ్రీ తీతలనాథుఁడె దిక్కు⁵ మేదినిన్.

92

సీ. గొరిజరాయిడిచేతఁ శ్రీ గుండిన దేహంబు
 పరిరంభణంబులఁ శ్రీ బదిల పఱచి
 విసపుఁ గోఱలచేత శ్రీ వేగిన యధరంబు
 చుంబనక్రీడలశ్రవారవఁ జూపి
 ముదఘోకృతులచేత శ్రీ బెదరు పుట్టిన చెవుల్
 దియ్యంపు మాటలఁ శ్రీ దీపు నెఱపి
 కర్మశస్త్రర్మలఁ శ్రీ గండిన పాలిండు
 చిన్ని చేపిడికిళ్ల శ్రీ చెలు వొనర్చి
 పంది నదలించి⁶ చాతురి⁷ శ్రీ పాము డించి
 యేనుఁగుల నెక్కి⁸ తాఁజేటి శ్రీ జేనిఁ ద్రొక్కి⁹
 వసుధ నీమూఁపుప్రాపున శ్రీ నెసఁగె¹⁰ నార
 యన్నవోతాంక ఖడ్గనారాయణాంక.

93

సీ. పాతాళభణిసారవ్రాభాముని పడగలుఁ
 గకుబంతమదగంధశ్రవణులు సాటి
 కకుబంతమదగంధశ్రవణిరేతల్లజులు
 గలశాబ్దకల్లోలశ్రవణులు సాటి

1. V.V.C. p 42 శోజు
2. „ ; A. B. పరైకపాలకుం
3. A. B. యభ్యుడు వొక్కడు, V V C p 42 యత్సుఁడు డొక్కఁడు
4. A. B and V.V.C. p 42 దిక్కులనన్నవోత
5. V V.C. p 42 దక్క
6. A పందినదండించి; B. పందినదండించి
7. A B. చాతరి
8. „ దిక్కి
9. „ దిక్కి
10. „ నొసంగనార

!

బెలుగోటివారి వంశావళి.

కలశాభిషేకలోలఘటల బిహ్వోకంబు
 లమృతాంశు కిరణగురచ్చములు¹ సాటి
 అమృతాంశుకిరణగురచ్చాడంబరంబులు²
 వారిజాసనువారుగ్రవములు సాటి

వాని వానికి³ నివి సాటి శ వచ్చుగాని
 సకలభవనైకమాక్షిక శ చ్ఛత్ర[మనఁగఁ]
 బరిధవిల్లిన నీక్తి⁴ శ పాటి రావు
 అన్నపోతాంక వీరనారాయణాంక.

94

ఉ. మత్తుడు కూర్మరాజు విషమత్తుడు నాగవిభుండు మిక్కిలి
 మత్తుడు నూకరాధిపుడు శ మత్తగజంబులు తిండిపోతు లీ
 తొత్తడిగాపురంబు తులఁదూఁగ⁵ దటంచును రత్నగర్భ దా⁶
 బొత్తుల నీభుజాబలము శ పొందెను రావనసోతభావరా.

95

సీ. ఘనకపాలంబులు శ కాయలు గాఁగను
 వాలుఁజెవులు బైసిగీటిలఁ గాఁగఁ⁷
 గోలెమ్ము⁸ వళువుగ శ బాళిక చర్మంబు
 నంకుఁ గీలించిన శ యనుచులుగను .
 బెనుపొంద నాసికశయును సరస్వతి గాఁగ
 దట్టంపుఁ బ్రేవులు శ తంత్రులుగను
 గరరుహంబులు జీవ శ గజ్జలు గాఁగను
 జత్రుచయంబులు⁹ శ సారెలుగను

1. B. గుంధములు

2. „ గుఢాడంబరములు

3. A. B. వాటివాటికి

4. V.P. Sastri, Cmm. 1. p 57 ; A.B. తలదూఁగ

5. „ „ గర్భనీ, A. గర్భశా, B. గర్భదా

6. A. B. బవిసీలం

7. „ కోలెంపు

8. „ కత్రుచయంబు

వెలయువీణ పట్టి శ్ర వేష్కలు తెగ లొత్తు¹
భూతకోటి పాడు² భూతయశుని
సింగభూపతనయు శ్ర సంగరాధంగుని
యన్న పోతభూతలొధిపతిని.

96

క. భూపతులు నీకు సరి గాఁ
జూపట్ట రమక్కు తెనుఁగు శ్ర సురథాని వహేనా
రూపజయంతత యమరెను³
శ్రీపతిసమ్మోద రాపురింగయమాదా.

97

క. వింతే సింగయమాధవ
చింతింపక రాచకోట్ల శ్ర శిగములఁ ద్రుంచక⁴
ఎంతే కాలము జరిగిన
సం తెంబరగండవిరుదు శ్ర నాహృతి గొనుటన్.⁵

98

వ. జల్లిపల్లికడ⁶ రాజులఁ జంపి రణము గుడిపించి చలమై గండ బిరుదును⁷
సోమకులపరశురామ బిరుదును,⁸ సింహతలాట బిరుదును⁹ సం తెంబర
గండ, ధరణీవరాహ, చౌహత్తుమల్ల బిరుదులును¹⁰ వహించి, భీమవరముకడఁ
గాపానేనిఁ జంపి¹¹, ఖడ్గనారాయణ, గాయగోవాళ, హిందూరాయసుర
త్రాణ బిరుదులును¹² వహించి, దన్నాలకోటకడ¹³ రెండుమాఱులు రెడ్లవా
రిని నెలిచి జగనొబ్బగండ, సంగ్రామధనంజయ, రాజవేశ్యాభుజంగ బిరుదులు
దెచ్చినవారు రాపురినపోతానేడును¹⁴, మాదానేడును¹⁵, రాజుకొండ,

1. A. B. జగకొత్తు
2. „ వాని
3. „ రూపజయంతంబమరెను
4. „ ద్రుంచటు
5. „ అహుతిగొంటి
6. „ కాడ
- 7, 8, 9, 10. B. A. స్తు
11. A. B. భీమవరముకాడ కాపానేన్ని
12. „ యిందూరాయ సురప్రాణబిరుదుస్తు
13. A. గాడ; B. కాడ
14. A. B. స్తు
15. „ స్తు

దేవరకొండ [యనునీ] రెండుపురంబులు పంచుకొని రాజుకొండ యన పోతానేడును¹ దేవరకొండ మాదానేడును² ఉంచుకొనిరి. ఆమాదానేని కుమారుడు పెద్దవేదగిరినేడే వేములకొండకడ³ సత్యగదేవుని, జాభిక్య దేవుని, గన్నడదేవుని, గంకాళదేవుని, నుడయనదేవుని, గొట్టి⁴, వేముల కొండ రణరంగస్థలవైరిరాజజీమూతపవన, యేకశిలానగర⁵ సమీపశాత్రవ రాజన్య[వనదహనదావానల], బెండపూడి⁶ విభాళ బిరుదులు⁷ వహించిన వాడు. ఆపెదవేదగిరినేనికి రామచంద్రుడును, కుమారమాదానేడును పుట్టిరి. అం దగ్రజండు: 99

సీ. కుంటూరియిమ్మడిఁ గ గూర్చిన యెఱదాచ
భూతలాధిపుడు⁸ మీతాతతాత
అనిలోన మచ్చగగన్నయను ద్రుంచిన సింగ⁹
ధారుణీశ్వరుడు మీతాత తండ్రి
తొడరి భండారుముగమ్మడి వధియించు మా
ధవభూమిభర్త మీతండ్రితండ్రి¹⁰
గుండ్రదండ్రాయని¹¹ ఖండించి సన్నతి
గాంచువేదగిరి ని గన్నతండ్రి¹²

1. A. B అనపోతానేడు

2. „ మాదానేడు

3. „ కాడ

4. „ దేవులగొట్టి

5. „ యేకశిలానగర

6. „ బెండపూడి

7. „ బిరుదు

8. „ రావు పెదవేదగిరినేడు These words are superfluous.

9. V.V.C. p 53; A. B. భూభర్త

10. „ ; „ ద్రుంచుయాసింగ

11. A. B మాధవాభూభర్త; V.V.C. p 53 ముమ్మడిని నాడి నడంచితనరు

12. „ గుండ్రగుండ్రాయని

18. „ ఖండించినన్నతి గాంచుపెదవేదగిరి నిన్ను గన్నతండ్రి. V.V.C. p 53 సన్నతి గాంచుటఁ బరఁగె నిగన్నతండ్రి

కడిమిమై నీవు తగఁ బండిశకనుమ యొద్దఁ

బరగఁ జేరొజి సురథాను శ పరిణమింపఁ¹

గదనఘన నార గెల్చిత శ కన్నడిల

రమ్యదేవేంద్ర వేదయశ్రామచంద్ర.

100

వ. అతని యనుజుండు.

101

ఉ. దేవరకొండయొద్ద నతిశీవపరాక్రమవిక్రమంబునఁ

జేవ దలిర్పఁగా జయము శ చేకొని యాయెఱకృష్ణరాయనిఁ

భూవినుతంబుగా నటికి శ భూతగణంబుల² కుత్సవంబుగా

వ్యాపిరి జేసి నార! కులశవర్ధనుడైన కుమారమాదఁడున్.

102

వ. దేవరకొండమీఁదికి నెత్తివచ్చిన యెఱకృష్ణరాయనిఁ జంపి జయము గాంచి,

పందడాధీశుని గెల్చి వరగొండగూర్గంబును గొని నానొన్నగట్టు కుదిరెగట్టు

మండలీకరగండ బిరుదును, ఎరుకవరప్రాంతంబున³ మన్నెజుగిలిఁ గొట్టి పని

ఘనరాయ, బసవశంకర బిరుదులను⁴ వహించినవాఁడు కొమారమాదా

నేఁడు. ఆమాదానేనికి పినవేదగిరినేఁడును, లింగమనేఁడును బుట్టిరి. అం

దగ్రజుండు.

103

చ. అరయఁగ వీరఁ నింద్రగిరి శ నారయ శ్రులిగిరి జలించె మం

దరగిరి జర్జరం దిరిగె శ దా మయినాకగి రీరె వార్ధిలో⁵

ధరణి నొడింగె⁶ వింధ్యగిరి శ తక్కుగిరుల్ కపు లూచ నింక నే

గిరులు కొమారవేదగిరి శ గీటుకు⁷ రావల ధీరత్వోన్నతిన్.

104

ఉ. మానుగఁ గోమటన్నయన⁸ శ మాచన పుత్రశత్రునిత్రులఁ

గానఁగఁ జూడఁగా దనుచు శ గాల్చిరి వార లనిష్టపాత్రులై(?)⁹

1. V.V.O p 53 పరిభవించి

2. A. B. గణాలకు

3. „ ప్రాంత్యంబున

4. „ బిరుదు

5. „ వార్ధికిన్

6. „ ధరణినొడింగె

7. „ సాటికి

8. „ గోమటన్నయను

9. „ నిష్కపాత్రులై The meaning of the first two lines of the stanza is not quite intelligible.

పూని కొమారవేదగిరి శ్రీ పుణ్యపరుండపు నీకుఁ బాడియే
పీనుఁగుఁ జూడఁగా దనుట¹ శ్రీ భీమునియన్నిపు సత్సంపదన్. 105

ఉ. వేమనతోడఁబుట్టు వంట శ్రీ వింతలు నేడ దదిగాక మానెఁబో²
కొమటివాని బిడ్డఁ డంటు శ్రీ గోళకుఁడు గృహిచేయువాఁ డిఁక
భూమిఁ గుమారవేదగిరి శ్రీ పుణ్యపరుండపు నీసమక్షమం
దేమని చెప్పవచ్చు గుణశహీనుని కొమటిరెడ్డిమూచునిన్. 106

వ. ఆకొమారవేదగిరినేడే యనవేమారెడ్డి తమ్ముని మాచారెడ్డినిఁ గొట్టి తమ్ము
పడిగానఁ బొదిగించిన, నాయనవేమారెడ్డి పినవేదగిరినేనిఁ జూపి తమ్ముపడి
గానఁ బొదిగించి సింహతలాట బిరుదును బుచ్చుకొని యుండిన, వేదగిరినేని
తమ్ముడు లింగమనేడే ద్వాదశవర్షంబుల వాడై యుండి, తనబంధువర్గం
బుల హితపరిజనంబులఁ గూర్చుకొని యమరులకు ఖెక్కసంబగు యుద్ధంబుఁ
జేసి యనవేమారెడ్డినిఁ గొట్టి తమ్ముపడిగానఁ బొదిగించి సింహతలాట బిరు
దును దనచేత శ్రీనాథుఁ డడిగి కొంచుబోయిన 'నందికంఠపోతరాజు' ను కతా
రిని బుచ్చుకొనెను. అంతకు ముందె యనవేమారెడ్డిఁ బెద్దలు పిన వేదగిరి
నేనిఁ దమ్ముపడిగానఁ బెట్టవద్దని బుద్ధిక్రమంబుగాఁ జెప్పిన విధం బెట్టి దనిన.

సీ. దన్నాలకో టాద్దరనన్నపోతారెడ్డి
తా విఱుగు తలంపుఁ శ్రీ దలఁప వైతి
సింగయమాధపుఁ శ్రీ జేరిన యనవేముఁ
హోడి పాఱు³ కొంత శ్రీ చూడ వైతి
కొమరగిత్తెడ్డిఁ శ్రీ గోరి సింగయమాదు
తనరఁ బెట్టిన బొమ్మఁ శ్రీ దలఁప వైతి
సురథాను మన్ననఁ శ్రీ జూచుకొంటివి గాని
వారితో దొరయుట శ్రీ వలవ దనపు

1. A B పీనుగజూడగాదనుచు

2. „చో

3. A జేమని

4. A. B. పెద

5. V P. Sastri, A కొటపెల్లని

తెలుగుగోటివారి పంశావళి.

అనుపమంబుగఁ గొమర వేరదాద్రి నిట్లు
ఘనతరంబుగఁ దమ్మపర్యడమునఁ బెట్టి
దొరల¹ బుద్ధుల విని యిట్లు² శ దొరలఁ బడియు
విన్నబడితివి పెదకోమ శ తన్న వేమ.

108

వ. ఆలింగమ నేనిచేత శ్రీనాథుఁడు నందికంఠపోతరా జను కఠారిని గొంచుపోయిన
పద్యము.

109

సీ. జగనొబ్బగండ్రంక శ సంక్రామనిశ్శృంక
జయసిద్ధి³ రాయవేశ్యాభజంగ
అఖిలకోటలగొంగ శ యిరిరాజమదభంగ
మేలందు ధరణీశ శ మిసజాల
మూరురాయరగండ శ మురియు⁴ రాజులమిండ
యభివృద్ధి రాయచౌహత్రముల
ఘనగాయగోవాళ శ కామినీపాంచాల
బ్రహ్మయు శశివంశ శ పరశురామ
దండిబిరుదుల సురథాణి శ గుండెదివుల
భభిర యల్లయ వేముని శ పరగుమిండ⁵
రమణ మించిన మేదిని శ రావుబిరుద
సంగరాటోప మాదయ శ లింగభూప.

110

వ. ఆలింగమనేడే సోమకులమురాజులు మొదలయిన రాచవారి నెల్లఁ గొట్టి⁶
కాలిపెండానఁ బొదిగించెను.⁷ అనవేమారెడ్డి మొదలయిన పంటవారి నెల్లఁ
గొట్టి⁸ తమ్మపడిగానఁ బొదిగించెను.⁹ కాలిపెండానఁ¹⁰ బొదిగియున్న¹¹

1. A. B. యెరుల
2. „ యిల్లు
3. A. జయకుధి ; V. P. Sastri, Sr. Sr. p 132 జగతిశ
4. A. ముయు ; B. మువురు
5. A. B. పురు ; V. P. Sastri పగర
6. „ నెల్లగొట్టి
7. „ పొదిగించను
8. „ నెల్లగొట్టి
9. „ పొదిగించను
10. „ పెండెన
11. B. పొదిగిలన్న

సోమకులమురాజులును,¹ దమ్మపడిగానఁ బొదిగియున్న² పంటరెడ్డును
దమలోఁ దాము³ భాషించుచున్న విధం బెట్టి దనిన. 111

కా. శ్రీలాలిత్యుడు రావులింగనృపతిశ్రీపాదపద్మంబునఁ
ప్రవేశరాజులు కొందఁ జలయనుతుం శ వీరాంకుఁ జూపింతు మీ
దేలా కంపము నొందె⁴ భీతి నదిగా శ దీకాపు జాణందు దా
గాలంజంగల⁵ తమ్మ మెక్కి వణఁకుక శ గర్భూర మ న్నెక్కినన్. 112

సీ. వగరు మిక్కిలియైన శ వరువట్టు బాగాల
కసటు యఃహవెల్ల శ గ్రాసి క్రాసి⁶
చిరుమన తెల్లకుఁ శ జిగురులు కుత్తుకఁ
దగిలిన హహ్వాని⁷ శ దగ్గి దగ్గి
వెనఁ బ్రింగఁ దాంబూలశరసము వెగ్గలమైన
నోక్కని పలుమారు శ లోకిలించి
పచ్చకర్పూరంపు శ బలుకుల లాహిరి
హిక్కని⁸ సారెకు శ సొక్కి సొక్కి
వెలరి యుహ్వాన నూదుచు⁹ శ వేమవీర
భద్రు లుందురు¹⁰ నీతమ్మ శ పడిగమందు
గాయగోవాళ బల్లర శ గండబిరుద
యంగభవరూప మాదయ శ లింగభూప. 113

ఉ. అంచిత రాయరావుబిరు శ దాంకము రాజులఁ గొట్టి యందెఁ గీ
లిందిన మాదభూవిభుని శ లింగనృపాలున కొప్పుఁగాక గ

1. A, B న్ను

2. A. పొదిగున్న ; B. పొదిగివున్న

3. A, B తమరున్న

4. ,, కొండరశ్మయ

5. A. నందె

6. A. గాలంజందుల B దాలంజందుల

7. A, B. ర(క)నటు అఃహవెల్ల గాసిక్రాసి

8. ,, చిరువాని.....హఃహఃన

9. ,, యిస్సీని

10. ,, వెలయవూహుననూదుచు

11. ,, వేమవీరభద్రులుందునీ

- ర్వించిన నీకుఁ జొప్పుడు నె శ వేమరు నల్లయవేమరెడ్డి పో
కొంచెపుఁ దమ్మలిండి తిను శ కూళకు¹ సింహతలాట మేటికిన్. 114
- ఉ. భూపవరుండు మాదన్మప శ పుంగవులింగన రత్ననూపుర
స్థాపితులైన రాజకుల శ సంఘము లల్లయవేమ నంధ్రు నీ²
వేపున లజ్జ పోవిడిచి శ యేటికి వచ్చితి తమ్మగురత్తోఁ
గాఁపన నీవు నందెఁ బదశక్తకొను నుల్లట నొక్క చెంగటన్.³ 115
- ఉ. ఆజముఖాతి⁴ భీతులగు శ నల్లయవేమన వీరభద్రుఁడుఁ
రాజకులాభిరామ రణశరాఘవ లింగనృపాల నీమహా
రాజతపాత్రఁ దమ్మఁ దిని శ రాజ్యము నిల్పిరి యింక నే మనఁ
రాజమహేంద్రదుర్గములు శ రాజులు గైకొనకుండఁ జూతురే. 116
- ఉ. వాదులు వాద⁵ విద్యల సుశవర్ణము గాంచుట యద్భుతంబె యీ
మాదయ లింగశౌరి గరిమంబుగ నల్లయవీరభద్రుఁడుఁ
వాదముచేసి దేహము సుశవర్ణమయంబుగ వాని యండియఁ
భేదము దక్కి యుండు⁶ దలశ్రీందయి వ్రేలుచు విజ్ఞప్తగుచుఁ. 117
- ఉ. బల్లరగండలింగవిభు శ పాదమునందుఁ బసిండియందె తా
ఘల్లురు ఘల్లుఘల్లు రన శ ఘల్లుని మ్రోయఁగ భీతి గుండియల్
ఝల్లురు ఝల్లు ఝల్లు రన శ ఝల్లున నల్లలనాడు చుండు రా
యల్లయరెడ్డి వేముఁడును శ నాతనితమ్ముఁడు వీరభద్రుఁడుఁ. 118
- సీ. ఏపున గంగ దాఁ శ తెల(?)రెడ్డిపోతని
దనరార గెల్చె మీతండ్రితాత
యెలమి రాజులఁ గొట్టి శ యెఱకృష్ణరాయని
తలను⁷ ఖండించె మీతండ్రితండ్రి
బలిమిమై నాజిలోఁ శ బందడాధీశుని
గడువడి గెల్చె నిశ్శన్నతండ్రి

1. A B. తినుగూటకు ;

2. „ తమనేంద్రదా

3. „ కాపననీవునందె పదశక్తకొని అల్లటనొక్క-చంగటన్

4. „ ఆజముఖాది

5. „ వాదులువాడ

6. „ యుండి

7. „ తలలను

ఖానుసూరినిమల్క- శ గదిమి మియన్నటు
 లరువపల్లాద్దను శ నమర గెల్పె
 మలయఁ గృష్ణకడను శ మాత్కొని నిల్చిన
 కన్నడీల¹ నెల్ల శ గదిమి తొర
 మాధవేంద్రపుత్ర శ మహనీయచారిత్ర
 సంగరప్రతాప శ లింగభూప.

119

సీ. ఛాత్రి మీముత్తాత శ తండ్రాజుదాచండు²
 తనివారఁ బాండియ³దళము గెల్పెఁ
 జెలఁగి మీముత్తాత⁴ శ సింగయీతీసుండు
 కాపభూపతి గెల్పెఁ శ గదనమునను
 ధట్టించి మీతాత శ తండ్రమాధవుఁ డాజి
 నన్నవోతారెడ్డి శ యద టణంచె⁵
 విజయియై⁶ మీతాత శ వేదగిరింద్రుండు
 దిక్కులఁ దనయాజ్ఞ శ దీటుకొలిపె
 మెఱసి లోక మెఱుంగ శ మీతండ్ర మాధవ
 త్సౌధిపుండు గెల్పెఁ శ గన్నడీలఁ
 దొడరి చలమచర్ల శ దుర్గంబు గొంటివి⁷
 ధరణిలోన లింగనరవరేణ్య.

120

సీ. భదలించి మీతాత శ యన్నవోతారెడ్డి
 దన్నాలకోటాద్ద శ వెన్నుఁ జూచె
 దనర మీపెదతండ్ర శ దాచభూపాలుండు
 కొమరగిరికి బొమ్మ శ గోరి పెట్టె⁸

1. A. B. ఘన్నడీల
2. ,, తండ్రాజు ; V.V.C. p 58 తాతెజ్జదాచాఖ్యుఁ
3. ,, దాచాంకు । తనివార ; V.V.C. p 58 తెలఁగి తాతకుఁదాత
4. ,, పాండ్యయ
5. ,, చలగిమి(ముత్తాత)
6. ,, యదటణంచ ; V.V.C. p 58. ధట్టించి మీతాతతండ్ర మాధవపుండు డన్నపా
 తారెడ్డి నాజుడుమె
7. ,, విజయియై V.V.C. p 58 ;
8. ,, వర్గంబుగొంటివి
9. ,, గీలుకొల్పె

మీయన్న వేదాద్రి శ మెఱసి కోమటిమాచ
 విభుఁ దమ్మపడిగాన శ వెలయఁ బెట్టె
 బరఁగఁ నీ వేడేండ్ల¹ శ బంటక్షత్రియులకుఁ²
 బొగడొంద వలపుల శ బొజుఁగవైతి
 వనఁగ వినుతికెక్కి శ తాంధ్రగౌళ [మరాట]
 భోటమగధకుకుర శ భూపులందు³
 మాధవేంద్రపుత్ర శ మహానీయచారిత్ర
 సంగరప్రతాప శ లింగభూప.

121

సీ. ఎలమి మీపెదతాత శ యినుగుర్తియొద్దను
 రాజుల వెసఁ జంపి శ రమణ మెఱసె
 నలచోడభక్తీంద్రు శ ననదేవరాజును
 బెంపారఁ గాంచె మీ శ పిన్నతాత⁴
 దేవరకొండొద్దఁ శ దెగువమై మీతొండి
 యెఱకృష్ణరాయని శ శిరము ద్రుంచె
 మీయన్న వేదాద్రి శ మెఱసి కోమటిమాచ
 విభుఁ దమ్మపడిగాన శ వెలయఁ బెట్టె
 మొససి నీవు మఱియు శ మును గంగకాడను⁵
 బోయగముల నెల్లఁ శ బ్రోచి తొర⁶
 మాధవేంద్రులింగ⁷ శ మనుజేంద్ర నీసరి
 యెన్నఁగలుగు నృపతు శ లేరి⁸ చెప్ప.

122

సీ. (కీ) అహ భాణు భాణు మేఘసయామారుభేతరు
 మెరుఖుదె ఖుదెయనుసతురకవారి
 (కీ) గోసాయు బణెతలైభోణజయాభాయి
 ఆతమా లేఖనునారెజనుల

1. A B శేడేండ్ల
2. „ క్షత్రికు
3. „ నృపులయందు
4. „ అలచోడ భక్తీంద్రు ననదేవరాజును బెంపారగాంచె మీ పిన్న తాత
5. „ మొససినీవు మొన్న మురియుగంగ కాడ
6. „ మిగులగాచి
7. „ లింగయ
8. „ యెన్నఁగలనృపతులేమి

ఎడ బిడదన నహం నొడబారెలేనాను

మున్నెట గిడె నను న కన్నడిల

రేచర్లసింహంబుఁ న జూచెదమని మహా

ధీరతల్ పలికెడు న తెలుఁగుభటుల¹

నల్లఁ బాఱఁదోలి² న యేలితి భూమెల్లఁ

బోల్పు సరియె నీకుఁ న బుడమిపతులు

మాధవేంద్రపుత్ర న మహానీయచార్జిత్ర

సంగరప్రతాప న లింగభూప.

128

ఉ. ఎత్తినకోపవృత్తి మద న మెత్తి తురుష్కులఁ బాఱఁదోలి యా³

ముత్తములైన దుర్గములు న ముప్పదిరెండును నొక్కధాటి నే

యత్తటిఁ గొన్న రాజవిల న యాంతక⁴ మాదయలింగశౌరితో⁵

నత్తొరలేని భూపతుల నెన్నఁగ నేల⁶ ధరాతలంబునన్.

124

వ. ఆలింగమనేడె యొకనాఁటిధాటిని ముప్పదిరెండు దుర్గములు పుచ్చుకొని
యేకధాటీసమర్థ విషమధాటిసాంచాల, చతుసుపాయదక్ష⁷, రిపుప్రళ
యాంతకోపేంద్ర, యప్పదిగ్రాజమనోభయంకర, యవభుళరాయమానమర్దన,
మేదినీరాయదుష్టగజాంకుశ, కోటలగొంగ బిరుదులను వహించి, రాజుల,
రెడ్డిబిడ్డలఁ గాలిపెండానఁ జెక్కించి, మూరురాయరగఁడపెండాంబు డాకా
లఁబెట్టి, సంగమరాయల నాగులపాటొద్దఁ గొట్టి, రాయవేశ్యాభుజంగ
బిరుదువహించినవాడు.⁸

125

సీ. శ్రీమల్లికార్జున న సేవాసమారూఢి

నిత్యవైభవలీల న నగడినాఁడు

1. A. B. అహభోణు భోణుమెజ యమారు భేత్వమె రుఖుదె ఖుదె యనియెడు
రహితవరులు

గోసాయబలతల్ భాణుకారేఖాయు ఆతతల్ భనిరి నారజముల
యడబెడదన నహం నొడబారెడనాను మున్ను పార దనెడి ఖన్నడిల
రేచర్లసింహంబుని చూచదమని మహాధీరులు బలికిరి తెలుగుభటులు

2. A. యల్లపారదోలి, B. యల్లిపారకొలి

3. B. దోలిసయంతజేగయా

4. A. B. రాజస్థలకాంతుడు

5. „ నత్తొరలేదభూపతులు యెన్నఁగలేరు

6. „ కతుకోపాయ

7. The subject రావులింగమనాయండు is repeated in the Mass at the end
of the passage.

వెలుగోటివారి వంశావళి.

కొమహొప్ప రేచర్ల శ కులవార్ధి చంద్రుడై
 మేటిరాజన్యల శ మించినాడు
 దినము మోడశదాన శ దీక్షాగురుండునై
 తనకీర్తి దిక్కులఁ శ దనిసినాడు
 ప్రతిగండభైరవ శ ప్రకటమేదినిరావు
 బిరుదుల విఖ్యాతిఁ శ బరఁగినాడు.

... 1

వచ్చి చాళిక్యజ్ఞాపవ్వండు దాఁకిన నిల్చి
 యడవెల్లిచొరఁబాట శ నడచినాడు
 పరికించి జయసింగు శ భంజించి యోరుగ
 లైఱుఁగంగ సిరివోలుఁ నెక్కినాడు.

... ..

ఏపున రాజు కొంఠడెక్కి సంగరమున
 మునుగంటి ముమ్మని శ మొత్తినాడు

... ..

గణపవరంబెక్కి శ కడు విక్రమంబునఁ
 గోనకోటారెడ్డి శ గొట్టినాడు

కినుక పోలేపల్లి శ క్రైవ నాణమరాజు
 నవలీలతో గర్వ శ మణఁచినాడు

1. The places marked with . . indicate the omission of lines which attribute to Langa all the achievements of his ancestors. These lines are given below in the order in which they are found in the Mass.

ఇమ్మహి కంట్లూరి యిమ్మడి ఖండించి గొల్లపల్లెను రణము గుడిపినాడు

... ..

రాకిరిబ్రదుండు గణుతింప కంచిలో పంచపాండ్యుల భంగపఱచినాడు

... ..

మేటినాగార్జునకొండ మీటుగఁ గొని గోలిమ్మలారెడ్డిఁ గొట్టినాడు
 భట్టిలిచి కదసిన తంగటిరాజేంద్రుఁ డుమురుకోటార్జును డునిమినాడు
 మచ్చకొమ్మని గన్నమయయాబరేంద్రుని జిలుగుపల్లార్జును జెండినాడు

... ..

కొలచల్మకాడను బలియూడై తురకలఁ గొట్టి యశ్వములను బట్టినాడు
 కదిసి కేములకొండకడను తేరలరాజు సందెటఁ గొని వెన్నుఁ జఱచినాడు

వెలుగోటివారి వంశావళి.

మానుగ పెదవడ్డమానాద్ద విడిగొని

యుటికి జాజువఖాను శ సటికినాడు

ఆవంచఁ గొనియు గంగగ్రామరం బేవున¹

వంచించ కటు విభాశించినాడు

...

...

...

మదముచే నెదిరిన శ మామిడేలోద్దను

నల్లుబొప్పని గర్వ శ మణచినాడు

...

...

...

స ప్రమాదియములు శ సాధించి వెనఁ దొడ

చెర్ల భీమారెడ్డి శ జెండినాడు

నెట్టనఁ బాకల శ పట్టణం బొగి గొని

పట్టి యాబళనేనిఁ శ గొట్టినాడు.

...

...

...

రాజిల్లు సంగమ శ రాయల నాగుల

పాటొద్ద వెన భంగ శ పఱచినాడు

కాపభూపాలుని ఘనబాహుబలమెల్ల నలభిమవరమొద్ద నణచినాడు

మగఁటిమి మెఱసి ముచ్చడిపోలభూవరు నెఱుకవరంబొద్ద జరపినాడు

దన్నాలకోటొద్ద నన్నవోతారెడ్డిఁ గొంకక లజ్జ పోఁగొట్టినాడు

...

...

...

చెలఁగి నూటొక్కరాజుల జల్లిపల్లొద్దఁ ద్రుంచి రణంబు గుడ్పించినాడు

...

...

...

మహియెల్ల నెఱుంగఁ గోమటిమాచభూవరుఁ దమృతవద్దంబునఁ గాపినాడు

...

...

...

మహనీయజయశాలి మచ్చురుద్రమనేని మగతులయొద్దను మార్చినాడు

...

...

...

సంగరంబునఁగొట్టి సత్తికడేవుని భూత తతికిఁ బొందు పఱచినాడు

ధీమంతుడైనట్టి తిరుకాళరాయనిపట్టి పట్నం బిల గట్టినాడు

దేవరకొండొద్ద తేజోవిభాకుడై యెఱ్ఱకృష్ణుని తల నేరినాడు

ఘనభూబలశక్తిఁ గాకితిరాజ్యంబు తిరుగరాఁ బునరుక్తిఁ జెలిపినాడు

1. A. B. గంగాపురియేవున

భువిలోన ననవేమ శ్రీ భూపాలుఁ జెఱవెట్టి
యతనిని వేడ్కతో శ్రీ సంపినాఁడు

... ..

చలమ ర్విగండఁడై శ్రీ సంబెట పిన్ననిఁ
బ్రాఢుఁ డెఱుంగను శ్రీ బఱపినాఁడు

నూతనగిరి నుగ్గు శ్రీ నూచంబుగా నెక్కి
యన్నగన్నని గర్వ శ్రీ మణచినాఁడు
ధరణీవరాహుఁడై శ్రీ తల్లడిల్లఁగఁ నొంది
చెంచువలయ మెల్ల శ్రీ జెండినాఁడు
సింహాఘాతకుఁ దారసించి సంగరకేళి
మస్తాఖానుని గెల్చి శ్రీ మసలినాఁడు
నాణెంబుగా నబ్బినాటి రాజ్యంబెల్ల
నద్భుతంబుగఁ జూటలాడినాఁడు
కృష్ణవెణ్ణా¹ జలక్రీడాపిన్నోడుఁడై
యఖిలదానముల సొంపడరినాఁడు²
జగనొబ్బగండఁడై శ్రీచలఁగి³ శ్రీచర్లను
దురకదళముతలల్ శ్రీ ద్రుంచినాఁడు
చటులోగ్రగతి రాయశరభమై⁴ యవలీలఁ
దిరుగ సింహాద్రి సోధించినాఁడు
పరదళంబులు పటాశపంచలై పాటంగ
నెన్న గౌరవకొండ శ్రీ నెక్కినాఁడు
కేళాదిరాయుఁడై శ్రీకరలి పోరట్లను⁵
చాదుఖానుని వెన్నుఁజఱచి నాఁడు

1. A. కృష్ణవెణ్ణా B. కృష్ణవేణ్య

2. A, B అఖిలదానములసొంపడరినాఁడు ; R. V. C. p. 117 యఖిలదానముల సొంపడరినాఁడు.

3. The correct form is చెలఁగి

4. R.V.C. p. 117 శలభమై

5. ,, గోరంట్లను । చారఖానుని.

వెలుగోటివారి వంశావళి.

నల్లగొం డటుల విరన్నాణంబుగా¹ నెక్కి
 కపటాహితుల నేలఁ శ గలిపినాఁడు
 గంగ సాక్షిగ మీటి² శ కదిసి రాజమహేంద్ర
 వరము చూటలుగొని శ వచ్చినాఁడు
 సురథానుకొలుపులోఁ శ బొరసెడు³ బిరుదుకై
 ముద్దుధక్కనివెన్ను⁴ మొత్తినాఁడు
 తేజంబుగాఁ జ్రాధశదేవరాయలచేత⁵ . . .
 నరుదుగా బిరుదందె శ నందినాఁడు⁶
 ఇనతనూజుని భంగి శ నినుగుర్తికోటలో
 లీల శత్రుల విభాశించినాఁడు
 ధీరుడై యల్లాపురదీ⁷ సురథానుతో⁸
 నెమ్మెగా భువనాద్రి శ నెక్కినాఁడు
 గెంటించి బలిమి సిరభేంద్రఖానుని దోలి
 యెలమి రాజ్యంబుఁ దా శ నేలినాఁడు
 యెడవంక⁹ బలవంక శ నేచి¹⁰ తాడినయట్టి¹¹
 బలిదఖానుని భంగశపటచినాఁడు
 రణశ్రేణి నెఱుకవరప్రాంతము నఁ గొట్టి
 మన్నెజంగిలి¹¹ నేపురమాపినాఁడు.

1. R V.C. నల్లగొండలను సన్నాహంబుగా నెక్కి ;
 A B. నల్లగొండటులు సన్నాణంబు నెక్కి
2. „ p 117 ; A B. మెరసి
3. „ „ ; „ వొరసెడు
4. „ దేవప్రాధరాయలచేత
5. „ బిరుదందె లందినాఁడు
6. A. అల్లాడధీ ; B. అవాడధీ
7. A. B. చే
8. „ యలవంక
9. R.V.C. p 118 బలవంకలార్చి
10. „ బట్టి
11. „ జంగుల

తెలుగోటివారి వంశావళి.

మణుగూరికోటలో శ మండువమల్నేడు¹
 ప్రతిఘటించిన నిల్చి శ ప్రామినాడు²
 తరణుఁ జొచ్చిన నొచ్చి³ శ సరిమఖానునిఁ బట్టి⁴
 గౌతమీతటమునఁ శ గాఁచినాడు
 పోరిలోననె గన్న శ భూపాలుఁ జెఱవెట్టి
 ధృతిఁ గొత్తకొండ సాధించినాడు
 యెదిరి విర్రమరాజు⁵ శ కదనోర్వి గర్వింప
 నణఁచి యింద్రునివీటి⁶ కంపినాడు
 సింహవిక్రమపురి శ సింగమపలే గొని⁷
 గోపాలకృష్ణుని శ గొట్టినాడు
 మెండుగ వీణమైఁగొండపల్లన్నీలు
 పూని వచ్చిన నూనశపుచ్చినాడు
 ఎదిరించ నేలూర⁸ శ నెల్లూరితిప్పని
 ముడలించి⁹ పటుగతి శ మోదినాడు
 కుంట్లూరికోటపై శ గుండ్రాతురాజులు¹⁰
 మొత్తమె యెదిరిన శ మొత్తినాడు
 బాణాలకోటపైఁ శ బ్రకటించి యుగ్రతఁ
 గాలాగ్నిరుద్రుడై శ కాల్చినాడు
 తొరగంటిబాదావి¹¹ శ తురకలఁ బరిమార్చి
 పట్టణంబుల రెంటు¹¹ శ బరఁగినాడు

1. R.V.C p 118 మన్నీడు
2. R.V.C 118 తూలబరచినాడు . A B తరిమినాడు
3. " మెచ్చి
4. A. సరిమఖానునిగొట్టి B సరిజిభానునిగొట్టి ; R.V.C. p 118 సరిమఖానునిబట్టి
5. R.V.C. p 118 అదిరి విర్రమరాజు
6. V. R. (Ac. iii, p 104.) సింగమపలేశాని
7. A. B. నేలూర
8. R.V.C. p 118 మొడలంటు
9. A. B. రాజుల
10. R.V.C p 118 దాబాటి
11. " పెంటుఁ బ్రబలినాడు

మెలుగోటివారి వంశావళి.

సంగరస్థలమున శ సింగళదేవుని
 శిరము ద్రుంచటు¹ కీర్తి శ బరఁగినాడు
 మలకపోలాద్దను శ మదమెల్లఁ గ్రక్కించి
 యన్నయాదవకొండఁ శ గొన్నవాడు
 గర్వించి తలపడ్డ శ గండరగండని
 మెట్టఁ గదిసి తల శ మెట్టినాడు²
 కుటిలశాత్రవకోటిఁ శ గోవిలకొండఁ దా
 మగతనంబున³ బిల్కు శ మార్చినాడు
 ఉచ్చిళ్ళకోటకై శ యుద్రదేశమునఁ బోయి
 చెలఁగటు⁴ నీరుగాఁ శ జేసినాడు
 ఉర్విలోఁ బొగడొందు శ నుపనూరి సింహంబు⁵
 జెనకిన రిపుకోటిఁ శ జెండినాడు
 శాంతభిక్షావృత్తి శ జగమెల్ల నెఱుంగ శ్రీ
 శైలపట్టంబునఁ శ జాటినాడు⁶
 బుక్కరాజునుఁ బట్టి శ పొడిచేటికోటలో
 గజపతి మెచ్చుగాఁ శ గాంచినాడు
 దొరయు⁷ సల్కయవారిఁ శ దోలి తొప్పురలాడి
 బాగవాడొద్దను శ బఱపినాడు⁸

1. R.V.C. p 118 ద్రుంచెటు

2. A. B. మెట్టగదిసెన శిరములు మెట్టినాడు. R.V.C. p 118 మెట్టగదియ తలఁగొట్టి నాడు.

3. B. తామసతనంబున

4. R.V.C. చెంగటి

5. „ బొగడొందు । నువ్వురి చెంగట

6. „ (p. 119) has the following correction.

‘ శాంతభిక్షావృత్తి జగమెల్లనెఱుంగ శ్రీశైలపట్టణము దానేలినాడు

A. B. శ్రీ । శైలపట్టంబు గానిల్వినాడు

7. A. B. మోగి

8. „ బాటినాడు

వెలుగోటివారి వంశావళి.

చాటిచెన్నయగారిఁ శ జదిపి చట్టలు చీరి
 కొండమల్లయగారిఁ శ గొట్టినాడు
 గోరంటితిప్పనిఁగొట్టి కోటక్కియి¹
 వేగరికులమెల్ల శవెదకినాడు
 చిటివల్లభయ్యను శజెట్టను బడదోలి
 పాణెమురాజును శ బఱపినాడు
 రంగయభీముని శరాజసంబునఁ దోలి
 సాశ్వతిప్పని నేలఁ శ జదిపినాడు
 పాండురియడవిని శబరఁగు మన్నీలను
 దూల్చి² గొందులు చొరఁదోలినాడు
 ముచ్చకంపయ కుట్టి శమునుపుగాఁ బడ మోది
 పూలగంగు దళమున³ బొడిచినాడు
 రాజు లెప్పడు మెచ్చ శరామరాజ్యంబుగా
 నెసఁగి⁴ రాజాచలం శబేలినాడు
 దండిమై ముప్పది శరెండు దుర్గంబుల
 నేక ధాటిగతి శనెక్కినాడు
 వీరిభద్రుని దొడ్డ శవిభువేమనృపతుల
 రట్టఁడై కాలందె శబెట్టినాడు
 ఘనమూరురాయర గండపెండారంబు
 బెనుపొంద డాకాల శబెట్టినాడు
 రాజమాత్రుండె ఖడ్గనా శరాయణుండు
 చారుతరమూర్తి రాజుల శచక్రవర్తి
 గాయగోవాళుఁ డువ్వెత్తు శగండఁ దనఁగ
 లీల నొప్పారు మాదయ శలింగవిభుండు.

126

1. A. B కోటయనెక్కి

2. „ తోలి

3. R.V.C p 119 పూలసంగనిభాంజు

4. A. B. యసంగ; R.V.C. p. 119. ఎలఁగి

5. R.V.C. p 119; A గోపాళుడుయ వెత్తు; B. గండగోపాలుడుయ వెత్తు

డి. అర్జును చక్రవర్తులు పరదార్జునురాజులు దక్క- సన్మరా
డ్వర్గము సీసమాన మనవచ్చునె బాహుపరాక్రమక్రియా
భర్గసమాన¹ సోమకులభార్గవరాసు కొమారలింగ స
న్మార్గ పరంపరాభిమతముగళమూర్తి విశాలకీర్తులన్.

127

సీ. తొమ్మిడదేవుని సేవారజుటూరి

సూరుని బాళమురధారుణీశు

గోవర్ధనుని సోమదేవభూవల్లభు

దెగువచెండువ రాయదేవన్మపతి

సప్తచిచ్ఛెనాజు శ నారాఘవాఖ్యుని

నేచి విర్థలదేవు శ రాచవారి

దిరుమలేండునినన్నదేవు శ్రీనాథుని

వీరాదిగాఁ గలరవిభుల దొల్లి

గీ. చంపి జయముఁ గొనియె² శజాభిక్యభూపాల

విదళనుండు³ సింగరవిభునిమాడు

సమరమందు గెలుపు శ సంబెటపిన్నని

విభవసంగ మాదరవిభునిలింగ.

128

క. అంభోనిధివలయుములోఁ

గుంభినిఁ గల రాజులెల్ల శ గూలిరి నీచే

రంభాతిలో త్రమాదుల⁴

సంభోగముకొఱకు మాదరజనపతిలింగా.

129

క. సురథాను గెల్పినాడవు

నరవరు ధట్టించి పంచినాడవు మున్నే

కరిరాజుఁ దోలినాడవు

సరియెవ్వరు నీకు మాదరజనపతిలింగా.

130

వ. అలిగము⁵ నేడె యశ్వపతి గజపతుల గెల్పి మూరురాయరగండబిరుదు

1. A. B భలర్గ

2. ,, చేనియె

3. ,, విదళితుండు

4. ,, రంభాదిమేనకాదులు

5. ,, సింగమ

- వహించెను. ఆలింగమ నేనికిఁ బర్వతనాయకుడును¹ నతనికిఁ గుమారలింగమ నేడును² గలిగిరి. 181
- వ. సంతతికి ననపోతత్వపాలుండు మొదలు. 182
- క. అందు ననపోతవిభునకుఁ
బొందుగఁ బెదసింగవర్మభూమిశుండు³
గండర్పరూపశేఖా
వందితుఁడగు ధర్మవిభుఁడు శ వరుస జనించెన్.⁴ 183
- వ. అం దగ్రజుండు. 184
- ఉ. సోమకులంబు రాజులను శ శూరత మించిన రెడ్డిరాజులన్
సామజనాథు కొల్వవనను శ సారెకుఁ గొండెను పల్కురాజులన్
వేమణు రావుసింగధరశ్రీశ్వరుఁ డందియఁ బెట్టి యుండఁగా⁵
భామలు వ్రేళ్లఁ జూపుదురు శ పాదము లొత్తుచు వారివారికిన్. 185
- వ. అతని యనుజుండు. 186
- చ. కదనమె బొమ్మరిల్లు చెలికత్తెలె వీరజయాంగ నామణుల్
మదకరి మస్తకుంభములు శ మాటికి దొంతులు సంగరసర్థి
గుదికొని వడ్డోరాహుతుల శ క్రోవులు గుజ్జనకూళ్లు బొప్పురే
పాదలెడు రాయరావు ననపోతయధర్మని ఖడ్గపుత్రికిన్. 187
- వ. మఱియుఁ బెదసింగమ నేని పరాక్రమం బెట్టిదనిన. 188
- సీ. నూనూగుమీసాల శ నులిచి హుంకారింది⁶
కపటించు బహురాచగములగొంగ⁷

1. A. B. న్ను
2. „ లింగమనేడుగల్గిరి
3. „ భూతముఖుండు
4. A జనింది
5. A. B. యున్నగా
6. B. పండ్ల;
7. A. B. చున్ని
8. „ హుంకారిండు
9. A. చావు; B. హువు

యొరసి యొరయలేకరయొరయును¹ వాహ్యలి²

మెండొడ్డురాజుల ర మిండగిడ³

తారసించిన చోటఁ ర నారసించఁగ లేక

అంపిలురాజుల ర అంకుబాజుఁగ

యొగిలేనిబిరుదుల ర వొగడించుకొని చాల

నిక్కెడురాజుల⁴ ర ముక్కుఁగొయ్య

గీ. యొరయ నీతోడ బిరుదుకై రయొరయ⁵ వెఱచి

గజపతికిఁ గొండెముల్ చెప్పి ర కఱకఱించు

జూటుకూటువ⁶ రాజుల ర చుక్క వాల

రాజహృద్భంగ త్రిభువనీ ర రావుసింగ.

139

సీ. కులము చాలని రాచరసూటిడ(?)గుడ్డెలు

(?)బోటి కోతుల రాచ ర బోగుబడులు⁷

పట్టఁగ బతిమాలు ర నట్టి రాచకుమాళ్లు

పూరిపిట్టలురాచ ర బుడిదవిల్లు⁸

పి గైఱుంగనిరాచ ర చివురులు గునిసెలు

గూబచంకల రాచ ర కొంకుగాండ్రు⁹

డడ మెఱుంగని రాచ ర తాటవేటనిగాండ్లు

ద్రోహబుద్ధులు రాచ ర దుడుకుగాండ్లు¹⁰

1. A. B వొరయగ లేక వొరయును

2. B వాహ్యలి

3. A. B. మిండ గీడు

4. „ మెరసి నిక్కెడురాజుల

5. „ వరసి నీతోడ బిరుదుకై వరయవెరచి

6. „ న(స)నగూటు

7. „ బోటికాంతలరాచబోగిబల్లు

8. „ పట్టువడి...బురికిపిట్టలు రాచబుడిదవెళ్లు

9. „ పిగ్గరంగనిరాచ చివు(కు)రులు గునిసెలు గూబచంకల రాచ కొంకగాళ్లు

10. „ దాళ మెరుగనిరాచ తాటవెట్టుగాండ్లు ద్రోహబుద్ధులు రాచదుడుకుగాండ్లు

లోకమున రాజు లొలాక శ్ర లోకగాంధ్యుఁ(శి)
యొరయఁ జూతురు శ్ర బిరుదుకై యోర్వలేక
లాలితంబగు సింహతరలాటమునకు
రాజహృద్భంగ త్రిభువనీర్రావుసింగ.

140

ఉ. పాలితకీర్తి సోమకుల శ్ర భార్గవరాముడు రావుసింగభూ
పాలుడు సోమవంశ సరసపాలురఁ గొట్టి వధింప సోముఁ డా
శైలము లెక్కి క్రమ్యుడియు¹ శంకరు జూటముఁ జొచ్చి వచ్చి పా
తాళముఁ దూటి యబ్బి బడి శ్ర ధాటికి నోర్వక సోయె మింటికిన్.²

141

క. సోమకులపరశురాముడు
భూమిశుడు రావుసింగపుడమిశుడు దా
సోమకుల మెల్లఁ జంపఁగ
సోముడు భయమంది శివునిజూటముఁ జొచ్చెన్.

142

శా. ఏమీ శేషుడ, యేమి నారద, ముదం శ్ర జేపారునా? తొంటి వి
శ్రామం బేమియు లే ద దేమి? మహి మీర్తా⁴ రావుసింగాంకుఁ డు
ద్దామప్రాథిమఁ దోల⁵ సోమకుల గోశ్రాధీశ్వరుల్ జోగులై
భామల్ దామును బాముల న్వదకఁగాఁ శ్ర బాతాళముఁ దూటితిన్. 143

ఉ. భైరవుక్కు⁶ బంధుగుల⁷ శ్ర బాతి కుమార్తెను గన్నతల్లి నీ
పేరు ప్రసిద్ధిగాఁగ మునురవెద్దలచే విని చూడవచ్చితే⁸
గోరెడు బోనముఁ గుడుముఁ శ్ర గూరయుఁ బెట్టు మటంచు జోగితై
వారము లాడుచు⁹ దలచునవత్తురు రావునృసింహ నిరిపుల్.

144

1. A. లోకమునరాజు లొలాక లోకనగాంధ్యు
- B " లోకగాంధ్యు

2. A. B. క్రమ్యురియు

3. V V.C. (p 61) has an additional line

కం॥ చాలములోన నీదురిపు లాడుదు రెంతయు సింగభూపతి.

4. V. P. Sasstri, Cmm 1 p 57; A. B. లేదు యదెమిత్రిభువనరావు శింగాంకుడు.

5. " జయింప

6. A. B. భైరవకుక్కు

7. " బంధుగుల

8. " వస్త్రినే

9. " కూరయ

వెలుగోటిపాఠి వంశావళి.

- క. పుడమిని నాకాశంబునఁ
 బిడుగు కరణి రాపుసింగ¹ప్రవృద్ధిశుడు దాఁ
 బాడుపొడు మని వెను దగిలిన
 వెడవెడ జగనొబ్బగండ శ వేముడు పాతెన్. 145
- న. ఆపెదసింగమనేనికీఁ బినసింగమనేడును² నన్నమనేడును³ గలిగిరి. ఆయన్న
 మనేడే యారుకచేను బయట గండికోటకు ముట్టడిగా దిగఁగఁ⁴, బోలెపల్లి
 బుక్కరాజు రాత్రియుద్ధంబున నన్నమనేనిఁ జంపఁగ⁵ నతనితమ్ముడు⁶ సింగ
 మనేడు దనమఱుదిఁ జూపల్లికొండభూపాలుని నప్పునవెట్టిన⁷ [నాతడు]
 కరవాలభైరవ, గండభేరుండ, సంగడిరత్నపాలక⁸ దక్షిణదోర్నండమరిదితం
 బైన సేనఁ గలమేటిగాన సాబుక్కరాజు పొడచేటికోటఁ జొచ్చినఁ, గోట
 యెక్కి బుక్కరాజున కభయం బిచ్చి తెచ్చెను జూపల్లికొండనుజంఘనుడు.
- క. ధాటిం బాడచే డెక్కితి
 హోటకముగ బుక్కరాజు శ కభయ మొసంగి తా⁹
 మేటి విభీషణునకువలె
 సూటిగ నీజయము నిండఁ శ జూపలికొండా. 147
- వ. ఆపినసింగమనేని వంశావతారం బెట్టిదనిన. 148
- నీ వీరాగ్రగణ్యుండు శ వెన్నభూపాలుండు
 ఖ్యాతి నేరాజు ముర్రతాతతాత
 నెఱిపాండ్యగజసింహుఁ శ డెఱదాచభూకతి
 ధాత్రి నేరాజు ముర్రతాతతాత్రి
 సంగరాధంగుండు శ సింగభూనాథుండ
 తనరంగ నేరాజు శ తాతతాత

1. A. B. పిడుగుదనుదారాపుకింక
2. „ స్ను
3. „ అన్నమనేడు
4. „ దిగి తె
5. „ జంపితె
6. „ 'తమ్ముడు' అనుటలేదు; 'అన్న' యనుట యెప్పు అని తోచుచున్నది
7. „ వప్పు పెట్టిన
8. „ సంగడిరత్నపాలక
9. „ కభయంబిచ్చితి

అదిగర్భేశ్వరుం శ్రీ దనవోతమాపతి

తర్కింప నేరాజు శ్రీ తాతతండ్రి¹

చిరకీర్తి యగురావు శ్రీ సింగావనిశుండు

ధట్టింప నేరాజు శ్రీ తండ్రితండ్రి

బిరుదభీకరుడైన శ్రీ పినసింగనరపతి

చెన్నొండ నేరాజు శ్రీ గన్నతండ్రి

శూరుఁ డారాజుడై తేయశోషణుండు²

సారసస్వాంతసేవావిశాలుడైన³

యన్నమాంబాతనూజాతుఁ శ్రీ దనఘమూర్తి

రాయరావన్నవోతధరరాధిపుండు⁴.

149

ఉ. మేదినిరాయరా వనెడు⁵ శ్రీ మేటి మహాబిరుదప్రతాపసం

పాదన మన్నపోతజనరపాలుండు సేసినఁ జెల్లుఁగాక యీ

పాదలి మన్నెబండల⁶ కరపాత్రపురాజుల కేల గల్లుఁ దా

నాదట⁷ దొడవంబు శివుఁ శ్రీ డాడిన జోగుల కాడఁ జెల్లునే.

150

సీ. ఛపున్నరాజన్యసంగరస్థలిలోన

వాడె రా జని కాన శ్రీ వచ్చు నిన్ను

బిరుదనూపురరాజభీకరస్థలిలోన

వాడె రా జని కాన శ్రీ వచ్చు నిన్నుఁ

బరభేదనాటోపరపట్టభద్రులలోన

వాడె రా జని కాన శ్రీ వచ్చు నిన్ను

సర్వసర్వంసహోచక్రవర్తులలోన

వాడె రా జని కాన శ్రీ వచ్చు నిన్నుఁ

1. A. తండ్రి తండ్రి ; but the word తాత is transcribed over the line above the first తండ్రి by the scribe.

B. తాత తండ్రి.

2. A. B. సమదనాంత్రి

3. „ దికాబుడైన

4. „ ధరావిభండు

5. „ రావుయను

6. „ పాదరి మంజ్యబదలకు

7. „ నే అడల

జండభుజదండఖండితసకలవైరి
మండలేశ్వరనుత వైరిపుండరిక
పరిమళాపూర్ణ దిగ్దంతిజలవిహార
యహితనిరాత రాయరావన్నపోత.

151

క. ఒక మెతుకున నొక నాఁకలి

ప్రకటితముగఁ దీర్పరాదు శ పదివేపుర నీ
వొక మెతుకున రక్షింతువు
అకలంకా రాయరావు శ అనపోతాంకా.

152

క. సమ్మెటసోముని సరెపలి¹.

తిమ్మని నలకొండపీటి శ దిక్కున మెఱయన్
దమ్మటము వేసి గెలిచితి
వమ్మక్కా రాయరావు శ అనపోతాంకా.

153

సీ పౌరుషంబున నీవు శ పానగల్లాదిగాఁ

గోటరాజ్యంబెల్ల శ గొల్లలాడి
యేపుమై రాజమఁపేంద్రంబు మేరగా
రెడ్డిరాజ్యంబెల్ల శ రేగఁ గొట్టి

బాహుబల్లినిఁ జెన్నఁపట్టంబుమేరగాఁ
దిగుటురాజ్యంబెల్ల శ దెబ్బఁ దీసి

మొక్కలంబున² జొచ్చి శ ముద్దోగి³ గీటుగ
బోయరాజ్యంబెల్ల శ బొడిచివైచి

నేర్పు నెఱపించి⁴ రాయల శ నిగ్రహించి⁵

యట్లు సంబెట్ట గెలిచితి శ వాహవమున

విమలచారిత్ర సింగభూతవిభుసుపుత్ర

వర్ణితాటోప⁶ రాయరావన్నపోత.

154

1. B. సరెపలి ;

2. R.V.C. p 123. A. B. మొక్క-రంబున

3. " ముద్దోజి

4. " నెలపించి, A. B. నేర్పున రప్పించి

5. A. B. నిర్వహించి

6. B. ఘోర , R.V.C. p. 123

సీ. ¹ [పటుసోమకులరాజశ్రవణరామాంకుడై
 సమైటసోమునిఁ శ జక్కజేసె
 ఖడ్గనారాయణగాయగోవాభుడై
 సరిపల్లెరాజుల శ సంహరించె
 బట్టుతలాటాంకరబల్లరగండఁడై
 యనవేమరెడ్డిని శ నాజు దునిమె
 జగమందు రాయవేశ్యాభుజంగాంకుడై
 సురథానిబలముల శ సారిది గెలిచె
 ధరణి నాతఁడు భీమప్రతాపవిజయ
 బాహుబలశాలి నిత్యసాభాగ్యశీలి
 లలితసుగుణుండు రేచర్లశకులపవిత్రుఁ
 డనఁగ వెలసెను సింగయ² శయన్నవిభు డు]

155

వ. ఆయనవోతమనేనికి సర్వజ్ఞ సింగమనేడును³ వసంతరాయఁడును బుట్టిరి.
 అం దగ్రజుండు. 156

సీ. సకలవిద్యాభ్యాససాహసగరిమంబు
 సూటి మీఱఁగఁ దోడు శ సూపినాఁడు
 కఠినశాత్రవయాధిభునకంతర క్తంబు
 వేడ్కఁ గాళికి భుక్తి శ వెట్టినాఁడు
 సాధుమార్గక్రియారసాజన్యమున నీతి
 చెలఁగ సద్వర్తనల్ శ చేసినాఁడు⁴
 సంతతార్థివ్రాతశ్రమముదయంబులతోడ
 వెలయ బాంధవము గావించినాఁడు
 లతఁడు భూపాలమాత్రుడే శ చతురవిధవ
 విజితజంభారి⁵ సర్వజ్ఞశిష్యగ్రహంబు

1 This verse is not found in the Velugōtivarī vamsāvalī, but is quoted both in V.V.C and R.V.C.

2. V.V.C p 63, R.V.C p 12 విససింక

3. A. B. స్తు

4. „ తతఃపీతిచలగి వర్తనలుగా జేసినాడు

5. „ విజితజంభారి

వాసికెక్కిన రేచర్ల వంశవారి
శీతకరుండగు రేచర్ల శ సింగవిభుడు.

157

సీ. రాధేయుదానంబు శ ప్రాభవం బంటిమా
యాడునో యూడదో శ యూడరాదు¹
పరభూజములవార్త శ సాబగు పొమ్మంటిమా²
యెండునో పండునో శ యెఱుంగరాదు
జలదంబు³ చాగంబు శ చర్చిత⁴ మంటిమా
మెఱచునో పఱచునో⁵ శ మెచ్చరాగు
కామధేనువునీగి⁶ శ గణుతింతు మంటిమా⁷
కట్టునో వట్టునో⁸ శ కానరాదు
తోలు చూపక యుడివోక శ తూలివోక
కొమ్ము గ్రువ్వక⁹ కయికొండు శ కోర్కు లనుచు
బ్రథనవిజయుండు ఖడ్గనారాయణుండు
ఇచ్చు గవులకు సింగభూమిశ్వరుండు.

158

వ. శ్రీనాథుండు సర్వజ్ఞనిసముఖమునకు¹⁰ బోవుచు శారదాంబను బ్రార్థన
చేసిన పద్యము.

159

సీ. దీనారటంకాల శ దీరమాడించితి
దక్షిణాధీశ మురత్యాలశాల
బలుకుతోడై తాంధ్రభాషామహాకావ్య
నైవధగ్రంథసంపదర్శమునను

1. A. పూటలోదాటమెచూరాదు ; B. పూటలోదాటిలోపూరాదు

2. A. B పొమ్మట్టిమా

3. ,, జలజంబు

4. ,, చర్చితదంటిమా

5. ,, మెరచునో పఱచునో

6. ,, కామధేనువునీగి

7. ,, గణుతించదంటిమా

8. ,, పట్టునో

9. ,, తోలుచూపక వుడిబొకతూ(లి)డివోక(కొ) మెమ్ము తెంపువ్వక

10. ,, సముఖానకు

బగులఁగొట్టించి తురద్భటవివాదప్రాధి¹

గౌడడిండినుభట్టు శ కంచుధక్క

చంద్రభూషక్రియాశక్తిరాయలయొద్దఁ

బాడుకొల్పితి సారస్వతభామవిరుదు

ఇంతకాలంబువలె గాదు శ వింతరీతి

నెట్లు మెప్పించెదో కదా శ యింకమీఁద

రావుసింగాంకభూషాలు శ దీపిశాలు

సకలసద్గుణనికరంబ శ శారదాంబ.

160

సీ. ఏమిచ్చెరా యోరి శ యెమ్ము లిచ్చె దధీచి²

యెమ్ము లరులకుఁదా శ సొమ్ము లగునె

మహిమ చెప్పెద వోరి³ శ మాంస మిచ్చెను శిబి

కండ లరులకు బంగార మగునె

జీమూతవాహనుం శ డేమిచ్చెరా యోరి

యడిగిన బ్రాణములోవిడిచె నపుడు

కర్ణునిత్యాగంబు శ వర్ణించెదపు భట్ట

వర్మ మర్థికి పట్టువల్వ యగునె⁴

పూని యవి చెప్పఁ జూపఁగా శ రాని యీపు⁵

లెన్నఁడో నాటి వార్తల శ కేమి చెప్పఁ

బ్రథనవిజయుండు ఖడ్గనారాయణుండె

యిప్పుఁ గవులకు సింగభూమిశ్వరుండు.

161

వ. సర్వజ్ఞసింగమనేడు శ్రీనాథునకు సమస్య యిచ్చినపద్యము.

162

ఉ. తక్క రావుసింగవసుధావరు⁶ డరుల కిచ్చుచున్నచో⁷

దిక్కులలేని కర్ణుని దరధీచిని ఫేచరు వేల్పుమూకుఁ బెం

1. A. B దుర్భటవివాదప్రాధి(మ)ర

2. „ తనయమ్ములిచ్చెదంచు

3. „ చేతదవోరి

4. „ వర్మమర్థులకు పట్టుకాల(ల్ప)లగునె; V. P. Sastri Sr. Sr. App. p. 5¹
చర్మమర్థికి పట్టుసాలువగునె

5. „ పూనియ(క)నిచెప్పమాపరానియాపు; V. P. Sastri, Sr. Sr. App p. 5.
పూనికలిఁ జెప్పఁజూపఁగా రానియాపు

6. „ ధరజీశ్వరుండు

7. „ అర్థులకిచ్చుచున్నచో; V. P. Sastri. Sr. Sr. p. 196 అర్థులకర్థమిచ్చుచో

- పెక్కిన కామధేనువు శిరబీండుల నెన్నెడు భట్ట డిట్టవై¹
కుక్కవొ నక్కవో ఛణివొ శ క్రోతివొ పిల్లివొ బూతపిల్లివో. 163
- ఉ. ఇమ్మహి రావుసింగమనూశ్శేద్రవసంతుని² యీవు లెన్నుచోఁ
గ్రమ్మి దధీచిభానుసుతకల్పక మేఘులఁ జెప్ప నేల యా
బొమ్మిక వెట్టులాటలును శ బూని కళాసపు మొత్తులాటలున్
ద్యమ్ములచల్లులాటలును శ దూకొని నీఘల చల్లులాటలున్. 164
- వ. అతనియనుజుండు. 165
- క. భట్టనఁగ రుద్రరూపము
భట్టనఁగా రాచవేల్పు శ పాటించనియా
తొట్టరిరాజుల కబ్బునో
రట్టడి సత్కిన్దికాంత శ రావువసంతా. 166
- చ. నడవడి చక్కగాద యొకనాఁడును⁴ బుక్కిటఁ జేమమాన దే
ర్వడ వినఁ జెప్ప లేదు పెనుబండువునందును గాల్చిదావు నీ
బడుగును నేల పొంద నని శ పాసి వెసం⁵ జనుదెంచి కాదె యీ
పుడమి వరించె వేడ్క⁶ సృహశ్శుంగపు రావువసంత రాయనిన్. 167
- వ. సంతతికి ధర్మానేడు మొదలు. 168
- చ. కదనమె బొమ్మరిల్లు చెలికత్తెలె వీరజయాంగనామణుల్
మదకరిమ స్తకుంభములు శ మాటికి దొంతులు⁷ సంగరస్థలిన్
గుడికొని పడ్డ రాహుతుల⁸ శ క్రోవులు గుజనగూళ్లు బాపు రే
పొదలెడు⁹ రాయరావు సనాపాతయ ధర్మని ఖడ్గపుత్రికిన్. 169
1. A. B. నెన్నెడు భట్టడిట్టవై
2. „ వసంతములీవు లెన్నుచో
3. „ కబునె
4. „ నడవడిచక్కగాదు(వొ)కొకనాడును. cf V. P. Sastry, Sr Sr. App. p. 5.
5. V.V.C. p 70 ఛణిన్
6. A. దొత్తులు
7. B రాహువుల
8. A. B. పొదలుచు

చ. పొలుపుగ రాయరావు ననవోతయధర్మకుమారచంద్ర నీ
చెలువపు వామపాదమునఁ శ జెల్వ వహించినయందె మ్రోత¹ దా
ఘలుఘలు ఘలుఘలు మనఁ శ గంపిలు రాజుల గుండె లన్నియు²
ఝలుఝలు ఝలుఝలు మని శ చల్లిక గుబ్బటిలంగ³ నెప్పుడున్. 170

వ. అతని కుమారుండు. 171

సీ. సోమకులంబు రాజుల నీవు సాధింప
శంకఁ జంద్రుం డొక శ వంకవోయె⁴

షోమాద్రదానచింతామణి వని మ్రోగఁ⁵
గనకాద్రి యొకవంకఁ శ గదలకుండ

గజదళసంహారవిజయంబు నైకొన్న
గజవిజి మాని దిగ్గజము లొడిగె⁶

రూపనారాయణరూఢి నీ వెచ్చిన
హరి నరసింహత్వ శ మాచరించె

నీకు నేరాజు లీడు విశవేకచరిత
కలితమూవరురాయర⁷ శ గండబిరుద
భవ్యచారిత్ర ధర్మభూపాలపుత్ర
రాయరావైన మేదిని శ రావుతిమ్మ⁸. 172

సీ. నారసింహ స్తంభసారంబు లోహంబు
బడబానలజ్వల శ పాదుకొల్కి⁹
మందరశైలంబు శ మానైన దాకలి
బలురాహుదంష్ట్రలు శ పట్టుకార్లు

1. A. B. మోత
2. „ గుబ్బగలంగె
3. „ వంకనోర (వంక)వోయె
4. „ మోగి
5. A. లొడతె ; B. మెడతె
6. A. B. గలిగెనుగురురాయరగండబిరుద
7. A. రాయతిమ్మ , B రాయరావుతిమ్మ
8. A. కొల్పి

ఒత్తి¹ న ప్తవార్యులు తిత్తులగాడ్పు
భుజగాధినాథుండు శ బొగ్గుబ్రోవు
నిటలాక్షుడమరు వార్యుట²మైన సంబెట
డంబైన కాలకూటంబు పదను

మీహిరబింబంబు నిద్దంపు³శమెఱుగుసాన
వీరభద్రుండు నెఱవాదికారుకుండు⁴
సృష్టిమించిన నీఖడ్గసృష్టి నార
రాజసముకొమ్మ మేదిసీరాపురిమ్మ.

173

ఉ. ఈతఁడు గూర్జరాధిపతి శ యీనలివారలు చోళపాండియుల్
ఆతల నంతె భూపతుల⁵ శ టావల సోమకులేశు లంచ వి
ఖ్యాతుల⁶ రాపుధర్మనివరరాత్మజ⁷ తిమ్మనియందెరాజుల⁸
జేతులఁ జూపి చెప్పమరు శ చేడెలు పాదము లొత్తు నత్తఱిన్.

174

వ. ఈతిమ్మానేనికి ధర్మానేడును⁹ చిటిదాచనేడును¹⁰ గలిగిరి. అం దగ్రజండు.

క. కారాకు డుల్లి తరువులు
మారాకులు పెట్టుఁగాక శ మాటికి మగుడన్¹⁰
'మారాకు పెట్టుఁ జెట్టా
ధారుఁగి, పతికేల రాపు శ ధర్మిన్మపాలా.

176

వ. ధర్మానేనిసంతతి రావువారు.

177

1. A వొక్తుతన్ ; B వొత్తున

2. „ నిటలాక్షుడమరు గార్బుట మైన

3. „ యిద్దర

4. „ కారుకుండు

5. V V.C. p 71. చోళపాండ్య భూ. శేతలు వారు వింధ్యధరశీపతు
లావల సోమవంశ విఖ్యాతులు నంచ

6. A. సోమకులేశులయ్యి విఖ్యాతులు ; B. సోమకులేశు లయ్యి విఖ్యాతులు

7. V V.C. p. 71. రాపుధర్మసృపురాత్మజు

8. „ శ్వు

9. „ శ్వు

10. A. మెగుడన్

- సీ. కట్టునో వట్టునో శ కామధేనువు దాను¹
 చూడిదో పాడిదో శ చూడరాదు
 కాచునో కావదో² శ కాక వేలుపుజెట్టు
 ఎండునో పండునో శ యేటిఫలము
 చిక్కునో తక్కునో శ చింతామణిశ్రేణి
 త్రవ్వమో రువ్వమో శ రాళ్ళతోడ
 మెఱచునో పఱచునో శ మేఘుఁ డొక్కొకచోటఁ
 దేలునో వాలునో శ తెలియరాదు
 అనుచుఁ దమలోనఁ దలపోసి శ రరివరులు.
 ఈగి నీతోడ నితరుల శ నెన్నలేక³
 రాజనిర్భంగ రణరంగ శ రాఘవేంద్ర,
 రాఘచిటిదాచభూపాల శ రసికలోల. 178
- వ తద్వంశోద్భవుండు. 179
- ఉ. అక్కరొ, తోడితెమ్ము సుగుణాకరు⁴ దాచయయన్నవోతు ; నే
 మ్రొక్కక కాని రాఁ డెటులు శ మ్రొక్కుదు రాజులు వానియందియక
 గ్రీక్కిఱుచున్నవార లదె⁵ శ కీడ్వడి మ్రొక్కిన యాలతాంగికిఁ
 అక్కట ! మానహాని యగు శ సంతకుఁ జాలినఁ జాలు మ్రొక్కెదన్. 180
- వ. అనవోతానేనికి మాదానేడు పుట్టెను. 181
- ఉ. దాచయయన్నవోతమసుభావరుమాదయనాయకేంద్ర, నీ
 వేచినో రాయరాపు బిరు శ చెక్కువగా రిపులైనయట్టి యా
 రాచకుమారవర్గముల శ రాసి యురంబుల డాగు లో⁶ త్రిసన్⁷
 జూచినవారు నికదరియఁ శ జూడరు⁸ నీవిరుద్రప్రసిద్ధికిన్. 182

1. A. B. ధేనువనదా
2. „ కాయదో
3. „ రవ్వతొ
4. B. అక్కరెతోడి తెమ్ముసుగుణాకరు
5. A. B. వాయుదె
6. V.V.C p 74 మాదననాయకుండు తా । నేచిన
7. „ రాచధరాధిపాధులయురంబుల డాగులనొత్తగానెదర
8. A. B. చూచినవారు నిం తునులి చూడరు, V V.C. p 74 చూచిస్పృహంక
 రయ్యరుల గుండరులా

వ. ఆమాదా నేనికి నెఱసూరానేడును¹ నలసూరానేడును² గలిగిరి. నలసూరా నేనిసంతతివారు సూరా నేనివారైరి.³ ఎఱసూరా నేనికి నేచమనే డును⁴ మాదానేడును⁵ గలిగిరి; మాదా నేనిసంతతి పోలూర్తివారును,⁶ నేచమ నేనిసంతతివారు వెలుగోటివారును [నైరి].⁷ ఆయేచమ నేనివంశావ .తారం బెట్టి దనిన. 183

క. ఆయెఱసూరపకును గరు
నాయనుడు విరోధిభూధరరాద్ధితవివిధో
సాయనుడు పుట్టె నేచమ
నాయనుడు కవిసవిధోకల్పనగము ధర్మితిన్. 184

ఉ. శ్రీలలరంగఁ బొండ్యగజసింహుడు గానఁ జలంబుపెంపునఁ
లాలితపట్టభూషణతలలాటము సూరస రేండ్డు¹⁰ నేచడు¹¹
అలములోన నశ్వమున ర కాదటఁ బెట్టినఁ బెట్టుగాక యే
జాలియు మాలి యాచిరుడు¹² ర చయ్యన నమ్యలు పెట్ట శక్యమే. 185

వ. అతనికుమారుడు. 186

ఉ. సంగరసవ్యసాచి¹³ దృఢసత్యధురంధరుఁ డేచభూమి భృ
త్తుంగవునంను¹⁴ భూభువనభూషితభూరిగుణాంబురాశియై
సింగన సంధవించె సతిచిత్రము దాని నెఱింగి వైరిమా
తంగము లేఁగి కొల్ప సతతంబును మన్నె మెకంబు లన్నియున్. 187

1. 2. స్తు

8. వారుస్తు

4. 5, 6, 7, A. B. స్తు

8. A. B. కవిసవిధ

9. This short prose passage అతనికుమారుడు seems to have been wrongly inserted here by the scribe.

10. A. B. సూరరే

11. V.V.C p. 75 substitutes మాధవుఁ డా

12. A. మాలియందరుడు; B. మాలియం

13. „ సంగరసవ్యసాచి

14. „ భూ । త్తుంగవుండు

వ. ఆపినసింగమ నేనికుమారుడు నిర్వాణరాయపనేని పరాక్రమం బెట్టిదనిన.

మ. తలఁపెల్ల హరిభక్తియుక్తి దినకృత్యం బెల్ల ధర్మక్రియల్¹
నిలువెల్ల దయరూప మెల్లయెడలక శ నిర్దర్శ మశ్రాంతముక
గొలువెల్ల గవిగాయకావళి² పరశ్రీణీశ్వరుల్ సాటియే
వెలుగో టేచమశౌరి³సింగసకలోరీర్వినాథరాయన్నకున్. 189

క. వెలుగోటి కోటపై గొడు
గలవడఁ బట్టించుకొన్న శ యగ్గజపతి⁴ దా
వెలుగోటిరాయవిభుఁ డన
నలఘుతరంబైన నామ శ మతనికి గలిగెన్. 190

గీ. పాదుకొన్న యనావృప్తి శ పరిహారముగఁ
బ్రతిన వానలు గురియింప శ బ్రాహ్మణులకు
నగ్రహారంబు లొనరించె శ నడిగినట్లు
ధీయుతుండైన వెలుగోటి శ రాయఘనుఁడు. 191

సీ. మాలాడితప్పెడు శ మన్నిఁడు మన్నిఁడె
పాటిమాలిన లజ్జ శ బడుగుగాక
నమ్మించి చెఱిచెడు⁵ శ నరపతి నరపతే
గుఱిలేని⁶ గుఱ్ఱాల శ గురువుగాక
రప్పించి చెఱిచెడు⁷ శ రాజును రాజుల⁸
మానంబులేనట్టి శ మాలగాక
పలుకు సత్యములేని శ ప్రభువును బ్రభువల⁹
ముక్కుసెవులులేని శ మొట్టిగాక

1. V.V.C. p. 80 దినకృత్యంబులన్ ధర్మముల్

2. V.V.C. p. 80 and V. P. Sastri, (Cmm 1 p. 58) గాయకాళి

3. A. B. దర. V.V.C. p. 80 యితరుల్; V. P. Sastri. (Cmm p. 58) యితర

4. V. P. Sastri. (Cmm. p. 58) వెలుగోట్టవ్వయనారసింహ

5. A. B. యగ్గజపతి

6. „ చెరిచేటి

7. B గురులైన

8. A. B చేరిచేటి

9. „ రాజుయే

10. „ ప్రభువుయే

వేరు నీసాటి మన్నీలు శ విశ్వమునను ?
శత్రునిశృంక, వెలుగోటి శ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూపాలపుత్ర
మనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ శ మండలేంద్ర.

192

సీ. ఎలమితో మాటప శ ట్టిచ్చి నిల్వంగలేని
యల్పుల విటుడు నీరయడపవాడు.
పరదళంబులఁ గని శ భయమంది పాతెడు
కోంచల బొజుఁగు నీరగొడుగువాడు
కొలిచిన వారల శ కొలఁదెర్రి¹ నడవని
లండీలవిటుడు నీరగిండివాడు
అర్థులనెల్లఁ గృ శ తాదులఁ జేయని
కూశల బొజుఁగు నీరకుంచెవాడు

వేరు నీసాటి మన్నీలు శ విశ్వమునను ?
శత్రునిశృంక, వెలుగోటి శ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూపాలపుత్ర,
మనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ శ మండలేంద్ర.

193

సీ. మద మహీనాథుల² శ మెదడు బోసము సేసి
ప్రత్యర్థి దంతముల్ శ పప్పుసేసి
య్యుగ్రాహితులగుండె శ లూరుఁగాయలు సేసి
శత్రుబాహువులు పశువులు³ సేసి
యిరిరాజరక్తంబు శ లానవాలుగఁజేసి⁴
నిష్ఠరాజులకొప్పు శ నేయిసేసి

1. B. కొలఁదెరి

2. ,, మజ్జాదుల

3. This line is not found in B

4. A. బాహుపచ్చలు

5. B. రాసీనముగ

మొనసిసిఖుడ భేతాశరముఖ్యులకును

విందుసేతురు సంగ్రామసేవులందు

[వేరు సీసాటి మన్నిలు శ విశ్వమునను ?]

శత్రునిశ్చంక, వెలుగోటి శ శాసనాంక,

భాగ్యచారిత్ర, సింగభూపాలపుత్ర,

వృనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ శ మండలేంద్ర.

194

సీ. శ్రీహరి నల్లటి శ జిత్రాబ్జమున నుంచి

మానంబుఁ జూచు²గా శ మేన నలఁది

తన సహాయంబుగా శ ధర్మంబు సమకట్టి

కోపంబు చూపుల శ కొనలఁ దాల్చి

బిరుదును దెగువయు శ బెనఁగొన సంధించి

కరుణయుఁ దాల్చియు శ గట్టి పెట్టి

ప్రతిపక్ష ధారుణీ శ పతుల గుండె లగల్పి³

లీలమేఁ గరవాలు శ గేలఁబూని

యడుగు తడయక⁴ దడఁబడు శ నడుగు లిడక

తలఁపు చెదరనీయక లేక⁵ శ దలఁచు కొనక

తురగరేవంత చాతుర్య శ గరిమ మెఱసి

రణముఁ బూడఁగ నె సింగయ శ రాయవిభుడు.

195

వ. ఎటు⁶వలెను.

196

1. A line is omitted.

2. A B. కాదు

3. „ గుండెలపగుల

4. „ తడ బడక తడబడ

5. „ చదరక లేక

6. A. యెటు

వెలుగోటివారి మంశావళి.

- సీ. రాక్షసావళి డాయు శ రామచంద్రుని శేవఁ
 గురుబలంబు నెదుర్చు¹ శ నరుని పగిది
 భండనంబున నిల్చు శ భార్గవు భంగిని
 హాలాహలము జుట్టు² శ హరుని మాడ్కి-
 నురగేంద్రు వెనుకొనుశగరుడుని చాడ్చున
 నసహాయుఁ డగు³ విక్ర శ మార్కు పోల్కి-
 ధరను గేసరిఁ జూచు⁴ శ శరభంబు రీతినిఁ
 గరితండములఁ గన్నుశహరి విధమున⁵
- రణజయోత్సాహలక్షణ శ రభస మెసఁగ
 నిలిచె⁶ మహనంది పడమటశనిఖల మెఱుఁగ
 వంశపావన శేచర్లవంశజుండు⁷
 రాజతిలకుండు వెలుగోటి శ రాయఘనుఁడు. 197
- వ. అప్పుడు. 198
- క. పరిపంథికోటి విచ్చుగఁ⁸
 డఱుముచుఁ జెండాడి ఖడ్గశ్రధారావీధిఁ
 దురమున సింగయరాయం
 డరిమిలి⁹ జయలక్ష్మీకాంతశనాకర్షించెన్. 199
- వ. ఆసమయంబున. 200

1. A. జూచు రామచంద్రుని.. బలంబు లకెదుర్చు
- B. జూచురామచంద్రునిలేవ
2. A. ఆలాహలముచెరునిచెరు
3. ,, అసహాయుడగు
4. ,, ధరశేసరిని
5. ,, హరియుభాతి
6. ,, నిలిచ; B. నివిచ
7. A. B. వంశ పావనుడు శేచర్ల వంశజుండు
8. ,, లిచ్చగ
9. ,, రాయడు ఆరిమెను

సీ. నారదుం జాహరినామక్తి ర్ననసేయ
 వ్యాసప్రహ్లాదులు¹ శ డాసి రాఁగ
 వరుస. విష్వక్సేన శ వాసుకుల్ పొగడంగ²
 జయవిజయాదులు³ సాగి⁴ కొలువఁ
 బన్న గాళనుఁడు మె శ పార⁵ ముందఱఁ జన
 నంజనానూనుఁ డం శ తంత నడవ⁶
 నింద్రాదిదేవత శ లెల్ల నుతింపంగ
 గంధర్వకిన్నర శ గాన మెసఁగ
 సకలవైష్ణవ సన్నాహాసమితి చేరి
 పరిణమింపంగ వైకుంఠ శ పదముఁ గాంచె
 ద్రిజగముల వెల్క్కి⁷ సంగ్రామ శ దీక్షగురుఁడు
 రాయభూపుఁడు⁸ రెండవరాఘవుండు.

201

వ. లేదనంతరంబున.

202

సీ. ఘనతరమందారశకల్పకంబులనీడఁ
 గడువేడ్క విశ్రాంతి శ నడచి నడచి
 ప్రాకారవిలసిత శ ప్రాధరత్నద్వార
 ములు సొచ్చి మదిలోనఁ శ జెలఁగి చెలఁగి
 సురుచిర⁹ మణిమయ శ సోపానములకాంతి
 లేతచైన పీఠుల శ మెఱసి మెఱసి
 వైకుంఠసౌభాగ్యశ్రవై భవస్ఫురణఁ
 జూచుచుఁ బలుమాఱు శ సొక్కి సొక్కి
 వచ్చి వైకుంఠ నగరంబు శ జొచ్చి రాఁగ
 దేవభామలు¹⁰ స్వర్గముశ్రోవ నిల్చి

1. A. వ్యాసప్రహ్లాదులు

2. „ విష్వక్సేననానుడిగి ప్రముఖులు

3. A. B. జయవిజయాదులు చేరికొలువ

4. „ పన్నుగళయనడింపార

5. A. అంజననూనుడు అంద మొంద ; B. అంజనానూనుండు అంద మొంద

6. A B తెలయ

7. „ భూవరుడు

8. „ కమనీయ

9. A. భామినులు B. భాముసులు

భూనుతంబుగఁ దమలోనఁ బొగడి రెలమి

రమణ నిట్లని సింగయరాయవిభుని,

203

ఉ. పాయక శంఖచక్రములు బాహులఁ జెన్నుగఁ దాల్చి యాదినా
రాయణులేవ ముఖ¹ దివికిర రాఁ గనుఁగొంటిమి రంభ, యెవ్వరే?
తోయజనేత్ర, యాజి భయదోషము నొందనివాఁడు ఖడ్గనా
రాయణుడైన సింగవిభురాయప విష్ణునిఁ గొల్ప వచ్చెనే.

204

మ. అవుగా కే నిట నీదుపల్కునిజమో? ర యామాట తథ్యంబెకా
భువిలో నాజని నిల్లవీరుల సదా ర భోగింపమా, క్రొత్తటే ;
యవునే యూర్వశి,² చూడఁ దన్యసతులక³ ర ఆవార్త ము నిప్పింటి మే
ధవభాక్షి, వెలుగోటి రాయప మహారధర్మిష్ఠి ధీరుండటే.

205

సీ. పరులు పెట్టిన వృత్తి ర పరనారివలెముగాఁ
జూచిన చూపుగా⁴ ర జూచినాఁడు

తాత పెట్టినవృత్తి రధరయెల్ల నెఱుంగను

తల్లిభావంబుగాఁ ర దలఁచినాఁడు

తండ్రి పెట్టినవృత్తి ర తబ్బిబ్బుసేయక⁵

చెలియలిమాటుగాఁ ర జేసినాఁడు .

తాను భెట్టినవృత్తి ర తలఁపులో నెప్పుడు

నాఁడుబిడ్డలరీతి ర నరసినాఁడు

ఆతఁ డిన్ని గుణంబుల⁶ ర ననుసరించుఁ

జెలఁగి యెప్పుడు నాచార్యు ర సేవఁజేయు

వసుధలోపల⁷ సింగభూవరుసుతుండు

రాయనుతుడైన⁸ వెలుగోటిరాయఘనుఁడు.

206

1. B. డెమము

2. ,, యాశ్వరి

3. A. B. జూచినయాచూపు

4. ,, తంబిచ్చుకాయక

5. ,, ఆతడు యిన్ని గుణంబుల

6. A. వసుధలోపలయెల్ల B. వసుధలోపలయు

7. B. రాయగుతుడైన

తెలుగోటివారి పంశాపలి.

- క. ధనమును బ్రాణము రెండును
దనరంగా బాత్రములను¹ శ దాచిన వాడే
వినుతూ సింగయరాయడు
చనగా బాడంగంటి మింతచాలదె మనకున్. 207
- క. అనవిని సింగయరాయడు
పనివిని వై కుంతనగరిప్రాంతము జేరె
ఘనసురమునియతి²నికరము
వినుతింపంగ నర్థి కోటిరవేడ్కల బాగడన్. 208
- వ. అప్పుడు. 209
- చ. రవికతకోటిజేజును³ శ రాజితమై తను వొప్ప⁴లక్ష్మితో
నవకముదాల్చి⁵ కౌస్తుభమునవ్యవధస్థితి మించుదేవుని
సవినయధక్తి గాంచి యటు శ సాగిలి దండము వెట్టి నిల్చిన్
దివిరిన వేడ్క మూలమగుదేవుడు రాయప జూచి యిట్లనెన్. 210
- ఉ. ఈతడు నారదా, వినుమ శ యెంతయు ఘట్టియుడోజగంబునన్
ఈతడు నాదుదాసులకు నెచ్చినసేవ ఘటించు నెప్పుడున్
ఈతడు మామకస్మరణ⁶నేమఱు డెన్నడు భావ వీధిలో
నీతడు మత్పురాణముల శ నెన్నచు⁷ మేలు ఘటించు నెప్పుడున్. 211
- వ. అనుచు నానాయకరత్నంబు నాలోకించి. 212
- సీ. వచ్చితే రేచర్ల వంశపవిత్రుండ,
సత్యవచోల్లాస, శ నిత్యయశుండ,
రావయ్య⁸ ఖడ్గనారాయణబిరుదాంక,
పరధనవర్జిత, శ పావనుండ,

-
1. A. B. చోట
 2. ,, యెతి
 3. ,, మును
 4. ,, వపు
 5. సవఘముదాల్చు
 6. ,, మక్రియుడై
 7. ,, మాధవస్మరణ యేమరకెన్నడు
 8. ,, నెన్నెటు
 9. ,, రమ్యమా

కుశలంబైకా గాయగోవాళ నీకును,¹
 నోపర నారీసహోదరుండ,
 పరిణామ మే² నీకుఁ బద్మవంశపవిత్ర,
 పరమశ్రీవైష్ణవపారిజాత,
 యనుచు సంతోషచిత్తుడై యభినుతించి
 యిష్ట మెయ్యెడి వేడుమీ రయిత్తు ననిన
 ఫలమునఁ గేలు కీలించి ర ప్రస్తుతించి
 రసికతను³ బల్కె సింగయరాయవిభుడు.

213

ఉ. సింగయరాయభూవిభుడు ర శ్రీహరిఁ జూచి నుతించి దేవ శ్రీ
 రంగములోనఁ బూని ధనరాసులు విప్రుల కిచ్చి యాగముల్
 సంగతిగా నొనర్చినను ర సద్గతి గల్గుట మర్ల భంబ యీ
 సంగరభూమివంక మిము ర సందరిసింపను గల్గె జాలదే.

214

క. ఇల బ్రహ్మచర్య మాదిగ⁴
 వలసిన యాశ్రమము లెల్ల ర వ్రతనిష్ఠలతో⁵
 సలిపిన పుణ్యము నినుగనఁ⁶
 గలుగుదురే నీదు⁷ చరణకమలముఁ గంటిన్.

215

చ. అనిన సరోజలోచనుడు ర నాదర మొప్పఁ⁸ గటాక్షవీక్షణ⁹
 గనుఁగొని రాయభూరమణ, ర కాంచిత నిచ్చు¹⁰ సదానురక్తి నీ
 వనయము నాదు సన్నిధిని ర నర్జునభీష్మవిభీషణాది స
 జ్జన[జన]పాల¹⁰ భాగవత ర సంఘములోపల నుండు మెప్పుడున్.

216

1. A B. నీకునో

2. „ పరిణామతో

3. „ (న)శీతసుబేలిక

4. „ మొదలుగ

5. „ పుణ్యమున హితము

6. „ కల(ర)వెమిముగాన

7. „ యాదజించి

8. „ కటాక్ష(లో)మేచనుఁ

9. „ మిమ్ము

10. „ సజ్జనపాల

క. శ్రీవిభుఁడు నాదరించిన
నావిధమున భక్తితోడ శ సతిరమ్యముగఁ
గై వల్ల్య మేటి¹ కనుచును
సేవించుచు నున్నవాఁడు శ సింగయసుతుఁడున్². 217

క. శ్రీకాంతుని నిజదాసుని
ప్రాకటమగు³ సింగవిభుని శ రాయపజయముఁ
శ్రీకరముగఁ గవిమల్లన .
వై కుంతారోహణంబు శ వరుస రచించెన్. 218

శా. ఆరాయక్షితిపాలమాలికి విపరక్షాద్రీంద్ర⁴దంభోలికిఁ
శూరశ్రేష్ఠుఁడు సింగభూమివిభుఁడు శ సూకూరి⁵తిమ్మప్పయుఁ
సారోత్సాహి కుమారతిమ్మధరణీశక్రమండు⁶ రంగప్పయుఁ
శ్రీరామేశచతుర్ముఖంబు లన నశ్రిం⁷ బర్హి రత్నవృత్తిన్. 219

[వ. సంతతికి రంగపనేడు మొదలు].⁸ 220

గీ. అతని పుత్రుండు రంగమహాధిభర్త
చెలఁగి ఖడ్గంబు నిశ్రేణి⁹ శ జేసినాఁడు
స్వర్గపురమున కరిగెడు శాత్రులకు
మార్గజై కని రాఘాట¹⁰మార్గమునను. 221

ఉ. రంగపనేనియబ్బనృపరత్నము గోపనృపాలు ధాటికిఁ
సంగరరంగభూములను శ శాత్రవకోటులు నిల్వలేక సా

1. A. B. మెచటి

2. „ సింగయరాయడు

3. „ ప్రాకటితగ

4. „ చలిక్షాద్రీంద్ర

5. V. V. C. p 82., A. B. సోకూరి

6. A. B. పాలండు

7. „ నర్తిం

8. In the place of this passage, సంతతికి కుమారతిమ్మానేడు మొదలు
is found in the Mss; but the verses that follow describe the
descendants of Rangapa.

9. A. B. యనుజుండు

- రంగముఖలలామలను శ రాజ్యకపీంద్రతురంగసంపదల్
సంగతి నవ్వున బాసఁగి శ శైలములన్ విహరింతు రెప్పుడున్. 222
- వ. సంతతికిఁ గుమారతిమ్మానేడు మొదలు. 223
- చ. కుదురుగ మిమ్ముఁ గొల్చి¹ వెలుగోటిపురీంద్రకుమారతిమ్మ మేల్²
గదియఁగ³ నగ్రహారములు శ గైకొనఁ జూతురు భూసురోత్తముల్
బెదరక మీకరాసి⁴ హతిఁ శ బెల్కుటి⁵ వైరులు పోయి యూర్వశి⁶
గదిసి కుచ్చాగహారములు శ గైకొనఁజూతు రడేమి చిత్రమో. 224
- క. ఘనుఁ డాకుమారతిమ్మన
కు నయార్జ వరాశి పెద్దకొండవిభుండు⁷
గనితిమ్మభూకళత్రుఁడు
పినకొండవిభుండు గల్గి శ పెంపొంది రిలన్. 225
- వ. అం దగ్రజుండు. 226
- ఉ. ధీవిభవుండు రాయవిభుతిమ్మధరాతలనాథుపెద్దకొం
డావనిభర్త మన్నియసురరాధిపుండ్ర నటుగాకయున్న సం
భావితలోకపాలన మ శ భంగురభోగవిభూతి వజ్రభూ
పావృత్⁸ బాహుదండ మరయన్ నృపమాత్రుల కేల కల్గెడున్.⁹ 227
- క. ధరణిఁ బెదకొండభూవరు
వరతనయుఁడు తిరుపతింద్రవర్యునకున్ శ్రీ¹⁰
వరుఁడును నరుఁడును మరుఁడును
సరియగుదురు నీతిచాపరసౌందర్యములన్. 228

1. A. B. తద్వంశోద్భవుండు కుమారతిమ్మ ప్రభుండు. But this would make Kumāra Timma a descendant of Gōpa of the preceding verse.

2. V. V. C. p 83, కుదురుగ నాశ్రయించి

3. V. P. Sastri, Omm. i. p 57, కొమార తిమ్మనిన్

4. V. V. C p 83, గదియించు

5. B. కచాశి

6. A. B. బెట్టిన ; of V. P. Sastri (Omm. i. 57).

7. A. లోకపాలిత...భూపాలయత; B. లోకపాలిత...భూపాలయత

8. A. B. కల్లున

9. " వరుసయ్యకతుం

వ. [అగనితిమ్మనాయని పరాక్రమం బెట్టి దనిన.]¹

229

సీ. చండకోవన్నూర్తి శ తొండమారయ గుల్ల
 కోట నిరాఘాటభాటిఁ గూల్చె
 నవ్యతదేవరాయలు రాయమన్నీల
 బొజుఁ గిలండని పోటుఁ శీరబొగడ నగడ
 గడిఁ దాటిరాకుండ శ వడిఁ దాఁకి మలకకా
 ల్బలముల నేల కాల్బలముఁ జేసె
 నెఱిసిమ్ముఁ గొనసారి శ నెరదిమ్మ బిగఁ బట్టి
 ఘటియించె గృధ్రకంఠకాలి² మ్రోలఁ
 దోలి తొప్పరలాడి చేఁబ్రాళి³ తిమ్మ
 నృపుని వధియించె నాబాలవృద్ధుగను
 సోమకులముఖ్య భార్గవరామభీమ
 బిరుదములు మించఁ గనితిమ్మనరవరుగడు.

230

సీ. ఒకపారి కండవోల్పహొన్నప్పనాయనిఁ
 జెండవె కుచ్చల శ చేనిమేర
 వీరయశాంతభూవిభునిఁ దోలాడవె
 తలఁకి పాఱంగ⁴ నుద్దండవృత్తి
 నన్నూరియొద్ద నుశన్నతవిక్రమంబునఁ
 జాయని గెల్వవె శ జగము లెఱుంగ
 శాంతభూధవలింగరజసపాలుఁ గొట్టవె
 రాణ మీఱంగఁ గృష్ణరాయ లెఱుంగఁ
 జేఁబ్రాళి⁵ తిమ్మయఁ శ జెండి చెండాడవె
 చెలు వందఁగా మట్టచెఱువు నొద్ద

1. A. B కద్యంశోద్భవుండు. But this would suggest that గనితిమ్మ was a descendant of Tirupatēndra of the preceding verse.

2. A. బోట B. బోటి

3. A. B. లిగు

4. „ ఘడ్డిచ్చ గ్రోధకంకాలి

5. „ చాబోలి

6. „ తరువ (క) యినగు నుద్దండవృత్తి

7. „ చేబోలి

వెలుగోటివారి వంశావళి.

బయిరువభానునిఁ శ బాటంగఁ దోలవె

పరఁగంగ నిదె రొంపిఁచెరలయొద్ద

భాసభానుని హిత్రభానుని మొదలుగాఁ

గొట్టి సప్తాంగముల్ శ గొనవె జగతి

. అంధదేశాధీశులయిన మన్నెలఁ బోర¹

రాల్పవే² మల్లాపురంబు బయట

నీవు జయశాలివైన ని శ న్నదుర వెఱచి . .

నూరినాయనిసూరుఁడు శ సురుగు టరుదె

చారుమీనాంక రేచర్ల శాసనాంక

. రామభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ

231

సీ. గాయగోవాళుఁడు శ కదలి దండెత్తెనో

యెడమక న్నదరేనేయిండువదన,

ఖడ్గనారాయణఘనుఁడు కోపించెనో

తుమ్మి రొవ్వనివంకఁ శ దోయజాక్షి,

దానచింతామణి శ తిముకువేయించెనో .

గుండె జల్లనియెనే శ కోమలాంగి,

. వీశెప్పట్టుతలాటవిభుఁడు దా వెడలెనో

దబ్బాటు వెట్టెనే శ తలిరుబోడి,

. అంచుఁ దమకులసతులతో శ ననుదినంబుఁ

గాని శకునంబులందెచ్చి³ శ కల్వరించి

దాఁగియుందురు కాసల శ దర్ప మణిగి

చిత్ర మిది గొమ్మ వెలుగోటిఁచిన్నతిమ్మ.

232

సీ. చెనసి యేదులభాను శ సేనలఁ గొట్టవే

వెనుక ముందయి గముల్ శ విచ్చి పాఱ

నారసి కందనవోలి శ హఱాన్నప్పనాయని

మర్రించవే విలుపురమందు లిచ్చి

1. A. B. పోరి

2. A గడుగవె, B. గడుసవె

3. A B. రొవ్వనివంక-

4. ,, శకునబలందించి

- మురియ¹ భిక్షావృత్తి శ్ర ముక్తిశాంతయలింగ
జననాథుఁ గొట్టవె శ్ర జగ మెఱుంగ
నాలంబులోనఁ జేగ్రబోలితిమ్మయఁ జంపి
పంపవె దేవేంద్రురపట్టణమున
కెన్న² జిత్రంబు లిటువంటి శ్ర వెన్ని లేవు
ప్రజ్ఞతో నీవు సేసిన శ్ర పౌరుషములు
గాయగోవాళ బల్లరగండ బిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమఃఖతిమ్మ.
- 283
- సీ. ఎస్సరేగి³ రిపుల భూ శ్ర మేలనీయవుగాని⁴
యింద్రుపట్టణము వారేరిపలేవు⁵
ఒదిగి రాజుల నీడ శ్ర నుండనీయవుగాని
మందారముల⁶ నీడ శ్ర మాన్పలేవు
సింహాసనము వైరి శ్ర జేరనీయవుగాని
చింతామణుల గడ్డె⁷ శ్ర జెఱుపలేవు
అరుల నెచ్చెలులఁ గూడడాడ⁸ నీయవుగాని
యల రంభతోడిపాం శ్ర దాఁపలేవు
ఇడుమలకు మాఱు సొంపద శ్ర లినుమడయ్యె
నీడ వలదన్న స్వర్గాని శ్ర కేగవలనె¹⁰
గాయగోవాళ గండరగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమఃఖతిమ్మ.
- 284

-
1. A.B పెరళి
 2. „ అన్న
 3. „ ఎనకేగి
 4. „ నీయదు. The next three lines end similarly.
 5. „ జేరింపలేదు
 6. „ మందానిలము
 7. A. గండ ; B. గండె
 8. A. అరులనెచ్చెలులగూడెద ; B. అరులనెచ్చెలులగూడెద
 9. „ అనువలేదు
 10. A. యిదుగోవారికి నుప్పుదొగియనుమడయ్యె ; B. యిదుగోవారికి పువ్వుదొగియను
యీడ వలదైన స్వర్గానికీడవలను. మడయ్యె

సీ. మెఱయు రాహుత్తుల శ్ర మెదడు గండపుబూత
 మత్తారిరాజచర్యంబు కాసె
 సమదారిమాంసఖండములు పువ్వులదండ¹
 విమలేభూపతి జడ శ్ర వీరగోల
 . ఘనర క్తభీకరాశకార మావేశంబు²
 బెడిదంపుదాఁటులు శ్ర పెద్దసివము
 సాహవాటోపనిర్వాదంబు బొబ్బలు
 మెఱుంగైన చాయలు శ్ర మిట్టగ్రంధు³
 కదనమున మన్నెపోతుల శ్ర గావుపట్టి⁴
 . పోరఁ జరియించు నీఖడ్గపోతురాజు⁵
 గాయగోవాళ బలరంగండవిరుద
 రాయభూపాలునిస్మృభూశరమణుతిమ్మ.

235

సీ. పాలుపొందు తలకాయపూజె కుండలు⁶ సూచి
 ప్రథిత విద్యేషుల⁷ శ్ర ప్రభలు సూచి
 కర ముఖిడ్గాళి శ్ర కడిదియేటులు⁸ సూచి
 వెఱువైన⁹ రణరంగ్రవేది సూచి
 . మేలిమి నెనఁగిన¹⁰ శ్ర మెదడు గండము సూచి
 శత్రుర క్తంపుటశ్మతలు¹¹ సూచి
 భీకరజయఘోష శ్ర పెండ్లికూతురుఁ జూచి
 పెంపొందు మఱారిపేటఁ జూచి

1. V V C p 85, A సముదారిమోమున ఖండములపూలదండ

B. సముదారిమామున ఖండములపూలదండ

2. A. B కారమాకారంబు

3. „ సంహారంబు...మిట్టిగుండ్లు

4. B గామబట్టి

5. V.V.C p. 85, A B. సమీతురాజు

6. A B. భూనిగుండలు

7. A B. విద్యేషిత

8. A. ఖడ్గానికి క్తియేతులు ; B ఖడ్గానికి క్తియేతులు

9. A. B. వెడవైన

10. „ నొసగిన

11. „ యతుల రక్తప్రదత్తులు

పేరెములు వాఱు నీఖడ్గ శ్ర మెడ్డికొడుకు
లహహ! రేచర్లసింహానాధినాథ
గాయగోవాళ బల్లర శ్ర గండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ.

236

సీ. పగతుల నెత్తురుపై నూనెఁ బట్టించి
ఘనత సత్కిర్తియుగ శ్ర కాసెఁ గట్టి¹
మొనసిన వైరుల శ్ర మొగసాలఁ దానాడి²
యుదిరిన దిక్కులరయురువుఁ జూచి³
యహితభూపతులపై శ్ర నారంగములు⁴ గొని
తివురు⁵ భూపతులపై శ్ర తిరువుగట్టి⁶
కొసరు మన్నిలపైఁ శ్ర గోలల⁷ వెననాటి
చెలఁగు⁸ భూవరులపైఁ శ్ర జింహలాడి

వారి సప్తాంగములు చాగశ్ర⁹ వహులు గొనియె
నిట్టి నీఖడ్గపుత్రికి శ్ర నీడు గలరె
గాయగోవాళ బల్లరశ్రగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ.

237

సీ. కదనవారాశి రశ్రక్రమున స్నానము చేసి
వైరి¹⁰ చర్మంబు దోశవతిగఁ గట్టి
సమదారి¹¹ ప్రేవులు శ్ర జన్మిదంబులు వేసి
తగవెరి మెదడు చందనము¹² దీర్చి

1. A. ఘనతసత్కిర్తియుగాగ, B సత్కిర్తియుగాగ.

2. A B. మొనసినవైరుల మొగచాలి గానాడి

3. ,, వురువుచూచి

4. B. భూపతులై సారంగములు

5. A తివిరిభూపతులపై ; తిమ్మభూపతులపై

6. A. తివురు ; B తివుర

7. A B. శోమల

8. ,, చలగు

9. ,, త్యాగవహులు

10. ,, విమత

11. ,, సమరవైరి

12. ,, మెదడుగోపిచందనము

యొరసిన రాద్రంబు శ హామకుండము సేసి
తఱచైన నరములు దర్శన
విమతుల దంతముల్ శెల్లక్షతలు¹ చేసి
క్రొవ్వను గఱగించి శ ఘృతము చేసి²

సాబగుతో వేల్పు నీఖడ్గసోమయాజి
యహహ! రేచర్ల సింహాసనాధినాథ
గాయగోవాళ బల్లర శ గండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ.

238

సీ. నీవు పుట్టినవేళ [శసీ*] శత్రువరులకు³
దిగు లెత్తి [మఱు] పుట్టు⁴ శ దినము వచ్చె
నీ వొకించుక⁵ నగ శ నేర్చిన బగవారి
బదుకు లెల్లను నగుఁబాటు లాయె
గ్రమముగ నీవు విద్యము సేయనేర్చిన⁶
విద్యల⁷ వా రైరి శ విమతవరులు
ప్రభుశిఖామణి నీవు శ పరువాట నేర్చిన⁸
బరువు లెత్తిరి పరిపంథు లెల్ల

హయము నీ వెక్కనేర్చిన శ సహితవరులు⁹
కొండ లెక్కిరి తమయింద్ల శ నుండ వెఱచి
రూఢి నీ వాదిగ శ్భేష్యరండవుగాన
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ.

239

1. A. B. వెల్లక్షతలు

2. „ ‘క్రొవ్వగురగించటు ప్రుతిముచేసి.’ ‘క్రొవ్వ’ ‘ఘృతము’ అనుచోట ‘ఘృ’ను
‘ప్రు’ గా కవి భ్రమచే గ్రహించి ‘క్రొ’ ‘ఘృ’ లకు యతి మైత్రిగల్గించెను.
ఇట్టి ప్రయోగములు ‘నవనాథ చరిత్రము’, ‘భాస్కరరామాయణము’ మొద
లగు గ్రంథములయందు గానవచ్చుచున్నవి.

3. B శత్రువీరులు

4. A B. పుట్టిన

5. „ నీవువకించుక

6. „ క్రమమీద నీవు విద్యముకాయనేర్చిన

7. „ విద్యల

8. „ నీవు హయమెక్కనేర్చిన యహితవరులు

మ. ఘనతః బర్హతకందరస్థలమునః¹ శ గాల్మిల్ని² పైకొన్నచోఁ
గినుకఁ గన్నడరాయఁ ఘోటమ్మగవంశ క్షీ గూల్పె నుద్వృత్తిమైఁ
జెనకఁ మ త్రమతంగజప్రభు నదరల్పైఁ రామతే నేపునఁ³
గనితిమ్మక్కితిపాలసింహుఁ బొగడంగఁ బోలదే⁴ యేరికిఁ.

240

సీ. కల్పవృక్షంబులు శ గణుతింపఁ బడెఁ జెట్ల⁵
వడిఁ గామధేనువు శ వట్టిపోవు⁶
తుది నప్పువడి గాలి⁷ శ దూలె నామేఘుండు
రమణఁ జింతామణి శ రాతిగుండు⁸
పాతాళగతుఁ డయ్యె శ బలిచక్రవర్తి దా
భావింపఁ జుగ్రుండు శ పక్షపాతి
యర్కనందనుండు దానరయ దర్శిండు⁹
శిబిమేని మాంసుంబు శ చెప్ప రోత
యిట్టి దాతలవితరణ శ లేల చెప్ప¹⁰
నిన్నుఁ గొనియాడఁ దగుఁ గాని శ నేర్పుతోడ
సర్గి దార్పిద్రవ్యతిమిర దోహపహరణ
దివకరాటోప¹¹ వెలుగోటి శ తిమ్మభూప.

241

ఉ. గోపతితుల్యభోగ వెలుగోటిపురీద్రకుమారతిమ్మ [సీ]
రూపము విక్రమాంకు¹² నిజరూపముగాక మనుష్యరూపమే
యాపలు కల్ల, కానివిభ్రమైన మనుష్యుల కేల గల్గుఁ [గ్రే]
చూపుల రాజ్యలక్ష్మి యరిఁ శ జూచిన¹³ చూపుల వీరలక్ష్మియుఁ.

242

1. A. కంధరస్థలనః ; B కంధరస్థలిని

2. A. B. గాల్మిల్ని

3. ,, చామశయేపునక

4. ,, పొగండబోలదే

5. ,, బడికట్టు

6. ,, ఒగికామధేనువు వొర్యగురుపా

7. ,, గాని

8. ,, గుండె

9. ,, ద్యార్మ దార్పిద్రుడు

10. ,, వితరణదేమిచెప్ప

11. ,, ధీరకాటోప

12. ,, విక్రమార్కు

13. ,, వీరలక్ష్మి సలిగిచూచిన

వెలుగోటివారి వంశావళి.

శా. శ్రీమత్కాంతిఁ గృపం బ్రతాపమున వాక్ శ్రీ) ధీవిలాసంబున¹
సామర్థ్యంబున భాగ్యసంపదలఁ జంఁచద్యాహుగర్వంబున²
సోముఁ రాము రవిఁ గవిఁ మురహరుం శ సుత్రామునిఁ భీమునిఁ
... .. 243

క. మ్రొక్కని రాజులు నీచేఁ
జిక్కని మన్నీలు సేవ శ సేయని దొరలుఁ
లెక్కించి చూత మేరీ
దిక్కులలో రాయవిభుని శ తిమ్మయ తిమ్మా. 244

వ. అల గనితిమ్మభూభుజునకు వేదత్రయ శిఖిత్రయ రామత్రయంబు లనందగిన
కుమారులు పెదతిరుమలవిభుండు నాయ నేంఁడు తిమ్మధీమణియు³
గల్గిరి⁴. అం దగ్రజుండు. 245

చ. విమవక పెదతిమ్మపుణి శ వీధపుచేతి⁵ పయోధరంపు వి
ల్ల డరు గుణస్వనంబులుఱుమై⁶ జడిమై శరవృష్టు లీనినఁ
జడిసి నభోధ్వగాము లయి శ చయ్యన శాతవరాజహంసముల్
కడువడి నేగుదెంచె వనిశా⁷ వనజాకరతీరభూమికిఁ. 246

వ. ఆనల్లగండ్లనాయని⁸ సహాదరుండు. 247

సీ. తగువారిలోఁ జొకశ్రదనము గాంచిన వార్ధి
యింద్రుచేఁ దూలిన శ హిమనగంబు
పురహరాలోకనంబునఁ గ్రాంగిన మరుండు
పగటికై నను⁹ లేని శ భానుసుతుండు

1. A, B వాచ్ఛిధీవిలాసంబునఁ

2 A line is missing.

3. ,, తిమ్మధీమణి

4. ,, గల్గెనందగ్రజుండు

5. ,, చేత

6. ,, A లెల్లడరు...వరమై; B. పెల్లడరు...వరమై

7. ,, దేరవనిశా

8. According to the prose passage above, the name ought to be Peda Tirumala. Nallagandla Nāyaḍu is probably an alias of the same chief.

9. A. 'పగలింటికిని'

నడుము పేదటికంబు శ వడసిన కరివైరి
 వీచివాటైపాటు శ వేల్పు టేటు
 చిట్టాడి మడుగుఁ జొరచ్చిన నాగకేతుండు
 పలలాశిచేఁ బట్టు శ వడిన వజ్ర
 తనదు గాంభీర్యధైర్యసౌందర్యదాన
 శౌర్యకీర్త్యభిమానని శ స్తంద్రభోగ
 ములకుఁ దులయె నా¹ భూమిని శ బొగడ నెగడె
 నాయ నేంద్రుండు సౌఖ్యసంఘాయకుండు.²

248

సీ. పటహాభేరీధక్క- శ భాంకృతి ధ్వనులచేఁ
 బగతురగుండెలు శ పగులువాటు
 హయఖుర ఘట్టనోరధితరేణురాగంబు
 గగనభాగం బెల్ల శ గప్పికొనును³
 బలపరాక్రమవీర శ భటరాహుతులచేతఁ
 దోరంపు టడవి తుత్తుమురు లగును⁴
 కరిఘట్రాపకటసంఘటిత ఘోషణముచేఁ
 గుంభికుంభీంద్రముల్ శ గొణెగు పడును
 నీవు రణరంగభూమిలో శ నిలిచినపుడు
 గాయగోవాళ ఖడ్గనాఠరాయణాంక
 భాగ్యచారిత్ర, తిమ్మభూపాలపుత్ర
 నయహరిశ్చంద్ర, వెలుగోటి శ నాయ నేంద్ర.

249

సీ. నిచ్చకల్యాణంబు శ బచ్చతోరణమును
 గలిగెఁజో నిరర శ కామినులకు
 సర్వకాలంబును⁵ శ సరిలేనిసంక్రాంతి
 బోగియు గలిగెఁజో శ భూతములకు

1. A. B. సౌర్యకీర్తియభిమాన నిస్తాంద్రభోగములకు దులయన
2. ,, సంధాయనుండు
3. ,, కొనగ
4. ,, తుత్తుమురుగాగ
5. ,, సార్వకాలంబును

వెలుగోటివారి వంశావళి.

లేములు¹ విడిచి చర్యయు వేడియును నిండ
 సమకూడఁ బో మృగశాటి కల్ల
 నవత లన్నియుమాని శ భువిచారములచేత²
 వింతయై యొప్పెఁ బోవహగకులము

ఆహవంబున నాగార్జు శ నాద్రిబైటఁ
 గొసరి³ జయలక్ష్మి నిన్నుఁ జే శ కూడినపుడు
 సోమకులరాజవర్గని శ రూమధామ
 నాయకోపేంద్ర వెలుగోటి శ నాయనేంద్ర.

250

సీ, పరశురాముఁడు రాజ శ పటలంబు ననిలోనఁ
 జదిపిన⁴ నాటి మాంశసంబురుచులు
 కినిసి రాముఁడు దశశ్రగ్గీవాదిదైత్యులఁ
 ద నియించు⁵ నాటి నేత్రురులరుచులు
 కవ్వడి గాంగేయ శ ఘనయోధముఖ్యులఁ
 జంపిననాటి మశజ్జంపురుచులు
 వాసవుఁ గుగ్రజంశభాసుర⁷ ప్రముఖులఁ
 దునిమిననాటిమే శ దోరసంబు⁸

... ⁹

నాయకాధీశు వెలుగోటి శ నాయనేంద్రుఁ
 జేరి యనిలోనఁ జిరకాల¹⁰ శ జీవులైన
 భూతములు సొక్కుదశేదిశా శ భూములందు.

251

1. B లేములు
2. A. B. చరిచారముల
3. ,, మరియునాగార్జునాద్రిబైటకడగి
4. A. రాజ్యపటలంబు...బొరిగొన్న
5. A. B. సమయించు
6. ,, మజ్జంపు
7. ,, వాసవుడుగ్రాజి భాసుర
8. ,, మేదురసంబు
9. A line is missing
10. ,, చరితమాలోన చిరకాలజీవులై

- సీ. పద్మనాయకు లైన శ బాంధవు లొకవంక
 ను త్తమత్తి త్తియు శ లొక్కవంక
 దండనాథులు¹ మేటి శ దళవాయు లొకవంక
 నుభయప్రధానులు శ నొక్కవంక
 గవులు విద్వాంసులు శ గణితజ్ఞు లొకవంక
 [నుర్వీపతులదూత శ లొక్కవంక]²
 భటనటగాయక శ భానిను లొకవంక
 నుచితజ్ఞులగువైద్యు శ లొక్కవంక
 బ్రభులుఁ బరివారములు మిమ్ము శ బలసికొలువ³
 మహిని శోభిల్లు నాసాన శ మంటపము⁴
 విమలచారిత్ర తిమ్మభూవిభుసుపుత్ర
 నయహరిశ్చంద్ర వెలుగోటి శ నాయనేంద్ర. 252
- మ అరయఁ దిమ్మయనాయనేంద్రుఁడు భుజా శ యత్తాసిచేఁ గార్యభా
 సురపారాభవభాద్రశుద్ధవితీ శ సోమాఖ్యవారాన డ⁵
 గ్గరి నాగార్జుని కొండయొద్ద రిపుల శ ఖండించె నాఖండలే
 శ్వరనాగేశ్వరలింగభూవినుతకృష్ణావాహినుల్ సాక్షిగఁ. 253
- చ. అలవునఁ దాళజంఘులను శ మైహయులఁ ద్రుపదేంద్రపుత్రుని⁶
 దొలి సగరుండు భార్గవుఁడు శ ద్రోణతనూజుఁడు ద్రుంచినట్లు వి
 హ్వలముగ సోమవంశజుని శ యావడియోబళరాజు నాజలో
 నలిగి⁷ వధించెఁ దండ్రివగరకై భళి మావెలుగోటి నాయఁడుఁ. 254
- క. ఆవడి యోబంసృపాలుని
 నావడి నేనాయనయ్య శ యసిధారఁ దెగం

1. A B. దండనాయక
2. The Mss. repeat here the second part of the previous line.
3. This line is not found in B
4. A B. నీయాస్థాన మంటపమున
5. „ కార్యభాసురుండైపరాభవ సంవత్సర భాద్రపదాదిశుద్ధచవితిక సోమవార ' మందాజిద ; 'సురపారాభవభాద్రశుద్ధచతుర్థి శ సోమాఖ్యవారంబునన్ . ధర' అనియు సవరించవచ్చును. ఇంద'ర్థి' తేల్చిపలుకవలయును
6. „ పుత్రుఁడుఁ
7. „ తొడరి
8. „ నోటు

వెలుగోటివారి పంశావళి.

గా వడినె రంభ కైకొనె

యావడి సేయంగ దివిజు శ్రీ లక్కడ బెడరన్¹.

క. సోమకులపరశురామో

ద్వామమహాబిరుదమునకుఁ శ్రీ దాతలకంటెం

ప్రభేమమున వన్నెఁ దెచ్చును²

నీమహి వెలుగోటినాయ శ్రీ నేంద్రుడు దలఁపన్.³

256

వ. అతని యనుజుండు

257

సీ. ఆజీము ఖాను⁴ వెరన్నాడి పోడిమి బిట్ట

దర మట్టితివి⁵ పాండ్య శ్రీ దళవిభాళ

కలనిలోన యఖూప శ్రీ ఖానుఁ బోఁ దోలవె

పరువెత్తఁ బ్రతిగండ శ్రీ భైరవాంక

కుడియించి యలచింత శ్రీ గుంటధర్మారావు

నడఁచవో రాయవే శ్రీ శ్యాభుజంగ

ఛిత్రి⁶ మూలఁజేసి భూతపతిరావునాగనిఁ

గావవో రణలయ శ్రీ కాలరుద్ర

చండించి దేవరకొండ తాణీలను

మర్రించవే⁷ చలరమర్రిగండ

1. A. దివిజులక్కడబెడరనీ ; B. దివిజులక్కడజేరనీ

2. B. దెచ్చున్.

3. A. B. ధాత్రిన్

4. „ ఆజీముఖాన, V. V C p 86. ఆజీజిజ్ఞాఖాను

5. A పోడిమిపెట్టదరమెట్ట ; B పోడిమిపెంట్టదరమెట్ట

6. A. B. నడచెదె

7. B లలి

8. B కాలన్

9. A. B. ధాణీలకలలు ముర్రించవే

వెలుగోటివారి వంశావళి.

మల్కిభరామ¹భూ శ మండలేశ్వరునిఁ జెం
 డాడవె యవనకోశ²లూహలాంక
 మునుపుగా ముస్తాఫా³ శ ఖానుఁ బోఁ దోలవె⁴
 దండితో దానచింతామణి⁵
 ఛాటిచేఁ జిట్టెల శ కోట మట్టించవె
 యెలమితో మన్నెభ శ ద్రేభమూర్తి
 ధరయెల్ల నెఱుంగంగ శ దస్తరఖానునిఁ
 జెండవె గండర శ గండబిరుద
 పశుగణంబులఁ గొల్ల శ పట్టించవే శౌర్య
 వైఖరి గాయగో శ వాళబిరుద
 ముగురురాజులు మెచ్చ శ మగఁటిమిఁ జూపవె
 గడిదుర్గమునఁ బరాశ్రమమ్మగోద్ర
 సీప్రతాపంబు మహిని వర్ణింప వళమె
 సర్వబిరుదులకొమరవే శ శ్యాభుజంగ
 భభిర ! వెలుగోటివల్మీకీభూ శ పతికుమార
 మతిఫణి⁶ కుమారతీర్థమ్మక్షీతీశ.

258

సీ. సిరులిచ్చి¹ కర్ణాట శ సింహాసనాధ్యక్షుఁ
 డాదరింపంగ నెవ్వఁ శ డతిశయిల్లె
 విఠిగినయని నుండు శ పెఱుంగఁ డెవ్వఁడు కల
 నైన నేమఱుపాటు శ తోననైన²
 దురకమూఁకలఁ బాఱఁదోలె నెవ్వఁడు మహా³
 గ్రాటోపమునఁ గొండ శ వీటియొద్దఁ
 దను భజించిన బంధుతీతి నెల్లఁ దనయంత
 వారిగా నెవ్వఁడు శ ధరణిఁ బెనిచె

1. B. మల్కిభరామ
2. A B. మస్తాఫ
3. „ పారికదగవె
4. „ సిరులిచ్చు
5. „ తోడనెన

నతఁడు బల్లరగండ కే శ ఛాదిరాయ
గాయగోవాళ గండర శ గండ చండ
సర్వబిరుదుల కొమరవే శ శ్యాభుజంగ
బిరుదభరితుండు చినతిమ్మ శ నరవరుండు.

259

సీ. తననేత్రసిరజ శ ద్వయము సంపద లిచ్చు
నిగురుబోడికిఁ బుట్టి శ నిల్లు గాఁగఁ
దనయశఃకందుకం శ బానరు మాటమిటారి
యుబ్బుచన్దవకుఁ బెన్నుద్ది గాఁగఁ
దనముద్దుమోము కాంతాదృక్పకోరదం
పతులకు నెఱ చందమామ గాఁగఁ
దనప్రతాపాగ్ని కందర్పదిర్పధ్వంసి
చుఱుఁ గంటికిని నిడు శ జోడు గాఁగఁ

వెలసె నెవ్వఁడు మధుమదా శ వృతతురుష్క-
వర్మర క్తరసచ్చటా శ వర్ధమానే
భంగసంఘాత¹ కృష్ణాత² శ రంగిణీశుఁ
డధిపమాత్రుండె పిన్నతీర్మ్యవనివిభుఁడు.

260

సీ. శ్రీకరంబుగ నీవు శ చిట్టేలఁ కైకొన్న
దేవకొండకు శ దివులు పుట్టె
భీకరంబుగ నీవు శ పేరూరుఁ కైకొన్న
నానల్లగొండ శౌర్యం బణంగె
దేవులపల్లివు శ రివితోఁ కైకొన్న
నరవపల్లెకు జయం శ బల్లదొలగె³
నాగులపాడివు⁴ శ వేగమె కైకొన్నఁ
దూలుండ్రగొండ⁵ గగ్గోలువడియె⁶.

1. A. B. గాథసాధాత

2. „ జయంబెల్లదొలగె

3. „ నాగులపాడునీవు

4. „ తూలిపుండ్రగొండ

5. „ పడును

వాడపలి నీవు గైకొని శ వజ్రలువేళ
గడమదుర్గంబు లన్నియుఁ శ గలువరించె
నెన్నఁ వెలుగోటితిమ్మయ శ చిన్నతిమ్మ
మహి మహేంద్ర కుమారతిమ్మక్షి తీంద్ర.

261

సీ. రామరా జెఱదిమ్మ శ భూమిశుభంపున
మఱఁజొచ్చి బోయల శ బెభుకుఁ దీర్చె¹
ముస్తఫా ఖానుని శ ముస్తీదుఁ² జెడఁ దోలి
భద్రగజంబులఁ శ బట్టితెచ్చె³
మొనసి దేవరకొండ శ మూఁకలు వచ్చిన
ఘోరాజి శిరములఁ శ గొట్టివేసె⁴
జలపట్టి⁵ యిభరాముశాహు పంపుల నెల్ల
ధరఁ గృష్ణసాక్షిగాఁదఱిమి గెల్చె⁶

నిట్టి విజయంబు లెన్ని లే శ వెన్ని చూడ
రాజమాత్రుండె వెలుగోటి శ రాయపేంద్రు
తిమ్మఘను చిన్నతిమ్మఘా శ త్రీశసుతుఁడు
మహితయశుఁడు కుమారతిమ్మప్రభుండు.

262

మ. అళిరామ పె్పెట⁷దిమ్మరాజమణియు శ న్నా వేంకటశ్యామధుక్⁸
సెల వన్నంతనె యేటు దాఁటి గడలోఁ శ జిల్లేల పేరూరు దే

1. A. B. బెరకుదీర్చి
2. „ ముస్తీబు
3. „ తెచ్చి
4. „ వేసి
5. „ చసతి
6. „ గల్చి
7. A. హరిరామప.
8. A. B. శ్యాపతి

పులప ల్నాగులపాడు వాడపలియు శ్రీ న్నువ్వెత్తుగాన్¹ జేకొనన్
భళి! వెల్గోటికుమారతిమ్మండు ధరా శ్రీ భర్త భయం బండగన్. 263

మ. రఘురాముం డెరిదిమ్మరా జనుపగా శ్రీ రంజిల్లహస్తంతుండై²
ఖగరాజై వెలుగోటితిమ్మఘనుండే శ్రీ గాంభీర్యశౌర్యంబులన్
• బగవారిం దెగటార్చి రాజహితుండై శ్రీ భాసిల్లె నెల్లప్పుడున్
దగు నారాజుకు మన్నె శేఖరునకున్ శ్రీ దదైవ్విఖర్జి బోల్పుంగన్. 264

చ. తివిరి నితాంతకుంతమున శ్రీ దిమ్మఁతుతిమ్మవిభుండు గ్రుమ్మిన్
యవనులు నేలఁ గూలు సమరయుంబున నాలుక సాచి తత్తను
స్సృవదరుఁడంబుఁ గ్రోలి ఘెలురచన్ దిశ లల్లలనాడఁ ద్రేచు³ భీ
మవిధిని గొండవీటికడ శ్రీ మండలదీవిని భూతజాలముల్. 265

వ. అతని కుమారుండు. 266

సీ. తన జనార్దననామరమునకు భూషణముగా
జనులఁ బోషించు నారస్థక్తి దొడరి

భూపతిత్వము దాల్చు శ్రీ భువనమోహనమైన
సౌందర్య⁴విభ్రమరచ్చాయఁ బ్రబలి

• బంధుమిత్రమాత్య శ్రీ సంధానసౌభాగ్య
పరమసంపత్కర్తప్రౌఢిఁ దనరి

• సింహాసనమున విరచితకారణముగా
సకలపాండిత్యంబు శ్రీ సంగ్రహించి

పూని రేచర్లకులవార్ధి శ్రీ పూర్ణ చంద్రఁ

డనఁగ మారకపురిచెన్ను శ్రీ డవతరించె

వేడ్క వెలుగోటిగిరితిమ్మ శ్రీ విభుకుమార

తిమ్మయప్రభుచెన్న పురధీశ్వరండు. 267

1. A. B. ఉచ్చారణ సామ్యమువలన భ్రమపడి కవి 'పు' 'ఉ' లకు యతి మైత్రికల్పించి యుండవచ్చును.

2. ,, రఘురాముం డెరిదిమ్మరాజు వద్దకొరంజిల్లు హనుమంతుడై.
ఇందు వర్గప్రాసముపయుక్తము.

3. B. ద్రేచు

4. A. B. సౌపాయ

వ. అతని యనుజుండు.

268

ఉ. సంతతదానకర్ణుడు లసద్గుణపూర్ణుడు రూపరేఖకా
కంతుడు సర్వభూమిధవ శ కాంతుడు మారుతవేగవాజరే
వంతుడు నిర్విత్క¹ బలవంతుడు మత్తగజాధిరోహణ²
శ్రాంతుడు తిమ్మభూవిభుడు శ చక్రిసమానుడు రాజమాత్రుడే. 269

క. అల గనితిమ్మధరిత్రీ.

తలనాథలలాము కూర్చి శ తమ్ముడు కరుణా
జలధి ³పినకొండనరపతి

వెలయుక్ సకలారినిలయ శ విబుధద్రుమమై.

270

సీ. హరివీరవరలంఘు శ నావమానంబున

గౌరవం బెడలని శ కంధిరాజు

జంభారిదంభోభీశసారథారాహతిః

బక్షముల్ గోల్పొని శ భర్తృశిఖరి

వృద్ధీమరుజ్జయారవేక్షుఁ 'గుంజర' యంచు⁴.

బాంకు బాంకని ధర్మరపుత్రకుండు

రాధేయుద్ధభాణాబాధ వీటికి⁵ భీతి

నొంది పాటని శక్రశనదనుండు

సాటి సవతు సదృక్షంబు శ సన్నిభంబు

వితతగాంభీర్యధైర్యసూతృపరాక్ర

మముల వెలుగోటిపినకొండమనుజనాథ

మకుటమాణిక్యమునకు భూమండలమున.

271

*సీ. గంభీరమగు నంబు శ గర్భంబున ఘటిల్లి

కూర్మాసనంబుపై శ గుదురు కొనియుఁ

1. A. B. నిర్విత్కర్మ

2. „ రోహణ

3. „ జలనిధి

4. A. మంత ; B. కుంత

5. A. భాదాబిధి ; B. భాదాబిధి

6. The verses marked with * have been extracted by the compilers of this chronicle from the Bhānumatīparināyam of Rantūri Ranganāyū.

వెలుగోటివారి వంశావళి.

దీక్షమైన వరాహ శ దేవదంష్ట్రాంకుర
 సూచికాగ్రంబున శ సొంపు గనియు
 ఘోరమైన యనంతశకుండలి భోగ¹ప్ర
 దీప్తభాగంబునఁ శ దేజరిలియుఁ
 గతినంబులైన దుర్గమమహా²శైలేంద్ర
 వికటరూపంబుల శ విరివి గొనియు

ధీరతప మాచరించి ధార్త్రీవధూటి
 నిల్చు వెలుగోటిపినకొండ శ నృపశశాంకు
 సంకుమదపంకసంక్షీర్ణ శ కుంకుమాంశు³
 విభితకేయూరమణిభుజాశ్రగ్గమునందు.

272

మ. అల ధీరుండగు పిన్నకొండపకు రశమ్యాకార తిమ్మాంబ ని
 ర్మలధర్మోజ్జ్వల⁴ యక్కమాంబ తరుణీశరత్సంబు సింగంబయున్
 గల రంచత్కరుణా⁵క్షమాపతిహితైరకశ్రీల శ్రీ⁶భూమిని
 శలచందంబున నాత్మభర్తకు మహోల్లాసంబుఁ గల్పించుచున్.

273

శా. ఆతిమ్మాంబకుమారకుల్ మెఱసి రశత్యాశ్చర్యమార్తాండలీ
 లాతేజండు కుమారతిమ్మపయి హేలవారకాంతామణి⁷
 చేతోజాతుఁడు కోనధీరుఁడు బుధశ్రేణీనుతాభ్యాతి⁸వి
 భ్యాతుండా వెదకొండశౌరి సుబలుం⁹శడారాయభూపాలుఁడున్.

274

శా. అక్కాంబామణి కాంచె రంగవిభు నేరచాధీశుఁ దిమ్మక్షమా
 భుక్తోటిరుని, సింగమాంబ మదనాశ్రభు¹⁰ బెద్దతిమ్మప్రభుఁ

1. A. B యోగ

2. B. P. హోమ

3. A. B. కుంకుమంబు

4. B. P. ధర్మాఖ్యల

5. A. B గలరంచత్కరుణ

6. „ శ్రీ

7. „ కుమారతిమ్మకుమారేలాగంధమాదామణి

8. „ భ్యాత ; B. P. భ్యాతి

9. „ సులభండు

10. „ మదనాధుఁ

మెలుగోటివారి వంశావళి.

దిక్కిట్టియుతసాంద్రచంద్రుచిక్కిరిన్ బిన్నతిమ్మప్రభున్
వాక్కింతాపతి¹ గొండధీరుఁ గనియెన్ శ వారాశిగంభీరునిన్. 275

వ. తత్కుమారవర్గంబునం దగ్రజండు. 276

సీ. తనువాసనాధైర్య శ ధర్మాణిమాడులఁ
గాంచనాచలధర్మ శ కలనవాడు
మతిభోగ² శ క్తిసంతతివిష్ణుభక్తుల
శారదేంద్ర³కుమార శ సరణివాడు
నతేపోషణారూప శ నయశౌర్యరేఖల
హరిభావభవగురు శ స్ఫురణవాడు
బలశౌభ్య⁴దానకృతపావితేషంబుల
రామచంద్రఘనాభి శ రతులవాడు
నిహతసామంతసీమంతి శ నీనితాంత
తాంతవృద్ధయాంత కాంతసంతాపదశడి . .
శాంతవిశ్రాంతకీర్తిల శ తాంతకుంత
కాంతుఁడు కుమారతిమ్మభూతకాంతుఁ డలరు. 277

సీ. సంతతసత్యభారమణము లాతనిసొమ్ము
లతివేలతరధర్మ శ మతనిసొమ్ము
భవ్యప్రసాదసౌభాగ్య మాతనిసొమ్ము
ఆశ్రితావనఘల శ మతనిసొమ్ము⁵
దానవాహితపదరథ్యాస మాతనిసొమ్ము
మితలేని సంపద శ లతనిసొమ్ము
వలరాజుఁ బురుడించు శ చెలువ మాతనిసొమ్ము
అహవకౌశల శ మతనిసొమ్ము

1. A. B. వాక్కింతాపతి

2. „ మతిభోగ

3. „ శారదేందు

4. „ శౌర్య 'శాచ' అనియుం బరింపవచ్చును

5. „ ఆశ్రితావనఘలమతనిసొమ్ము

యన్వయోచితసంవృత్తి శ్చ యతనిసామ్ము
 లఖలవృద్ధోపసేవ¹నం శ్చ బతనిసామ్ము
 అనుచు లోకులు వినుతింప శ్చ ఘనతః కృత్వా
 సుప్రభుండు కుమారతీర్థస్మృతప్రభుండు.

215

క. ఆనయనీరధియనుజుండు

కోనయ శాత్రపులఁ దృణముఁ శ్చ గొఱికింపఁగఁ² బా
 డైన యవసంబు³ దన్మహి
 భానయనాంబువులఁ బశువులకుఁ గాఁ బెరుంగున్.

279

చ. తదనుజుఁ బెద్దకొండవసురధావరు మార్కొని తెల్వీ⁴ నెవ్వడి
 ద్రిదశపురంబుఁ జొచ్చిన యరెఱిఱిపాలర నెత్తు రుత్పత
 త్నదనఖిలాత్మయై కటికిఁ శ్చ బావడయై వలిగుబ్బదోయికి⁵
 గదురు జవాదయై రతి నొకానొక చెల్వొడఁ గూర్పు రంభకున్.⁶

280

ఉ. ఇమ్ములఁ బెద్దకొండధరణీశ్వరచంద్రుండు దాడివోపువో⁷
 గమ్మలు వ్రాచు సర్వకటకంబుల కాఁపులు దారిఁ బాటిలో⁸
 కమ్మలు బోయముఁక లనఁగా నిలు పోపక పోదు రానిన⁹
 గుమ్మలు పోవు లోక మెరుగున్ తదుపార్జితహేళిధారలన్.¹⁰

281

సీ. మాంసల¹ ప్రతిపక్ష శ్చ మండలేశ్వరమహా²

న్నతకంధరంబుల శ్చ నటికి నటికి

వికటాభియాతి పురధ్వినాథఘనవిగ్ర

హారచర్మంబుల శ్చ నొలిచి యొలిచి³

1. A. B. కృష్ణావసేవ

2. „ గొఱికింపంగాబా

3. „ యవసరంబు

4. „ తెల్వి

5. „ రతిసాకానామచల్లడగూర్పురంభకున్

6. „ కమ్మలు పోయి సర్వకటకంబులకా ఘనుదాకి పారి లో

కమ్మలు బోయముఁకలనగా నిలుపోపకపోదురానిన

కమ్మలు పోవులోక మెరుగున్ తదుపార్జితహేళిధారలన్.

7. „ మాంసత

8. A. వికటాభియాతపుష్పధ్వినాయక విగ్రహసహారచర్మంబులు నొలిచి నొలిచి

B. ...హేమ ...

ఖలవైరి¹ ధారుణీ శ తలనాథమృదులాంగ
 తతులను² జక్కగాఁ శ దటిగి తటిగి
 ముష్కరారాతిమః స్తిష్కాస్థికర్పర
 శోటిఁ దుత్తుమురుగాఁ³ శ గొట్టి కొట్టి
 రూఢి నీఖడ్గసూపకారరుండు రణోర్వి
 వివిధభూతావళికి విందు శ పెట్టి నార
 వెలయ వెలుగోటిపినకొండ శ విభకుమార
 భువననుతశౌర్య పెడకొండ శ భూపవర్య.

282

క. ఆయన కూడిమి యనుజుండు
 రాయనరాధిపుండు దానశరాధేయుండు భూ
 నాయకరత్నము కన్నడ
 రాయార్పితరాజ్యసుఖనిరరతుండైయొప్పెన్.

283

సీ. సత్యభాషాసము శ జ్వలింఁ డౌట సంపుల్ల
 రాజీవనయనవి శ రాజి యగుట
 నలఘుగోత్రధురీణుండగుట నగణ్యాకా
 రుణ్యదాక్షిణ్యని శ రూఘుం డగుట
 సంపూర్ణస త్త్వనిశ్చలుం డౌట సదనంత
 భోగివిహారవి శ స్ఫురితుం డగుట
 నురుపుణ్యజనదుండై శ యుంటుం గృష్ణావర
 జీవనసంగతిఁ శ జెన్నుగనుట
 సిద్ధకృతవర్మరక్షణ శ శీలుం డౌట
 నాప్రమిత్రకృతాక్రూరుం శ డగుట విలసి
 తాధికానకదుందుభి శ యగుట వెలసె
 రాయనరపతి ఖడ్గనారాయణాఖ్య.

284

సీ. కట్టించె లోకవిఖ్యాతంబుగా వారి
 వారణంబులు వారి శ వారణములు
 నిలిపె నెల్లెడల నెన్నీక కెక్కఁగా భూమి
 సురగృహంబులు భూమి శ సురగృహములు

1. A. B. ఘనవైరి

2. „ తరలంబు

3. „ మస్తిష్కహస్తీ కపాలశోటి కుత్సెనుగా

వెలుగోటివారి వంశావళి.

చేపట్ట నూర్జిత శ్రీ లెసంగఁగ¹ ధర్మ
శాస్త్రంబులును ధర్మ శాస్త్రములును
గాంచె నక్షీణల శ్రీక్షణయుక్తి సుకృతిసం
తతులును సుకృతిసంతతులు వెలయ

నిచ్చె విద్యత్కవీంద్రుల శ్రీ కలమి నగ్ర
హారములు పేరుగల యగ్ర శ్రీ హారములును².
సవిధగుండాలవేంకట శ్రీ స్వామిగాక
రాజమాత్రుండ వెలుగోటి శ్రీ రాయఘనుఁడు.

285

సీ. ఘోటనిరాఘటరథాటిచే బరిపంథి
పట్టణంబుల ధూళిపటల మాడ³
డమరథమామికా⁴ రథమథమధ్వనులచే
గిరిదుర్గములు తల శ్రీ కిందు గాఁగ
ఘనదైర్యగుణధుర్యగతికౌర్యములఁ బేర్చి
ముగురురాజులు కప్పుములు వహింప⁵
స్వామితంత్రద్రోహిజననాయకుల నాజిఁ
దఱిమికొట్టును వనాంతరములఁ బడ

భీమపై న్యబలోద్ధూతభూమిరేణు
రాజచుభుక్తితనిఖలధర రాధరుండు⁶
విభవభరితుండు పినకొండరవిభుసుతుండు
రసికసులభుండు వెలుగోటిరాయఘనుఁడు.

286

1. A. B శ్రీ లెసంగుచు
2. ,, కాంచనక్షీణలక్షణయుక్తి సుకృతిసంతతులు వెలయవిద్యత్కవీంద్రులకలమి నగ్రహారములు పేరుగల నగ్రహారములను
3. ,, ధూరిపటములాడ
4. A. రణధమామికా ధమాధ్వనులచే B. రణధమాధమధమధ్వనులచే
5. A. B. వహించె
6. ,, నిఖిలరాఘవుండు

సీ. ఇమైన సొమ్ముకా¹ శ యింతిపే రే మది
 యొకగొందిపేరింటి శ యువిద యేది
 మేడనేరన నగు² శ మించినసగు యేది
 తగఁజేతిపేరిటి శ తరుణి యేది
 వివరించుమాటలు శ వినుపేరి సఖ యేది
 మెకములపేరింటి³ శ మెలత యేది
 నలుదిక్కులకు నొక్క శ నలినాక్షిపే రేది
 రత్నంబుపేరిటి శ రమణి యేది
 రమణులకు [నల్ల] నొక్కఁడ శ రాజురాజు
 దశమినవముల లెక్కింప శ దగిన సతులు
 అందులను⁴ గల్గుభావంబు శ లానతిమ్ము
 సరససత్కవిసద్గోష్ఠి శ సార్వభౌమ
 వెలయ వెలుగోటిపింకొండ శ విభునిరాయ.

287

సీ. కలికి సొంపున⁵ బల్కి శ విలుకోపునను బూని
 వృక్షమా పేరిట శ వెలయు నొకటి
 వదరుఁ గూతలపేర⁶ శ బొదలి చెట్టుగ నిల్చి
 నదితోడఁ గూడంగ శ విదిత మొకటి
 యరికట్టుమాటలో శ గరభిడ్ల మొనరించి
 రాజాన్న⁷ రుచులలో శ రమ్య మొకటి
 వలనుగా దని పిల్వవచ్చిన పేరితో⁸
 నరయ ఝుకారిండు శ గరువ మొకటి⁹
 తివిరి భావంబు చతురత శ తేటపడఁగ
 నర్థ మిది నాల్గుదెఱఁగులు శ నానతిమ్ము

1. A. సొమ్మురా
2. A. B. మేడపెరననగుచు
3. „ మెకముతల
4. „ అందరను
5. „ సొమ్మున
6. „ వదురుగూతలపేరు
7. B. రాజాన్న
8. A. B. వచ్చును పేరిలో.....గురుకుచాని

నరసనత్కవిసద్గోష్ఠి శ సారస్వతామ,
వెలయ వెలుగోటిపినకొండశివునిరాయ.¹

288

సీ. కుంతలావంతికశకురు [విదేహ] విదర్భ
మోహనభూముల శ మొలక మొల్చి
కాశ్మీరకాంభోజశరహాటకగ్లాట
వింధ్యదేశములందు శ వేళ్లు పాటి
పాంచాలబర్బరశాస్త్రికఘూర్జర
సింధుదేశములందు శ జిగురు లొత్తి
• లంగవంగకలింగరబంగాళ నేపాళ
పుణ్యదేశములందు శ బూచి కాచి

ఘనత కెక్కెను నీదానకల్పతరువు
లరిజమోపాయ పట్టుతలూటరాయ
ప్రకటధౌతేయ వెలుగోటిపార్థవేమ
విక్రమోపాయ పినకొండశివునిరాయ.

289

సీ. మదవిరోధుల శిరోమణులు నేత్రంబులు
దర్పితారాతికేతనము పడగ²
• దుర్మదవిద్విషాచ్చుర్మంబు కుబుసంబు
శత్రువరాట్టహాసంబు మ్రోత
శాత్రవరాజన్యశల్యముల్ కోరలు
సమదారివీరరసంబు విషము
దిరుసైనపగతుర శ ప్రేవులు జిహ్వలు
వినుతరాష్ట్రవానిరములు భుక్తి³

1. A. B. రాయనిభుని

2. " విదర్భమోహన భూములందు

3. " మదవద్విరోధుల

4. " పడిగ

5. " మదితరాష్ట్రవానలముభుక్తిగాగ

గాఁగ¹ సోలుచు నాడుచుఁ శ గడిమి² మెఱసి
రణశిరంబున³ నిల్చు ఘోరరాహి యనఁగ
సరగఁ⁴ గ్రీడించు నీఖడ్గసర్పరాజు
విమలచారిత్ర పినకొండరవిభుసుపుత్ర.

290

సీ. కరమెత్తి నీకు మ్రోక్కనిరాజు లెవ్వరు
గర్జించు బల్లర శ గండవిరుద
కలనిలో⁵ నీకుఁ జిక్కనిరాజు లెవ్వరు
మదవైరివీరుదుర్మదవిదారి
లనిలోన నీకు నోడనిరాజు లెవ్వరు
రమణీయఖడ్గనారాయణాంక
వసుధలో నిన్నుఁ గొల్పని రాజు లెవ్వరు
కొసరక రేచర్ల శగోత్రధీర

అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను శ నాంధ్రయవన
మగధమాళవనేపాలశత్రుత్వసభలఁ
బ్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండరవిభునిరాయ.

291

క. మతి నభ్యసించవచ్చును
బ్రతి లే దన సకలకళలు⁶ శ రానివి రెండే
యతిదుర్లభములు విక్రమ
వితరణములు పిన్నకొండ శ విభురాయనృపా.

292

ఉ. రాయపనాయఁ డాసుకవి శ రాజమరున్మణి తిమ్మధారుణీ
నాయకుఁ డాసమస్తజన శ నాథశిరోమణి పిన్నకొండధా
రేయుఁడు సంతకంబై సుచరిత్రుఁడు త తనయాగ్రగణ్యుఁడౌ
రాయపనేడుఁ బూర్వుల తేరఱుగునఁ బ్రస్తుతికెక్కి ధారుణీన.

1. A B. కణి

2. B. కరిమి

3. A. B. పురంబున

4. „ చెలగి

5. „ కడనమున

6. „ కథలు

వ. అతనియనుజాండు.

294

గీ. ఆమహాబలు సోదరుంఁ డతిశయిల్లుఁ
బ్రతిభటుల గెల్పు నక్రూరభావ మలర
మెలఁగి యుద్ధవినితుల శ్ర మే లెఱింగి¹
ధరణి వెలుగోటిరంగభూ శ వరవిభుండు.

295

క. రంగక్షితిపతి సాక్షా

ద్రంగపతిం దెలిపె నతడు శ్ర రంత్రైకదయా
సంగతి నతిసాత్త్వికబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృత్యిం బరికింపన్.

296

*స్రగ్ధర. స్తంభీభూతక్షితిశాశతతపటపాదానంతరధాణశబ్దంబు మింటఁ
గంభీరాయోధనప్రాంగణహతయవన శ్ర గ్రామణీ కోటిహృద్య²
ద్రంభావైవాహవేళాశ్చనితనివిడవాద్య³స్వసంబై తగం బ్రా
రంభింపుఁ రంగభూపాశ్రగణి పటుజయయాశ్రతల్ బలోద్దండలీలన్.

వ. అతనియనుజాండు.

298

ఉ. ఈక్షితిఁ గాశికానగరి శ్ర నీల్గిన మాత్ర లభించు నెంచఁగా
భిక్షువుఁ గూడు యేచపుధివీ⁴తలనాథవతంసు ఖడ్గధా
రాక్షతి మేను వీడిన యశరాతికిఁ గల్లు సుధారసంబు త
దైభిక్షుము మంచిదో యమృతశాసము మంచిదో యెంచి చూడఁగన్.

సీ. పటికంపు శిలలలో శ్ర పలినీడ నీవెంట

వచ్చునె పిలిచిన శ్ర వామనయన

పువ్వురు దీగెలు శ్ర బోంట్ల నీబడి నిట్లు

లనుచరింపఁగ⁵ ధవళాబగంధి

శృంగంబుపై నున్న శ్ర సింగంబు లావులై

తలయె తి⁶ చూడను శ్ర దలిరుబోడి

1. A. B. మేలెరింగ

2. B. P; A. B. హతయవనకోటిహృద్య

3. A. B. తూర్వ

4. ,, ధరణి

5. ,, పువ్వురు దీగెలబోండ్లు నీబడియెట్లు ననుచరింపగ

6. ,, లాళ్ళులె కలలెత్తి

పన్నగాననము క్త శ పవనంబు శీతమె
 సేదార్పుకొనఁగ నోసంహమధ్య
 యహహ వశమె పురాకృతశ్రమవ ఘటించ¹
 ననుచు సఖి పల్కు నీశత్రు శ నబలఁదెలియ
 సమరరఘురామ రేచర్ల సారవృణామ
 కొండభూపాలయేచభూశ్రమండలేంద్ర.

300

సీ. *జంభారితనుజాత శ జంభారితనుజాత
 సమభోగరూపశౌర్యములవాఁడు
 గంధవాహకుమార శ గంధవాహకుమార
 సమవేగశక్తిసత్వము లవాఁడు
 కుంభినీధరరాజశ్రకుంభినీధరరాజ
 సమరమాశౌభ్ర్య²దైర్యములవాఁడు
 రాజశేఖరమిత్ర శ రాజశేఖరమిత్ర
 సమభూతిరుచినిధాశ్రమములవాఁడు
 జగతి నితండనఁ బరఁగుఁ బ్రహ్లాదసమయ
 కల్పితాభీల³పటమాభాంశకారనినద
 ఘటితపటుకర్ణకుహరదిశ కటమదావ
 శేష్యరుండై⁴న⁵ యేచధాశ్రతిశ్యరుండు.

301

వ. అరినియనుజుండు.

302

సీ. చెలపాడి⁶కుటిలుండు శ చేదు⁷పుక్కిటనుండుఁ
 జుట్టుగాఁ దిరుగాడుఁ శ బుట్టనుండుఁ⁸
 బామరిరాలలో⁹బడి పావనుండుగాడు¹⁰
 నిర్దయుం డేప్రాద్దు శ నిద్రపోతు

1. A పురాకృతంశ భరింప
2. A. B. శార్య
3. B. P. కల్పితాభిల
4. „ మదాపథీశ్యరుండై
5. A. B. 'చదిపాద'. 'చలపాడి' సరియైనరూపము
6. „ చెండు
7. „ చుట్టులాడిదిగాదుపుట్టుగుండు
8. „ పామరిరాలలో (A. శా) పరిపవనుడుగాడు.

వెలుగోటివారి వంశావళి

నయ మొఱుంగఁడు ప్రజాశత్రుయకారి నడవడి
చక్కఁగా చెంతయు¹ శ నిక్కులాఁడు
గబ్బి కూరుఁడు భయంకరుఁడు దబ్బటకాఁడు
గణుతింపఁ బెక్కు నాల్కలుగలాఁడు²

శ్రేష్ఠుఁ డని రోసి భూకాంత శ చేరి యాడు³
ప్రేమ మీఱంగ నీబాహు⁴ శీత మందు
భవ్యచారిత్ర కొండభూశాలుపుత్ర
ధీరతాటోప వెలుగోటిశిష్యభూప.

303

క. అమ్మనుజనాథుకూరిమి
తమ్ముఁడు పెదతిమ్మభూమిశధవుఁ డుగ్రసమి
తనమ్మూర్ఘిలభూభువనక
కుమ్మడ⁵ వద్దీరవైరి శ కులుఁడై వెలసెన్.

304

క. వినుతనయవినయశేఖా
తనుఁడగు⁶ పెదతిమ్మవిభుని శ తమ్ముఁడు వెలయున్
బినతిమ్మత్తోడిపతి
ఘనదానత్యాగవిజితశక్తిక మగుచున్.

305

*నీ, కలధాతకలధాతశక్తకలధాతనిలయుండు
ఘనసారఘనసారశగంధయుతుండు
నరసింహనరసింహశనరసింహశౌర్యుండు
భారతిభారతిశపాటవుండు
వాహినీవాహినీశవాహినీశ్వరమంత్రి
సుకుమారసుకుమారశశోభితుండు
మణిరాజమణిరాజశమణిరాజనిభకీర్తి
కల్యాణకల్యాణశకలితతేజః

1. A. B. చింతయు
2. „ ప్రణుతింప పెక్కునాలుకలవాడు
3. „ యాడి
4. „ మీరాహు
5. B. క. కుమ్మడ
6. A. B. ఘనదగు

డనుచు జగములు వొగడంగ శ నలరుచుండు
సమదవిమతవసుంధరారమణసింధు
మంథ¹జగతీధరేంద్రాయశమానబాహు
దండబలహారి వెలుగోటికొండశౌరి.

306

ఆ. ఇలఁ బ్రసిద్ధిగన్న శ యీశదుగుండలో²
వలఁ గుమారతిమ్మశ్రీపార్థివుండు
కొండవిభుఁడు రాయశ్రమండలపతియేచ
ధీధనుండు పిన్నశ్రీతిమ్మనయును.

307

వ. కుమారవంతులై వర్ధిల్లి రందు.

308

చ. ధరణిఁ గుమారతిమ్మవసుశ్రీధాపతి లక్ష్మమదేవిఁ బెండ్లియై
శరధిశయాను భూరిభుజశాగరవేదములంచు నెన్నఁగాఁ
దిరుపతి నేని కొండజగత్తీరమణుఁ బెదవేంకటావని
శ్వరుఁ జనవేంకటాధిపరశసారమణుం గనియెన్ గ్రమంబునన్.

309

క. నిరవధికలక్ష్మి నీప్పితో³
వరదానగుణాతివైభవమున ధరిత్రి
దిరుపతినాయకుఁ డొప్పు
దిరుపతినాయకునిభంగిఁ శ దేజోధికుండై.

310

వ. అతనియనుజుండు.

311

మ. పినకొండక్షితిపాలశేఖరుభుజాశ్రీలప్రతాపాగ్ని వై
రినిశేతంబులు సొచ్చుఁ దచ్చతురనాశరీభూరిధమ్మిల్లబం
ధనముల్ నెవ్వడి వీడ్పు నాననసుగంధం బానుఁ జుంబించు న
క్కున రాయుఁ వలువూర్పుఁ జన్నుగవ నొకకున్ బల్లవప్రక్రియన్.

క. అతనియనుజాతు లార్యా
ర్పిత లాపెదవేంకటయ్య శ చినవేంకటభూ

1. A.B. మంథ

2. " పరగప్రసిద్ధిగన్న యీ పడుగొండలో

3. " లక్ష్మిప్రీతి

4. " కులూర్పు

- పతి జనతానతులై [ధర]
నుతికెక్కిరి ¹రామలక్ష్మణుల చందమునన్. 313
- వ. సంతతికిఁ దిరుపతి నేఁడు మొదలు. 314
- క. కురుపతి మానోన్నతి న ²
మరపతి తడఱ్ఱతారీమహిమను ³ విలస
ద్గురునకుఁ బ్రతి మతి ⁴ [గిరిపతి]
తిరుపతినరపతి మహాధృతిక్ నుతికెక్కిన్. 315
- క. తిరుపతినరపతి యల దా
మర ⁵ధర్మక్షోణిపతికొమారిత ధర్మాం
బ రమాసముఁ బరిణయమై
పరంగ ⁶ బినకొండతిమ్మ ప్రభువులఁ గనియెన్. ⁷ 316
- వ. అం దగ్రజండు. 317
- చ. తిరుపతి నేనికొండజగత్తీతలనాడు మహాగ్రధాటికా
తురగఖురోత్తభారజము ⁸ దూరవిరాగముఖోజ్వల ⁹ద్విష్ణు
త్కరిగమనాపరంపరకుఁ ¹⁰ గంచెలయై పటవాసమై మనో
హరపరిధానమై యహారహం బలుకించు ¹¹ దదీయవల్లభున్. 318
- సీ. నలువ నెమ్మొముమేడలనాడు ¹² తెలిపావ,
పాఁపజందెమునఁ జూరపటుసామి

1. A B. నకు లాప్పిరి

2. „ కను

3. „ మరుపతి తడైక్రతుతారి మహిపతి

4. „ ప్రతిపది తిరుపతి

5. „ దామర

6. „ నరసుతు

7. „ ప్రభుగనియెన్.

Though Pinakonda and Tumma are mentioned in this stanza as the only sons of Tirupati, he had also two other sons, Ranga and Krishna, whose valour is described below in stanzas. 322-327

8. „ దూరతిరాగముఖాజ్వల

9. „ యహారహంబులించు

10. „ మొదల

సామిచ్చి బలుజెట్టి¹ శ జంపి నాతనియన్న
 యన్నలదేవుని శ యనుఁగు² పట్టి
 పట్టముల్ చెఱసాలఁ శ బెట్టిన దొరమాపు
 మాపులపూవిల్తు శ మామకొమరు³
 కొమరుమాటలకు మార్గొట్టిన⁴ రావగ
 పగతేవ⁵ పేరుబ్బు శ వాయుపాలు

ఫాలుగెల్పునఁ గొన్న నేరప్పరి వలమురి
 మురిపెమున వేల్పుపెద్దను శ మోచు పులుఁగు
 పులుఁగుచెప్పెడితపసిచే శ పుడుకురాయి
 రాయతిరుపతితిమ్మ నీరతాఁగయశము.

319

సీ. ఉబ్బురెప్పలు విచ్చి శ విచ్చిన సార నేర్చి⁶
 యూరుపుగాలికి⁷ శ నోసరిలదు
 కవుడుదేరుకవాసనపుర చేతుల నప్ప
 భించి స⁸గ్గటనిటఁగొంచెపడదు
 కైఁజుట్టుకొన్న సైశకపుకసీదు రుమాలు⁹
 తుడుపులకోడి¹⁰ గొంతులకు డిగదు

1. A. B. జట్టి
2. A. యన్నలదేవర యడ్డుపట్టి; B. యన్నలదేవర యడుగపట్టి
3. B. మామయకొమరు
4. B. మాటలకుమాన్దాట్టిన
5. A. B. తేనెమెరుబ్బు
6. „ నొరనేర్చి
7. A. ఖాలి; B. ఖాని
8. A. B. కవుడు దేరుకవాసన పురచేతులనప్పభించి సగ్గట నిటకొంచెపడదు
9. „ కళిదురూమాలు
10. A. గొరట; B. గొడట

దవులతాబాదు¹ గంగదపుకాకితంబున²

బలుమారునద్దిన³ ర బాసిపడదు

మధురసాస్వాదమదఘూర్ణ ర మానయవన

పరివృథా⁴ పేక్షగాల్గివ్వు ర పవనజనన

తిరుపతిన్మపాలుతిమ్మభూవర త్వదీయ

ధాటికాఘాటకఘుగోత⁵ ర ధరణిధూళి.

320

ఉ. నీచిరదానవారితటిరసీపతి నాని కయోధి మించు ద

తేచన⁶ పర్థమానత్పరాసేవ సమస్తము నిచ్చు దేవతా

నైచికి తత్కరీషభజన నృతీ⁷ కల్పక మిచ్చు సర్వదా

త్రాచరణంబు నీవలన ర నైసది⁸ తిమ్మనృపాలకేఖరా.

321

ఉ. దేవమహీజ మందె నొకగదిక్కున మంజరి⁹ చూడు డందె దా

రావళి వార్షికాంబు¹⁰ ధరమందె నుదాహరణంబు వీతసం

భావన మింటివార్త లవి ర మన్నన నీవలె నెవ్వరంది రెం

తే ననుధాస్థలి¹¹ దిరుపతిప్రభుతిమ్మ మహాప్రబంధముల్.

322

సీ. శ్రీరామపాదరారజీవయుగ్మమరంద

రసమి¹ శస్త్రస్తానరంగ రంగ

పరవరూఢిన్మృత్యుపటహదంధణవిస్సు

రద్రావన్మృత్యురంగ రంగ

1. B. దవులతోబాదు

2. „ కాకితంబున

3. „ నధిన

4. A. B. పరివృథా

5. A. ఘూర్ణధరణిధూళి

6. „ త / చెప్పిన; B. చెప్పిన

7. A. B. భజస్మరి

8. „ ధా / త్రాచరణంబు .. నైసది

9. A. మంజరి

10. A. B. కంబు

11. „ సమ్మిళ

రిపువపుర్విగళితాశ్రీతజయశ్రీపరి
రంభశుంభద్రణారంగ రంగ

క్రీ రినిర్జితకా ర్శీచంద్రభవమహీ
ద్రపటీరంగంతరంగ రంగ

సకలసుకపింద్రగాయకీసరసవిబుధ

రక్షదక్షిణవిమలాంత¹రంగ రంగ

తరుణలావణ్యవిజితకంఠదర్పదర్ప

నిరతశోభంగ తిరుపతి నేని రంగ.

323

సీ. వినవచ్చె నదె వీరవేళ్యాభుజంగుని
జయభేరికాస్సురరచ్చంభరవము

కన్పట్టె నల్లదె శ గాయగోవాళుని
ధవళాతపత్రకీతనచయంబు

చనుదెంచె నదె రాయశ్చౌహత్రమల్లుని
గజతురంగానేకభువబలంబు

మార్కొనె నదె మీటి శ మన్నెహంవీరుడు
గాండివి వైఖరి శ గదనమునను

ననుచు నీధాటికిని నోడి శ యహితు లెల్లఁ

గాన కేగిరి నిను నాజి శ బూసలేక

సూసశరగాత్ర తిరుపతి నేనిపుత్ర

సంగరాటోప వెలుగోటిరంగభూప.

సీ. గర్వదుర్వారభీకరకత్తనాయక
భూధరంబులకు దంభోభిధార

శుంభదృష్టజారంభదంభశాత్రవరాజ

కుంభీంద్రహర్యక్షదోభకంబు

కుటిలప్రచారవిస్ఫుటవైరిభూపాల

జలధరోద్ధూతజంఝానిలంబు

సంగరపాటవోత్తుంగారిభూనాథ

పాథోధిజద్భద్రబాన్ధీకీల

1. A. రక్షణ రక్ష విమలాంత; B. రక్షణక్షణవిమలాంత

నీకరాబాతసంభూతనీవిడ పేతి
యశార ! యుద్ధండ్వత్తివీర్రాగ్గణ్య
భరిర ! వెలుగోటిరుపతిప్రభుకుమార
రంగధీర మహారాగ్గళాత్రవవిదార.

325

చ. దురమున వైరిరాజులను శ దోర్బల శ క్తిని ఖడ్గధారచేఁ
గరకరి గాఁగఁ జంపుదు వశఖండితవిక్రమ ! రాఘుకైవడిన్
గురుతరకీర్తిహార వెలుగోటిధురంధర మేలుమేలురా
తిరుపతి నీరంగ సుదతీనవమోహనపంచసాయకా.

326

సీ. మత్తారిభూపాలశ్రమ స్రవంబులె కాని
ఖండించ దార నీరఘునకరాసి¹
వైరిధాత్రీనాథశ్రవంబులె కాని
వరుస మెట్టదు నీను శ వరహయంబు
విరసావనంద్రుల శ వెన్నుపై నే కాని
తాఁకదు నీచేతి శ తఱటుపెట్టు
గర్వితాహితరాజగ్రాత్రంబులె కాని
కాలరాయను² నీదుశగంధగజము

శత్రుమదభంగ రాజవేశ్యాభుజంగ
దండితారాతి బల్లరగండబిరుద
ప్రకటచారిత్ర తిరుపతిప్రభుసుపుత్ర
కీర్తివిస్తార వెలుగోటికృష్ణధీర.

327

సీ. మత్తవిద్విషబాహుశమధ్యవీధులఁగాని
వేడంబు లిడదు నీ శ విజయతురగి
కిల్బిషాహితగర్భకీలాలములఁగాని
పానంబు గొనదు నీభద్రకరటి³

1. A. B. కరాళి

2. „ ఖండించదార

3. „ కరము

గంధాంధ¹ శాత్రవశంధరంబులఁగాని

చేరదు యొలుకు సీరచేకతారి

ప్రతిభటోద్భటవీరభటకోటిపైఁగాని

కదియను నీసముత్యటభటాళి

భళిర ! ప్రతిగండ భైరవపంచపాండ్య

దళవిభాళనుహాబిరుదప్రసిద్ధ

విజయవెలుగోటి తిరుపతి శ్రీ విభు² కుమార

విమలచారిత్ర కృష్ణపూర్ణీకళత్ర.

328

వ. ఆపెదకొండప్పునేని వంశావతారం బెట్టి దనిన.

329

క. ఘనుఁడు పెదకొండభూపతి

ఘనకైశిక యల్లమాంబీరకం బరిణయమై

కనియెఁ బెదతిమ్మవిభుఁజె

న్ననరేశుని వేంకటాద్రి శ్రీ నాథవతంసు³.

330

వ. అం దగ్రజుండు.

331

ఉ. ధే యని పెద్దకొండజగ శ్రీ తీవరు తిమ్మనృపాలుఁ డాగ్రహ
ప్రాయమనీషి వాజిఁ బటోపకా వెఱ వగ్గలమై⁴ తెరల్పుఁగాఁ
బోయి విరోధు లుగ్రవనభూములు సొచ్చి ఫలచ్చదోదక
స్వీయ⁵ విధేయులై యనుభవంపుదు రుగ్రతపస్విధర్మముల్.

332

వ. అతని యనుజుండు.

333

సీ. అరిమనోమండలం శ్రీ బర్కమండలమును

భయమంది పటపటోపటనఁ బగుల

రణభోగసంవ్యాప్తి శ్రీ రంభావధూప్రాప్తి⁶

తమకించి తటతటోపటను నదర

1. B గంధాంబ

2. A B ప్రభు

3. B. తిమ్మబరువిభుచన్ననరేశు వెంకటాద్రినాథవతంసు

4. „ వెలవగ్గలమై

5. „ క్షేయ

6. A. రంభావసవ్యాప్తి B రంభావసవ్యాప్తి

వెలుగోటివారి వంశావళి

భటపంతురవము నుగద్భటకుంతురవమును

జెనఁగొని పెటపెట శ పెటను నెగడ¹

శరనికాయంబును శ శాత్రవనయనాశ్రు

తోయంబు తొటతొట శ తొటను దొటుగఁ²

శత్రమైయుండు నీదండయాత్రమహిమ

ధాత్రి ముక్తాతపత్రితోగ్దండకీర్తి

విభవవిస్తార పెదకొండవిభుకుమార

సింధురాటాప వెలుగోటిచెన్నభూప.

334

వ. శ దనుజుండు.

335

చ. కలగలరాజు నిండుదయ శ గల్గినరాజు మొగంబునందు న
వ్వలరెడురాజు నీతి వినయంబుల మించినరాజు శాంతిచే
బలసినరాజు పాడియును శ బంతు మెటింగినరాజు కీర్తులకా
వెలసినరాజు కొండవిభువేంకటనాథుండు రాజమాత్రుడే.

336

ఉ. శ్రీలలితుండు వైరిగజశింహుండు దాతలచక్రవర్తి ది

క్కిలితక్కిరి నీతిపదశోభలనలోలుండు ధర్మకర్మసం

శీలుండు సుప్రసన్నగుణశింధువు మాపెదకొండధారుణీ

పాలునివేంకటాద్రి ధృతి శ పాకహిమాద్రి నృపాలమాత్రుడే.

337

వ. సంతతికి జెన్నప్పనాయుండు మొదలు.

338

సీ. గండికొటాదిదుర్గము లనర్గళశక్తి

జలపట్టి సాధింపగలఁడె యొకఁడు

కుతుపనమల్కపం శ పతిభయంకరవృత్తి

గదిసిన డీకొనగలఁడె యొకఁడు

కయ్యంబులో మన్నె శ కంఠీరవులకెల్లఁ

గన్నాకుగా నిల్వగలఁడె యొకఁడు

తననిజస్వామి శ ఘనజయాంగనలను

కానుకలుసేయఁ శ గలఁడె యొకఁడు

1. A B. లనుగొనిపెటతటతటనునదుర

2. ,, తమకించికతటతటనునదుర

నీవిధంబునఁ గతిననిర్ణీద్రయవన
వాహినీఘోరరక్తప్రవాహనివహ
నవ్యసంధ్యాయమానపెన్నాజితాఘ¹
చిత్రితాటోప వెలుగోటిరచెన్నభూప.

339

సీ. నీపేరు చెప్పిన శ నిష్ఠురారాతిబిం
బోష్ఠుల గర్భంబు శ లూడిపడును
నీడాకఁ జూపిన శ నిర్ధామధామమై
పరభూము లూడనిత్రబాడుచుండు
నీపంపుమాత్రాన శ నిజభుజాహంకార
మన్నెరాజన్యుల శ మదము లణఁగు
నీవు ముస్తదైన శ నిఖిలదుర్గాధిప
ప్రకరంబు గుండలు శ పగిలిపాటు
సాహసంబున నీయంత శ సార్వభౌముఁ
డరయ నెవ్వఁడు మూఁడు సింహాసనముల
భూరిగుణహార వెలుగోటిరపురవిహార
భాగ్యసంపన్న కొండభూపాలుచెన్న.

340

ఉ. క్రొత్తలుగాఁగ నేడు వెలుగోటిధురంధర చెన్న నీవు దం
డత్తినవార్త [మున్మును] పోకింత వినంబడనేని భీతిమై²
మత్తవిరోధిరాజు లభిమానము లూడిచి యెక్కడెక్కడే
జొత్తురుగాక నీ శెదురు శ శూరులు లేరు ధరాతలంబునన్.

341

సీ. యక్షరక్షకులార్ధ్యక్షశిక్షణ³దక్ష
దీక్షోపదేశి నీరదృఢబలంబు
జంభసంభేదిదోస్త్రస్తంభదంభోభిసం
రంభగుంభనము నీరణవిధంబు

1. A B. నవ్య సంధానమానపెన్నాజితాఘ

2. „ దండాత్తినవార్త యుకింతవినంబడనేనిభీతిమై

3. „ అక్షరక్షకులార్ధ్యక్షశిక్షణ

ఘోట ఘోటినిరారాఘాటధాటిసము¹

తాటితఱ్ఱోటి నీరప్రబలధాటి

భీమభీమాలికారతామధూమధ్వజ

స్థేమధామంబు² నీరతేజ మహాహ

ప్రస్తుతింపంగఁ దరమె దురర్థరవిరోధి

కంతరక్తావగాహాగ్రఖడ్గజనిత

విజయరేఖాధరీభూత³ విక్రమార్క

వీర్య⁴సంపన్న పెదకొండరవిభునిచెన్న.

342

ఉ. బల్లిదమైన బెబ్బలికిఁ ర బాటుమ్మగంబులరీతిఁ గాక యీ

చిల్లర మన్నెమూఁకలు విజృంభణవృత్తికి నానఁ బూనునా

బల్లరగండమూర్తి రణభార్గవరాముఁడు కొండధారుణీ

వల్లభుఁడెన్నఁ దాజి కిదోవచ్చెనన్ బరువెత్తు మృత్యువున్.

343

సీ. తారాధిపతియును ర దారాధిపతియును

దారాధిపతియు నీరతరఘువారు⁵

కమలాధిపతియును ర గమలాధిపతియును

గమలాధిపతియు నీరకరణివారు

పద్మాధిపతియును ర బద్మాధిపతియును

బద్మాధిపతియు నీరపగిదివారు⁶

ఖచరాధిపతియును ర ఖచరాధిపతియును

ఖచరాధిపతియు నీరకడిమివారు⁷

శేముషీసత్కళాజ్ఞావిరశేషమాప్ర

తాపనైర్మల్యవాగ్ధనురైపుణీప్ర

1. A. B. ధాటికన్

2. „ దామంబు

3. „ రేఖాదరీభూత

4. „ వీర

5. A. తరమువాడు ; B. కరణివాడు

6. A. పగిదివాడు ; B. నీకరణివాడు

7. A. B. కరణివాడు

- భితరణస్థేమభోగైకరవితరణముల
జిష్ణుతాటోప వెలుగోటిరచెన్నభూప. 344
- వ. అతనికుమారులు. 345
- చ. అనుపమలీలఁ గొండవసురధావరు¹ చెన్నని వేంకటాద్రి పా
వనగుణశీలుడై యుభయవంశపవిత్రకుడై బలాభ్యుడై
ఘనుడయి కీర్తిమంతుడయి ర గర్వితవైరివిభాభుడై జగ
జ్జనవరపూజ్యుడై నిజభురజాసముపార్జితరాజ్యుడై మనున్. 346
- వ. అతనియనుజుండు. 347
- సీ. సకలవిద్యల భోజనసాటికి² వచ్చు స
ర్వజ్ఞసింగమూరమణుఁ డొకఁడు
బిరుదుమన్నీలపై నుజిమి మ్రొక్కులు గొను
గనిలిమ్మధారుణీకాంతుఁ డొకఁడు
శూరులు మెచ్చ నూతాఱుగెల్పులు గెల్చి
మీఱు కస్తురిరంగశౌరి యొకఁడు
సింహాసనస్థుల³చే బూజుఁ గొంచు మీ
తండ్రి చెన్నప్రభూత్రంసుఁ డొకఁడు
అందఱను మించి పద్మనాభయకకులంబు
వెలయఁ జేసిన మరువంపుర మొలక వార
బుధజనాధార వెలుగోటిరపురవిహార
యతులగుణజాల వేంకటపతిస్వపాల. 348
- మ. భధిరా! యప్రతిమానదానగుణశుభన్యానుషఙ్ఖ్యాతులక
గలరా నీసరి రాయమన్నదొర లీకర్ణాటకక్షోణిలో
నలనాసత్యశుభాకృతీ విదళితోన్మత్తారిధాత్రిపతి
వెలుగోటిపురధామవేంకటపతీవిద్యన్నతోద్యస్తతీ. 349

1. B. కనుధావర

2. A. B. భోజనసాటికి

వెలుగోటివారి వంశావళి

సీ, రాజులలోఁ దిమ్మరాజుదే ధైర్యంబు
 మన్నీలలో నీదె శ మగతనంబు
 పెనుగొండనుండి వరదైన దాడి' తెగువకు
 గట్టైన బద్దలు' శ గాకపోనె
 దొడ్ల కొంచెముఁ జూచు శ దొరల గండఁడు' వాడు
 ప్రతిగండభైరవ శ ప్రతిభ నీది . .
 ఎలగోలు చిల్లరశబలము లానవు' వాని
 పూని నీకైజీతమానె నార
 వేడ్క నినుఁ జేరె సంగ్రామ శ విజయలక్ష్మి
 రంభ కొంగిలిఁ జేరె నారాజవరుఁడు
 భువి ! వెలుగోటిచెన్నభూపాలపుత్ర
 భవ్యగుణశీల వేంకటపతిస్థపాల.

350

సీ, కెరలెనా బారుల శ కుటికి యెంతటి దునే
 దారి నైనను జెండి శ పాటవైచు
 నిచ్చెనా కోర్కెల శ నిచ్చి తుడోపతం
 డములుగా నర్థిసంతతులఁ బ్రోచుఁ
 జేరెనా హూయలు మీటారిక తైలకు సా
 క్షాన్మన్మథునివలె శ గానుపించు
 నవ్వెనా నిండుపురన్నమపండువెన్నెలలో
 చల్లి కొల్వెల్ల'రంజిల్లఁ జేయు

1. A. దాని ; B. దాగి
2. A గట్టెబద్దలుగాక ; B. గట్టెబద్దలుగాక
3. A. గండ్లుడు ; B. గుడ్డుడు
4. B. లావు.
5. A. B. కాన్మలలు జల్లి
6. ,, కొలుకెల్ల

నట్టిరాహు త్ర¹సంతతశత్యాగభోగ
భాగ్యశాలి పదానతరపరస్పపాల
పాళి² వెలుగోటిచెన్నమ³శ్రవభుకుమార
పేళి⁴ వేంకటపతిమహీపాలమాళి.

351

సీ. ఒకపాటికుట్ర⁵ మరన్నకుమాళ్లు⁶ నూతార్లు
గూడినఁ గన్నెత్తి శ్ర చూడఁ గలరె
యటుగాక రాయలంతటి వజీరులు వేవు
రైనను నీవాటు శ్ర కాఁగఁ గలరె
జాక నెంతటి⁷ కిరీటముల రాజులు లక్ష
చేరిన నెదురాని శ్ర పోరఁ గలరె
మఱి పాదుశాహులె శ్ర మెఱసి కోటకొలంది
నిలచి పోరిన మీఱి శ్ర గెలువఁ గలరె
బలయు నీ దుముదారుపంశ్రవులకు నలుకు
దరు మరుత్తుతులైనను శ్ర దుది నిజంబు⁸
విన్నవించెద వెలుగోటిశ్రచెన్నభూమి
పాలకునివేంకటపతింద్ర శ్ర భాగ్యసాంద్ర.
సీ. మునుమున్నె తనధర్మాధ్వని⁹విరోధిస్పపాల
కుల దుర్గములు పెళ్ళాపెళ్ళలు¹⁰ సేయ
నటుచేరఁ దనతేజ శ్ర పటుహేమ లరిభూభు
జుల గుండియలు గులారగులలు సేయఁ

352

1. A. B అట్టిరావంత
2. „ పాలి
3. „ చెన్న
4. „ పేళి
5. A. కుట్టు; B. కట్టు
6. A. B. కుమాళ్లు
7. „ సంతటి
8. „ యిది నిజంబు
9. „ ధర్మాధ్వని
10. „ పెళ్ళాపెళ్ళలు

వెలుగోటివారి మంశావళి

దరి నక్కఁ దనహేలి శ తతవైరిరాజన్య
 మకుటాగ్రములు వకారవకలు సేయ
 మటి మీటి తనధాటి శ మహనీయబిరుదాంశ
 ములు వారిధుల బెభాశబెళలు సేయ
 మించె నిదె గాయగోవాళశపంచపాండ్య
 దళవిభాళాదిజాగ్రదురదగ్రబిరుద¹
 పాళి వెలుగోటిచెన్నపశ్రుభుకుమార
 హేళి వేంకటపతి²మహీపాలమాళి.

353

సీ. సర్వజ్ఞసింగభూశబాని సద్గుణవార్ధి
 యాలవాలంబుగా శ నంకురించె³
 నిర్వాణరాయమహోర్విరమణశౌరి
 నవకృపావృప్తిచే⁴ శ సనలుసూపె
 గనితిమ్మధారుణీశజననాథమూర్ధన్య
 జిష్టువై భవమున⁵ శ జెట్టుగట్టె
 మీతండ్రి చెన్నపశ్రమేదినీశ్వరు భుజా
 శక్తిచే శాఖోపశాఖ లయ్యె
 వేడు భవదీయసద్గుణాశీకగోమఁ⁶
 బూది కాది ఫలించె సంగపూర్ణకీర్తి
 పండఁబాఱిన వెల్గోటివంశశాఖ⁷
 ప్రకటితాటోప వేంకటశ్రవతిమహీప.

354

1. A. జాగ్రదుదగ్ర; B. జాదుదగ్ర
2. A. B. వెంకటమహీ
3. ,, నంకురించి
4. ,, నవకృపావృప్తిచే
5. A. మూర్ధన్యముజిష్టు వైభవమున; B. మూర్ధన్య...వైభవమున
6. A. B. చెన్నపృథ్వీశ్వరు
7. ,, నీపగరిమ
8. ,, పాటవారని శాఖవెల్గోటివారు

శా. బీటల్ వాతను దిక్కుటంబు నగముల్ శ బెట్టాఁగ నంభోనిధుల్
తేటం బాసెను నీటఁ జండరవిదీర్షిక¹ మాసఁ బో నీ డమా
మీటోకించిన శాత్రువుల్ చెదరకేమీ నిల్తురే యాజి వె
ల్లోటిచెన్నపుపాలువేంకటపతి శ లోకైకరమ్యాకృతి. 355

శా. అంధీభూతము లా దిగంతరము లుగ్ద్యజ్ఞంతుసంఘంబుతోఁ
గంధుల్ ఘూర్ణిలుఁ గొండ లుగ్ద్వఁ బడు దిగ్దంతుల్ వెసం గ్రుంగు నీ
ధంధంధాణధమామికార్భటికి నై శ దర్పారదంభాటవీ²
గంధేభా వెలుగోటివేంకటపతిశ్చానాథకంఠరవా. 356

సీ. అనిలోన గెల్చి తెచ్చిన గజంబులఁ గాని
సజ్జరములఁ గట్టి శ సాకఁబోడు
బిరుదును న్నెక్కుమాళ్ల శ బింబాధరలఁ గాని
చెఱలఁ బట్టించఁ దుర్గరత మెఱసి
గడివిరోధుల మాంసఖండంబులే కాని
భుక్తిసేయఁడు ఖడ్గభూతమునకు
సాహసోద్భటవీరరాహుత్తులనె కాని
పాటించఁ దీతరభూపతుల సరణి

అతఁడు సంగరగాంగేయవీరతశౌర్య
గాయగోవాళఖడ్గనారాయణాది
బిరుదు వెలుగోటి³ చెన్నభూవరసుతుండు
ప్రథనవిజయుండు వేంకటపతిఘనుండు. 357

వ. ఆరాయప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 358

క. వెలుగోటిరాయనరపతి
కలితమున⁴ లింగమాంబికం బరిణయమె

1. A. B. జంధిరవిదీప్తుల్
2. „ దంభావనీ
3. „ గజంబులనె
4. „ బింబాధరలె
5. పాలింప
6. బిరుదువెలయు వెలుగోటిచెన్న
7. కలితమునలింగ

వెలుగోటివారి వంశావళి.

కులనగధీరుఁ బ్రతాపాః

జ్వలు వేంకటస్వపు యశోవిరవర్ధనుఁ గాంచెన్.

359

*కా. ఆరాయక్షితి నాథమూర్తికి విపరీతాద్రింద్రదంభోర్తికి¹

. ధీరోదాత్తునకుఁ జనించి² గరుడాద్రిస్వామి విస్తీర్ణతే
జోరాశి ప్రకటికృతాంశుఁ డన మింతచు³ వేంకటాద్రిశ్వరుం
దారత్నకరకుంభిసీవలయరత్నారూఢకారుణ్యుడై.

360

*సీ. శేషాచలేంద్రవిరశేషధామంబున

నలకొన్న విఖ్యాతి శ నలుపువాడు
బాలార్కరుచి గన్న శ పద్మరాగంబునఁ
గనుపట్టు నటచేయి శ గలుగువాడు
లలితహారంబుల శ యలమేలు జిగిఁ గూడి
తభుకుమిఱిన్ యుర్రఫలమువాడు
విబుధకంటకరాజిఁ శ గబళించు చాయల
డాకొన్న పసిఁడి కరీగారివాడు

ధరణిదేవతలను బ్రసాదములఁ దనిపి
సంతతానంద [మును] గూర్చు శ జూలువాడు
వేంకటస్వామిగతి రాయశ్రవిభుకుమార
వేంకటస్వామి దిక్కుల శ వెలయుచుండు.

361

* పాఞ్ లల్లంత నె శ పరిపాటిగాఁ జూచి

యుండ శేఁగెడువాని శ గుండెదిగులు

-
1. B. P.	మంధాద్రికి
2. A. B.	జనించు
3. „	ప్రకటికృతాంశుఁడు జనించు
4. „	సరచాతిగలుగువాడు
5. „	పంజాలు

వెలుగోటివారి వంశావళి.

తనసేన కొంచె మూతలలి సేన¹ ఘనమని
 వీరఁ జూచెడువాని శ్ర మెన్నుతఁటలు
 తారసించిన చోటఁ శ్ర దానెక్కిపొడువక
 బంటుఁజూపెడువాని శ్ర కంటుమగఁడు
 అరిరాజకరిఘట శ్ర లల్లంత నెదిరిన
 నిలువని మన్నీల శ్ర నెత్తిపిడుగు
 అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను శ్ర నర్థివగులు
 కుకురుకొంకణ పెంకణ శ్ర ఘూర్జనభల²
 వనధిగంధీర రాయభూవరకుమార
 విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి వేంకటేంద్ర.
 సీ. ప్రాణదానముసేయు శ్ర ప్రతిగండభైరవ
 యథయ మీ ఖడ్గనారాయణాంక
 నేర మెంచకుము హిందూ³ రాయసురతాణ
 దయఁ జూడు రిపుగజ శ్ర దళవిభాశ
 కాపాడుమీ యన్మగంటిపురాధీశ⁴
 కరుణింపు⁵ బల్లర శ్ర గండబిరుద
 రక్షింపు⁶ కాకితరాయజ్యసంస్థాపక⁷
 బ్రదికింపు శిశికుల శ్ర పరశురామ⁸
 యనుచు మ్రొక్కెదరెపుడు నీశయరిన్మపాలు⁹
 రాజకిని నోడి నీపదాంభోజములకు

360

1. A. B. మావలిసేన

2. A. కుకురుకొంకణ ఘూర్జరాజన్యసభల; B కుకురుకొంకణ పెంకణ ఖూర్జరాజన్య సభల

3. ,, నేరంబులెంచకిందూరాయసురతాణ

4. ,, కాపాడుమనుమగంటి పురవరాధీశ్వర

5. ,, కరుణించు

6. ,, రక్షించు

7. ,, కాకితరాయరాజ్య స్థాపనాచార్య

8. ,, సోమకుల పరశురామ

9. ,, నీలైతిరాజు

సర్వవిరుదరరాయచే శ శ్యాభుజంగ
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి శ వేంకటేంద్ర.

363

సీ. వ్రాలుఁ బెట్టనికమ్మశ్రవాలనర్గళముగా¹
నడుప నేసింహానానకుఁ డోపు
నెట్టికార్యం బైనఁబట్టినఁ జలపట్టి
తుడ నిర్వహింప నేదొర తనర్పు².
విగడియ నూతాఱువేలు గూర్పను వివ్వ³
ఘనతమై నేనృపాలునకుఁ జెల్లు
సురధాని గజపతి శ నరపతు లాశింతు
బలిమి కేమన్నీని శ ప్రాపుదాపు
అతఁడు మన్ననిమాత్రుఁడే శ ప్రతిన్యపాల
వర్గసంహారసమరోగ్రభార్గవుండు
సార్వభౌముండు వెలుగోటి శ శాసనుండు
రాయవిభువేంకటాద్రిభూ శ నాయకుండు:

364

సీ దర్శితంబైన శనీతమ్మటద్వని విన్న
గడిమన్నెమూఁకలు శ కలఁగిపాఱు .
భీకరంబైన నీరవిరుదుఁతెక్కెముఁ గన్న
రిపురాజుసేనలు శ టిచ్చవడును
బిత్తరంబైన నీయుత్తమాశ్వముఁ గన్నఁ
బ్రతిపక్షనివహముల్ శ భగ్గుమగును
బల్లిదంబగు నీదు శ బాహుసీ బొడఁగన్న
ఘోరవిరోధుల శ గుండె లవియుఁ
జెలఁగి నీధాటిఁ బుట్టిన శ చిత్రగతుల
వైరిదుర్గము ల్లజగజ శ వణకుచుండు
వనధిగంభీర రాయభూవరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి శ వేంకటేంద్ర.

365

1. A. వాలుపర్గంబుగా B. వ్రాలుపర్గంబుగా
2. A B. తరంబు
3. A. విఘడియలోన నూరారుగూర్పనువిచ్చను

సీ. ఉడుటుమన్నెకుమార శ మదగరవృథంజన
 గొంటు¹మన్నెకుమార శ కంటినరస
 విరసమన్నెకుమార శ విపినదావానల
 శత్రుమన్నెకుమార శ శరభమూర్తి
 కంటుమన్నెకుమార శ కాలాగ్నిరుద్రుండ
 వెగటుమన్నెకుమార శ వెన్నుతటట

కక్కసపుమన్నెమూకల శ ముక్కుగొయ్యి²
 కూటువలు గూడుమన్నీల శ గుండెగుల
 వనధిగంభీర రాయభూ శ వరకుమార
 విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి శ వేంకటేంద్ర.

363

*సీ. కలిమి యేమి ఘటించు శ గమరేంద్రుఁ గూడిన
 రమణికి నుదకపూరణమె³ కాక
 యేవిశేషముగల్గు శ నిభరాజుల వరించు
 కాంతకుఁ బర్ణభక్షణమె కాక
 పుణ్య మేమి ఫలించు⁴ శ భుజగవల్లభుఁ గోరు
 వనితకు ననిలభోజనమె కాక
 యేఫలం బొదవుఁ గిరీటీశు నందిన యంగ
 నకును ముస్తాచర్మణంబె⁵ కాక
 అనుచు వారల నిరసించి శ యవనికాంత
 సిరుల రంజిల్లు రాయభూవరకుమార
 వేంకటాధిప లోకమృగంతుఁ గూడి
 యసవరతభోగ భాగ్యంబు శ లనుభవించు.

367

1. A. B. కంటి

2. The third line of the verse is missing in both the Mss.

3. A. ముగొయ్య B. ముకుగొయ్య

4. A. B. వారణమె

5. „ ఘటించు

6. „ ముస్తాచర్మణంబె

*మ. మకరీతోరణపంక్తిమీఱ నవరంభాల్ల రంజల్లగా¹
 వికసత్కిరీపయోధిః బుట్టి ధరణీవిఖ్యాతయా చెన్నమాం
 వికయన్మల్మిచేలి న్వరించే విబుధుల్ శ మెచ్చన్ సుధాబిందుమా
 క్తికపుం బ్రా లలరంగ² వేంకటధరా శ ధీశుండు హర్షంబునన్. 368

ఉ. రాయపనేని వేంకటధరరాధిపుచే ననిఁ ద్రెవ్వి మింటికై
 పోయిన వైరి నెంత వలసపో నిలుపోపక³ చూచుచు జూచి ర
 మ్మా యని చీరు⁴ జీరి నిలయం బునకుం గొనిపోవుఁ బోయి పు
 స్పాయుధుకేళిఁ దేల్పు నవ్వరరా యలరంభ విజృంభితాంగియై.⁵ 369

వ. అతని కుమారుండు. 370

*క. వెలుగోటివేంకటేంద్రున
 కలఘుగుణాలంబ చెన్న శ మాంబామణికిఁ
 గలిగెను రాయమహేంద్రుండు
 వలరాయుడు హరికిఁ బద్మవీణానికి వలెన్. 371

*మ. అధికారాతిమహీధురంధరమహా శ హంకారనిర్భేదన
 ప్రధనోగ్రుండగు వేంకటేంద్రసుతుఁ డా⁶ రాయమాభ్యుత్కృతా
 నిధిచంద్రుఁ నగు కీర్తి గైకొని బుధానీకంబు మైత్రి⁷ ధరిం
 పు ధరిత్రి⁸ సతతంబుఁ జూచు సుజనంబుల్ మ్రొక్కి కీర్తింపఁగన్. 372

సీ. మొండొడ్డుమన్నీల శ దండుబారుల కెక్కి
 గగ్గోలు పటచు నీరగబ్బితేజ

1. The reading adopted is that of B. P.

A మీరనపరమ్మల్ల రంజల్లగా

B. మీరిన పరమ్మల్లరంజల్లగ

2. A B. వరించ

3. ,, బాలరంగ

4. ,, నిలుపోపజూచు

5. ,, మమ్మాయనిచేర చేరినిలుచుంబకుం

6. A. విజృంభితాహిలక

7. ,, కుకుడా

వెలుగోటివారి వంశావళి.

యొరయు రాహుత్తులగనుటికి పోసీయక
 యరికట్టి¹ నఱకు నీరకఱకు పేతి
 పోతరిచినవైరి శ భూత లేందులమీఁదఁ
 బాతరల్ నలుపు నీరబలుకటారి
 కంటకదేవుల శ కంఠర క్తముఁ గ్రోలి
 మించి గోరించు నీరమెఱుఁగుటీఁ
 నీకు నెదురేరి లోభిమగన్నీలమిండ
 గాయగోవాళ బల్లర శ గండవిరుద
 పారుపోదార వేంకట శ ప్రభుకుమార
 నాయకోపేంద్ర వెలుగోటి శ రాయపేంద్ర.
 సీ. మహిప² హెచ్చరిక దుశస్సహసింహాధీష్ఠ
 సంబంధమదభద్ర శ సామజములు
 స్వామీ పరాకు జంఝూమారుతారూఢ
 గాంధారభవమహా శ సైంధవములు³
 'చిత్రైసు' నాథ రంజితమేఘనిర్మల
 భీకరావంబు శ భీకరులము⁴
 అవధారు ధీర⁵ చిత్రాశ్రంకవన్వర్ణ
 ధశధళిద్యుతిరాజి శ తధ్వజములు
 సాశ్వవిరుదాంకముఖ్యరారాజుఁ గొట్టి
 తెచ్చినవటంచు⁶ గంచుకుల్ శ హెచ్చి తెలుపఁ
 గనుఁగొనుచు నిండుకొలుపుండు శ ననుదినంబు
 రణజయవిహారి వెలుగోటి శ రాయశౌరి.
 సీ. ఎటువంటి గుహలలో శ నీఁగినఁ బోసీఁడు
 రవళి సింహతలాటరాయఁ డితఁడు

373

374

1. A. B. అరికట్టి
2. „ మహిప
3. The second line of the verse is omitted in A.
4. The third and fourth lines are transposed in B.
5. A. B. చిత్రైసు
6. A. భీకరులము
7. A. B. ధీర
8. „ రాజేకులము
9. „ తెచ్చినవని

వెలుగోటివారి వంశావళి.

తొడరి పాతాళంబునదూతిన బోసీడు

రంజిల్లు ధరణీవ శ రాహుఁ డితఁడు¹

పరికించి యటు మిన్ను శ వ్రాఁకిన బోసీడు

దట్టించు² మన్నెమార్తాండుఁ డితఁడు,

జాణిగి³ యంభోరాశిఁ శ జొచ్చిన బోసీడు

చటులశాత్రవమీనశాలుఁ డితఁడు

తలఁప నిక నేది విధమని శ పలుకుకొనుచు • •

వితిగి పఱతురు భవదరుల్ శ వివిధముగను

నాహవంబున నీవు వెన్నాడినపుడు

రణజయవిహారి వెలుగోటి శ రాయశౌఁ.

375

సీ. పటహార్భటులచేతఁ శ బగతుల గుండియల్

పగిలింతు⁴ కరవాల శ భైరవాంక

శరణాగతాహితక్షౌమండలేశుల

రక్షింతు సంగడి శ రక్షవాల

దిగ్దేశవిశ్రాంతిధృతిఁ దనముఖ్యుల⁵

లాలింతు సింహతలలాటరాయ

శేషవాల్మీక రశచిత విశేషవిలాస

మాలింతు⁶ రాజవే శ శ్యాభుజంగ

.. మన్నెమార్త్రుండవే [నీవు] శ మానినీని

కాయమకరాంక ఖడ్గనారాయణాంక⁷

విమలసంహార వేంకట శ విభుకుమార

రమ్యకులదీప వెలుగోటి శ రాయభూప.

376

1. A రణసింహతలాటరాయడితఁడు

2. A, B. ధట్టించు

3. A. జాగిగి

4. A, B గవించు

5. „ దృఢతన (ధృతన) ముఖ్యుల

6. A. శేషవాల్మీకాది చిద్విశేషవిలాసచతురోక్తి

B శేషవాల్మీకాదిచిత . విశేషవిలాసచతురోక్తి

7. A. మన్యమార్త్రుండె & c. B. కన్యమార్త్రుండె మానినీనికాయమాసమకరాంక
ఖడ్గనారాయణాంక

మెలుగోటివారి వంశావళి.

శా. నీటు బోటు మెలంచు¹ శూరులకు గుండెల్ వ్రక్కలై తూలు నీ
 ధాటితమ్మటధంధణంధణల నుద్యాసించు నీతో² నిరా
 ఘాటహంకృతి³ బోర నొక్కనికి శరక్యంబా రణాభీలబా
 హాటోపాధిప⁴ వేంకటప్రభునిరాశయా నీరకంఠీరవా.

377

*నీ. అతిగాఢపరిరంభశాసక్తి గడిసినఁ
 గోగిటి తెడ⁵ యీడు శ కమతభర్త
 కోరి చుంచించు బైశకొన⁶ మోవిపైఁగేలు
 దిగువ⁷ జాలకయుండు శ దిగ్గజములు
 మనసు రంజిల్ల డాకొని పాదపద్మంబు
 లొత్తఁ జూడంగనీ శ దురగవిభుడు⁸
 పలుకుసందడి బల్కు శ బల్కించుకొన నోడు
 సరసస్మృతుల శ శైలరాజు

సమరసులుగాని యీమూఢ శతములపాలఁ
 బడఁగ నేమిటి కని ధరాప్రౌఢకాంత
 వలచి వచ్చిన బహుకళా శ వైభవములఁ
 ప్రౌఢిఁ బాలించు రాయభూపాలమాళి.

378

క. హితమతి నారాయణహీ
 పతిరత్నము రాగమాంబు శ బరిణయ మయ్యెన్
 రతిదేవిఁ బంచబాణుండు
 సతులశ్రీ లక్ష్మీ నంబు శ జాత్యుండు వోలెన్.

379

-
1. A B బోటు మెలించు
 2. „ నుద్యాసించు నీతోనిరా ఘాటాంకృతి
 3. „ తెడ
 4. „ చుంచించు బైకొని
 5. „ తెగువ
 6. „ రంగవిభుడు

సీ. అంబుజంబు ధరించు శ నల కైటభాగాతి
 యంబుజంబును మెట్టు శ నభీకన్య¹
 శమదమాదులఁ జూడ శ నమరు శంకరయోగి
 చండికాహ్వయ మంచు శ శైలతపసు
 సిద్ధసత్త్వమున రాశజలుఁ గూర్మకులమాళి
 రాజసం బూను ధరరాపురంధ్ర
 వేల్పుఁ బుట్టువుఁ దాల్చి శ వెలయు న్నద్రివిధేది
 యసురజన్మముఁ గాంచు శ హరివధూటి

. అరయ నిటువంటి సహధర్మ శ చరులు గలిగి
 కార యని రాయభూపనాశయకహితైక
 ధర్మశీలానుకూలవర్తనల మెఱయు
 రమ్యవిలసత్కృపాలంబు శ రాగమాంబ.

380

*క. ఆరాగమాంబ వలనఁ గు
 మారములఁ గనియె రాయసమనుజేంద్రవిభుం
 దానూధకీర్తి రంగ
 శ్చైరములఁ గుమారరంగ శ మహిపతిచుగ్రన్.

381

*వ. అం దగ్రజండు.

382

*సీ. శ్వాతిప్రతాపాబ్ధి శ గరిమచే నెఱిగించు
 సుభయకావేరిమహోర్విహేల²
 నానాప్రకారసే శ నాజాలములఁ దెల్పు³
 సప్తావరణ⁴చక్ర శ సహితలీల
 శరణాగతారాతి శ సరణిచేఁ బ్రకటించు
 ధర విభీషణసేవిత్తక్రమంబు
 ధీరవైష్ణవసమృద్ధినిఁ జాల వెలయించు
 నిత్యసూరికదంబ శ నియమవృత్తి

1. A B. మెట్టునభీకన్య

2. A మహోర్విహేల B మహాద్విజేల

3. A. B. తెల్పు

4. A. సప్తారణి

బహుళనృపద త్త¹ మహితసంపదలఁ జూపు
నందపద్మమకరముఖ² శ నవనిధులను
రమ్యపరిమళకస్తూరి శ రంగఁ డైన
రాయభూపతిరంగభూ శ నాయకుండు.

383

*క. హరిబలుండగు నలెనిసహా

దరుడైన కుమారరంగ శ ధాతీశ్వరుఁ డు
ర్వరఁ గీర్తి³ గని మించు
వరహరిపదభ క్తివైభవప్రభుఁ డనఁగన్.

384

క. ⁴ఆచతురున కనుజన్ముడు

ధీచాతుర్యాతివిభవ⁵ శ దేవగురుండై
భూచరభేచరు లెంచఁగ
నేచక్షితి నాథచంద్రుఁ శ డేలు ధరితిన్.

385

వ. ఆయేచమనేని పంశావతారగ బెట్టి దనిన.

386

క. అలయేచఘనునిపుత్రులు

విలసిలుఁ గస్తూరిరంగ శ వీరాగ్రణియున్
బలయుతుండు తిమ్మవిభుండును⁶
హలపాణియు శారధరుండు శ నవమించి⁷ రిలన్.

387

ఉ. ఈశసద్భక్తభూతినిధి శ యేచయరంగవిభుండు బాహులు

డ్రాశని గోలకొండ యవనాచలపం క్తినిఁ గూల్చు⁸ నార్పు గ
జాశతమై వినంబడఁగఁ శ జండనిశాచరహంత⁹ క్రొత్తల
కాశివసాక్షిగా ముగురుగంగలుసాక్షిఁగఁ గోటసాక్షిగన్.

388

1. A. B. దంత

2. ,, నలహరిశ్చంద్రముఖనిత

నవనిధులలో నందస్థానమున 'కుంద' అనికొందఱు. నందపాతమే ముద్రపసిద్ధము

3. ,, కీర్తల

4. This stanza comes after 336 in the Mss.

5. ,, చాతుర్యాభినిత

6. ,, వెలకిరి రంగక్షితిపతిరప్రతాప । బలశౌర్యుండు తిమ్మవిభుండు ।

7. ,, హలపాణీశారధరులసంగ

8. ,, గల్చు

9. ,, హంతి

ఉ. బల్లరగండయోచనర శ పాలకనందన రంగధారుణీ
వల్లభ సీతప్రతాప మెటువంటిదో కాని భవత్తురంగముక¹
బల్లనగట్ట బంప బర శ పట్టణభూపులు² చిందువంద్యులై
తల్లడమంది పాట నిజరథాటికి మాటికి జెప్పనేటికిన్.

389

సీ. పూని నీపదాలపై నాన వెట్టితే
భయమంది పాతెడు శ పాము నిల్పు
బరరాష్ట్రముల సీత్రభావంబు³ జెప్పితే
బసిబిడ్డ వెలుచును శ బాలుర ద్రావ
నీదండయాత్ర వింతే దిశల్ దప్పి యి
ట్టజ్జను మూడుసింహాసనములు
హిమసేతుపర్యంత శ మీభూమి నీయాజ్ఞ
దుద్రివేలు జూపితే శ ద్రుగ్ధి పడును
నీకు నీవు సమానంబు శ గాక యెరులు
సాటియే ధాత్రిపై వెలుగోటియేచ
విభుకుమార పదానమర్దివిధవిమత
వీరవేశ్యాభుజంగ కస్తూరిరంగ.

390

సీ. ఆలోలకీలాకరరాగమై దానాగ్ని
ఘోరాటపుల ముట్టుకొన్న యల్లు
చిత్రభ్రమణ లెగ శ సిల్ల⁴ మంథానాద్రి
కలశాబ్ధి నురవడి శ గలచినల్లు
విలయకాలాభీల⁵ శవిపరీతనాయువు
ధారాధరంబుల శ దడిచినల్లు
గంభీరనిరోషకంఠిరవము రేగి
హరిణవర్గము గంతు శ లడచినల్లు
నీవు రణమండలంబున శ నిలిచి వీర
కేళి జూపిన బరమహీపాలబలము

1. A B, భవత్తురంగముకు

2. A. వల్లకట్టికన్న-పరపట్టణభూములు B వల్లకట్టికెన్న-పరపట్టణభూములు

3. A. B. ప్రతాపంబు

4. A. లెగల B. వెలల

5. A. B. ప్రళయకాలాభీల

సమయుఁ జీకాకువడుఁ బాటు శ బలదరించు
వార కస్తూరిరంగ సాహసతరంగ.

391

సీ కొండపిడాది విరన్నాండ¹మన్నీలను
గొట్టవా కొచ్చర్ల శ కోటఁ జేర
రాయమన్నీల నిరర్వది²యాటువేలను
దునుమాడవా క్రొత్తకనుమలోన³
రాయల కొడ్డెన⁴ శ రసికతమ్మపగని
కప్పమందవె యొక్క శ గడియలోనఁ
బండ్రెండువేలకాల్బలము తో వచ్చినఁ
దెగటార్పవా మట్ల శ తిమ్మఘనునిఁ
గోనవంకర⁵ చల్లలకూనపులులఁ
దాసరేంద్రునితిమ్మనిఁ శ దఱిమి తఱిమి
జయముఁ జేకొన్న వెలుగోటి శ సార్వభౌమ
విమలమదభంగ యేచభూవిభునిరంగ.

392

శా. ఈక్షోణి⁶ శశిముఖ్యరాజకులముఁ శ హింసించి, తద్రక్తముల్
సాక్షాద్రాముఁడు రెండుచూడుమడుపుల్ శ గావించె నేఁడొండు ప్ర
త్యక్షింఁచె⁷ వెలుగోటిరంగఁ దురుబాహుహేతి, గోడూరిని
రక్షేత్రంబున రాచపించ మణఁచె శ రక్తప్రవాహంబుగన్.

393

ఉ. అట్టిటుఁ బోవచీక విజయద్యుతవిక్రమవిక్రమార్కుడై
తిట్టలె కుట్టినట్లొరయు⁸ శ దిట్టల పొట్టల సంగరసలి⁹
దెట్టలు గట్టఁ గూల్చు రణధీరుఁ డొకం డొకఁ గల్గనేర్పునే
రట్టడి యేచభూవిభునిరంగఁడె కాక వసుధరాస్థలిన్.

394

1. A B వికొండ
2. „ యరువది
3. „ నునుమాడకొత్తకన(ను)మలోన
4. „ రాయలకువొడ్డెన
5. A. గోనవంకరచల్లల B గోనవంకరీచల్లల
6. A B. ప్రత్యక్షించి
7. A. తిట్టలెగుడ్డిసట్లొరయు B. తిట్టిలెగుడ్డిసట్లొరయు
8. A. B. ధీరుండాకింజీక

శా. పట్టాధీశులు నొచ్చి వచ్చినను జేరవట్ట విరోధించి యి
ట్ట ట్ట న్నంతనె మట్టపెట్ట ససహాయుంబైన శౌర్యస్థితి
బట్ట యా¹ వెలుగోటి యేచవిభుకుం శ బట్టెనరంగపుఁడో
బట్ట వానిప్రతిజ్ఞ లే దనఁడు కా శ ప్రత్యర్థికి న్నర్థికిన్.²

395

మ అరుదా నీచిరుదప్రబంధములు³ గర్వానాద్రిపై యక్ష⁴కి
స్వరగంధర్వసతుల్ సదాశ్రుతిపుటానందంబుగాఁ బాడఁగా
నర రే! బాపు! భళీ! సెబా! సహహ! యశారా! మేలహా! యుమరా
హరిదీతుల్⁵ వెలుగోటియేచవిభురంగ సంగరత్నార్జునా

396

సీ. కిలాకు సంపితే శ డిల్లికటకశాళ
మేదిసీశులనామ శ జాన⁶ వచ్చు
నీలిపోఁ గంపితే⁷ శ నేపాలమండువా
పండువాస్పృశతుల శ పంపు వచ్చు
ముఖవార్త బంపితే⁸ శ ములునాయకోలాల
మలయాల భూముల శ మంది వచ్చుఁ
జీటిఁ బెట్టంపితే శ సింధుకేరళచోళ⁹
పాండ్యరాజుల యంగ శ బలము వచ్చుఁ
దిముకువేయించితే డిగంతముల¹⁰ శ నున్న
రాయమన్నీలు వత్తురుకూయి బడిగ
భూవిభునిమాత్రుడే మనుష్యావతార
రంగవిభుఁ డుర్వి వెలుగోటిరంగవిభుఁడు.

397

1. A. B. బట్టయ్యా

2. „ ప్రత్యర్థికిఁ అర్థికిఁ

3. V. P. Sastri (C m m.1 p. 59) ప్రశాపములు

4. „ నుండి

5. A. B. అరిధీకుల్ ; V. P. Sastri (C.m m.1 p.59) రియ్యరిపిరుల్

6. „ నామజాజు

7. „ నూలిపోగంపితే

8. „ (వ)డిప్పితే

9. B. కేరళూడ

10. A. B. తముకువేయించితే డిగంతములనున్న

సీ. జైత్రయాత్రాసమి శ జ్ఞయదభేరిభూరి¹

ధణధణధ్వనిచేత శ దద్దరిల్లి

ధాటినిరాఘాట శ ఘోటికా²ఘోసము

ధూతధూళిపాళి³ శ చేతజెగడి

మదగంధలోలుప శ మధుకరోన్మాదిత

కలభఘీంకృతులచే శ కలువరించి⁴

వరధనుర్ధరజయా శ వస్తుంభరణ⁵ధను

ప్రంకారములచేత శ జాలం బ్రమసి

తిరిగి చూడక వివిధది శ గ్దేశములకు

నాత్మజాయాసమాకృష్ట శ హస్త లగుచు

బరువులెత్తిరి శత్రులౌ శ ధరణిపతులు

సంగరాటోప వెలుగోటిరంగభూప.

398

వ. అతనియనుజండు.

399

ఉ. వ్యాలవిభుండు ధీమహిమ శ సప్రతిమప్రతిగండభైరవా

భీలవరాక్రమాఘ్నండు గభీరగుణాభరణండు గాయగో

వాళజయాంకోశౌరి యతి శ వైభవుఁ డవ్వెలుగోటియేచభూ

పాలకుఁటిమ్మశౌరి రణోపాధుండు పార్థివమాత్రుడే భువిన్.

400

గీ. ఆకెవీటిమ్మభూకాంతునకు సగ్ర

జాతుడైన రంగరజనవిభుండు

తగ వివాహమయ్యె శ దామెరి వెంగళో

ర్యికశత్రుపుత్రి శ మేకటాంబ.

401

1. A B. సముజ్జయనభేరిభూరి

2. „ ఘోటి

3. „ సముధూతధూరిపాలి

4. A, B మదగంధలుబ్ధులుభటకర్కరి(భే)భేంద్రియలచేత కలువరించె

5. „ కణ

6. A. గో । వామజయాంకి

7. A వెంగళోక్వాకలతు

వ. ఆసాధ్యీరత్నంబునందు కందర్పనిభుఁ గుమారరంగవిభుని ధాటికా ఘోటి
కాఖరశిఖరచూర్ణితదిగంతు నేచభూకాంతు గీతికాసాహితీకారసవిశాలు
సింగభూపాలుఁ గాంచె నమ్మువ్వురు¹ భువనత్రయంబు కరణి హరిహరహి
రణ్యగర్భుల సరణి ప్రసిద్ధిఁ గని రం దగ్రజుండు. 402

ఉ. ప్రేమఁ గుమారరంగమహీభృచ్చుణి దానకళావిలాస మి
చ్చాచుతి² నభ్యసించ నొకరచక్కి వసించి గ్రహింపలేవ చిం
తామణికామధేనువిబురధద్రుమముల్ దముఁ జూడఁ బ్రస్తర
గ్రామపశువ్రవర్గములుగవె మహాగుణముల్ లభించు నే.³ 403

సీ. తేజశ్చమాభోగశ్రద్ధరూపములయందు
శ్రీధ రేంద్రాత్మభూశేషముఁ దనరి
నయకాంతిబలశీల⁴ సరనాథజయములం
గురురాజబలహరి శ సరణిఁ దాల్చి
హరిభ క్తిగరిమదాన[రుచిసంపద]లందు
గిరిజేశ ఘనమిత్రనిరతిఁబూని⁵
చటుల ధృతిస్థైర్యసౌజన్యకృపలందు
పవిధ రారామ గ్రురపటిమ నె.⁶

• వెలసె ఘనశరకులదృఢశరదళనకలన
వల సయోధ్యాన తరచారి శ హువిహారి
సరస వెలుగోటికులవారి శ జలరుహారి
• రసికభయహారి రంగయ శ రంగశౌరి.

404

వ. అతని యనుజుండు.

405

సీ. కందనోలును గుత్తి శ గండికోటయుఁ జొస్తె
నీతితో లోభిమగ్నిలమిండ
గోలకొండయు ముఖ్య శ కొండవిడును జొస్తె
కరమరి బలరంగండబిరుద

1. A. నమ్రవృక్షులు B. మృష్ణులు

2. B. విచ్చాచుతి

3. A. వెలయందపరిణామ లంఛించునే B. వెలయందపరిణామ లంఛించునే

4. A. B. బల(శ)కలా

5. „ హరిభ క్తి గరిమదానములందు గిరిజేశఘనమిత్రనిరతిఁబూని

6. „ చటులధృతిశాశ్వతసౌజన్యకృపలయందు వివిధభోజనకపటిమనెనె

ఉదయాద్రి నెల్లూరు శ్రీ నోరుగల్లును¹ జొస్త
పరు తెన్ను సంగ్రామ శ్రీ కరశురామ
కటకము డిల్లియుఁ శ్రీ గాళికాపురిఁ జొస్త
తాల్మితో రిపుగజ శ్రీ దళవిభాళ
ఎలమి నీతోడ డీకొన శ్రీ నెవ్వడోపు²
భావజాకార విక్రమాశ్కావతార
వరగుణాధార³ రంగభూవరకుమార
ప్రాభవోపేంద్ర యేచభూపాలచంద్ర.

406

వ. అతని యనుజుండు.

407

సీ. మత్తూరిరాజన్య శ్రీ మ సకంబులఁ గాని
పూజసేయఁడు యుద్ధ శ్రీ భూతలంబు
రాపాడు శత్రుల శ్రీ రక్తధారనె కాని
యోలలార్పఁడు భూతజాలములను⁴
మలయు విరోధుల శ్రీ మాంసంబులే కాని
మేత వెట్టఁడు కాలరమృత్యువునకుఁ
గళటారీ⁵కాంతల శ్రీ కంటిపిరునఁ గాని
కడుగ నొల్లఁడు చేతి శ్రీ ఖడ్గధార
నార! సాహసగుణవిక్ర శ్రీ మార్కానిభుండు
మన్నెగజసింహుఁ డభియాతీ శ్రీ మన్నెమాపు
సమరవిజయుండు వెలుగోటి శ్రీ శాసనుండు
చిత్తజనిభుండు రంగయ శ్రీ సింగఘనుండు.

408

ఉ. భంగనవీనఫేనఫణిరభర్త ధురంధరదగ్ధవారిరా
శిం గని హంసశుభ్రసరసిం గని శైలకుమారికావల
సిం గని లాంగలస్ఫురదరసిం గని కల్పపటీరరాట్పలా
శిం గని⁶ నవ్వు రంగవిభురసింగనికీర్తి మనోహరద్యుతిన్.

409

1. A. B వోరుగల్లును

2. B Stops with యెలమినీతో

3. A. వరజునాదార

4. B. రాపాడు శత్రులరక్తధారలె కానినఁడు భూతజాలమునకు

5. A. B. కళటరి.

6. ,, కృత్తిపటీరరాసావాకింగని

వ. సంతతికి యేచమనేడు మొదలు.

410

ఉ. రంగయయేచకౌరి రణరంగధనంజయుఁ డుద్ధతారి¹సా
రంగమృగేంద్రుఁ డరిజనరక్షణడక్షు²త్తిరి³ బంధుసా
రంగపయోధరంబు రతిరరాజమనోహరమూర్తి పూర్ణసా
రంగధరాభక్తి⁴రి సుగుణభరణుండు నృపాలమాత్రుడే.

411

సీ. సింహాసనమునకుఁ శ జిత్తంబులో నొండు⁵
దలంచు ద్రోహుల ణొమ్ముఁ శ దన్నినాడు
మదిలోనఁ గ్రొవ్వి ఛరద్ద సకార్య మూహించు
చెనఁటుల జిహ్వలు శ చీల్చినాడు
మొనలు తారసమైనఁ శ గని స్వయంబున⁶ నీగు
చండిమ న్నెలవెన్ను⁷ శ జలచినాడు
ఎదిరించు మన్నీల శ నేపునఁ బడి పుట్ట
చెండ్లు గొట్టినరీతిఁ శ జెండినాడు
మన్నెమాత్రుండె యితఁ డరిమర్మభేది
మన్నెబెబ్బలి గడిమన్న శ మగలమగండు
సమరగాండివి వెలుగోటి శ శాసనూహ
రంగభూపతి యేచధ శ రావిభుండు.

412

సీ నేడుగాంతలపూలు శ వాడకెరియు⁸ బాల
నలరెను బద్ధనా⁹యకకులంబు
నేడుగా భువనవర్ణి తమహాభూతితో¹⁰
గొమరొందె రేచర్ల శగోత్రమెల్ల

1. A. B. ధనంజయుఁడు ధతారి

2. „ డక్షుత్తిరి

3. A. The scribe has by mistake copied at the beginning of this verse the first line of కంఠనోలును గుత్తి; and this has been repeated in B

4. A. B. రెండు

5. A. భరంబున; B. భయంబున

6. A. B. ణొమ్ము

7. „ వాడకంతయును

8. „ మహాద్భుతతోడ

నేడుగా భవీయందు¹ శ నగడ సర్వజ్ఞసిం
 గమనేని²సంతాన శ గౌరవంబు
 నేడుగా మదిగల్లు శ నెవ్వ లన్నియు³ దీటి
 విలసిల్లె ఘనమైన శ వెలమపేరు
 నీవు కర్ణాటకంబున శ నిలిచినపుడ
 రాయవిద్యేష గర్వదుశ్చారవైరి
 కోటిఁ బరిమార్చి గెల్పుఁ జేరకొనినకతన
 హితమతాలాప వెలుగోటి శ యేచభూప.

413

సీ. దళవాయికిని వెట్టిగొలిపి వచ్చిన వాని⁴
 పట్టంబు గట్టుకొన్నట్టినాఁడె
 గుమిగూడి వేలూరిశోటలోఁ గల యీటె
 యాబుళేశుని⁵ ద్రుంచి శ నట్టినాఁడె
 నిండారమగు⁶ రాయశభండార మెల్లను
 నాక్రమణము⁷ సేసినట్టినాఁడె
 పుత్రమి త్రోకళత్రపుంజంబు రాయల
 నరయక⁸ వధియించి శ నట్టినాఁడె
 చచ్చె నీచేత గొబ్బూరి శ జగరాజు
 పాటిపోబట్టి రెండేడ్లు శ బ్రదికె గాక
 లలితచారిత్ర వెలుగోటి శ కులపవిత్ర
 హితమతాలాప రంగయయేచభూప.

414

సీ. నీపేతిచే జగ్రనృపతి సద్గతిఁ బొంది
 పాపాత్ముడను⁹ నిందఁ శ బాపుకొనియె

1. A, B భరియించి
2. „ సింగభూజాని
3. „ నవతలన్నియు
4. A దళవాయికుని వెట్టి గొడ్చింపెడు వానిపట్టంబు
5. A, B. వాచిశేషుని
6. „ నిండారమైన
7. „ నాక్రమణముగ
8. „ పుంజమ్మలను రాయలతోయక
9. „ ప్రాశ్నలన

వీటిగి వీరవిభుండు శ చిరుతనాపలిఁజేరి

దిడ్డి¹తూరుపుదిక్కుఁ శ దెలవ వెలచె

దనప్రాణములు దాఁచుకొని చెంజికృష్ణపు

వీఁగి యెన్నఁడుఁ గోట శ వెళ్ల వెలచె

నమ్మినదొర లటు శ నట్టేటఁ² బడిపోవ

గోటకాఁ డొక్కండు శ గూటఁ బడియె

శాకమూరులు రావెలలో³ శ మాకరాజు⁴ . .

వారు దిక్కామొగంబులైనారు⁵ జడిసి

ఔర ! తోపూరుపాలెంబు శ లదుర నీవు⁶

. త్రోచి నడిచిన వెలుగోటి శ యేచభూప.

415

సీ. రాజులలో జగ్గర రా జనిమొనఁ బడె⁷

దప్పెఁ గార్యంబు వీరపునేడ

పదపద చిరుతనాపలిచేరఁ గావలె

మాకరాజు గుఱాని శ నూకెమొదల

ఏనుఁగు నెక్కుట శ మానుక దళవాయి .

తాతెను దనదు బిరడారిబైట⁸

. రావెల వెంకన శ తావెళ్ల సాగెను

పోయి మున్నుగదెరు శ వీయనొక్కఁ⁹

డనుచుఁ గృష్ణపనేడు ముశ న్నాడి తెలుప

. జాటు వీరపనేడు నీరబారుఁ¹⁰ జూచి

వైభవబిడౌజ రంగభూరవరతనూజ

హిమక రాకార వెలుగోటి శ యేచభూప.

416

1. A, B, దిండు

2. A, నట్టట

3. A, తెలమారు

4. B, మారరాజు

5. A, దిక్కామొగంబులైనారు ; B, తిక్కమొగంబులైనారు

6. A B, ఔర నీవు తోపూరుపాలెంబులదుర

7. A, B మొనఁబడెను

8. ,, ఏనుఁగు నెక్కిది మనకురారునుమీ చావేనుమనకు బిడారిబైట

9. ,, పోయిమున్నుగదెరు వాయనొకిండు

10. A, నీబారు

సీ. వారజితమేకాని శ బారునాకేలని¹

చినరాతు మొసలకుఁ శ జేరవెలుచు
నూడిగమేకాని శ కూడ వీపను లని

యెప్పుడో జరిగె నా శ తిప్పరాతు
మణియు మంత్రేగాని² శ మా కిది కాదని

గుట్టుగాఁ దిత్తెపరనెట్టి³ కడలఁ
బాళెగాఁ డైతాను⁴ శ బ్రదికేది లెస్సని
చిట్టాడ కడలె నా శ గట్టిమొదలి⁵

మఱియు నక్కిరి⁶ దొర లిటు శ మార్గమున నె
వట్టి మూఁకలు నీమీఁదఁ శ నెట్టుకొనునె
వైభవవిడొజ రంగభూతవరతనూజ
హిమకరాకార వెలుగోటి శ యేచధీర.

417

సీ. పాతక⁷ సుకపీఠ్రితబంధువిద్యజ్ఞనా

శ్రయమూలమైన⁸ శేరచర్ల పేరు
పరిపంధిరాజన్య శ పట్టణోదత⁹పేర

రణజయార్జితమైన¹⁰ శ రాపుషేరు
సకలదిగ్భాముల శ జనులు సన్నుతి సేయఁ

గర మొప్పు గని యేలఁగనినపేరు
విక్రమక్రమకళా¹¹ శవిరూఢితమహిమలఁ
గోరి తెచ్చిన వెలుగోటిపేరు

1. A యెమరజాతికాని బామనాకేలని

B. ,, బారునారులని

2. A. B మృతేగాని

3. ,, తాతితపశ్శెట్టి

4. ,, పాళెగాడందైన

5. A. చిట్టడికదిలెనా మొదలి B. ...మొదలి

6. A B దక్కిన

7. ,, పాడగ

8. ,, ధారములలైన

9. A. పట్టణోదత

10. A. B. జయార్జితమైన

11. ,, కళా

నీకు ముత్యాలపేరులై న నిలిచె నార

మ తరిపుమ స్తవిన్యస్త న మణికిరీట

సురుచిదీప్తపదాంక¹ కనస్తూరిరంగ

విభవినత్తుత్ర యేచపురస్థాకళత్ర.

418

ఉ. గొబ్బరి జగ్గరాజు లొకనకోటి మ తేబదికోట్లు మాకరా

జబ్బలు నూలు కోట్లపయినాటువరు² రావెల వెంకు లైన హ

స్నీబ్బరగండ³ డేచధరణీశ్వరు ముందట నిల్వశక్యమే

గబ్బలు గాక బెబ్బలిముఠాముఖ మేకలు నిల్వ శక్యమే.

419

ఉ. కబ్బిని నుండు నీతరము న గాదు రణసలి మాకరాజ నీ

గబ్బితనంబు మాచు మహాకార్యము రావెల వేకటాద్రి యో

గొబ్బరి జగ్గరాజ మనకుం దగ దీపగ యేచకౌరితో⁴

బెబ్బలి డాసి మచ్చరముఁబేర్చగఁ జంకల⁵ కోర్వవచ్చునే.

420

ఉ. ముప్పదివేలు వీరభటసముఖులు దావులపాపశౌరితో⁶

మాపుది యంచు మించి గడు⁷ సమూర్థతఁ జేరిన రెండువేలతో⁸

జొప్పడ నిల్పి తీవు⁹ [రణ] న శూరతఁ నీప్రతిమన్నెవాడు లే

డప్ప భర్త¹⁰ రంగవసుధాధిపుయేచనృపాలశేఖరా.

421

సీ. త్రొక్కించు గడిమన్నేదుర్గములే హయముచే

దిగదిగమని పెల్ల న లెగయుచుండ

దరికొనఁజేయు నురద్దండవిరోధరా

ణ్ణికరపట్టణవహ్నిన నింగి కెగయఁ

దలలు చక్కాడుఁ బ్రత్యర్థిరాజకుమార

వర్గంబు దోర్గర్వ న వైఖరెసఁగఁ¹¹

బట్టించుఁ జెఱఁ బెట్టి న దట్టించి రిపురాజ

కోటిని మిక్కిలి న నీటుఁ జూపఁ

1. A B. చారుకీర్తి

2. B Stops with మాకరా. The sources of Vijayanagara History (P 308) లకుమీద బదియార్దురు

3. B. మానిబ్బరగండ

4. A B. శేర్మక చింన్నల

5. „ మించినడు

6. „ జొప్పడనిల్పితిని

7. B. రి

8. A. B. రాజనృపమారవర్గము¹² దోర్గర్వవైఖరులను

వెలుగోటివారి వంశావళి.

గాచు శరణన్నవారినిఁ శ్ర బ్రోచుఁ దనదు
దండఁ జేరిన యిరిరాజు శ్ర మండలమును
మండలంబున రంగభూషమండలేంద్రు
యాచభూపాలశౌరి దశయావిహారి.

422

సీ. పాటువేటలు రాచరబారు లెల్లను నీకు
పట్టుగొట్టెలు గదాశపగఱ కరులు¹
వీటితోటలు గదా శ్ర మేలైన కోటలు
కాకు లాతాణేల శ్ర మూఁకలెల్ల
పన్నున్న లామన్న శ్ర పాశేల సొమ్ములు
నమ్మిన కాఁపు లా శ్ర కమ్మదొరలు
పెండ్లిండ్లు గా నీకు శ్ర భీకరకదనముల్
ప్రతిస గదా రామశ్రాయపట్ట

మార ముగురు దునేదారు శ్ర లయిన [నిన్ను] .
నెదుర లేరన² యిరిరాజు శ్ర ఎదురఁగలఁడె
బొంధపుల నన్నదమ్ములఁ శ్ర బాసి చనియెఁ
బరహితాచార వెలుగోటి శ్ర పురవిహార
రంగధాత్రీశు నేచధరారాతలేంద్ర.

423

మ. బెగడఁ గర్మిలి సత్యవీడు వడిఁ గంఠపించె బటాపంచలై
పగలం బాతెను జెంజి మించి మధురారపర్యంతరాష్ట్రంబులఁ
దిగులె త్రెఁ గడిదుర్గముల్ వణఁకె భీతిం జగ్రరాజాదిరా
చగముల్ రంగయయేచశౌరి కెదిరించం లేక పాతాడఁగన్.³

424

చ అతని కుమారుండు.

425

మ. దళితారాత్రినికాయ నీగెలుపు వింతా యెంత నీతండ్రితే
గలనఁ నెగ్గని రాజులు బిరుదుప్రకృత్⁴ గాని దుర్గాధిపుల్

1. B. కుదులు

2. A. B. యెదురఁజాలరుపెడటి

3. A పారెండుగఱ

4. ,, వక్కల్

కలయ¹ గొల్వని మన్నెవారు గలరే శ కర్ణాటభూమండలి²
వెలుగో టేచమనేనియేచన్మపతి శ సీరప్రతాపోన్న³.

426

సీ. శరణు కాకితరాజ్యసంస్థాపనాచార్య⁴
పాలించు గాయగోరవాళబిరుద

మన్నించు పరిపంధి⁵ మన్నె కాలాంతర⁶

రక్షించు ఖడ్గనారాయణాంక

ప్రాణదానము సేయు శ ప్రతిగండభైరవ

కాపు మాశీతజనకల్పభూజ

కరుణించు వై భవాఖండలసంకాత

కృప జూడు రేచర్ల శకులపవిత్ర⁷

యనుచు బ్రత్యర్థివరులు సీయడుగుడమ్ము⁸

లాశ్రయింతురు వినతులై శ యనుదించు

సమరనిశ్చంక వెలుగోటి శాసనాంక

రణజయోత్సంగ యేచభూరముఖరంగ.

427

వ. అతనికుమారుండు.

428

శా. దిట్టనట్టి కుమారయేచవసుధాశ్రితప్రభానాథ సీ.

పట్టె బాహవభూమి శాత్రవమహీపాలాగ్నికంఠంబుల⁹

• గొట్ట బెట్టను మట్ట మెట్ట రిపులంశ్రద్ధించి తద్దేహముల్
దట్టించు విదళించు జించును మహోదగప్రతాపంబునన్.

429

సీ. నలజయంతవసంతశనలకూబరుల చెల్వ

సాధించు నెవ్వని శ చక్కదనము

సురభేను సితభాను శ హరిసూనుల విత్తిరి¹⁰

దలపించు నెవ్వని శ దానమహిమ

1. A. B. కలిత

2. ,, భరణుకాకిత రాజురాజ్యస్థాపనాచార్య

3. ,, కాలాంతర

4. ఇచ్చట కవి 'ము, ఉ' లకు యతిమైత్రిని గల్పించెను

5. ,, సీయడుగుడలాశ్రయింతు

6. V. V. C. చాగంబు

గుహాధనంజయభీష్మశ్రగురుభుజాబలశక్తి
 శాసించు¹ నెవ్వనిశౌర్యగరిమ
 తరద్రభ్రకనదభ్రకరిసితాభ్రద్యుతి
 గర్జించు² నెవ్వని శ ఘనయశంబు
 చండతరవైరిరాజన్యకాండగంధ
 సింధురచ్చేదనోదగ్రశింహ మతడు³
 మేటిమన్నీడు⁴ మావెలుగోటిరాయఁ
 డేచభూపాలునికుమారయేచఘనుడు.

430

సీ. నీభేరిభాంకృతు శ ల్పిండి వీచులఁ బరవ్వ
 నుల్లంబు జల్లనఁ శ దల్లడిలై
 విఱుమిట్లుగొల్పు నీశమేటిడాల్లనుఁగొన్న
 ఘనభయంబున మహాశకంప మొందె
 గళకళమను నీదు శ కైజారు⁵ జూచినఁ
 గడు దప్పి దప్పని శ కలువరించె
 సింగిణి విడివడి⁶ శ రింగు రింగున వచ్చు
 నీచే లకారీల శ నేటుబెడిసె⁷

బెదరి పటువైత్తి దగఁ దొట్టి శ బెగ్గలింపఁ
 దఱిమి నఱకవె⁸ మైనూరిదళమునెల్ల
 సకలబిరుదాంక వెలుగోటిశాసనాంక
 యేచభూపాలునికుమార శ యేచధీర

431

1. B. శక్తిశాసించు
2. „ గరించు V V. C ఘర్జించు
3. „ సింహమనఁగ
4. A. మేటిమాన్నీడు
 B. మేటిమాన్నీడు
5. A. B. కైజరము
6. „ విడివిడి
7. A నిచెలకారిలం నితికెడఁ
 B. నిచెలకారిలంనింతికెడఁ
8. A తరమిసకవె B తరలిసకవె

ఉ. స్వామి కుమారయేచ రిపుశైత్రధనంజయ¹ నీవరాక్రమం
 బే మని చెప్ప² మైసురిమహీశుబలంబులు దారసిల్లినకా
 చామలి³ సంగరంబుననుజానుగఁ గ్రుంచితి వార ! రెండు మూఁ
 డామడ పట్టు నిండు పోలఁసుంతయు⁴ పీనుగు పెంట లేర్పడక. 432

సీ. మితాతతండ్రిన శ మేటి యేచన్మపాలుఁ
 . డంచిత సత్కిర్తి శ మించినాడు .
 రాణించు⁵ మితాత శ రంగభూపాలుండు
 పెంపైన రాజుల శ పించ మణచె
 రాయపట్టము నిల్పి శ రహి రిపుఁ జెండాడె⁶
 నెంచఁగా మితండ్రి శ యేచఘనుఁడు
 మలకమూకల నెల్ల శ మహి నసాధ్యంబుగాఁ⁷
 గెరలి పైకొని దిశల్ శ గెల్పితివు⁸

పంచపాండ్య⁹ విభాశసంప్రాప్తబిరుద
 హాటకంబైన సింహతీరలాటరాయ
 పార్థివోత్తమ ప్రతిగండ్రభైరవాంక
 యేచభూపాలవిభుకుమా శ రేచభూప. 433

వ. ఆచివతిమ్మానేని వంశావతారం బెట్టి ననిన. 434

క. చింతిమ్మవిభునికూరిం
 తనయులు చెన్ననయఁ దిమ్మరధరణీశుఁడుఁ గొం

1. A B జయి త్ర

2. ,, చెప్పవచ్చు, చప్పవచ్చు

3. ,, The first letter of the line lost, then we have చలి or చలి
 which does not agree with the prāsa. V V. C. gives the name
 of the place of the battle as Chāmali.

4. A. పెట్టునిందివాలమంతయు పీనుగ పెంటిర్పడక
 B. పెట్టునిందివాలమంతయు కినుగ పెంటిర్పడనూ

5. A. B. రాణించు

6. ,, రాయపట్టమునిర్విరహరిపుచెండాడి

7. ,, పెదికిమూకలరెల్లమహీనసాధ్యంబైన

8. A. కెరలి వెళును దిశగెల్పినావు ; B కెరలివికానుదిశగెల్పినావు

9. A. B. పాండియ

- డనరాధిపుండును బినకొం
డనయు వెలసి రవని నతిదృఢశ్రీమహిమన్. 435
- వ. సంతతికై జెన్నప్పనాయండు మొదలు.¹ 436
- క. అందునఁ జెన్నప్రభునకుఁ
బొం దమరంగ మాలెకొండభూపుండు పుట్టె²
అందంబు మీఱ నరెడునుఁ
గందర్బుఁ గుమారచెన్నఁఘనునిఁ గనియెన్. 437
- ఉ. హల్లకవైరితేజ ! యపు శ నయ్య ! భీ ! వెలుగోటిచెన్నభూ
వల్లభమాలెకొండ ! నెఱసవాదివి నీవె వసుంధరాసర్వి³
గొల్లలు గాఁగ సత్కవులు శ గోరిన కోరిక లిత్తు, వాఙ్మోఁ
గల్గరి శత్రుసంఘముల శ గర్వము వీడఁగ వ్రేతు వెయ్యెడన్. 438
- వ. అతని కుమారుండు. 439
- శా. నారీమన్మథ మాలెకొండఘను చేరన్నా ని న్నుతింతు⁴ పయః
పారావారసముద్భవత్ ప్రకటశుంభత్కుంభిరాట్ఘంటికా
ధారాశధ్వనిఘుంఘుమత్ ఘుమితవార్ధగారా⁵సుధామాధు⁶
పూరంబుల్ దుముకాడు నట్లుగ నహూ శ పుంఖాను పుంఖంబుగన్. 440
- చ. చలమున దాడిగా వెడలి శ చండవిరోధుల నుగ్గు నూచగాఁ
గలనను వ్రేయ నర్థులకుఁ శ గర్జని వైఖరి నర్థ మియ్యగాఁ
గలిగిన రాజె యీఘనుండు శ కారణజన్మండు భట్ట యెంచరా
వెలుగోటిమాలెకొండపుధి⁷వీపతిచెన్నని రాయరాణువన్. 441
- క. 'వారలలోఁ బెడకొండ
త్కారమణుని కీర్తిహంసీక నిజాండగతి⁸
నీరజభవాండమండలి
నారా ! తన కుక్షియందె శ యలముకయుండెన్. 442

1. This short prose passage is found after 437 in the Mss.

2. A. B. భూపరుడుట్టె

3. ,, ధారాశధ్వ మిఘమితవాధారా

4. This stanza occurs before 437 in the Mss.

- వ. ఆపెదకొండపుపద్యాలు. 443
- ఉ. నీతరవారి శత్రుధరణిపతి¹ దేహ వపారసంబునన్
జాతరుదించి జెలంగు విలసదృవదీయయశోవధూటి యా
శాతటరంగభూములను శ జానుగఁ జిందులు ద్రొక్కు² సజ్జగ
ద్గీతకులప్రసూతి పినశత్రుమ్మయకొండ యఖండవిక్రమా. 444
- చ. తలకొని యిచ్చి మ్రోడుపడు శ దాతలుఁ ద్రిమ్మరి పాదదాతలున్
జలకణమాత్రదాతలును శ జర్మము నెమ్ములు నిచ్చుదాతలున్
వెలవెలఁబోవు దాతలు భూవిక్ బశుమార్గము నొందు దాతలున్
దెలియ సమంబుగాను పినశత్రుమ్మనికొండని కివ్వసుంధరన్. 445
- వ. ఆరంగపునేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 446
- క. రంగక్షిపతి సాక్షా
ద్రంగవతిం దెలిపె సతదురగతైకదయా
సంగతి సాత్వికయుతలు
ద్ధిం గమలవిభవసంభృతీ³ బరికింపన్. 447
- వ. అతనికుమారుడు. 448
- సీ ఈభోగవైభవం శ బేరాజు కున్నది
పాకారికే కాక శ నీకె కాక
ఈకాంతివిలసనం శ బేరాజు కున్నది
రాకేంగునకె కాక శ నీకె కాక
ఈమహాగాంధీర్య శ మేరాజు కున్నది
నీరధికే కాక శ నీకె కాక
ఈధౌర్యధున్యత్వ శ మేరాజు కున్నది
నిర్జరాద్రికె కాక శ నీకె కాక
ధరణి నేరాజు కున్నది శ దానగరిమ
నాకభూజంబునకె కాక శ నీకె కాక

1. A. B. సతి

2. A. బాసంగగజందులుద్రొక్కు

B బాసంగగలంకులుద్రొక్కు

3. A. B. నాకభూనేభజంబునకు

భావభవనూప భవనదీర్ఘప్రతాప
సంగరాటోప వెలుగోటి శ సంగభూప.¹

449

సీ. ఒరయు విద్వేషుల శ యూరు నాటకశాల

మెఱయు భూతగణంబు శ మెట్టుకాండ²

పగతుల సగరులు శ పటురంగమధ్యంబు³

మలయు వైరుల తొమ్ము శ మద్దెలయును

దట్టించు పుకొట శ తాళము ల్దాళముల్

మజ్జారె⁴ హేయను శ మాటమాట

కోయని పెల్లార్చుకొను నాను ముఖవీణ

భవదీయభుజలక్ష్మి శ పాత్ర గాఁ

తక్కదిగి తక్కనఁగ⁵ గీతతాళగతుల

నాట్యమాడించు నీఖడ్గనట్టువుండు

బవరతలమున రంగభూపాలపుత్ర

సంగరాటోప⁶ వెలుగోటిశరింగభూప.

450

ప. అరని కుమాళ్లు.

451

శా. ఔరా సింహతలాటరాయ భళి నిత్యైదార్యరాధేయ మ

జ్జారే సింగస్థపాబిచ్చండ శుభవాచాసాండ సేబా సహో

రారాజద్వెలుగోటివంశమణి మేల్⁷ శ రా రామభద్రా గుణి

నా] రీమన్మథ బాపు మాయురె మదాంధగ్రావవజ్రాయుధా.

452

ఉ. వీరస్థపాలగర్వహరవిక్రముఁ డంటినొ జగ్గరాజము

భూరివిభాఘుఁ డంటినొ భరయాహృత⁸ రాజకిశోరుఁ డంటినొ

1. B జంగభూప

2. A. B. ముట్టుకాండ్రు

3. „ పగరులు సగరులు పటురంగమధ్యంబు

4. „ మచ్చారె

5. A. తక్కగిడితక్కనఁ

B. తక్కగిడితక్కనక్క

6. A B. యంగరాటోప

7. B. మల్

8. A B. దయాహృత

వెలుగోటివారి వంశావళి.

చారుతరాంగసింగనృపరసంభవుఁ డంటినొ కంతుచేతి పే
రారడి రామచంద్రుఁ డని శ యంటిని రం తొనరింతురా చెల్లీ. 453

వ. అతని యనుజుండు. 454

సీ. తుత్తుమురై రాలు శ ధూర్తాఁకికోటిర
పాళీ¹ ముఖల పాంసుశ కేళి నెఱపు²

ఏఱులై ప్రవహించు శ వీరవైరినృపాల
జాలర క్తంబుల శ నోలలాడు
వింతలై కనుపట్టు శ విద్వేషిభూపాంత్ర
మాలికావళుల³ నుశ్యూలఃఖాగు

ఖండితోద్దండభూశుండలాధిప⁴ శిరః
కాండంబులను బుట్టచెందులాడు

మేలు మేలగు నీఖడ్గరబాలకుండు
చలులతరక్తి⁵ ర్తి నరక్తీనటనరంగ
రంగదాశాంత వెలుగోటిరసింగవిభుని
వేంకటాద్రి శ్రుమాపాల శ విజయశీల. 455

సీ. గరిడిలో. సాములా శ గర్వితాహితపాండ్య
దళవిభాళుని తోడి శ బలిమిపారు
సరసప్రసంగమా శ సంగరనిశ్చంక⁶
బల్లరగండాంకురభటరవంబు
జలకేళులా సోమరకుల భార్గవు కరాసి
ప్రవిగళద్రక్తోధారాధిఁ బడుట.

1. A. B. పాలి
2. A. కీలినరపు
3. A. B. ధూమాత్ర మాలికావళి
4. „ ధూమండలాధిక
5. A. లిశ్యంక
B. విశ్వంక
6. A. B. అలిగళద్రక్త

రత్నభూషణములా శ్రీ ప్రతిగండభైరవు
నున్నతబాణమ్రోగ్రరీతు

లేల యీవట్టి వైరంబు¹ శ్రీ చాలు ననుచు
మన్నె²రాజన్య లెల్లను శ్రీ మఱుగుఁ జొచ్చి
సిరులఁ బెంపొంది రాకార³ శ్రీ సింగవిభుని
వేంకటాద్రిమూపాల శ్రీ విజయశీల.

456

వ. అతని కుమార్లు.

457

సీ. శ్రీరస్తు సకలధాత్రీచక్రరక్షణ
దక్షదక్షిణభుజార్ద్రదండ నీకు
విజయోస్తు యాచకప్రజఘోరదైన్యము
ద్రాతమఃపటల⁴మార్తారాండ నీకు
హరిభక్తిరస్తు సాహంకారపరిపంథి
కంఠంబరనశాత్రఖడ్గ నీకు

ఆయురస్తు సువైష్ణవాభ్యర్చనాభి
ధానమాధవమృదుపద⁵ధ్యానమాన
సాంబుజగరిష్ఠ వేంకటాధ్యక్షతనయ
మాళి వెలుగోటిసింగభూపాల నీకు.

458

సీ. చివు చివుక్కన వచ్చుసంగాణికోల
మదహా సి నెదురఁగా శ్రీ నుదుటు⁶ చేసి

1. A, B. యీవట్టివైరంబె

2. ,, మున్నె

3. B. శాకార

4. ,, ముద్రాతమః...రతుల

5. The last line is missing

6. B. వలపుదుద

7. A, B. నిదుటు

వెలుగోటివారి వంశావళి.

టింగుటింగనుచుఁ బాత్రులు తుపాకీగుండ
 నెఱి లెక్కగొనక ముందటకు పాచ్చి¹
 బెఱబెఱమంచును శ్రీ భీకరధ్వనులతోఁ
 గవయు బల్బాణాబు శ్రీ రవళిఁ గెరలి
 మొత్తమై బలువాఁడి శ్రీ కత్తుల నొప్పు రా
 సుత్తసంఘములపై నుటికి నటికి
 మలక పంపుల గెలిచి తొ శ్రీ మాఱు లేక
 రమణ నార్వీటి శ్రీరంగ శ్రీ రాయశౌరి
 సెలవుఁ బెట్టిన వెంగంటిఁ చెఱ్ఱులోన
 ధీర వెలుగోటి వేంకటాధిపునిసింగ.

459

నీ కఱకు సిలేదార్ల శ్రీ కంఠర క్తంబులు
 చండి వజ్ర మూంసంబు తురుము
 రవ్వ గునేదార్ల శ్రీ క్రొత్తు లప్పలరాసి
 మెం డొడ్డు ఖాజీల² శ్రీ మెదఱు కుప్పు
 బిరుగురాఘవుల శ్రీ ప్రేవుల ప్రోవులు
 ఖండరిఖానుల శ్రీ కండగునులు
 గొంటర సరదార్ల శ్రీ గుండెల కఱకుట్లు
 మొక్కలి³ సైదుల శ్రీ మూలుగులును
 భక్తి పెట్టితి వా ఖడ్గభూతమునకు
 గణన కెక్కిన వెంగంటి శ్రీ రణమునందు
 భళి భళిర పంచపాండియరదళవిభాళ
 ధీర వెలుగోటి వేంకటాధిపునిసింగ.

460

సీ. అల పురత్రయము ఘోరాజిలో వధియించు
 శూలాయుధమహాగ్రశరీల మెఱసి

1. A. B నెరిలెక్కగొనకముందటిశెచ్చి

2. „ ఖాసాల

3. „ చాక్కలి

వెలుగోటివారి వంశావళి.

అక్షీణబలుఁడైన శ దత్తుని తలఁద్రుంచి
 నిలిచిన శరభేశు శ నీటు దనరి
 దశకంఠఁబుంరనోర్ద్రుండుఁడైనప్రతాప
 రామభద్రస్వామి శ రహి వహించి
 క్రుద్ధకారవగదాయుద్ధమధ్యభ్రాటోప
 భీమసేనాగ్రహణోద్దామలీలఁ
 బెకలి యినుమాటు తరతరాలకును జాల
 గుట్టు చెడఁ గొట్టితివి గోల్కొండ బలము
 తఱిమి వెలుగోటి వేంకట శ ధరణిధపుని
 సింగధాత్రీకళత్ర యూర్జితచరిత్ర.

461

శా. నిన్నా మొన్నటి కన్నమన్నదొరలక శ నీతో సమానంబుగా
 నన్నేలా గెటు లచ్చతావహము¹ లూహింపంగ నీశ్వర్యశుం
 భన్నానాగుణవైఖరుల్ భళి నుతింపక నీదిరా డాక మా
 యన్నా వెల్గొటి² వేంకటాధిపునిసింగా సంగరాభంగురా.

462

మ. ఒకమన్నీడు కరాకరిక దొడరి నీహుర్కత్తు పైరించి నీఁ
 గక³ నిల్వంగలఁడా రణస్థలుల శంకాతంకమున్ లేని మ
 న్నకుమారుండపు నీవెరా రణజయోన్నత్రదా బుధాభీష్టదా
 యక⁴ మావెల్గొటి వేంకటాధిపునిసింగా సంగరాభంగురా.

463

శా. ధీరోదాత్తగుణోత్తమండ వగు నిక శ్రద్ధివింప లేనట్టి యా
 నోరున్ నోరె నినుం గనుంగొనని కశ్శన్నుల్ కన్నులే నీదియా
 సారం బానని యర్థి యర్థియె మహీచ్ఛక్రావచ్చక్రియో
 దారాంభోధర⁵ ఘోరసారశరభారాసార విస్ఫూర్జితుల్
 గా రంతే వెలుగోటి వేంకటయసింగా మండలాఖండలా.

464

1. B హవము
2. A. B. వెలుగోటి
3. „ నేగక
4. „ దాయన
5. „ దారంభోధర

ఉ. క్రొత్తలుగాఁగ నేడు వెలుగోటిపురింద్రకుమారసింగ మేల్
మొత్తము గట్టివచ్చు సెలె శ మూఁక వజీరులఁ గొట్టి మట్టిన్
నెత్తురు దొబ్బలున్ మెదడు శ చెమ్ములు తొమ్ముల మాంసఖండముల్
సత్తు పెట్టిన ట్లమరు శ జంబుకవృద్ధపిశాచకోటికిన్. 465

సీ. పరవాహినీనాథశపటుజీవనముఁ గ్రోలు
 నీమండలాగ్రోరు¹ శ నీరదంబు
ద్విజరాజపోషణస్థితిఁ జెంది తరరారు . .
 నీబాహుసురకుంభి శ నిగ్రహంబు
కువలయామోదంబు శ సవరించి విహరించు
 నీకీర్తిచంద్రికోన్నద్రమహిమ
పద్మాస్యవిలసనప్రభవం బొనఁగూర్చు
 నీప్రతాపవ్యమరశీప్రకాశ

భల్లరి ! భవకుదారఖ్యాతిజలధిజలధి
రాయమానరాధేయాదిశ్రాద్విహార
భవ్యగుణహార మేకటప్రభుకుమార
స్థిరతరాటోప వెలుగోటి శ సింగభూప. 466

సీ. తురగ రింభోద్ధూతశ్రవణశపరాగంబు
 బాళువాపనివిత శ చవికె గాఁగ
నిమాతాభూధనాశనేకాంగ²బృందంబు
 విశదమా కల్యాణశవేది గాఁగ
దళితోగ్రకరికుంభశగళితముక్తావళుల్
 శ్రీల³ నొప్పెడు తలఁచ్రబాలు గాఁగ

1. B. గ్రాద

2. A. బూధితానేకాంగ

B. బూధితానేకొంగ

3. „ శ్రీల

4. The last line is lost.

జయ రమాకర్త్రహణవిస్తారవిభవ
మాజి దాలుతు వెల్లప్పు¹ శ్రీ డవనిలోన
భవ్యగుణహార వేంకట శ్రీ ప్రభుకుమార
సిరతరాటోప వెలుగోటి శ్రీ సింగభూప.

వ. అతని యనుజుండు.

463

శా. పేటల్ కోటలు నుగ్గు సూచములు నీరభేరిధణంధాణతక
ధాటైనా భళి నీదె మన్నియదు నేదాగుల్ సమానంబుగా
బేటి యందగ² నేర్తురే యని మొనం శ్రీ బెంపొంది తౌ రయ్య వెల్
గోటివేంకటరామభద్ర బుధరాటోట్టిరకల్పద్రుమా.

469

సీ. మత్తారిభూపాలశ్రమ స్రవంబులె కాని
ఖండించ దొర నీరఘనకరాసి³
వైరిధాత్రీనాథశ్రవంబులె కాని
వరుస మెట్టదు నీదుశవరహయంబు
విరసావసింద్రుల శ్రీ వెన్నుపై నే కాని
తాడదు నీచేతి శ్రీ తటటుపెట్టు
గర్వితాహితరాజగోత్రంబులె కాని
కాలరాయకు నీదు⁴ శ్రీ గంధగజము

శత్రుమదభంగ రాయవేశ్యాభుజంగ
గండరాతీతబల్లరగండబిరుద
ప్రకటచారిత్ర వేంకటప్రభుసుపుత్ర
రమ్యగుణభద్ర వెలుగోటిరామభద్ర.

470

1. A. B. చాల్త యెల్లప్పు

2. B. యందుగ

3. A. B. ఖండించదొర నీ ఘనకరాసి

4. „ ఖండించదొర నీ

అనుబంధము.

శేషగ్వారి బిరుదు.

స్వస్తి సమస్త సద్గుణగణాలంకార హేమాద్రి ప్రసిద్ధహాడశదాన మహా
 మండలేశ్వర సకలవిద్యాకళాప్రవీణ శ్రీవిష్ణుభక్తిపరాయణ విరోధిరాజతిమిర
 మార్తాండ పూరితగాంభీర్యరత్నాకర పరనారీదూర మంగళార్థనిమిత్తభవస్థండిర
 నిత్యోత్సవ ఆనందతకనకకర్పూర దానధారాప్రవాహ ఆయాధతురగ రేఖారేవంత
 వనితాజనహృదయవనసంత ప్రతిగండభైరవ భుజబలభీమ ఖడ్గనారాయణ
 గాయగోవాళ హిందూరాయసురత్రాణ పంచపాండ్యదళవిభాళ కాకతిరాయ
 రాజ్యస్థాపనాచార్య చలమర్చిగండ మూరురాయజగద్దళ కంచికవాటమూలకార
 క్రొత్తచెర్ల సర్వగర్వాపహరణ కొలనివీటివీరక్షేత్రాణోవిజయప్రమోద కుం
 టూరుభీమదేవునిశిరఃఖండన రణక్రీడావినోద నల్లూరువీరక్షేత్రాణోభారతీకమల్ల
 తిక్కనబయ్యనప్రాణాపహర తిరుకాళరాజరాజ్యస్థాపనాచార్య ఉద్దండమండలీ
 కరగండ సత్యగదేవునితలగొండగండ కన్నడదేవునితలగొండగండ చాళిక్యదేవుని
 తలగొండగండ కంకాళదేవునితలగొండగండ ఉదయనదేవునితలగొండగండ
 వేములకొండరణరాగస్థలవైరినాయకజీమూలపవన ఏకశిలానగరసమీపశాత్రవ
 రాజన్యగహనదావానల బెడపూడివిభాళ నల్లూరువీరక్షేత్రాణోహల్లకల్లోల
 కుంట్లూరిఇమ్మడినునవిదారణ కారణప్రభవ అదిరాయమీనజాల రాజదేవేంద్ర
 పల్లభ జిలుగుపల్లిసంగరాంగణరణోన్ముఖమచ్చనాయకునితలగొండగండ వైరి
 సామంతరాగోల కొదమనాయంకరగండ గణపవరగుర్గవిభాళ యిందిరాలాల
 ప్రాకారవిభాళ దన్నాలకోటపరివేష్టితకదనపారగ చేకోలుగండ ఇరువత్తుగండ
 గండగోపాల రిపురాయమానమర్దన యెఱుకవరప్రాంతసమరసన్నాహ ప్రతికూల
 తిమిరమార్తాండ చేకోలుగండ కొలచెలమనస్తాంగమూలకార గోసంగిమర్గ
 మదాపహర యినుగొర్రినిర్ధామధామ జల్లిపల్లివీరక్షేత్రాణోభారతీకమల్ల అం
 తెంబరగండ నానావర్ణమండలీకరగండ బిరుగుమన్నెవిభాళ ధరణీవరాహ
 చౌహత్రమల్ల వరిగొండగుర్గవిభాళ కర్ణాటరాయమానమర్దనభుజాదండ
 సత్రికతప్పవరాయరగండ భాషగెతప్పవరాయరగండ మండలీకభుజంగ సంగర

వైనతేయ భుజబలాంజనేయ గిరివర్గమల్ల జలవర్గబడబానల వనదుర్గదావాసల
స్థలవర్గవిభాళ హంకారరాజకుమారవేశ్యాభుజంగ త్రిభువనకోటలగొంగ
హాన్సుకోట్టుకుదితెగట్ట మండలీకరగండ పేల్లావరనంట పేల్లావరదగిండ
వర్ణాశ్రమప్రతిపాలనోదయ ప్రజమెచ్చుగండ ముమ్మడిబల్లరిగండ జాణకొమార
వివేకనారాయణ ప్రతాపరామావతార ఉన్నత్రాయమదనమపేశ్వర పని
ఘనరాయబసవశంకర ఉన్నత్రమదనమోహన వశీకరణసంతాప కావినీపంచ
బాణావతార మృగమదఘనసారివివిధసుగంధకుసుమచిత్రచీనిచీనాంబరమాక్తిక
వజ్రవైడూర్యగోమేధికపుష్పరాగఇగ్రదనీలమరకతమాణిక్యప్రవాళనవరత్న స్థాపిత
సువర్ణభూషణాలంకార అసిముసలకణయకంపభల్లతకభిండివాలకోదండశరచక్ర
క్రకచకుంత కుతారతోమరపరశువజ్రమ్బాకత్తివెరకత్తిసబళకదళపూనిలాంగల
కేరళావోడ్యూణపలకసురియ యత్రళపల్లెసడోలకనబల్లకత్తిరాయకత్తిత్తిశూల
బత్తీసాయధప్రసిణ ఏకధాటీసమర్థ విషమధాటీపాంచాల చతురుపాయ
దక్ష రిపుప్రళయాంతకోపేంద్ర అష్టదిగ్రాజమనోభయంకర అవఘుళరాయమాన
మర్దన మేదిసీరాయగుప్తగజాంకుశ శరణాగతరాజరక్షామణి ఆదిరాజాస్వయంచారు
చరిత్ర రేచర్లగోత్రపవిత్ర వీరపాండ్యపిక్రమపాండ్యపరాక్రమపాండ్యసుందర
పాండ్యకులశేఖరపాండ్యలుమొదలైన పంచపాండ్యదళవిభాళ కూటువమన్న
కుమార్లగుండదిగుల హంకారరాజకుమార్ల వేశ్యాభుజంగ గర్వితరాచకుమార్ల
వేశ్యాభుజంగ యేబిరుదురగండ సర్వబిరుదకొమర వేశ్యాభుజంగ దళరావుదళ
పతిరావుదళమోదిత్యందళపతిరాయాంబామ్మ పాడవనిచీటునుపెట్టనిత్యాగ
మునుపాగపించుకొననాయకాంబామ్మ నవలక్షదాతా చక్రవర్తి ఐశ్వర్య
దేవతా విష్ణుభక్తిపరాయణ సింహతలాట రాయరాహుత్రవేశ్యాభుజంగ
నిచ్చకల్యాణపచ్చతోరణము నుగలిగినరేచర్లనాయకలూస్వయబిరుద విజయ
ప్రశస్తి విజయీభవ.

వెలుగోటివారి వంశావళి.

సూ చి క :

* (సంకేతాక్షరములు : క.=కమ్ముడు ; పు.=పుత్రిుడు ; వి.=విరుడు; భా.=భార్య.)

	పుట.		పుట.
అక్కమాంబ, వెలుగోటి		అల్లమాంబిక,	
పిఱిండపని భా.	95	వెలుగోటి పెదకొండ భూపతి భా.	112
అచ్యుతదేవరాయలు,	78	అల్లావుద్దీ సురథాను,	49
అనదేవరాజు, చోడ	44, 53	అల్లుచోప్ప,	47
అనపోతానాయుడు I,		అపుభళేశుడు, ఈటె	138
సింగమసాయని పు. 17ff, 21ff, 27f,		అశ్వపతి,	53
31, 34f, 36f, 54, 58		అజీముఖాను,	89
అనపోతానాయుడు II,		అవంచ,	47
పిఱిసింగని పు.	58ff, 60	ఇందిరాల,	31
అనపోతానాయుడు III,		ఇనుగు ర్రి,	27, 44, 49
చిటిదాచని పు.	66	ఇచ్చుడిరెడ్డి, మంగిపూడి	17
అనపోతారెడ్డి,	15, 30, 31f,	ఉండ్రగొండ,	91
39, 42, 43		ఉచ్చిశృకోట,	51
అనవేమారెడ్డి, పెదకోమటి.		ఉదయనదేవుడు,	37
చా. శేమారెడ్డి,		ఉదయూర్తి,	136
పెదకోమటి శేమ.	39, 40	ఎఱకృష్ణమరాయుడు, 18, 38, 42,	
అనవేమారెడ్డి,	39, 48, 60		44
అనుమనగల్లు,	1, 5, 21, 23	ఎఱితిమ్మ, అలియ రామరాజు త.	
అన్నమనేడు,		ఎఱిదాచడు,	
పెదసింగని పు.	57	పెన్నమసాయని పు. 11f, 21, 37,	
అరువపల్లి,	43, 91		43, 57

	పుట.		పుట.
ఎఱనూర్కానేడు,		కంచికవాటచూటకార,	
మాద III ని పు.	67	శేవర్లవారి బిరుదు.	13
ఏకశిలానగరము,	37	కందనోలు,	135
ఏచేడు, శేచని మాయపేరు.	1, 6	కటకము,	133, 136
,, ఎఱనూరానేని పు.	67	కరారిరాయుడు, నాగని	
,, వెలుగోటి		బిరుదు,	15
పిఠాండని		కనకరాజు,	27
(భా. అక్కమాంబ		కన్నడదేవుడు,	57
యందు) పు.	95, 103-4,	కన్నడరాయమన్నీలు,	18
	106, 130, 145	కమ్మదొరలు,	18
,, వెలుగోటి		కాటారెడ్డి, బండి	17
కస్తూరిరంగని		కాపానాయకుడు,	36, 43
(భా. దామర		కామవిభుడు, నల్లదాచనిపు.	11
వెంకటాంబ		కాశి,	136
యందు) పు.	135, 137,	కుంటూరిమ్మడి,	11f, 13, 37
	142, 145	కుంటూరు,	50
,, వెలుగోటి		కుచ్చెలచేను,	78
కస్తూరిరంగనియేచని పు.	143-5	కుతుబసమల్కు,	118
ఏదులఖాను,	79	కులశేఖరపాండుర్డుడు,	13
ఒడ్డరాజు,	25	కృష్ణ, వెలుగోటి తిరుపతి పు.	111-12
ఓబళరాజు,	88	కృష్ణపు, చెంజి	139
ఓబుళ్రాజు, ఉద్దగిరి	18	కృష్ణరాయలు,	78
ఓరుగల్లు,	7, 8, 46, 136	కేరళ,	133
బొంబాయి,	47	కొండడు, పెద, వెలుగోటి	
కంకాళదేవుడు,	37	కుమారత్తమ్మని పు.	77
కంచి,	12 f	కొండడు, పిన, వెలుగోటి	
		కుమారత్తమ్మని పు.	77, 94-5, 102

సూచిక

పుట.

కొండఁడు, పెద, వెలుగోటి		కోట	
పినకొండప (భా. తిమ్మంబ		కోటారెడ్డి,	
యందు) పు.	95, 97-8, 106, 111	కోడూరు,	132
కొండఁడు, వెలుగోటి పిన		కోనధీరుఁడు, వెలుగోటి	
కొండపుని (భా. సింగాంబ		పినకొండ (భా. తిమ్మంబ	
యందు) పు.	95, 105-6	యందు) పు.	95, 97
కొండఁడు, వెలుగోటి		కోలాలము,	133
కుమారతిమ్మప్పని (భా. లక్క		కోవిలకొండ,	51
మాంబయందు) పు.	106	క్రొత్తకనమ,	132
కొండ, పిన, వెలుగోటి		ఖానఖాను,	79
తిరుపతి (భా. ధర్మాంబ		ఖానుసూరి, మల్లు	43
యందు) పు	107	గంగావరము,	47
కొండఁడు, పిన, పనతిమ్మనేని పు.	143	గండికోట,	57, 113, 135
కొండఁడు, పెద, వెలుగోటి		గజపతి,	51, 53, 55,
పిన తిమ్మనేని పు.	146, 147	గణపతిరాజు,	4, 9
కొండపల్లి,	50	గణపవరము,	46
కొండభూపాలుఁడు, జూపల్లి,	57	గన్నఁడు,	22, 50
కొండమల్రాజు,	18, 19, 23	గుండ్రదండ్రాజు,	37
కొండరాజు,	20	గుత్తి,	135
కొండపిడు,	90, 93, 132, 135	గూడెంపు దొరలు,	32
కొండ్రాజు, తిర్మలరాజు	18	గొల్లపల్లి,	11, 13
కొండ్రెడ్డి, క్రొత్తకొండ	17	గోపరాజు,	26
కొప్పర్లకోట,	133	గోపాలకృష్ణుఁడు,	50
కొత్తకొండ,	50	గోలకొండ,	130, 135
కొమరగిరిరెడ్డి,	39	గోవర్ధనుఁడు,	53
కొమ్మలదేవు పిన్నఁడు,	18, 23	గోవిందరాజు,	26
కొలచలమ,	14	గౌరవకొండ,	48

	పుట.		పుట.
కాళము,	133	చెన్నమాంబిక, తెలుగోటి	
చక్రవరము,	21	రాయపనేని పెంకటాద్రి భా.	125
చలమచర్ల,	43	చెన్నయ, చాటి	52
చాగు ఖాను,	48	చెనాజు, అప్పచ్చి	26, 53
చామలి,	145	చెవ్వరెడ్డి,	2, 6
చాళిక్యదేవుడు,	37, 53	చేయూరు,	1
చింతపల్ల సింగమ నేడు,	17	చోళ,	133
చిటిదాచడు, తిమ్మని పు.	65, 66	జంగిలిఖాను,	32
చిటి వల్లభుడు,	52	జంగిలి, మన్నె	38, 49
చిట్టెలకోట,	90, 91	జగ్గరాజు, గొబ్బూరి	138, 139, 141,
చితువరాల,	16, 18		142, 143
చినవంకిరాజు,	27	జయరుద్రుడు, చా. మచ్చ	
చిన్నవల్లభరాజు,	27	రుద్రుడు,	23
చిరుతనాపల్లి,	139	జల్లిపల్లికోట,	17, 18, 19, 21,
చెంచువారు,	48		22, 23, 27, 36
చెంజర్ల,	17, 21	జాజువఖాను,	47
చెంజి,	142	జాయడు,	78
చెండువరాయదేవుడు,	53	జాయమదేవి, పెన్నమనాయని	
చెన్నడు, తెలుగోటి కుమారతిమ్మని పు.	93	భా.	11
చెన్నడు, తెలుగోటి పెదకొండ		జీలుగుపల్లి,	15, 16
పుని (భా. అల్లమాంబిక		జువ్వడు, చాళిక్య	46
యందు) పు.	112-116 119	డిమభట్టు, గాడ	62
చెన్నడు, కుమార, తెలుగోటి చిన		థిల్లి,	133, 135
తిమ్మనేని చెన్నప్పనాయని పు.	146	తమ్మపగోడు,	132
చెన్నపట్టణము,	59	తిగుటరాజ్యము,	59
చెన్నప్పనాయడు, తెలుగోటి		తిప్పడు, గోరంట్ల	52
పినతిమ్మని పు.	145, 146		

పుట.	పుట.
తిప్పడు, నెల్లూరి	50
తిమ్మ, గని	
తెలుగోటి కుమారతిమ్మని పు.	77, 78ff
• •	102, 116, 119
తిమ్మ, చేబ్రాలి	78, 80
తిమ్మ, మట్ల	132
తిమ్మ, సరెపల్లి	59, 60
తిమ్మడు, ధర్మని పు.	64, 65
తిమ్మడు, కుమార	
తెలుగోటి రాయప్ప పు.	76, 77
తిమ్మడు, కుమార	
తెలుగోటి గనితిమ్మని పు.	85, 89-93
తిమ్మడు, ఆకెపిటి	
• చా. తిమ్మ, వెలుగోటి	134
తిమ్మడు, కుమార తిమ్మని పు.	94
తిమ్మడు, తెలుగోటి పినకొండ పని	
(భా. అక్కమాంబ	
యందు) పు.	95, 104-5
తిమ్మడు, పెద్ద, తెలుగోటి	
• పినకొండపని (భా. సింగాంబ	
యందు) పు.	95, 106
తిమ్మడు, పిన్న, తెలుగోటి	
పినకొండపని (భా. సింగాంబ	
యందు) పు.	96, 105,
	106, 145
తిమ్మడు, తెలుగోటి తిరుపతి	
(భా. ధర్మాంబయందు) పు.	107ff
తిమ్మడు, పెద, తెలుగోటి	
పెదకొండని (భా. అల్లమాంబ	
యందు) పు.	112
తిమ్మడు, తెలుగోటి ఏచని	
(భా. అక్కమాంబయందు) పు.	130, 134f
తిమ్మడు, తెలుగోటి పిన	
తిమ్మని పు.	145
తిమ్మడు, దాసరేంద్రుని	132
తిమ్మప, వెలుగోటి	
కుమార, పిన్నకొండపని	
(భా. తిమ్మాంబయందు) పు.	95, 96-7,
	106
తిమ్మప్ప, సూకూరి	
తెలుగోటి రాయప్ప పు.	76
తిమ్మాంబ, తెలుగోటి	
పినకొండప భా.	95
తిరుకాళరాజు,	13
తిరుపతీంద్రుడు, తెలుగోటి	
పెదకొండని పు.	77
తిరుపతీంద్రుడు, తెలుగోటి	
కుమారతిమ్మని, (భా. లక్కమాంబ	
యందు) పు.	106, 107
తిరుమలరాజు,	28, 53
తిరుమలవిభుడు, పెద,	
తెలుగోటి గని తిమ్మని పు.	85

	పుట.		పుట
తురకలు,	14, 48, 50,	నందికంఠ పోతరాజు,	39, 40
తెనుగురాజ్యము,	25	పెదకోమటి వేమారెడ్డి ఖిల్లము పేరు.	
తెనుగు సురభాని (ఆంధ్ర		నన్నూరు,	78
సురత్రాణ) సింగయమాదనిలి.	36	నరసరాజు, నందివాడ	18
తోండమారయగుల్ల,	78	నరసరాజు,	26
తోరగల్లు,	50	నలకంఠరాజు,	26
తోపూరుపాలెము,	139	నలకొండ,	59
దన్నాలకోట,	15, 30f, 36,	నలసూర, మాద III ని పు.	67
	39, 43	నలగొండ నాయుడు, గనితిమ్మని	
దవులతాబాదు,	109	పుక్కుడైన పెదతిమ్మని మామ పేరు.	85
దస్తరఖాను,	90	నల్లగొండ,	49, 91
దాచభూపాలుడు,	43	నల్లదాచుడు, సబ్బినాయని	
దామ, జేతారెడ్డి పు.	7ff, 21	పు.	11, 12
దేవరకొండ,	37, 38, 44	నాగడు, ఏచని పు.	15
	89, 91, 92	నాగడు, భూపతిరావు	89
దేవులపల్లి,	91, 92	నాగార్జునకొండ,	87, 88
దొడ్డారెడ్డి,	52	నాగులపాడు,	47, 91, 92
ధర్మడు, దామెర	107	నాణమరాజు,	46
ధర్మడు I, అహోర I ని		నాయనేంద్రుడు, గనితిమ్మని పు.	85, 88
పు.	59, 63, 64	నారారెడ్డి, నారగిరి	17
ధర్మడు II, తిమ్మని పు.	65	నెల్రెడ్డి, అరువపల్లి	17
ధర్మాంబ, దామెర		నూతనగిరి,	48
వెలుగోటి తిరుపతి భా.	107	నెల్లూరు,	18, 50, 136
ధర్మారావు, చింతగుంట	89	నేపాలము,	133
నల్లరాజు,	27	పంచపాండ్యదళవిభాళ,	
		శచరవాం దిరుదు	13
		పంచపాండ్యులు.	12

	పుట.		పుట.
పంటముమ్మడి,	17, 37	పేరోజి సురథాను,	38
పంటమైలారు,	17	పాడచేడు,	51, 57
పంటరెడ్డు,	40, 41	పోచమదేవి, ఎఱవాచని భా.	13
ఘండువ,	133	పోరట్ల,	48
పందడ,	38, 42	పోలారెడ్డి, పోలూరి	17
పద్మనాయకులు,	19, 21	పోల్రాజు,	27
పర్వతనాయుడు, లింగమనేని పు.	54	పోలిరెడ్డి, చేయూరి	1
పర్వతరాజు, చోడ	18	పోలూరివారు,	67
పరాక్రమపాండురెడ్డు,	13	పోలేపల్లి,	46
పల్లవరాజులు, సరియవల్లి	18	ప్రతాపరుద్రుడు,	8, 12, 13
పిల్లలమట్టి,	3	ప్రసాదిత్యుడు, బేతాళస్వమి పు. 7, 8f.	
పిల్లలమట్టి బేతాళరావు,		ప్రౌఢదేవరాయలు,	49
చెవిరెడ్డి మామిడి, 4f, 7, 21		బండికనమ,	38
పాండూరు,	52	బడినాయకులు,	19, 21
పాండ్యరాజు గజ కేసరి, ఎఱ		బరిదఖాను,	49
దాచని బిరుదు,	12, 57	బయిరువఖాను,	79
పాండ్యరాజులు,	11, 13, 133	బాగవాడ,	51
చాకల,	47	బాదామి,	50
చానగల్లు,	59	బాణాలకోట,	50
చాణమురాజు,	26, 52, 53	బాలదేవల్రాజు,	18
చాప, దావుల	141	బుక్కరాజు,	51
చాపురాజు,	26	బుక్కరాజు, పోలేపల్లి	57
పూలగంగు,	52	బెండపూడి,	37
పూసపాటి రాజులు,	18	బొమ్మజయ్య, తంబల	17
పెదవడ్డమాను,	47	బోయరాజ్యము,	59
పేరూరు,	91	భక్తిరాజు, చోడ	44
		భీమవరము,	36

	పుట.		పుట.
భీమారెడ్డి, చెర్ల	47	మాచారెడ్డి, కోమటి	
భవనాద్రి,	49	అనమారెడ్డి త.	38, 39, 44
మండువ,	133	మాచారెడ్డి, మలచముకొండ	17
మఖి,	135	మాద III అనపోత III ని పు.	66
మగతల,	15, 16	మాదానాయుడు I,	
మచ్చ ఓబ్రాజు,	18, 22	సింగమనాయని పు. 17ff, 21, 22f,	
మచ్చకంప,	52	27ff, 30, 31, 32f, 36f,	
మచ్చకొమ్మనిబాచడు,	15, 16	39, 43, 53	
మచ్చగన్నడు,	15, 16, 22, 37	మాదానాయుడు II,	
మచ్చనాయకులు,	15, 16	శకంబి II ని పు.	37, 43
మచ్చరుద్రుడు,	15, 16, 23	మాదానేడు IV, ఎజునూరా	
మట్టచెఱుపు,	78	నేని పు.	67
మణుగూరు,	50	మాదిరాజు,	27
మధుర,	142	మాధవుడు, నల్లదాచని పు.	11
మలక,	78	మామిడేల,	47
మలక పోలార్జునుడు,	51	మారారెడ్డి, కుంట్లూరి	17
మలయాలమ,	133	మా[రా]రెడ్డి, వినికొండ	17
మల్లనకవి,	76	మల్లిభరాము,	90, 92
మల్లయ, కొండ	52	మాలెకొండడు, వెలుగోటి చిన .	
మల్లాపురము,	79	తిమ్మనేని చెన్నపు నాయని పు.	146
మల్లారెడ్డి, గోలి	17	ముద్దాధక్క,	49
మల్లారెడ్డి, రావువరపు	17	ముద్దోగి,	59
మల్లేవరాజు,	27	ముమ్మడు, మునుగంటి	46
మల్నేడు, మండువ	50	ములువాయి,	133
మస్తాఖాను,	48	ముస్తాఖాను,	90, 92
మహనంది,	71	మైనూరు,	144-5
మాకరాజు,	139, 141	మొఘగూరు,	17

	పుట.		పుట.
యథాపథాను,	89	రంగఁడు, కుమార	.
యతిరాజు,	142	తెలుగోటి కస్తూరిరంగని	.
యవనులు,	130	(భా. దామర వెంకటాంబ	
యాదవకొండ,	51	యందు) పు.	135-6
రంగపునేడు, తెలుగోటి పిన		రంగయభీష్ముఁడు,	52
సింగని రాయపని పు.	76	రాగమాంబ, తెలుగోటి	.
రంగఁడు, తెలుగోటి రాయప		వెంకటపనేని	.
నేని రంగపని పు.	76	రాయని భా.	128-9
రంగఁడు, తెలుగోటి పినకొండ		రాఘవరాజు, సాశ్వ	26, 53
పని (భా. అక్క-మాంబయందు)		రాజమహేంద్రము,	59
పు.	95, 103	రాజమహేంద్రవరము	49
రంగఁడు, తెలుగోటి		రాజాచలము,	52
తిరుపతి పు.	110-1	రాజుకొండ,	36, 37
రంగఁడు, తెలుగోటి		రామచంద్రుఁడు,	
వెంకటనేనిరాయపని (భా.		వేదగిరి I పు.	37f
రాగమాంబయందు) పు.	129, 130,	రామభద్రుఁడు, తెలుగోటి	
	147	సింగని పు.	148-9
రంగఁడు, కుమారి		రామభద్రుఁడు, తెలుగోటి	
వెంకటనేనిరాయపని (భా.		వెంకటాద్రి పు.	154
రాగమాంబయందు) పు.	129, 130	రామగిరి,	17
రంగఁడు, కస్తూరి		రాయప, నిర్వాణ, తెలుగోటి	
తెలుగోటి ఏచని (భా.		పినసింగని పు.	68, 76, 102, 119
అక్క-మాంబయందు) పు.	130-134,	రాయపఁడు, తెలుగోటి	
	145, 147	పినకొండప (భా.	
రంగఁడు, ఆకెప్పిటి		తిమ్మాంబయందు) పు	95, 98-102,
మా.వెలుగోటి కస్తూరి			106, 120
రంగఁడు	134		

	పుట.		పుట.
రాయపనేడు, వెలుగోటి		వీరపనేడు,	139
రాయపనేని వెంకటాద్రి		వీరపాండుర్యుడు,	13
(భా. చెన్నమాంబిక		వీరభద్రారెడ్డి, అల్లయ	41, 42, 52
యందు) పు.	125-28	వెంకన, రావెల	139, 141
రుద్రాంబ,	9	వెంగంటిచెల్వ	151
రుద్రుడు, శతాశ్రద్ధి పు.	7, 9f	వెంగళుడు, దామెర	134
శేషుడు,	1f	వెంగళాజు, కట్ట	18
శేషర్ల,	7, 48	వెన్నమనాయకుడు, దామ	
శేచిగాడు,	6	నాయకుని పు.	10f, 21, 57
రాంపిఱరల,	79	వెన్నుడు, ఎఱదాచని పు.	13, 14
లక్కమాంబ, వెలుగోటి		వెలమవంశము,	5
కుమారతిమ్మని భా.	106	వెలుగోడు,	68
లింగమనేడు, మాద II ని పు.	38,	వెలుగోటివారు,	67
	39-54	వేంకటాంబ, దామెర	
లింగమనేడు, కుమార		కస్తూరిరంగని భా.	134
లింగమనేని పు.	54	వేంకటశ్రౌణ్యుడు	92
లింగమాంబిక, వెలుగోటి		వేంకట, పెద, వెలుగోటి	
రాయపనేని భా.	120	కుమార తిమ్మప్పని (భా.	
వరగొండ,	38	లక్క-మాంబయందు) పు.	106-7
వసంతరాయుడు,		వేంకట, చిన, వెలుగోటి	
అనపోత II ని పు.	60, 63	కుమార తిమ్మప్పని (భా.	
వాడపలి,	92, 93	లక్క-మాంబయందు) పు	106-7
వినుకొండ,	132	వేంకటాద్రి, వెలుగోటి	
విక్రమపాండుర్యుడు,	13	పెదకొండప (భా. అల్లమాంబిక	
విత్తమరాజు,	50	యందు) పు	112, 113
విత్తలరాజు,	26, 53	వేంకటాద్రి, వెలుగోటి	
		చెన్నని పు.	116

	పుట.		పుట.
వేంకటపతి, వెలుగోటి		సంబెటకొండ్రాజు,	27
చెన్నని పు.	1-120	సంబెటపిన్న,	48, 53
వేంకటాద్రి, వెలుగోటి రాయని		సంబెటవారు,	18
(భా. లింగమాంబికాయందు) పు.	121-5	సబ్బినాడు,	43
వేంకటాద్రి, వెలుగోటి		సబ్బినాయకుడు,	
. సింగని పు.	1-150	దామనాయని పు.	10
వేదగిరి I, సింగయమాద I ని	.	సరిమఖాను,	50
పు	7, 43	సర్వరాజు,	26
వేదగిరి II, పిన, మాద II ని		సరియపల్లి,	18
పు.	31, 9, 44	సలకరాజు,	18, 27
వేమారెడ్డి,	52	సల్యనానాడు,	51
వేముడు, అల్లయ	40, 41, 42	సాళితిప్పడు,	52
వేముడు, జగనొబ్బగండ	57	సింగడు I, చితువరాల	
వేములగొండ,	37	అజదాచని పు.	13, 15f, 18
వేలూరు,	133		37, 43, 57
శారత, వీరయ	78	సింగడు II, పెదఅనపోత I ని	
శాంతలింగ, భిక్షావృత్తి		పు.	54, 58
ముక్తి	51, 78, 80,	సింగడు, పిన, సింగ II ని	
శ్రీనాథుడు	39, 40, 61	పు.	57, 58
శ్రీనాథరాజు,	53	సింగడు III, సర్వజ్ఞ	
శ్రీపతిరాజు,	27	అనపోత II ని పు.	60ff, 116
శ్రీధంగ, ఆర్యటి	151		119, 138
శ్రీశైలము,	51	సింగన IV, వెలుగోటి ఏచని పు.	67
సింగమరాయడు,	47	సింగడు, వెలుగోటి రాయప్ప పు.	76
సత్యగజేవుడు,	37	సింగడు, కస్తూరి రంగని (భా.	
సత్యవీడు	142	దామర వెంకటాంబ	
సప్తమాడియములు,	47	యందు) పు.	135, 136

	పుట.		పుట.
సింగయ, వెలుగోటి రంగప్పని పు.	148	సిరివోలు,	46
సింగడు, వెలుగోటి		సురథానురాజులు,	25
కెంకటాద్రి పు.	150, 154	సుందరపాండుగ్గు,	13
సింగమనేడు, చింతపట్ల	17	సింధూరు,	26
సింగమపల్లె,	50	సూరుడు, సూరినాయని	79
సింగమాంబ,	95	సూరానేనివారు,	67
సింగళదేవుడు,	51	సూరుడు, జూటూరి	26, 53
సింగాంబ, వెలుగోటి పిన		సోమ, సమ్మెట	59, 60
కొండ పని భా.	95	సోమలదేవుడు,	26, 53
సిఖేంద్రఖాను,	49	హంపీరుడు,	110
సింధుదేశము,	133	హరిరాజు,	27
సింహవిక్రమపురి,	50	హెమ్మాడిరాయడు,	23, 26, 53
సింహాద్రి,	48	హొన్నప్ప, కందనోలు,	78, 79

త ప్ప ప్ప ల ప ట్టి క

పుట.	బంతి.		ఒవ్వు.
1	4	రెండెడ్లు	రెండేళ్లు (రెండునా)
6	4	లేపేట	లేపేట
"	5	డనునొప్ప	డనియొప్ప
8	18	బెండెంబు	బెండెంబు
"	"	నాడు	నాడు
29	5	మాదడిందు	మాదడిందు
"	6	నెదకి	నెదకి
32	"	యంగిలి	జంగిలి
35	11	తొత్తడిగాపురంబు	తొత్తడిగాపురంబు
38	2	బరగ	బరగ
"	12	ఎరుక	ఎరుక
62	16	మర్రికిపట్టు	మర్రికిబట్టు
68	18	జేడు	జేడు
68	14	కుద్దచితి	కుద్దచితి

INDEX TO INTRODUCTION

The following abbreviations are used.—*ch* = chief, *chron.* = chronicle, *co* = country, *com.* = community, *dyn* = dynasty, *gen* = general, *hist* = historical, *k* = king, *lit* = literary, *rel* = religious, *ri* = river, *sa* = same as, *sans* = sanskrit, *tel* = telugu, *tn.* = town, *vi.* = village, *wk* = work

'A'azim Khān, *gen*, 37 ff, 49
 'Abul Hasan, *k*, 60
 Acyuta, *k*, 45, 46, 47, 48
 'Adal Khān, *k.*, 46, 48
 Afzal Khān, *gen*, 53 f
 Ahmad Shāh, *k*, 35, 37, 38, 39, 40, 43 ff
 Ahōbalam, *vi*, 23
 Akhanda-Gautemī, *ri*, 18
 'Alā-ud-Dīn Hasan, *k*, 12, 14, 31
 'Alāud-Dīn II, *k*, son of Ahmad Shāh, 39 and *n*, 40
 'Alā-ud-Dīn Khālji, *k*, 4, 5
 'Alī 'Adil Shāh, *k*, 49
 Allāda, *sa*, Doddāya Alla, 25 f, 27, 32 f
 Allasāni Peddana, *poet*, 47
 Allaya Vēma, *ch*, 15, 32, 33, 34
 Allu Coppa, *ch*, 34
 Amir-ul-Mulk, 52
Anamanaganti-puravarādhisvara, title of Kāpaya Nāyaka, 11
 Anapōta I, *ch*, 10 ff, 20
 Anapōta II, *ch*, of Rācakonḍa, 23, 26 and *n*, 28, 30 and *n*, 35, 37
 Anapōta II, *ch.*, 17
 Anapōta, *ch*, son of Pina Singa, 22
 Anapōtā Redḍi, *ch*, 11, 12, 14
 Anavēmā Redḍi, *ch*, 14, 15 f, 17
Āndhrasuratrāna, title, held by Kāpaya Nāyaka, 11
 Anitalli, *dau.*, of Kāṭaya Vēma, 33.
 Anna, son of Singa II, *sa*,
 Anna, son of Allāda, 32
 Annama, son of Singa II, 22
 Annadēva Cōḍa, *ch*, 16, 20, 23, 24 ff, 27.
 Appalācārya, Bommakanti, *author*, 43.
 Āravīṭi family, 48
 Arjunadēva of Oddādi, *ch*, 15
 Aruvapalli, *vi*, 20 *n*, 50.
 Asva Row, 52.
 Attali, *vi*, 25
 Āvañca, *vi*, 34

Bahādūr Khān, *gen*, 12
 Bahmani Sultans of Gōlkonḍa, *dyn*, 2
 Balid Khān, *ch*, 31
 Bānāla, *vi*, 32
 Banḍi pass, 26, 30
 Barni, *Muslim Historian*, 4-5, 9
 Bellamkonḍa, *vi*, 44
 Benḍapūḍi, *vi*, 17, 20
 Bhadrācalam, *vi*, 29 *n*
 Bhairava (Bahrām) Khān, *gen*, 45
 Bhaktirāja, *ch*, 14, 15, 16
Bhānumatīparṇayam, *Tel poem*, by Rentūri Ranganājū, p 1
 Bhikṣāvṛtti-mathā, at Śrīsaīlam, 45
 Bhīmalinga, *ch*, 15
 Bhīmavaram, *vi.*, 11
 Bhuvanagiri (Bongir, Bhonagur), *fort*, 11, 31, 38, 40
 Bīdar, *tn*, 38
 Bijjana, Telungu, *ch*, 5
 Bīrār, *tn*, 39
 Bommakanti Appalācārya, 43
 Bōya tribes, 29, 31, 49, 50
 Bukka I, *k.*, 12
 Bukka II, *k*, 21, 22
 Bukkarāju, *ch*, 32, 43

Cādu Khān, *gen*, 31
 Cālīkya, *ch*, 19 and *n*
 Cāmali, *vi*, 60
Camatkāracandrikā, *lit wk*, by Viśvēśvara, 17, 21
 Candragiri, *fort*, 8, 47
 Cāya, *ch*, 46
 Cēbrōlu, *vi*, 46, 48
 Cejjerla Bhūmi, *co*, 10 and *n*
 Celamacarla, *vi*, 32
 Ceñcu tribes, 31, 36, 49.
 Cenji, *fort*, 57
 Cenji Nāyaks, *dyn.*, 58, 59
 Cenna, *ch*, 50 f
 Cennama Nāyadu, *ch*, 15.
 Cennapaṭṭana, *vi*, 26 *n*.
 Cennūr, *vi*, 52
 Cerla Bhīmā Redḍi, *ch*, 31, 34.
 Cevvi Redḍi, *ch*, 2, 3.
 Cēyūr, *vi.*, 2

Bādāmi, *vi*, 31, 35.
 Bāgavāḍa, *vi*, 32.

Cīlaka lake, 33
 Cīna Kommerla, *vi*, 23
 Cintagunṭa Dharma Rao, *gen*, 49
 Cīti Cennaya, 32
 Cīti Vallabhayya, 32.
 Cīṭṭēla *vi*., 50
 Cīval, *vi*, 39 *n*.
 Cuttack, 43

 Dāca, *ch*., son of Singa II, 17
 Dāma, *ch*, 3, 4
 Dāmerla Timma, *gen*, 42
 Dāud Khān, *gen*, 39 and *n*, 44
 Dāvula Pāpa, *gen*., 57
 Delhi, *tn*, 9
 Dēsaṭi family, *dyn*, 32
 Dēvarakonḍa, *vi*, 13, 16, 19, 26, 27,
 30, 33, 41, 50 37 *n*
 Dēvarāya I, *k*, 23, 24, 26, 27, 28, 30,
 37.
 Dēvarāya II, *k*, 26 *n*, 31, 33, 34 *ff*,
 37, 41
 Dēvulapalli, *vi*, 50
 Dharanikōṭa, *vi*, 12, 27
 Dharma, *ch*, brother of Singa II, 45
 Doḍḍa, *ch*., son of Allāda, 15, 25 *f*,
 31, 32
 Done, *vi*., 52.
 Drāksārāmam, *vi*, 7, 15

 F

 'Eastern Throne', 20
 Ēca, *ch*, 8, 9
 Ellore, *vi*, 32, 49
 Ērṛa Dāca, *ch*, 5, 6, 7, 8
 Ēruvas, *dyn*, 14
 Ēruva, *co*, 14, 16, 51
 Ēruva Bhīma, *ch*, 14
 Ētgr, *vi*, 35
 Eṭṛāja, *ch*, 58

 Fakhr-ud-Dīn Jūna, *gen*, 4
 sa, Ulūgh Khān, 8,
 sa, Muhammad bin Tughlaq, 9
 Ferishta, *Muslim Historian*, 12, 29, 35,
 39 *n*.
 Filampattan, *tn*., 12
 Firūz Shāh, *k*., 19, 24, 25 *f*., 27 *f*, 37.

Gangavāra, *vi*., 34.
 Ganī, *vi*., 45.
 Ganī Timma, *ch*, 45 *ff*.
 Ganna, *gen*., 31.
 Gauravakonḍa, *vi*., 32
 Gautamī, *vi*, *sa*, Gōdāvarī, 17, 18
 Gōlkonda, *tn*, 13, 37, 49
 Gollapalli, *vi*, 5
 Gōpālakṛṣṇa, *ch*., 31, 36.
 Gōraṇṭla, *vi*, 32.
 Gōsaṅgi Chiefs, *dyn*, 8.
 Gulburga, *tn*, 13, 19, 20, 24, 27, 37
 Gunḍa, *ch*, 32.
 Gundaya Dandānātha, *gen*, 20, 22
 Gunḍukolanu, *vi*, 24.
 Gutti, *tn*, 56.

H

Hamvīra, (*sa* Amber Ray) 41 *f*
 Harihara II, *k*, 16, 20, 21, 23, 32
 Hariharāmbā, *princess*, 32
 Hāvaḍi Aubaḷārāja, *gen*, 48, 49.
 Hayāt Khān, *gen*, 46
 Honnappa Nāyaḍu, Kandanavōlu, 46
 Hoysalas, *dyn*, 7, 8
 Humāyūn Shāh *alias* Zūlim, *k*, 40 *ff*
 Husaun Nizām Shāh, *k*., 49.

 Ibrāhīm Qutb Shāh, *k*, 49, 50, 51.
 Ibrāhīm Sanjar Khān, *gen*, 38.
 Indirāla, *vi*, 13
 Inukurti, *vi*., 11
 Irugapa Dandānātha, *gen*, 21.
 Īte Ōbulēsa, 58

Jagat Row, *gen*, 52
 Jaggarāju, Gobbūru, *gen*, 57 *ff*
 Janas, *rel com*., 46
 Jalāl Khān, *gen*, 39 *n*, 40
 Jallipalli, *fort*, 10 and *n*, 11
 Jammalamadugu, *vi*, 52
 Janglī Khān or Manne Janglī, *ch*., 13
 Jhaju of Kharra, Malik, *gen*, 4.
 Jilugupalli, *vi*., 9
 Joodry (Jutur), *vi*., 52
 Jūpallikonḍa, *gen*., 22

Kākati-rājyasthāpanācārya, *title*, 4.
 Kākatiyas, *dyn*, 5
 Kalagūr, *vi*, 52.
 Kālahastī Nāyaks, *dyn*., 59.
 Kaḷinga, *co*, 15, 17, 33, 34, 35, 41.
 Kallam, 39.

Gajapati, *k*, 1, 14, 18, 32, 33, 34, 35,
 43, 44
 Gajaraṭ Tippa, *gen*., 24, 42.
 Ganapati, *k*., 1, 3, 6.
 Gaṇḍikōṭa, *fort*, 22, 50, 52, 53, 56.

Kalyāṇi, *fort*, 49

Kamalākūru, *vi.*, 54

Kāmapuri, *vi.*, 14

Kambhammet, *vi.*, 42

Kamma Chiefs, *dyn*, 10

Kāñci, *tn.*, 5, 6, 7, 36

Kandanavōlu, *vi.*, 56

Kankāla, *ch.*, 19 and *n*

Kāṅkaraparti, *vi.*, 25, 26

Kanṇaḍirāya, *ch.*, 46.

Kaṇṇaḍis, 31

Kannara, *ch.*, 19, 20 *n*.

Kāpaya Nāyaka, *ch.*, 2, 9, 10, 11.

Kapilēśvara Gaṇapati, *k*, 41, 43, 45

Kastūri Ranga, *ch.*, 50 *ff*

Kāta, *ch.*, son of Kātaya Vēma, 23

Kātaya Vēma, *ch.*, 17, 18, 19, 20, 23, 24

Kātaya-Vēmunī-talagondaganda, *title*, of the Koppunūlla family, 24

Kaulas, *co*, 12

Khalī Sultans, *dyn*, 4

Khān-i-Khānān, *gen*, 46

Khwāja Jahan, *gen*, 41

Kimmūr, *vi.*, 17

Koccerlakōta, *fort*, 50, 54

Kōdūr, *vi.*, 51

Kolacalama, *vi.*, 8

Kōlār, *co*, 53

Kōli Mallā Reddī, *ch.*, 36

Kōna, *co*, 15

Konda Mallaya, *ch.*, 32

Kondarāju family, *dyn*, 50

Kondarāju Tirupati, *ch.*, 51

Kondapalli, *fort*, 49

Konḍavidu, *fort*, 9, 19, 26, 27

Koppula chief, 14

Koppunūlla family, *dyn*, 24

Kōta, *fort*, 50, 55

Kōta Tikka, *ch.*, 7

Kottakanama, 50, 53

Kottakonda, *vi.*, 21, 31

Kottalanka, *vi.*, 50, 55

Krsnadēvarāya, *k*, 45 *n*, 45, 46, 47, 48

Kuccelacēnu, *vi.*, 46

Kulāśekhara I, Māravarman, *k*, 6

Kulāśekhara Pāṇḍya, *k*, 6

Kumāragiri Reddī, *ch.*, 14, 17, 18, 19, 20

Kumāragiri II, son of Kātaya Vēma, 33

Kumāra Linga, *ch.*, 43

Kumāra Yāca, *ch.*, 59 *f*

Kuntlārī Immadi, *ch.*, 5

Kuntlūru, *vi.*, 32

L

Linga, *ch.*, 29 *n*

Linga, son of Māda II, *ch.*, 30 *ff*.

Linga, Kumāra, *ch.*, grandson of Linga, 43

Linga, Nāyak of Vellore, 57

M

Māca, governor of Dharanikōta, 27

Māda I, *ch.*, 10 *ff*

Māda, son of Linga II, 16

Māda II, son of Vēdagiri II, 23, 27, 28

Mādā Nāyadu, Pina, 20

Madura, *tn.*, 57

Madura Nāyakas, *dyn*, 58, 59

Magatula, *vi.*, 9

Mahānandi, *vi.*, 45

Mahmūd Khān, *gen*, 39 and *n*.

Māhūr, *tn.*, 39 and *n*

Mailāru, *ch.*, 10

Mākarāja, *ch.*, 58

Maklēdi, *vi.*, 17

Malaka Pōlārjuna, *ch.*, 32, 35

Malik Kāfūr, *gen*, 5, 6

Malik Nēmār (Malik Naib), 5, 8

Mallana, *poet*, 1

Mallāpuram, *vi.*, 46, 48

Māmīdela, *vi.*, 19 *n*, 34

Mānavīra, *ch.*, 8

Mandu Malnēdu, *ch.*, 31

Mannangikōta, *fort*, 31

Manne Chiefs, *dyn*, 6, 7, 32, 46, 48

Masnadī-i-'Alī Habīb Nizām-ul-Mulk, *ch.*, 26.

Mastā Khān, *gen*, 31

Masulipatam, *tn.*, 49

Matlaceruvu, *vi.*, 46, 48

Matli Ananta, *ch.*, 53, 54

Matli Chiefs, *dyn*, 51

Matli Timma, *ch.*, 50 *f*

Matsa Chiefs, *dyn*, 9

Matsa Kampa, *ch.*, 32

Matsa Komma, *ch.*, 9

Mir Fazl-ul-la Anju, *gen*, 29

Mogulūru, *vi.*, 10, 11

Morasu, *co*, 53

Muddōgi, 29 and *n*

Muddu Dhakka, *ch.*, 31, 40

Muhammad bin Tughlaq, *k*, *sa*, Ulūgh Khān and Prince Fakhr-ud-Dīn Jūna, 8

Muhammad Gawan, *gen*, 42

Muhammad Qūly Qutb Shāh, *k*, 52

Muhammad Shāh I, *k*, 12, 21, 37

Mukti Sāntaya Linga, 45

Mummadī, *ch.*, 10

Muppidi Nāyaka, *gen*, 6, 7 and *n*, 8

Murtazā Khān, *gen*, 52, 53, 55

Musalmadugu, *vi.*, 52

Musi, *ri*, 13, 26

Mustafā Khān, *gen*, 49, 50

Mysore Rāja, *k*, 59, 60

N

Naḍupura, *vi.*, 15.

Nāga, *ch.*, 11, 12

Nagarikunṭa Sānta Narasimha, 44 *n*

Nāgārjunakonda, vi, 36, 49
 Nāgavamsi Kings of Rambha, *dyn*, 33
 Nāgula-pāḍu, vi, 31, 50
 Nalla Dāca, *ch*, 5
 Nallagonda, *fort*, 31, 50
 Nallasiddha, *ch*, 6
 Nāmalingānuśāsana, *Sans wk*, 43
 Nandavaramkōta, *fort*, 52
 'Nandikantapōtarāju' 30, 33
 Nandyāla, *tn*, 52
 Nannūr, vi, 46
 Nārāyanavanam, *vi*, 7
 Navalgund, *tn*, 40
 Nāyakship, 4
 Nāyana, *ch*, son of Ganī Timma, 48 f
 Nāyankara, 4
 Niravadyapura, *tn*, 15
 Nissanku Kommala, *Tel*, poet, 15
 Nizām-ul-Mulk, *k*, 41 f

O

Oḍapalli, vi, 50
 Orissa, *co*, 41

P

Pālemkōta, vi, 58
 Palivela, vi, 15, 25
 Pānagal, *tn*, 21
 Pañcadhāra, vi, 14
 Pañca-Pāndyas, 7 n
 Pāndūr, vi, 32
 Pāndyas, *dyn*, 5
 Pāndya-dala-vibhāla, title of Erra Dāca, 6
 Pāndya-gaja-kēśari, title of Erra Dāca, 6
 Pānem family, *dyn.*, 32
 Pāngal, *tn*, 37
 Pāngal-Nalgonda, *tn*, 25, 27, 28
 Panta Chiefs, *dyn*, 10 and n
 Parākrama-Pāndya, *k*, 6
 Pariahs, *com*, 3
 Parvata, *ch*, son of Linga, 43
 Peda Kōmati Vēma, *ch*, 19, 27 f, 30 and n, 33
 Pedda Rudra, *gen*, son of Muppidi Nāyaka, 7, 8
 Penugonda, *fort*, 50, 52
 Pernipādu, vi, 26 n
 Perumālla, vi, 32
 Pērūru, vi, 50
 Pina Singa, *ch*, son of Singa II, 22 f, and n
 Pina Undirāja, *ch*, 25
 Podicēdu, vi, 22, 32
 Pōlēpalli Bukkarāju, *ch*, 22
 Pōtana, *Tel* poet, 43

Pōtuganti Maili, *ch.*, 5
 Prasāditya, *ch.*, 3
 Praudha Dēvarāya, *k.*, 31.
 Pratāpacaritra, *hist chron*. 4.
 Pratāparudra, *k*, 3, 4, 5, 6.
 Pratāparudra Gajapati, *k*, 47.
 Prōlaya Vēma, *ch*, 11, 32
 Pūla Ganga, *ch*, 32
 Pulinda tribes, 33
 'Pūrvasimhāsānādhiśvara', title, 20
 Pūsapāti family, *dyn*, 44.
 Puttakota, vi, 48

Q

Qūly Qutb Shāh, *k*, 47, 52, 56
 Qutb-ul-Mulk, *gen*, 50

R

Rācakonda, *tn*, *sa*, Rājācala, 9, 13, 37 n
 Rācavēma, *ch*, 30, 32, 36
 Rācūr, vi, 39 n
 Rādhāmādhava, *Tel* poet, 47 n
 Raghunātha Nāyaka, of Tanjore, 53, 58
 Rājācala, *sa*, Rājukonda, 32, 39, 42
 Rājamahēndrapura, *tn*, 15
 Rakṣasi-Tangidi, 51
 Rāmacandra, *ch*, son of Vēdagiri I, 23, 26, 28
 Rāmadēva, *k*, 57, 58
 Rāmagiri, vi, 10 and n, 17, 38, 39 and n
 Rāmarāja Aliya, *k*, 46, 47, 49, 50
 Ranga, Kastūri, *ch*, 50 f, 53, 54
 Ranganātha, *ch*, 7
 Rangarāju, Rentūri, *Tel* poet, p 1
 Rangarājukonda, *fort*, 44
 Rangaya Bhims, *ch*, 32
 Rasārnavasudhākaram, *lit wk.*, by Singa II, 22
 Rāvela Linga, *ch*, 60
 Rāvela Venka, *ch*, 58
 Ravivarman Kulasēkhara, *k*, 6, 7 n
 Rāvuvamsacaritra, *hist chron* 1, 17. 30 and n
 Rāyapūtāmahānka, title, of Prasāditya, 4
 Rāyappa, *ch*, son of Dharma, 44 ff.
 Rēca, *a pariah*, 2-3
 Rēcerla, vi, 1, 31
 Rēcerla chiefs, *dyn*, 6
 Reddis, *dyn*, 7
 Reddis of Kondavidu, *dyn*, 11, 14, 18, 20
 Rompicerla, vi, 45
 Rudra, *ch*, 3, 9.
 Rudrāmbā, vi, 3, 4
 Rustum Khān, *gen*, 55

S

Sabbi, *ch*, 4
 Sabbi-nāḍu, *co*, 31, 40
 Sagar, *vi*, 19
 Saifuddin Malik, *gen*, 13
Śākuntalam, Kātaya Vēma's commentary on, 17 n.
 Salakārāju family, 32
 Sāluva Rāmadēva, *ch*, 21
 Sāluva Telungarāya, *ch*, 34
 Sambeta Pinna, *ch*, 26 n, 31, 36
 Sambeta Sōma, *ch*, 26 and n
 Sambuvarāyas, *dyn*, 8
 Sangamarāya, *ch*, 31
 Sanjār Khān, *gen*, 40, 44, 52, 55
 Śānta Bhikṣāvrtti, *rel teacher*, 32
 Śānta Linga, *rel teacher*, 46 and n
 Sarāma Khān, *gen*, 31
 Sarepalli Timma, *ch*, 26 and n
 Sārī Ōbula Nāyadu, *ch*, 51
 Sattiga, *ch*, 19 and n
 Sayyid Āli, *Muslim Historian*, 25, 37 n, 38, 39 n
 Seven Maḍas, *co*, 31, 34
 Siddhavattam, *vi*, 51
 Siddhirāju Timmappa, 49
 Sīkandar Khān, *ch*, ruler of Balkonḍa, 31, 40 f
 Simhācalam, *vi*, 15, 18
 Simhādri, 31, 34
 Simhāvukramapaṭṭana *tn*, 31, 36
 Sindhūr, *vi*, 13
 Singa I, *ch*, 8
 Singa II, *ch*, 13 ff, 18, 21, 22
 Singa III, Sarvajña, *ch*, 22 and n, 30 ff, 36, 43
 Singa, *ch*, younger brother of Yāca, 57
 Singa, Velugōti, 59
 Singaladēva, *ch*, 32
 Singama Nāyadu, Cintalapalle, *ch*, 10
 Singampalle, *vi*, 31
 Singaya Rāyapa, *ch*, 1
 Sirivella, *vi*, 52
 Sitāpati, *ch*, 49
Śivalilāvulāsam, *Tel wk*, 15 n
 Sīvappa Nāyaka of Ikṣērī, *ch*, 60
 Śrīnātha, *Tel poet*, 22, 25, 30, 33, 34, 43
 Śrīnātharāju, *ch*, 36
 Śrīraṅga I, *k*, 51
 Śrīraṅga II, *k*, 57
 Śrīraṅga III, *k*, 59, 60
 Śrīrangapattanam, *tn*, 60
 Śrīrangarājukonḍa, *vi*, 26
 Śrīsailam, *vi*, 32, 46
Sthaladurgas, 15
 Sundara-Pāṇḍya, *k*, 6
 Sūra, *ch*, 46
 Sūravaram, *vi*, 14.

Tambala Bommajiya, 10
 Tammappa Gauḍa, *ch*, 50, 53, 54.
 Tammurāja, *gen*, 44.
 Tangeḍa, *vi*, 36
Tārakabrahmarājīyam, *lit wk*, 47 n
 Telugu Cōdas, *dyn.*, 6, 7, 14
 Telugāna, *co*, 4, 9.
 'Telungies', *com*, 12
 Tērāla, *vi*, 34
 Tumma, Ganī *ch*, son of Rayappa, 45 ff
 Timmarāja, *ch*, 56
 Tippa, *ch*, 32
 Tippa of Nellur, *ch*, 32
 Tirukālarāja, *ch*, 6, 7
 Tiruvengalanātha Yādavarāya, *ch*, 8
 Tondamarāyagulla, *vi*, 46
 Tōpūr, *vi*, 58
 Toragal, *vi*, 31, 35
 Tribhuvani Rāvu Singa, *ch*, 44
 Trichinopoly, *tn*, 58
 Tripurāntakam, *vi*, 16
 Tughlaq Sultans of Delhi, *dyn*, 4
 Tumurukōṭa, *fort*, 36.

U

Uccilla, *vi.*, 32
 Udayagiri, *fort*, 51, 54, 59
 Udayana, *ch*, 19
 Ulūgh Khān, *gen*, s a, Fakhr-ud-Dīn Jūna and Muhammad-bin-Tughlaq, 8
 Undrakonda, *fort*, 50
 Upparapalle, *vi*, 5
 Uriyas, *com*, 47
Usābhyudayam, *Tel wk*, 44
 Uttaramallūr, *vi*, 57

Vaidyārājavallabham, *lit wk*, 21
 Vajrakūtam, *vi*, 17
 Vasantarāja, *ch*, son of Anapōta II, 36
 Vēḍādri, *vi*, 26
 Vēdagiri I, *ch*, 13 ff, 19 and n, 20, 21, 22
 Vēdagiri II, *ch*, son of Māda II, 27 f
 Vēdagiri, *ch*, son of Singa II, 22
Vēgavatīnātha, *title*, of Ravivarman Kulāśekhara, 6
 Velamas, *dyn*, 4, 11, 13, 16, 17, 18
 Vellore, *tn*, 57
 Vellutla chiefs, *dyn*, 5
 Velugōdu, *vi*, 45
 Velugōti Cenna, *ch.*, 56
Velugōtīvārīvamśa-caritra, *hist chron.* I, 8-9, 10 n, 11 n, 16, 19 n, 22, 30 n., 45 n.

Vēma, *ch.*, 15.
 Vēma, son of Allāḍa, 32.
 Vēmāmbā, *princess*, 15, 32
 Vēmavaram, *vi*, 15
 Vemgallu, *vi.*, 59.
 Vēmūlakonḍa, *vi*, 19, 34
 Venkaṭa II, *k*, 50, 51 ff, 56 ff.
 Venkaṭādri, *gen*, brother of Rāma-
 rāja, 49
 Venkaṭapati, *ch*, 56 ff.
 Venna, *ch*, 8
 Vennama, *ch.*, 4 ff.
 Vidiadry, *ch*, 49
 Vikrama-Pāṇḍya, *k*, 6
 Vinukonḍa, *vi*, 50
 Vira Ballāla III, *k*, 7, 8
 Virabhadra, son of Annadēva Cōḍa,
 25
 Virabhadra Redḍi, *ch.*, 15, 31, 32, 33,
 34
 Viraghottam, *co*, 17
 Virāṇnavōta, *ch*, son of Kumāragiri,
 19
 Vira-Pāṇḍya, *k*, 6

Viṣṇubhaktisudhākaram, *lit. wk.*, 44
 Viśvēśvara, *author*, of *Camatkāra-
 candrikā*, 17, 18.
 Viṭṭhama, *ch.*, 32.
 Vōdapalli Vazīrābād, *vi*, 26

W

Warangal, *tn.*, 3, 5, 8, 9, 11, 21, 37.
 Woorias Ray, *ch.*, 54

Yācama, *elder*, *ch*, 56 ff.
 Yācama, Kumara, *ch*, son of elder
 Yācama, 59 f
 Yādavakonda, *vi*, 32
 Yākūb Khān, *gen.*, 49
 Yara Timma, *ch*, son of Ganu Timma,
 46, 48 f, 49 f.
 Yara Timmarāja, *gen*, brother of
 Rāmarāja, 49

